

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU POLİTİKASI VE İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

DIŞ POLİTİKADA YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi
Onur GÜVEN

Danışman
Mustafa ARSLAN
Dr. Öğretim Üyesi

NEVŞEHİR
Mayıs, 2020

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU POLİTİKASI VE İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

DIŞ POLİTİKADA YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi
Onur GÜVEN

Danışman
Mustafa ARSLAN
Dr. Öğretim Üyesi

NEVŞEHİR
Mayıs, 2020

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Onur GÜVEN

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

"Dış Politikada Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi: Türkiye Örneği" adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Onur GÜVEN

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ARSLAN

Kamu Politikası ve İşletmeciliği Ana Bilim Dalı Başkanı
Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ARSLAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ARSLAN danışmanlığında Orur GÜVEN tarafından hazırlanan "Dış Politikada Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi: Türkiye Örneği" adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Politikası ve İşletmeciliği Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

18/05/2020

JÜRİ

Danışman: Dr. Öğr.Üyesi Mustafa ARSLAN

Üye: Doç.Dr. İlhan ARAS

Üye: Dr.Öğr.Üyesi Altuğ GÜNAR

İMZA

Uslan

Ilhan Aras
Altug Gunar

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 05.1.06/2020 tarih ve 2020.12.26/sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

05.1.06.2020

Doç.Dr. Vedat AKTEPE
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bir tez yazmak, ancak size inanan insanların varlığıyla yapılabilir hale gelen ve çok çalışmayı gerektiren bir süreçtir. Tezi hazırlama sürecinde bana her alanda rehberlik eden, tavsiye ve yönlendirmeleriyle çalışmalarına önemli ölçüde katkıda bulunan, çalışmamın her boyutunda göstermiş olduğu titiz tutumuyla benden desteğini esirgemeyen çok değerli tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ARSLAN ve Doç. Dr. Korhan KARACAOĞLU hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca bu süreçte, maddi manevi her türlü desteği ile yanımda olan ve beni devamlı olumlu şekilde motive eden, hoşgörülerini, anlayışlarını, sağladıkları sevgi ve huzur dolu çalışma ortamını bana desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Eda GÜVEN ile tatlı kızım Ömür Bade GÜVEN'e minnet ve şükranlarımı sunarım.

Tamamlamış olduğum bu tez çalışmasını 2002 yılı Kara Harp Okulu mezunu şehit devre arkadaşlarıma atfediyorum. Ruhlarınız şad olsun. Vatan sizlere minnettardır.

DIŞ POLİTİKADA YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Onur GÜVEN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Politikası ve İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Mayıs 2020
Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ARSLAN

ÖZET

Güç Uluslararası İlişkiler disiplininin önde gelen araştırma konularındandır. Bir devletin kendi çıkarlarını korumak ve taleplerini başka bir ülke ya da toplumda kabul ettirebilmek konusundaki maddi ve manevi potansiyeli olarak tanımlanmaktadır. Güç kavramı bir devletin coğrafyası, tarihi, kültürü, askeri kapasitesi, insan gücü, ekonomisi gibi faktörlerle őekillenmektedir. Ancak 20. yüzyılın başlarında yaşanan iki büyük savaş bu anlamdaki bir gücün taraflara yıkım getirdiğini göstermiştir. Bunun bir sonucu olarak gerek uygulamada ve gerekse alan-yazında farklı arayışlara giriőilmiş ve yumuşak güç olarak kavramlaőtırılan yaklaşım doĐmuőtur. Yumuşak güç, bir ülkenin sahip olduğu siyasi değerler, kültür yapısı ve uyguladığı dış politika yoluyla kendini bir cazibe merkezi haline getirme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu tez çalışmasının amacı, Türkiye'nin yumuşak güç uygulamalarını inceleyerek, yumuşak güç potansiyelini ortaya koymak ve gelişime açık alanları belirlemektir. Araştırma, Türkiye'nin yumuşak gücü, kamu diplomasisinin bir aracı olarak kullanma kapasitesinin ve potansiyelinin ne düzeyde olduğu sorusuna cevap aramaktadır. Cumhuriyet Dönemi ile sınırlı tutulmuő olan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması kullanılmıştır. Türkiye'nin kültür, tarih, din, sağlık turizmi ve insani yardım alanlarında başarılı uygulamalara sahip olmakla birlikte, ekonomi, teknoloji, spor, üniversite, akademik araştırma alanlarında potansiyelini yeterince kullanamadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Güç, Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi

**SOFT POWER AND PUBLIC DIPLOMACY IN FOREIGN POLICY:
THE EXAMPLE OF TURKEY**

Onur GÜVEN

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences
Public Policy and Management Department, Post Graduate, May 2020**

Advisor: Asst. Prof. Dr. Mustafa ARSLAN

ABSTRACT

Power is one of the leading research topics of the International Relations Discipline. It is defined as the material and moral potential of a state to protect its own interests and to make its demands accepted in another country or society. The concept of power is shaped by factors such as geography, history, culture, military capacity, manpower, economy of a state. However, the two great wars that took place at the beginning of the 20th century showed that a power in this sense has caused the parties to experience devastation. As a result of this, different pursuits were embarked on both in practice and in literature, and the approach that was conceptualized as soft power was born. Soft power can be defined as a country's ability to make itself a center of attraction through its political values, cultural structure and foreign policy. The aim of this dissertation is to reveal its soft power potential and to identify areas open to development, by examining Turkey's soft power applications. The research seeks answers to the question is that in which level of Turkey's capacity and potential to use soft power as an instrument of Public Diplomacy. In this research, which was limited to the Republican Period, the literature review was used from qualitative research method. It has been determined that although Turkey has successful practices in the fields of culture, history, religion health tourism and human aid, it has not been able to adequately utilize its potential in the fields of economics, technology, sports, university education and academic researches.

Key Words: Turkey, Power, Soft Power, Public Diplomacy

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
KABUL VE ONAY SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	x
TABLolar LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ POLİTİKADA YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI

1.1. Güç Kavramı ve Teorik Arka Plan.....	4
1.2. Gücün Unsurları	6
1.2.1. Somut Unsurlar	6
1.2.1.1. Coğrafya.....	6
1.2.1.2. Ekonomik Kaynaklar	7
1.2.1.3. Doğal Kaynaklar.....	7
1.2.1.4. Endüstriyel Kapasite.....	8
1.2.1.5. Askeri Kapasite	9
1.2.1.6. Nüfus	10
1.2.2. Soyut Unsurlar	11
1.2.2.1. Ulusal Karakter.....	11

1.2.2.2. Ulusal Moral	12
1.2.2.3. Diplomasinin Niteliği	13
1.2.2.4. Hükümetin Niteliği	13
1.3. Güç Algısındaki Değişim ve Yumuşak Güç Kavramının Ortaya Çıkması.....	15
1.4. Joseph Nye'in Yumuşak Güç Kavramı.....	19
1.5. Sert Güç ve Yumuşak Güç Arasındaki İlişki	26
1.6. Yumuşak Gücün Kaynakları	32
1.6.1. Kültür.....	34
1.6.2. Siyasi Değerler.....	39
1.6.3. Dış Politika.....	40
1.7. Joseph Nye'in Yumuşak Güç Kavramının Eleştirisi	42
1.8. Yumuşak Gücün Kullanılmasındaki Sınırlılıklar.....	47

İKİNCİ BÖLÜM

YUMUŞAK GÜCÜN KULLANILMASI VE KAMU DİPLOMASİSİ

2.1. Yumuşak Gücün İşleyişi	50
2.2. Kamu Diplomasisinin Tanımı ve Geçmişi	51
2.3. Kamu Diplomasisinin Genel Karakteri	55
2.4. Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları ve Araçları	58
2.4.1. Kültür Alanı	59
2.4.2. Eğitim Alanı	64
2.4.3. Ekonomik ve Sosyal Alan	67
2.4.4. Teknoloji Alanı	68
2.4.5. Askeri Alan	70
2.4.6. Din Alanı	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN YUMUŞAK GÜCÜ VE UYGULAMALARI

3.1. Türkiye’nin Yumuşak Gücünün Tarihsel Arka Planı	74
3.2. Türkiye’nin Yumuşak Güç Potansiyeli ve Yumuşak Güç Kaynakları	78
3.2.1. Coğrafya.....	78
3.2.2. Kültür.....	80
3.2.3. Din.....	83
3.2.4. Dil.....	84
3.2.5. Turizm.....	85
3.2.6. Siyasi Değerler.....	86
3.3. Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Uygulamaları.....	89
3.4. Türkiye’nin Yumuşak Güç Kapsamında Kurum ve Kuruluşlarının Yürüttüğü Faaliyetler.....	92
3.5. Türkiye’nin Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü.....	93
SONUÇ.....	127
KAYNAKÇA.....	136
ÖZGEÇMİŞ.....	153

KISALTMALAR

AA: Anadolu Ajansı

AB: Avrupa Birliği

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

AFOM: Afet Operasyon Merkezi

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

ASAM: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi

BAYM: Bölge Afet Yönetim Müdürlüğü

BBC: British Broadcasting Corporation – Britanya Yayın Kuruluşu

BIE: Bureau International des Expositions - Uluslararası Sergiler Bürosu

BİE: Bölgesel İmar Ekibi

BİLGESAM: Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi

BM: Birleşmiş Milletler

BYEGM: Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü

CNN: Cable News Network – Kablolu Haberler Ağı

CSIS: Center for Strategic and International Studies – Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi

DİZ: Dünya İnsani Zirvesi

ESAM: Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi

EUFOR: The European Rapid Operational Force - Avrupa Birliği Gücü

EXPO: Exposition – Dünya Sergileri

GASAM: Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi

IFOR: Uygulama Kuvveti

ISAF: Uluslararası Yardım Kuvveti

ISESCO: İslami Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

ISSA: Uluslararası Öğrenci Hizmetleri Derneği

İHH: İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı

KFOR: Kosovo Force - Kosova Gücü

KGB: Committee for State Security – Devlet Güvenlik Komitesi

M.Ö: Milattan Önce

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MÜSİAD: Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği

NATO: North Atlantic Treaty Organization - Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NBA: Amerikan Milli Basketbol Ligi
NFL: Amerikan Ulusal Futbol Ligi
SAM: Stratejik Araştırmalar Merkezi
SAREM: Genelkurmay Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi
SETA: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
SFOR: Stabilization Force - İstikrar Gücü
SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK: Sivil Toplum Kuruluşu
TANAP: Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı
TASAM: Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK: Türk Dil Kurumu
TDP: Türk Dış Politikası
TEPAV: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TESEV: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı
THY: Türk Hava Yolları
TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TRT: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TSK: Türk Silahlı Kuvvetleri
TÜRKSOY: Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı
TÜSİAD: Türk Sanayici ve İşadamları Derneği
UDEF: Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu
UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
USAID: The United States Agency for International Development – Birleşik Devletler
Uluslararası Gelişim Ajansı
VOA: Voice of America - Amerika'nın Sesi
YAYM: Yerel Afet Yönetim Merkezi
YEE: Yunus Emre Enstitüsü
YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu
YTB: Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Sert ve Yumuşak Güç Davranış Spektrumu	26
Tablo 2. Sert Güç ve Yumuşak Güç arasındaki Temel Farklar	27
Tablo 3. Yumuşak Gücün Kaynakları.....	33
Tablo 4. Yumuşak Güç Kaynakları, Araçlar ve Alıcılar/Hedefler.....	34
Tablo 5. Cull'un Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi Karşılaştırması.....	55

GİRİŞ

Güç kavramı insanlığın var oluşundan itibaren kendini göstermiş ve önem kazanmış bir kavramdır. Özellikle Uluslararası İlişkilerde, dış politika belirlemede ve siyaset biliminde yoğun biçimde kullanılmasının yanında yönetim, sosyoloji, psikoloji gibi sosyal bilimlerin farklı alanlarında da üzerinde çalışılan bir kavramdır.

Dünya, 20. yüzyılın başlarından itibaren büyük çaplı savaşların ve küçük çaplı bölgesel çatışmaların yaşandığı bir yapıya bürünmüş ve bu sorunlar 21. yüzyıla da yansımıştır. Uluslararası arenada gücü elinde bulunduran ülkeler, bu çatışma ve sorunlarda kimi zaman taraf olmuş kimi zaman da çözüm süreçlerinde arabulucu olarak aktif rol üstlenmişlerdir. Savaş ve çatışma ortamlarında üstünlük sağlamak isteyen ya da hedef aldığı bir ülke ya da toplumu çıkarlarına uygun davranmaya yönlendirmek isteyen tarafın ağırlıklı olarak askeri güç kullanımına başvurduğu görülmüştür. Toplumların zaman içerisindeki değişimleri ve küreselleşme olgusu güç kavramının da değişim ve dönüşüm yaşamasını tetiklemiştir. Küreselleşmenin ağırlığının hissedilmeye başlandığı 21. yüzyılın başlarında, uluslararası arenada etkinlik gösteren devletlerin sayısındaki artışın yanında devlet dışı yapılarda da belirgin bir artış gözlemlenmektedir. İletişim ve ulaşım teknolojilerinin eriştiği seviye bu değişimin önde gelen tetikleyicileri arasında sayılabilir.

Uluslararası İlişkiler çoğunlukla hukuk kuralları ve yaptırımların her zaman başarılı olmadığı, merkezi bir yönetimin bulunmadığı ve her devletin kendi çıkarlarına uygun kamu diplomasisi yürütmek zorunda kaldığı bir çevrede gerçekleşmektedir. Ülkelerin bir yandan etkin bir dış politika yürütürken diğer yandan da kendi güvenliklerini garanti altına alma çabaları ülkeler arası ilişkilerde askeri, ekonomik, sosyal,

teknolojik, dini, kültürel vb. yeteneklerden ve potansiyelden kaynaklanan çeşitli güç unsurlarını kamu diplomasisi eylemlerinde kullanmalarını gerekli kılmıştır.

Uluslararası örgütlerin ve kurumların sayılarının artmaya başlaması, yazılı ve görsel medyanın küresel ölçekte faaliyet yürütür hale gelmesi, üniversite, sosyal medya, insani yardım ve sivil toplum kuruluşları gibi yeni aktörlerin ortaya çıkması sonucunda Uluslararası İlişkilerde güç çok daha fazla önem kazanmaya ve güç kullanımı yöntemleri ve ağırlıkları değişmeye başlamıştır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde, askeri kaynaklı sert güç kullanımının galip gelen tarafta bile en başta yetişmiş insan kaynağı olmak üzere, ağır kayıplara yol açması ülkeleri sert güçten daha etkili yöntemler bulma arayışına sevk etmiştir. Ülkelerin silahlı kuvvetleri güvenliğinin sağlanması, sınırların korunması ve bekanın sürdürülmesinde etkili ve caydırıcı özellikteki sert güç aktörü olarak görülmüştür. Bununla birlikte sert güç kullanmadan da gerek ulusal gerekse de uluslararası arenada etkili diplomasi yürütmek mümkündür. Bunun araçlarından biri ise yumuşak güç kullanımıdır.

Hedef ülke ya da toplumlar üzerinde çoğunlukla ekonomi, kültür, spor, yazılı-görsel medya ve sivil toplum yoluyla cazibe yaratmayı hedefleyen yumuşak güç kullanımı diplomaside kendine yer edinmiştir. Yumuşak güç kavramının daha etkili bir kamu diplomasisi yöntemi olduğu ve Uluslararası İlişkilerde başarıya ulaşmayı sağlayabileceği düşünülmekle birlikte kimi zaman sert güç kullanımının da gerekli olduğu kabul edilmektedir. Bu düşünce, her iki güç kullanımının dengeli biçimde birlikte ele alındığı akıllı güç kavramını doğurmuştur.

Yumuşak güç kullanımı konusunda Türkiye'nin de son dönemde bir takım politikalar geliştirme gayreti içinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin yumuşak güç uygulamalarını analiz ederek, yumuşak güç kullanma kabiliyetini ortaya koymak ve yumuşak güç kullanma potansiyelini geliştirmeye yönelik çıkarımlarda bulunmaktır. Bu doğrultuda, araştırma sorusu "*Türkiye'nin yumuşak güç kullanma kabiliyeti hangi düzeydedir? Bu düzeyi yükseltmek için uygulanabilecek muhtemel politikalar neler olabilir?*" biçiminde tasarlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması yöntemi kullanılmış; literatür bilgileri

Türkiye'nin resmi kurumlarının yayımlamış oldukları faaliyet raporları, yazılı ve görsel medyaya yansıyan bulgularla desteklenmiştir. Araştırma Cumhuriyet Dönemi'yle sınırlı tutulmuştur. Araştırma üç bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde güç kavramı ve unsurlarına kısaca değinilerek araştırmanın asıl konusunu oluşturan yumuşak güç kavramına geçilmiştir. Yumuşak gücün tanımına, kaynaklarına, sert güçle olan ilişkisine, yumuşak güce yöneltilen eleştirilere ve kullanımındaki sınırlılıklara yer verilmiştir.

İkinci bölümde ise araştırmanın bir diğer ana konusunu oluşturan kamu diplomasisi kavramı tartışılmıştır. Bu kapsamda kamu diplomasisinin tanımı, değişim süreci, genel yapısı, uygulama alanı ve uygulama araçlarına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Türkiye'nin yumuşak güç uygulamaları ve potansiyeli araştırılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin yumuşak güç potansiyelinin tarihi arka planı, yumuşak güç unsuru olarak kullanabileceği araç ve argümanlar, yumuşak güç kullanımına ilişkin örnekler ile kurum ve kuruluşlara örnekler verilmiştir.

Elde edilen bulgular sonuç kısmında tartışılmış, Türkiye'nin yumuşak güç kullanımına ilişkin mevcut kapasitesi irdelenmiş, kapasitesini artırmaya yönelik sahip olduğu potansiyele vurgu yapılarak, ileride uygulamaya konulabilecek yumuşak güç politika araçları hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Araştırmanın bu yönüyle ulusal literatüre katkı ve daha çok dış politika belirleyicilere veri sağlayacağı değerlendirilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ POLİTİKADA YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMI

1.1. Güç Kavramı ve Teorik Arka Plan

Yumuşak güç kavramına geçmeden önce güç kavramına açıklık getirmekte fayda olacağı değerlendirilmektedir. Türkçe karşılığı “güç” olan İngilizcede “power” olarak kullanılan kavramın Latince kökeni “potestas” veya “potentia” kelimelerine dayanmaktadır ve bir başkasını etkileme yeteneği ya da kapasitesi anlamına gelmektedir (Miller, 1987: 397). Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğünde güç kavramı; “Bir ulus, bir ordu vb.nin ekonomik, endüstriyel ve askerî potansiyeli” ve “siyasi, ekonomik, askerî vb. bakımlardan etki ve önemi büyük olma hali” şeklinde tanımlanmaktadır. Siyasal, ekonomik, askeri ve endüstriyel açıdan başka ülkeler veya toplumlar üzerinde etki sahibi olmayı ifade etmesi bakımından oldukça geniş kapsamlı olan kavramın tanımı üzerinde bir uzlaşının olmadığı söylenebilir (Özdemir, 2008: 117-118). Kavram Morgenthau'ya (1985: 127-164) göre güç; bir ilişki çeşidi olmasının yanında bir uluslararası politika oluşturma aracı ve bu politikaları uygulama vasıtasıdır. Holsti (1964: 179) ise gücü bir ülkenin kendi çıkarlarına yönelik davranmasını sağlamak için karşı tarafı ödülleri, cezalar, ikna etme ve baskı kurma gibi yöntemlerle etkileme ve yönlendirme kapasitesi şeklinde tanımlamaktadır. Kavramın en yaygın kabul gören tanımına göre güç, (A) olarak ifade edilen bir film oyuncusunun (B) olarak ifade edilen bir başka film oyuncusuna normal şartlarda yapamayacağı bir şeyi yaptırabilme yeteneğidir (Dahl, 1957: 201-203). Kavramın belirsizliğine vurgu yapan Nye (2005: 11-12) ise güç aşka benzer; onu tanımlamak veya derecesini ölçmek onu yaşamaya kıyasla daha zordur.

Kavramın tanımlanmasında yaşanan bu zorluğun perde gerisinde kavrama açıklık getirmeyi amaçlayan ve çoğunlukla birbiriyle çatışan teorilerin yattığı söylenebilir.

Örneğin Realist Teoriye göre uluslararası politika oluşturma güç arayışının bir sonucudur. Diğer bir deyişle; siyasal gerçekçilik olarak da adlandırılan realizme ulaşmada en önemli boyut güç yoluyla çıkarların korunmasıdır ve çıkarlar söz konusu olmadan ne ulusal ne de uluslararası anlamda hiçbir siyaset kuramı oluşturulamaz (Morgenthau, 1970: 14). Buradan hareketle realistlerin gücü merkeze alan bir teori ortaya koydukları söylenebilir. Diğer yandan liberaller devletler yanında çok uluslu şirketleri ve küresel ölçekli unsurları da Uluslararası İlişkilerin bileşenleri arasında saymaktadırlar (Wendt, 1995: 341-355). Realistlerden ayrıştıkları temel nokta ise insana doğuştan kötü ve günahkâr olarak bakmayıp; insan doğasını iyi olarak görmeleri ve mükemmele erişmek için demokrasiye ihtiyaç duyduğunu savunmalarıdır (Smith, 2005: 5). Liberal düşüncede güç, çatışma, hegemonya ulusal çıkar kavramları yerine barış, demokrasi, işbirliği, uluslararası adalet ve insan hakları gibi kavramlar ön plana çıkar (Dağı, 2003: 185-187). 1990'lı yıllardan sonra Uluslararası İlişkiler disiplininde öne çıkan yapısalcı teorinin ise realizm ve liberalizmden ayrıştığı nokta güç ve ticaret gibi maddi öğeler yerine fikirlere odaklanmasıdır (Kaya, 2008: 84). Yapısalcı yaklaşım, Uluslararası İlişkilerin daha çok kimlik kavramına vurgu yaparak sosyal yanına ağırlık vermekle birlikte maddi unsurların varlığını da yadsımaz. Çıkarlara ulaşmak düşünce ve inançlara bağlıdır (Özdemir, 2008: 117-118).

Kendilerinden öncekileri gelenekselci olarak tanımlayan davranışsalcı teori, gücün disiplin içerisindeki temel pozisyonuna karşı çıkmamış ancak bu kavramın belirsizliğinden rahatsızlık duymuşlardır. Gücün ölçülebilir bir tanımı olmasının ve bunun somut bir şekilde ortaya konulmasının gerekli olduğunu vurgulamışlardır (Tanrısever, 2007: 58). Aksi halde, gözlemlenemeyen ve soyut bir şekilde tanımlanan gücün pek de anlamı olmayacaktır (Özlük, 2009: 203). Bu nedenle evrensel ve ölçülebilir bir güç tanımı oluşturmaya çalışmışlar ancak bir güç endeksi oluşturmak için çok fazla sayıda değişkenin olması ve diğer yapısal güçlükler nedeniyle bunu gerçekleştirememişlerdir. 1970'lerde ortaya çıkan ve devletin işlevinin gittikçe azaldığını ve buna karşılık uluslararası örgütlerin ve çok uluslu şirketlerin sistem içerisinde ön plana çıkmaya başladığını iddia eden çoğulcu yaklaşıma (Tanrısever, 2007: 58-61) göre güç devlet gibi bütünleşmiş yapılar ile daha alt düzeydeki sistemler arasında dengesizce dağılmıştır (Arıboğan, 2007: 249). Çoğulculara göre uluslararası

yapı belirli perspektiften analiz edilemeyecek kadar karmaşık bir hal almıştır ve devletlerin dışında birçok aktör bu yapının içerisinde yer almaya başlamıştır (Tanrısever, 2007: 62). Eleştirel teori ise diğer teorilerin gücü tek boyut olarak ele almalarını eleştirmektedir. Bu yaklaşıma göre güç, aktif, gizli ve yapısal olmak üzere üç boyutta ele alınmalıdır (Baldwin, 1989: 161). Aktif güç açıktan karşı tarafın üzerinde baskı oluşturmayı; gizli güç bunu dikkat çekmeden ve göz batmadan uygulamayı; yapısal güç ise maddi ve normatif yöntemler kullanmak suretiyle tarafları özendirme ifade eder (Art, 2004: 117).

1.2. Gücün Unsurları

Uluslararası sistemde faaliyetleri bakımından incelenen aktörler devletlerdir ve bu devletler güçlerine göre karşılaştırılmaktadırlar. Devletler, uluslararası sistem içerisinde varlıklarını korumak ve sürdürülebilmek için güçlü olmak zorundadırlar. Güçlü olmak ise ancak başka devletlerle kıyaslama yapıldığında anlaşılabilir bir durumdur. Bugün Uluslararası İlişkilerde devletlerin güçlü ya da güçsüz olarak değerlendirilmesi, söz konusu ülkelerin sahip oldukları ulusal güç unsurlarının değerlendirilmesiyle mümkün olmaktadır. Güç unsurlarının açıklanmasında Morgenthau (1985: 144) tarafından yapılan tasnifleme kullanılacaktır. Buna göre güç unsurları somut unsurlar ve soyut unsurlar olmak üzere iki başlık altında gruplandırılmıştır. Coğrafya, doğal kaynaklar, endüstriyel kapasite, askeri hazırlık derecesi ve nüfus yapısı somut unsurlar iken ulusal karakter, ulusal moral, diplomatik yapı, hükümetin özellikleri soyut unsurları oluşturmaktadır.

1.2.1. Somut Unsurlar

Uluslararası İlişkilerde güç kullanımına etki eden somut unsurlar ülkelerin gözle görülebilen ulusal yeteneklerini ve varlıklarını ifade etmektedir. Bu somut unsurlar; coğrafya, ekonomik ve doğal kaynaklar, endüstriyel kapasite, askeri kapasite ve nüfus gibi kolayca gözlemlenebilen özelliklerinden meydana gelmektedir.

1.2.1.1. Coğrafya

Bir ülkenin sahip olduğu toprak büyüklüğü, ada devleti olup olmaması, denizlerle bağlantısının olup olmaması ve Dünya'daki konumu coğrafyanın bileşenlerini

meydana getirmektedir (Arı, 1987: 38). Ayrıca bir devletin bulunduğu coğrafyada yer alan ve sahibi olduğu tüm değerler o devletin coğrafi gücünü meydana getirmektedir. Morgenthau'ya (1970: 141) göre; devletlerin ulusal gücüne etki eden en etkili faktör yer aldıkları coğrafyadır. Coğrafyayla ilgili değerlendirmeler daha çok jeopolitik kavramı etrafında yapılmakta, bu bağlamda dünya hâkimiyetine ilişkin bazı jeopolitik kuramlar ortaya koyulmaktadır. Ayrıca devletlerin dünya üzerindeki konumları yanında sahip oldukları toprakların özellikleri de coğrafi unsurlardan biridir. Coğrafya, bir ülkenin milli gücü açısından kimi durumlarda avantaj, kimi durumlarda ise dezavantaj olarak görülebilir. Örneğin, ABD'nin Dünya üzerindeki coğrafi konumu Avrupa kıtasında gerçekleşen iki Dünya savaşından da etkilenmesini engellemiş ve bu ülkeyi savaşın askeri yıkım ve hasarlarından uzak tutabilmiştir. İngiltere'nin bir ada devleti olması ve Avrupa kıtasına karadan direkt bağlantısının bulunmaması, ülkesine yönelik saldırılara karşı kendini koruyabilmesinde en önemli faktörlerden biri olarak gösterilebilir. Diğer yandan Polonya, Avrupa'nın neredeyse göbeğinde yer alan coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca birçok kez işgal edilmiş ve paylaşılmış bir ülke olmuştur.

1.2.1.2. Ekonomik Kaynaklar

Ekonomik güç, milli gücün bütün bileşenlerinin gelişerek güçlü hale gelmesi için ihtiyaç duyulan maddi ve parasal ihtiyaçların karşılandığı güç türüdür. Bir ülkenin üretim kapasitesi ve becerisi yanında satın alma gücü, doğal kaynaklarının çeşitliliği ve bu kaynakları etkin ve verimli biçimde kullanabilme becerisi de ekonomik güç kapsamında değerlendirilmektedir. Devletlerarasında yaşanan birçok sorunda, ekonomik açıdan güçlü devletler çözümleyici rol oynamaktadırlar. Morgenthau (1970: 144-145) sınıflandırmasına göre bir ülkenin sahip olduğu doğal kaynaklar ve endüstriyel kapasite ekonomik gücünü meydana getirmektedir.

1.2.1.3. Doğal Kaynaklar

Doğal kaynaklar bir milletin kendisine yetecek ve idamesini sağlayacak ham madde ve gıda temini konusuyula ilgilidir. Tarım ve gıda konusunda kendi kendine yeterli veya ona yakın bir durumda olan devletlerin sürekli gıda ithalatı gerçekleştirme mecburiyetinde olan devletlerle karşılaştırıldığında büyük bir avantaja sahip oldukları kabul etmektedir. Tarih boyunca özellikle savaş zamanlarında yaşanan sıkıntılar kendi

kendine yeterli olmanın ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir (Morgenthau, 1970: 141). Endüstriyel kalkınma ve savunma sanayi için hammadde kaynaklarına sahip olmak büyük önem taşımaktadır. Ancak ham madde kaynakları da zamanla birlikte değişime uğrayacak güç unsurlarındandır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte farklı hammaddelerin endüstride kullanılması, bu yeni kaynaklara sahip devletlere yeni üstünlükler tanımaktadır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında enerji amaçlı kullanılan petrol ve doğal gaz gibi kaynaklar stratejik birer ürün haline gelmiş iken, nükleer çağa geçişle birlikte yüzyıl öncesine kadar aranan bir element olmayan uranyumun değeri ise çok önemli boyutlara ulaşmıştır.

1.2.1.4. Endüstriyel Kapasite

Bir ülkenin ekonomik gücü, söz konusu ülkenin doğal kaynakları ile sahip olduğu endüstriyel kapasitenin toplamından meydana gelmektedir. Zaten bu ikisi birbirini tamamlamakta ve sahip olunan doğal kaynaklar, bunları işleyip endüstriyel bir ürün haline getirecek endüstriyel tesisler olduğunda daha değerli hale gelmektedir. Doğal kaynakların işlenerek üretime dönüştürülmesini sağlayan endüstriyel kapasite ekonomik kapasiteyi doğrudan etkilemektedir (Arı, 2009: 141). Güçlü bir sanayi kurmak için her zaman doğal kaynaklar gerekemeyebilir, gerekli hammaddeler ithalat yoluyla da temin edilebilmektedir. Bununla birlikte, bu durum barış dönemleri için geçerlidir, kriz ve savaş söz konusu olduğunda ithalat yoluyla hammadde temini sorun olabilmektedir. Örneğin; II. Dünya Savaşı'ndan önce ABD'nin ambargosuna maruz kalan Japonya, dışarıdan hammadde teminine zorunlu olduğu için savaşa girmek zorunda kalmıştır (Kennedy, 1996: 403).

Endüstrisi gelişmiş bir ülke olmak güçlü bir ülke olmak için tek başına yeterli değildir. Bir devlet hammadde bakımından ne kadar zengin olursa olsun, bu zenginliği işleyip belirli bir ürüne dönüştüremezse bu hammaddenin varlığı belirli bir güç unsuru oluşturamaz. Bu açıdan ele alındığında güçlü bir devlet olabilmek için gelişmiş bir sanayi altyapısına sahip olmanın da zorunlu olduğu açıktır (Arı, 1987: 40). Günümüzün güçlü devlet olarak bilinen devletlerinin gelişmiş bir sanayi yapısına sahip oldukları görülmektedir. Joseph Nye, yaptığı karşılaştırmalarda Amerika'nın rakiplerine kıyasla ekonomik kapasite olarak nasıl üstünlük sağladığını göstermektedir. Nye tarafından yapılan açıklamaya göre Amerika, dünya üretiminde

yaklaşık % 27'lik bir pay ile ilk sıradadır, onu izleyen diğer 3 ülke ise Japonya, Almanya ve Fransa'dır. Piyasa değeri açısından en değerli ilk 100 şirket içerisindeki 59 şirket Amerika'da, 31 şirket Almanya'da, 7 şirket ise Japonya'da yer almaktadır. Financial Times verilerine göre küresel ölçekli ilk 500 şirketten 219 tanesi Amerika'da, 158 tanesi Avrupa'da ve 77 tanesi ise Japonya'da bulunmaktadır. Katma değerinin yüksek olduğu bilinen yazılım sektöründe faaliyet yürüten ilk 10 şirketin 7 tanesi de Amerikan kökenlidir. Yurtdışı yatırım yapan ülkeler arasında da Amerika en yakın rakibi olan İngiltere'nin 2 katı oranında yatırıma sahiptir ve Dünya finans sektöründeki yatırım bankalarının yarısı Amerikan kökenlidir. Özellikle 2000'li yıllardan itibaren önemi hızla artan e-ticaret alanında da ABD, Avrupa'nın 3 misli değere sahiptir (Nye, 2003: 44).

Ekonomik kapasite sadece endüstriyel beceriler sonucunda meydana gelmemektedir, birçok farklı unsur ekonomik gücün elde edilmesinde etkilidir. Ülkelerin ekonomik yeterlilikleri Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) ve uluslararası kredi notu gibi değerler yoluyla belirlense de ekonomik güçleri ve büyüklükleri hakkında sınırlı fikir verebilmektedir. Bu durumda; ekonomik yapının birçok bileşeninin bulunduğu ve ekonomik gücü hesaplamak için kesin bir ölçünün olmadığı söylenebilir. Sonuç olarak; bir ülkenin ekonomik anlamda güçlü olup olmadığı, sayısal verilere bakılarak değil, çevresindeki ülkelerin ekonomik yapısına yaptığı müdahaleler ve oluşturdukları politikalar üzerindeki etkisine göre değerlendirilmelidir. Bu etki ise kredi / borç verme, dış yatırımlar ve benzeri yöntemlerle gerçekleştirilmektedir (Arıboğan, 2001: 107).

1.2.1.5. Askeri Kapasite

Askeri kapasite, güç unsurları arasında en fazla ön plana çıkan ve kimi zaman ülkelerin sahip olduğu toplam gücü ifade etmek amacıyla kullanılan bir kavramdır (Gönlübol, 1993: 108). Devletlerin öncelikli amacı varlıklarını korumak ve süreklilik sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirebilmenin yolu ise askeri güç yoluyla devletlerin güvenliklerini sağlamış olmalarıdır (Arı, 2009: 142). Nye, askeri gücün olmamasının neye mal olabileceğini bir örnekle açıklamaktadır; "Nasıl ki oksijenin önemi, varlığı azalmaya başladığında ortaya çıkarsa, askerî güç de aynı şekildedir. Askerî gücün yokluğu, diğer güç unsurlarını da anlamsız kılmaktadır." (Nye, 2011: 49).

Uluslararası güç mücadelesinde savaşın her daim ihtimal dâhilinde olması ve savaşlarda nihai anlamda askerî kapasitenin belirleyici olması güç hesaplarında bu unsur merkezî bir konuma taşımaktadır. Askeri kapasite hem ekonomik kapasiteden hem de teknolojik kapasiteden doğrudan etkilenmektedir. Askerî kapasite, personel sayısı ve silah envanteri gibi sayılarla ifade edilebilen verilerin yanında moral, eğitim düzeyi, askerî hazırlık durumu, askerî teknoloji ve askerî liderlik gibi sayısal olarak ölçülmeyen unsurları da bünyesinde barındırmaktadır (Sancak, 2016a: 45). Yılmaz (2008a: 40)'a göre; günümüzde, askerî kapasite bakımından üst seviyede olmayı hedefleyen bir devletin şu niteliklere sahip olması gerekmektedir;

- Nükleer güce sahip olmak,
- Dünyanın farklı coğrafik bölgelerinde askerî operasyonlar yapabilmek için askerî üslere sahip olmak ve bu üslar arasında lojistik ve ulaştırma sağlayabilecek yeteneğe sahip olmak,
- Değişen koşullara adapte olmayı sağlayacak stratejik haberleşme araçlarına sahip olmak,
- Modern teknoloji ile donatılmış çevik ve etkili nokta atışı gerçekleştirebilen tahrip gücü yüksek, ateş desteği ile takviye edilmiş manevra becerilerine sahip olmak,
- Sahip olduğu askerî güçlere, Dünya genelinde ve bölgesel düzeyde hızlı, zamanında ve güvenli biçimde lojistik desteği, barınma ve idamesini sağlayacak becerileri bünyesinde barındırıyor olmak,

Sonuç olarak; zaman içerisinde ve koşullara göre önemi değişse de askerî kapasite, güç bileşenleri içerisinde en önemli bileşen olarak kabul edilmektedir (Nye, 2011: 28-29).

1.2.1.6. Nüfus

Bir ülkedeki insan sayısı o ülkenin nüfus gücünü belirleyen başlıca etkenlerden birisidir. Ancak ülkelerin gücü kıyaslanırken nüfusun sadece nicelik olarak ele alınması her zaman bir avantaj veya dezavantaj yaratmaz. Nüfusun fazla olması ancak aynı veya birbirine yakın gelişmişlik düzeyine sahip ülkeler arasında bir güç kıyaslamasına konu olabilir ve bu nüfus fazlalığı böyle bir durumda anlam taşır.

Kalabalık bir nüfusa sahip olmak ekonominin temelini tarıma dayandığı ve savaş gücünün büyük oranda asker sayısının belirlediği çağlarda çok daha önemli iken günümüzde ekonomik yapıdaki değişim ve teknolojik yenilikler nüfusun önemini göreceli olarak azaltmaktadır. Nüfusun toplam büyüklüğü yanında hangi özelliklere sahip olduğu diğer bir deyişle nicelik yanında niteliği de önemlidir. Teknolojik gelişmeler sonucunda eğitim çok daha önemli hale gelmekte ve toplumların eğitilmiş insana duyduğu ihtiyaç artmaktadır. Yaş ortalaması da nüfus özelliklerini belirleyen faktörlerden birisidir (Gönlübol, 1993: 106).

Bir ülke için nüfus büyüklüğünün değerli olup olmaması biraz da diğer unsurlarla birlikte dikkate alındığında anlam kazanmaktadır. Öyle ki yeterli ekonomik ve coğrafi büyüklüğe sahip olmayan bir ülke için kalabalık bir nüfus avantaj değil önemli bir sorun kaynağı olmaktadır (Arı, 2009: 144). Başka bir deyişle; besin kaynakları yetersiz ve iş imkanları sınırlı olan bir ülkede nüfusun fazla olması her açıdan bir güçsüzlük yaratmaktadır. Nüfusun fazla olması güçlü olabilmek için tek başına yeterli değildir, diğer unsurlar da dikkate alınmalıdır ancak yine de nüfus, potansiyel anlamda bir güç unsurudur ve değer ifade etmektedir.

1.2.2. Soyut Unsurlar

Ülkelerin yetenekleri ve kapasiteleri somut unsurlarla ölçülebileceği gibi ulusal karakter, ulusal moral, uygulanan diplomasi biçimi, ülkeyi yöneten hükümetin özelliği gibi soyut unsurlardan da meydana gelebilmektedir.

1.2.2.1. Ulusal Karakter

Bir ulusu diğerlerinden farklı kılan ve o ulusa ait olan karakteristik özellikler ulusal karakteri meydana getirmektedir (Arı, 2009: 145). Savaşlarla birçok güç unsuruna zarar vermek veya onu ortadan kaldırmak mümkün iken ulusal karakter bu etki alanının dışında yer almaktadır. Morgenthau (1985: 171) ulusal karakter kavramını bir ulusun “kültür kalıbı” olarak ele almamakta, sahip olduğu entelektüel ve karakter niteliklerini ifade etmek için kullanmaktadır. Ulusal karakter, ülkelerin gücünü meydana getiren önemli faktörlerden biridir ve büyük felaketler yaşayan ulusların ayakta kalmalarını sağlayan bir yapıdır. Örneğin, Almanların aldıkları ağır

mağlubiyetlere rağmen iki dünya savaşından sonra da kısa sürede toparlanmış ve önemli bir güç haline gelmiş olmalarında sahip oldukları ulusal karakterin büyük rolü olmuştur. Her toplumun kendine ait ulusal karakteristik özellikleri vardır. Disiplinli bir ulus olarak bilinen Almanların bu karakteristik özellikleri ulusal güçlerinin önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. Yine Amerikalıların bireyseliği, Rusların kavgacı ve inatçı yapıları, İngilizlerin soğukkanlı ve çıkarıcı olmaları, Türklerin cesur ve savaşçı özellikleri ulusal karakter olarak değerlendirilebilir. Uluslararası sistemde güç hesapları yapılırken ulusal karakter mutlaka dikkate alınmalıdır. Aksi halde bu konuda yapılacak ihmaller, tahminlerde ve planlanan politikaların hayata geçirilmesinde hatalara yol açacaktır (Arı, 2009: 146).

1.2.2.2. Ulusal Moral

Ulusal moral, ülkelerin savaş ve barış dönemlerinde ülkeyi yönetme yetkisine sahip olan erklerin kararlılığı veya demokratik ülkelerde toplumun hükümeti desteklemek bakımından kararlılık sergileme derecesi şeklinde tanımlanmaktadır (Asunakutlu ve Safran, 2004: 36). Morgenthau (1985: 181), ulusal moral için ulusal gücün ruhudur ifadesini kullanarak söz konusu kavramın güç unsurları içerisindeki önemini göstermektedir. Gücün ulusal moral boyutu toplumların bünyesinde yerleşik haldedir ve ülkelerin gücüne manevi anlamda etki etmektedir. Ulusal moralin güce katkısını hacimsel olarak ölçmek zor olmakla birlikte yarattığı etkinin belirlenmesi mümkündür. Dünya üzerinde toplumsal dayanışmanın yoğun olduğu kültürel yapıya sahip olanların toplumsal dayanışmanın daha az olduğu ülkelere kıyasla iktisadi zorluklardan daha az etkilendikleri görülmektedir. Her toplumun ulusal moral durumu birbirinden farklıdır, şartlara göre çok çabuk değişebilmektedir ve olağan dışı durumlarda farklı toplumlar farklı dayanma gücüne sahip olmaktadır. Bu durum esas olarak bunalımlı zamanlarda ve/veya savaş hâllerinde ortaya çıkmakta ve hâliyle bu durumlarda ulusal moral daha fazla önem kazanmaktadır. Fransızların II. Dünya Savaşı sırasındaki durumları bu duruma güzel bir örnek teşkil etmektedir. Hitler karşısında mağlubiyet yaşayan Fransızların direniş gücü ciddi anlamda zaaf sergilerken aynı savaşta durumun tersine dönmesi sonucunda zor durumda kalan Almanlar sonuna kadar mücadeleye devam etmiştir.

1.2.2.3. Diplomasinin Niteliği

Milli gücü meydana getiren bütün unsurlar güç mücadelesinde bir bakıma hammaddedir. Bu hammaddeleri ahenkli kılan, onlara bir yön veren ve ağırlık kazandıran bir milletin diplomatik teşekküllerin kalitesidir. Diğer bir deyişle diğer güç unsurları bir potansiyel iken diploması ise bu potansiyeli harekete geçirerek güce dönüştüren bir unsurdur (Arı, 2009: 110). Milli menfaati ilgilendiren meselelerde bütün bu unsurları azami surette ve en faydalı şekilde kullanmak ise o milletin diplomatlarına düşmektedir. Ulusal moral milli gücün ruhuysa diplomaside beynidir. Morgenthau (1985: 181), savaşın kazanılması için gereken stratejinin anlamını barış zamanında diplomasinin verdiğini beyan etmiştir. Savaş zamanında askerî liderlerin üstlendikleri rol ve taşıdıkları önem ile barış zamanlarında diplomatların üstlenmiş oldukları misyon aynı öneme sahiptir.

1.2.2.4. Hükümetin Niteliği

Bir ülkenin ulusal gücünden söz edilebilmesi için her şeyden önce nitelikli bir hükümete sahip olması büyük önem taşımaktadır. Bir dış politika çok iyi planlanmış, zengin kaynaklarla desteklenmiş ve kusursuz yönetilmiş olsa da temelinde iyi bir yönetime sahip olmadığı takdirde bir anlam ifade etmemektedir (Morgenthau, 1985: 186). Tek bir güç unsuru ile güçlü devlet olunamayacağı için hükümet, ülkesinin sahip olduğu kaynakları eksik ve fazla yönleri ile değerlendirmeli ve aralarında bir denge meydana getirmelidir. Hükümetler halkın desteğini kazanarak güç unsurlarını dış politika hedefleriyle ve kendi içerisinde dengeli duruma getirmelidir (Arı, 2009: 148). Halkın desteği ya da diğer ifadeyle hükümet yanlısı kamuoyu oluşturma başarılı bir dış politikanın uygulanması bakımından çok önemlidir. Bunun bir başka ifade edilmiş şekli de halk desteğinin olmadığı durumlarda başarı ihtimalinin azalacağı demektir. Örneğin; Vietnam Savaşı'nda ABD'nin mağlup olmasında kamuoyunun savaşı ve hükümeti yeterince desteklememiş olmasının önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen gücün unsurları Uluslararası İlişkiler disiplininde geleneksel olarak kabul gören bir yaklaşımın ürünüdür. Değişen zaman ve gelişen teknolojilerin sayesinde disiplin içerisinde güce ilişkin yeni unsurların ve yeni yaklaşımların ilave edildiği görülmektedir. Bu bağlamda sözü edilmesi gereken unsurlardan biri bilgidir. Bilgi ile güç arasındaki var olan sıkı ilişki, gücün kaynağının bilgi olduğu veya bilginin

gücün ayrılmaz bir parçası olduğu şeklindedir (Arı, 2010: 149). Günümüz dünyası için kullanılan bilgi çağı ve küresel bilgi toplumu gibi ifadeler bilginin kazandığı önemi ve gelinen aşamayı göstermektedir. Bugün gelinen aşamada bilginin üretilmesi, toplanması ve kontrol altında tutulması uluslararası sistemde söz sahibi olmak isteyen devletler için büyük önem taşımaktadır. Nye’ın deyimiyle “güç, sermaye zenginlerinden bilgi zenginlerine geçmektedir.

Günümüzde teknolojik gelişmelerdeki hız dikkate alındığında bilgiye sahip olmak tek başına yeterli bir unsur olmamakla birlikte bunun stratejik bir avantaj hâline getirilebilmesi için bilgiye başkalarından daha önce ulaşmanın gerekli olduğu görülmektedir. İletişim ve bilgi akışının hızlanmasıyla birlikte aktörlerin uluslararası kitleyi etkilemek ve algıları şekillendirmek için kullandığı imaj elde etme ve algıları şekillendirme yetisi dış politikaya yön veren diğer önemli bir unsur olmuştur. İmajların şekillendiği temel ortam ise hızlı biçimde iletişim kurmayı sağlayan internet ve özellikle televizyon kanallarını bünyesinde barındıran medyadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hazırladığı bu koşullar sayesinde medya önemli bir güç unsuru haline gelmiştir. Medya, geçmiş dönemlerde devletler tarafından kamuoyunu etkilemek amacıyla bir propaganda vasıtası olarak kullanılırken küresel anlamda büyümesi ve iletişim kanallarının gelişmesiyle birlikte devlet politikalarına şekil veren bağımsız ve güçlü bir unsur haline gelmiştir. Yazılı, görsel ve internetin de bünyesinde yer aldığı sosyal medya araçları devlet politikaları ve kamuoyu arasında karşılıklı ilişki ve etkileşime neden olmuş ve kamuoyunun devlet politikalarına etki etmesinde ve uluslararası düzeyde kamuoyu oluşturmada önemli bir araç haline gelmiştir (Özdemir, 2008: 138). ABD eski Dışişleri Bakanlarından Madeleine Albright’ın “Kablolu Haberler Ağı (Cable News Network - CNN), Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin on altıncı üyesidir” şeklindeki cümlesi uluslararası politikada medyanın önemli bir güç unsuru olduğunu göstermesi açısından iyi bir örnektir (Nye, 2017: 164).

Gücün unsurları çeşitli teorisyenler tarafından her ne kadar birbirinden bağımsız bir yapı olarak ele alınmış olsalar da bunları aslında homojen ve birbirine bağlı bir bütünün parçaları olarak görmek gerekmektedir. Ancak bazı güç unsurları, birbirlerine oranla durum ve şartlar değişkenliğinde ve teorilerin güce ilişkin yüklemiş oldukları anlam neticesinde ön plana çıkabilmektedir. Disiplin içerisinde birden fazla teorinin

var oluşu ve her bir teorinin kendi içinde önemli gördüğü güç unsurlarının diğerlerince farklı değerlendirilmesi, ortak bir güç ölçeğinin oluşturulmasında da büyük bir engel olarak görülmektedir (Sancak, 2016a: 58). Örneğin realistler askerî kapasitenin bir ülkenin sahip olduğu toplam güce eş değer olduğunu düşünmekte ve bu anlayışın bir sonucu olarak diğer güç unsurlarını çok fazla dikkate almamaktadır. Jeopolitikçiler de Uluslararası İlişkileri analiz ederken tek bir öğeyi merkeze almakta ve ileri sürdükleri hâkimiyet teorileri ile Uluslararası İlişkilerde coğrafyanın temel belirleyici faktör olduğunu iddia etmektedirler (İlhan, 1999). Marksizmi savunan düşünürler ise aynı durumu ekonomik unsurlar üzerinden yapmakta ve Uluslararası İlişkilerdeki mücadeleyi ekonomi merkezli bir yaklaşımla açıklamaktadırlar (Arı, 2009: 141). Oysaki hangi unsur söz konusu olursa olsun bunlardan sadece birini dikkate alarak bir devletin gücünü belirlemek sağlıklı bir yaklaşım olarak kabul edilmemektedir. Söz konusu edilen unsurlar bir araya gelerek bir ülkenin bütün gücünü oluşturmaktadır ancak oldukça fazla değişkenin rol oynadığı Uluslararası İlişkilerde bir takım güç unsurlarını dikkate alarak sistemin işleyişi ile ilgili kesin sonuçlara ulaşmanın mümkün olamayacağı da unutulmamalıdır. Ayrıca gücü meydana getiren unsurların hangilerinin önemli olduğu, hangilerinin görmezden gelinebileceği konusu da üzerinde uzlaşma sağlanabilecek bir konu olmaktan uzaktır. Devletlerin güçlerinin kıyaslanması amacıyla yapılacak bir analizde yukarıdaki unsurların tüm yönleriyle değerlendirildiği bir çalışma yapılmalıdır. Buna ilave olarak güç kavramını meydana getiren unsurların yapılarındaki farklılıklar gücün kendi içerisinde alt başlıklar hâlinde kategorize edilmesine yol açmış ve kullanılan unsurların niteliğine göre sert güç, yumuşak güç ve benzeri sınıflandırmalar yapılmıştır.

1.3. Güç Algısındaki Değişim ve Yumuşak Güç Kavramının Ortaya Çıkması

Günümüzde uluslararası örgütlerin çoğalmasıyla birlikte sivil toplum anlayışı yaygınlaşmış ve güçlenmiş, buna bağlı olarak devletlere bağlı olmayan ünitelerin ve uluslararası örgütlerin sayısında artışlar yaşanmıştır. Son yüzyıl içerisinde uluslararası ortamda demokratik toplum yapıları güçlenmeye, silahlanma çabaları azalmaya, insan haklarına saygı, evrensel değerleri benimseme, ülkelerin toprak bütünlüğüne ve sınırlarına saygı gibi birçok kavram daha fazla önem kazanmaya ve çoğu ülke tarafından kabul edilmeye başlanmıştır. Bu uluslararası konjonktür, ülkelerin geçmiş dönemlerdeki gibi sert güce çok fazla başvurmalarını engellemiş, küreselleşme,

medya ve iletişim organlarının gelişmesi ve türlerinin artmaya başlaması ve uluslararası hukukun ülkelerarası ilişkilerde bir düzenleyici olarak daha önemli olmaya başlaması meşruiyet algısının değişmesine neden olmuştur (Büyüköze, 2016: 41).

Askeri müdahaleyi sert güç kullanımı yöntemi olarak benimseyen devletlerin başka devletlere müdahale etmesi uluslararası hukuk kurallarının devreye girmesiyle nispeten azalmaya başlamış ve belirli şartlara bağlanmıştır. Askeri ve ekonomik anlamda süper güç olarak kabul edilen devletlerin bile bu kuralları çiğnemeleri ve askeri müdahaleler ve toprak işgalleri gerçekleştirmeleri meşru sayılmamış ve uluslararası mahkemelerde ağır yaptırımlara maruz kalmalarına neden olmuştur. Günümüzde birçok devlet amaçlarına yönelik tercihlerde bulunarak en az maliyetli ve en fazla etkili olan güç unsurunu kullanmaya yönelmektedirler. Son dönemlerde askerî teknolojilerde yaşanan gelişmeler savaşları oldukça maliyetli bir yöntem haline getirmiştir. Bu doğrultuda askeri güç kullanımında öncelikle konu olarak mali hususlar düşünülse de insani maliyet günümüzde daha çok ön plana çıkmaktadır. Eğer ki güvenlikle ilgili bir durum değilse, savaşlar halen daha olası bir seçenek olarak ortada duruyorsa da- askerî yöntemlerin kullanılması önceki dönemlere oranla günümüzde artık daha az tercih edilir hale gelmiştir (Nye, 2002: 3). Ayrıca, savaşlar, ülkeler arası güvenin ortadan kalkması, kullanılan silahların neden olabileceği çevre sorunları, savaş halindeki ülkelerde yaşayan insanların yaşayacağı psikolojik sorunlar, askeri sert güç kullanan ülkenin uluslararası kamuoyunda güvenilirlik ve itibar kaybına uğraması gibi tespiti ve ölçülmesi zor maliyetlere neden olduğu da bilinmektedir. Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, sosyal medya başta olmak üzere çeşitli iletişim araçlarının yaygınlaşmaya başlaması ve toplumların, ülkelerin sosyal değişim ve dönüşümlere uğraması uluslararası politikada sert gücün etkisini yitirmeye başlamasına neden olmuştur. Dünya ülkelerinin de kabul edeceği, maliyeti daha düşük ve günümüz meşruiyet anlayışına daha uygun yol ve yöntemler tercih edilmeye başlanmıştır (Büyüköze, 2016: 41-49).

Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında toplumsal refahın daha fazla önem kazanmaya başlamasının bir sonucu olarak ülkeler ekonominin askeri güce göre daha önemli bir güç unsuru olduğunu kabul etmeye başlamışlardır (Nye, 2005: 27). Uluslararası

konjonktürdeki değişimin bir sonucu olarak; uluslararası hukukun ülkeler arası ilişkilerde daha etkin ve caydırıcı olmaya başlaması ve özellikle askeri anlamda sert güç kullanımının neden olduğu mali, insani ve sosyolojik olumsuzluklar Uluslararası İlişkilerde başvurulacak güç yöntemlerini de değiştirmiştir (Arsava, 2012: 351). Uluslararası sistemin “meşruiyet” kavramına daha çok önem vermesi, uluslararası hukuk ve normların düzenleyici etkisinin eskiye göre daha belirgin olması sonucunda sert güç kavramı ortadan kalkmaya ve toplumları istenildiği şekilde hareket ettirme, ilgilerini çekme ve müzakere yaparak tarafları kullanma olarak tanımlanan yumuşak güç kavramı önem kazanmaya başlamıştır. Günümüz bilgi ve iletişim toplumunda devletler artık amaçlarını gerçekleştirebilmek için yumuşak güç unsuru olan bilgi, inanç ve fikirlerin gücünü kullanmakta ve bu yönde hareket etmeye başlamıştır (Demir, 2012: 23).

Yumuşak güç kavramı, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının bir sonucu olarak ABD'nin Soğuk Savaş mücadelesini kazanmasıyla birlikte yapılan bir çalışma ve analiz sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu analiz sert gücün başarıya ulaşmada yeterli olmadığını, farklı güç unsurlarına da başvurulması gerektiğini göstermiştir. Bu açıdan bakıldığında soğuş savaşın bitişi güç kavramını içerik açısından önemli ölçüde değiştirmiştir (Yıldırım, 2014: 13). İki kutuplu yapının hüküm sürdüğü Soğuk Savaş döneminde gerek Sovyetler Birliği, gerekse ABD sert güçlerinin yanında adı henüz konmamış olsa da birbirlerine karşı yumuşak güçlerini kullanmışlardır (Çavuş, 2012: 27). Nitekim iki süper güç arasında yaklaşık kırk yıl devam eden mücadelenin ABD'nin üstünlüğü ile sona ermesinde sahip olduğu yumuşak gücün önemli bir etkisi olduğu düşünülmüştür. Yine bu bağlamda Soğuk Savaş'ın sembolü olan Berlin Duvarı'nın batıların silahları tarafından değil, fikirleri tarafından yıkıldığı şeklindeki söylemler de aynı düşünceye işaret etmiştir (Sancak, 2016a: 65).

Yumuşak Güç kavramı, her ne kadar ilk kez 1990 yılında Harvard Üniversitesi Profesörü Joseph S. Nye tarafından kullanılmaya başlanmış olsa da özellikle ABD'deki 11 Eylül 2001 terör saldırısından sonra hem akademisyenler hem de politika yapımcıları tarafından çok sık kullanılan bir kavram haline gelmiştir (Akbaş ve Tuna, 2012: 5-6). ABD'nin ekonomik ve askeri anlamda bir süper güç olarak tanımlanmasına rağmen böyle bir saldırıya maruz kalması sert güç konusundaki

geleneksel yaklaşımların yeniden ele alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu terör saldırıları ABD'nin neden bu saldırıların hedefi olduğu konusundaki sorulara da neden olmuştur (Sancak, 2014: 1611). Bu bağlamda ortaya sürülen düşünceler ve güçle ilgili yapılan değerlendirmeler yumuşak güç kavramını oldukça popüler bir kavram haline getirmiştir (Sancak, 2016a: 67). Nye eserinde, ABD'nin büyüklüğünün sadece askeri ve ekonomik anlamda olmadığını, istediklerini elde etme noktasında sahip olduğu başkalarını cezbetme yeteneğinin de dikkate alınması gerektiğine dikkat çekmiştir. Nye, 11 Eylül terör saldırılarından sonra ağırlıklı olarak sert güç politikası uygulayan Amerikan dış politikasını eleştirerek ABD yönetimini bir bakıma yumuşak güç unsurlarını kullanmaya yönlendirme çabasına girişmiştir. Yumuşak güç yönteminin ABD'nin dünya genelindeki kötü ve sarsılan imajını düzeltebilmek için yeni bir strateji olarak da kullanılabileceğini öne sürmüş ve ABD'nin sahip olduğu bilimsel ve kültürel kapasite ve yeterlilikler sayesinde iç ve dış politikada daha etkili olabileceğini öngörmüştür (Karagül, 2013: 79-102). En kısa ifadeyle, devletlerin istediklerini elde ederken zorlama yöntemler dışında, sahip olduğu değerler ve uyguladığı politikalarla kendini cazibe merkezi kılmasından kaynaklanan gücünü ifade eden yumuşak güç kavramı, bu bağlamda ortaya çıkmıştır (Watanabe ve McConnell, 2008: 12).

Yumuşak güç terimi, İngilizcede kullanılan "Soft Power" teriminin Türkçeye çevrilmiş halidir. Bununla birlikte yumuşak güç terimi yerine daha önce Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü yapmış olan Doç. Dr. İbrahim Kalın yazılarında "İnce Güç" terimini kullanmayı tercih etmektedir (<https://www.setav.org/turkiyenin-ince-gucu/>) ancak genel kabul gören kullanım yumuşak güç şeklindedir. Uluslararası İlişkiler literatüründe kavram olarak kullanılması yeni olmakla birlikte devletler arasında yumuşak gücün kullanımı yeni bir durum değildir (Nye, 2002: 6). Yumuşak güç kullanımının ilk kez ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte devletlerin ilk ortaya çıktığı tarihlere kadar uzandığı düşünülmektedir (Demir, 2012: 192). Sun Tzu'nun Savaş Sanatı eserinde geçen "*Savaşırken insan öldürmek şart olur. Ancak en iyisi savaşmadan kazanmaktır.*" ifadesiyle örtüşen yumuşak güç kavramı tarih boyunca birçok devletin politikalarında uygulama alanı bulmuştur.

İlk olarak ABD'nin Soğuk Savaş sonrasında dünyadaki hakimiyetini devam ettirebilmesi için bir yöntem olarak geliştirilen yumuşak güç kavramı, kısa süre sonra

dünyanın gelişmiş ya da gelişmekte olan diğer tüm ülkelerinde de hem akademik literatürde hem de politik süreçlerde önemli yer edinmeye ve uygulanmaya başlanmıştır. Akademik alandan günlük siyaset diline kadar geniş bir yelpazede kullanım alanı bulan yumuşak güç kavramı, dünya genelinde oldukça gözde bir kavram olmasına rağmen yanlış anlamlarda kullanıldığı da olmuştur (Watanabe ve McConnell, 2008: 13). Yumuşak güç kavramını dar anlamda sadece kültürel etki anlamında kullananlar olduğu gibi geniş anlamda kullananlar ise askeri güç dışındaki diğer tüm güç kullanımlarını yumuşak güç kapsamında ele almışlardır (Vuving, 2009: 3). Kavramı ilk kez ortaya atan isim olan Nye bu yaklaşımın yanlış olduğunu (Nye, 2005: 20) ve yumuşak gücün bir teoriden çok analitik bir yaklaşım biçimi olduğunu vurgulamıştır (Nye, 2010a: 219). Uluslararası İlişkiler ile ilgili geliştirilmiş kuramlar açısından ele alındığında ise yumuşak gücün kapsadığı kültür ve değerler gibi unsurlar nedeniyle konstruktivist (yapısalcı) kurama benzediği görülmüştür (Lee, 2009: 206). Realistler doğrudan güç kullanımını savunurken konstruktivistler dolaylı güç kullanmanın daha iyi bir yöntem olduğunu savunmuştur. Bu nedenle, yumuşak güç kavramı neoliberalizm ve konstruktivizmi bünyesinde barındıran bir güç biçimi olarak değerlendirilmektedir (Gallarotti, 2011: 26).

1.4. Joseph Nye’in Yumuşak Güç Kavramı

Yumuşak güç kavramını Uluslararası İlişkiler literatürüne kazandıran Joseph S. Nye, Soğuk Savaş’ın sona erdiği 90’lı yıllardan sonra gücü sert güç ve yumuşak güç şeklinde iki ayrı grupta ele alan ilk teorisyendir. Nye, 1970’li yıllardan itibaren Robert O. Keohane ile birlikte karşılıklı bağımlılık olarak adlandırılan kavram üzerinde çalışmalar yapmış ve bu bağlamda neoliberal teorinin öncülerinden biri olmuştur. Nye, güç kavramını istenilen bir şeyi elde etmek için karşı tarafı etkileyebilme becerisi şeklinde tanımlamış ve kullanılan yöntemleri baz alarak gücü sert güç ve yumuşak güç şeklinde ikiye ayırmıştır. Nye, gücün geleneksel yaklaşımın dışında bir başka yüzünün daha olduğunu ifade eden yumuşak güç düşüncesini kendisinin bulduğunu belirtmekle birlikte bu kavramı Peter Bachrach ve Morton Baratz’ın 1963 yılında yazdıkları “Decisions and Non-decisions: An Analytical Framework” adlı makalede kullandıkları gücün ikinci yüzü ifadesine dayandırmıştır (Bachrach ve Baratz, 1963: 632-642).

Aslında ismi ortaya koyulmamış olmakla birlikte yumuşak güce benzer kavramlar Gramsci tarafından ortaya atılmış hegemonya kavramında, Bourdieu tarafından ortaya atılan sembolik güç kavramında, Weber'in otorite kavramında, Foucault'in disiplin toplumu kavramında, Habermas tarafından ortaya atılan iletişimsel eylem kavramında gücün maddi olmayan yönüne vurgu yapılarak daha önceleri de ele alınmıştır. Aynı şekilde, realist düşüncenin öncü isimlerinden Edward H. Carr'da gücü üçlü bir sınıflandırmaya tabi tutarak bunlardan birini fikirler üzerindeki güç olarak tanımlaması da yumuşak gücün öneminin daha önceden de fark edildiğini göstermiştir (Sancak, 2016a: 71).

Nye tarafından 1990 yılında yayınlanan "The Changing Nature of World Power" isimli makalede de, güç kavramı ve gücü elde etmeyi sağlayan araçların değişmeye başladığından bahsedilmiştir. ABD'nin Sovyetler Birliği ile arasındaki Soğuk Savaş'ın bitiminden sonra diğer devletleri kendi etrafında nasıl toplaması gerektiği konusunda ebeveyn ve çocukları arasındaki ilişki model alınarak açıklanmaya çalışılan eş-optik güç (Co-Optive Power) kavramı geliştirilmiştir. Bu örneğe göre; çocuklarının istedikleri davranışı sergilemesini amaçlayan ebeveynler onları ödüllendirerek veya cezalandırarak belirli davranışlara yöneltebilir, ya da inanç ve tercihlerini şekillendirecek şekilde belli değerler aşılayarak ve kendilerini rol model olarak onlara benimseterek onların üzerindeki hâkimiyetlerini daha tesirli ve uzun ömürlü hale getirebilir. Bu ikinci yöntem yumuşak güce karşılık gelmektedir ve diğerlerine nazaran daha etkili ve daha uzun ömürlüdür (Nye, 2003: 11). Kişisel düzeydeki bu sonuç devletler arasındaki ilişkiler için de geçerlidir. Eğer ki bir devlet, baskı ya da teşvik araçları kullanmaksızın, başka ülkelerin kendi istediği şekilde hareket etmesini sağlayabiliyorsa bu durum o devletin yumuşak gücünü göstermektedir (Sancak, 2016a: 71).

Aynı çalışmada Nye siyasi liderlerin ve filozofların, gündem oluşturmak gibi stratejileri uzun süredir kullandıklarını ve tercihleri meydana getirme yeteneğinin, ideoloji, kültür ve kurumlar gibi manevi güç kaynakları ile ilişkili olduğunu ve bu şekilde uygulanan gücün yumuşak güç olarak adlandırılabilirliğini ifade etmektedir. Nye, Soğuk Savaş'ın bitiminden sonraki ortamda gerçek önceliğin hegemonya kurmak, başka ülkeler üzerinde hakimiyet sağlamak değil, Uluslararası İlişkilerden

kaynaklanan bağımlılığın neden olduğu yeni zorluklarla baş etmeye çalışmak olduğunu söylemektedir (Nye, 1990a: 94-109).

Nye'nin konuyu daha ayrıntılı biçimde incelediği eser ise 1990 yılında yayınlanan "Bound to Lead: The Changing Nature Of American Power" isimli, ABD'nin gerileme ve çöküş yaşadığı fikirlerine karşı çıktığı kitabıdır. "Hegemonik Geçiş Teorisi" olarak adlandırılan teorisiyle ABD'ye rakip olma ihtimali olan güç unsurlarını analiz eden Nye, muhtemel rakiplerin Çin, Rusya, Avrupa ve Japonya olduğunu öne sürmektedir. ABD ve bu ülkeleri kaynakları üzerindeki hakimiyetleri bakımından kıyaslamakta ve ABD'nin diğer ülkelere kıyasla kaynaklara çok daha fazla hakim olmaya devam ettiğini savunmaktadır. Bununla birlikte, 20. yüzyılın sonunda dünya siyasetindeki değişimleri de iyice dikkate alarak Amerikan gücünü değerlendirmek gerektiğini, güç konusunda süreklilik sağlayabilmek için askeri güç yanında diğer güç unsurlarıyla da denge sağlanması gerektiğini, ancak bu yolla başarılı bir politika geliştirilebileceğini ifade etmektedir. Aynı zamanda, modern dünyada ortaya çıkan yeni etkenlerin süper güçlerin iktidarını sarstığını, bu nedenle başarılı bir strateji oluşturmanın süreklilik yanında değişim de içermesi gerektiğini savunmaktadır (Nye, 1990b: 182).

Nye'a göre bu yeni dönemde ABD, kendisine yönelme ihtimali olan çeşitli tehditler ve terörizme karşı mücadele etmek konusunda askeri ve ekonomik kapasite bakımından yeterli güce sahiptir. Ancak, çevresini kontrol etmede ve isteklerini, hedeflerini gerçekleştirme bakımından sahip olduğu bu geleneksel güç kaynakları yeterli etki oluşturamamaktadır. Yirminci yüzyılın bitimine doğru ABD, gücünü ve ağırlığını tekrar hissettirebilir ancak artık Amerikan hegemonyasının söz konusu olduğunu söylemek pek mümkün olmayabilir. 1950'li yıllarla kıyaslandığında ABD'nin uluslararası finansal piyasalarda hakimiyeti azalmış, petrol piyasalarındaki aksaklıklara karşı çaresiz kalmış ve daha fazla ülke nükleer çalışmalar yapmaya başlarken askeri teknoloji de üretmeye başlamıştır. Ayrıca küreselleşmenin bir sonucu olarak çok sayıda uluslararası sorun ortaya çıkmaya başlamıştır. ABD, akıllıca politikalar geliştirmesi durumunda askeri ve ekonomik gücü bu ortamda yine de etkili olabilir ancak Uluslararası İlişkilerin neden olduğu artan karşılıklı bağımlılıklar ulus ötesi konularda sadece sert güç kullanılmasını sınırlandırmaktadır. Karşılıklı bağımlılık yaşanan bir uluslararası meselede sert güç kullanımı halinde sadece güce

maruz kalan tarafın değil, gücü uygulayan tarafın da zarar görmesi kaçınılmazdır. Özellikle sadece askeri araçlar yoluyla sert güce başvurmak karşılıklı bağımlılıktan elde edilebilecek kaynaklardan vazgeçmeyi gerektirebilir. Kullanılan güç zamanla daha az güçlü, daha az zorlayıcı ve daha az somut hale gelebilmektedir. Bu nedenle Nye, birlikte hareket etmenin önemine vurgu yapmış ve yumuşak güç kullanımının sert güç kullanımından daha önemli hale gelmeye başladığını belirtmiştir (Nye, 1990b: 187-189).

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte blok halinde örgütlenmeden kaynaklanan işbirliği biçimi önemini yitirmeye ve yeni uluslararası sistemde yeni güç kaynakları meydana gelmeye başlamıştır. Yeni çağın uluslararası ortamı ulusal olmaktan çok uluslararası nitelikli ve hükümet dışı oyuncuların ortaya çıkışıyla birlikte daha karmaşık bir hale gelmiştir. ABD'nin Soğuk Savaş döneminde uyguladığı strateji artık etkisini kaybetmeye başlamış ve uluslararası sistemdeki baskın gücünü ve etkisini sürdürebilmesi için daha karmaşık stratejiler uygulaması zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle; Nye'nin ortaya koyduğu yumuşak güç kavramı öncelikle ABD olmak üzere uluslararası çevrelerde söz hakkına sahip olmak isteyen tüm oyuncular için dikkate alınması gereken bir güç unsuru haline gelmeye başlamıştır.

ABD'nin küresel ölçekte yürüttüğü politikalarda “yumuşak güç” stratejisinin öneminin artmasının belki de en önemli nedeni 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de gerçekleşen terör saldırıdır. 11 Eylül saldırıları, özellikle ABD'nin güvenlik politikalarında ciddi ölçekte değişikliklere neden olduğu için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu bağlamda Nye, 2002 yılında yazdığı *The Paradox of American Power: Why The World's Only Super Power Can't Go it Alone?* (Amerikan Gücünün Paradoksu, Dünyanın Tek Süper Gücü Neden Tek Başına Davranamaz?) ve özellikle 2004 yılında yazdığı *Soft Power: The Means to Success in World Politics* (Yumuşak Güç, Dünya Siyasetinde Başarının Yolu) adlı kitapları ile yumuşak güç kavramını daha da geliştirmiştir. Aynı şekilde sözü edilen ikinci eserde yine kendisinin geliştirdiği, yumuşak güç ile sert gücün beraber kullanımını ifade eden “Akıllı Güç” (Smart Power) kavramını ortaya atmış ve 2010 yılında yazdığı *The Future of Power* (Gücün Geleceği) adlı eserinde bu kavramlara özel bir yer vermiştir. Nye, sözü edilen kitaplarının dışında

yazdığı çok sayıda makale ile de bu konudaki düşüncelerini ifade etmiş ve geliştirmiştir.

Bu eserlerde karşılıklı bağımlılık, nükleer silahlar gibi konulara yer verilmiş olmakla birlikte özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde daha fazla ilgi gösterdiği konu güç ve gücün yumuşak yüzü olmuştur. Nye, gücü konu edinen yazılarını, önceleri, Amerikan gücünün düşüşte olduğu iddialarına bir cevap verebilme kaygısı ile kaleme almıştır. Bu bağlamda, insanlarla devletler arasında benzerlik kuran ve nasıl ki insanların belirli bir ömrü varsa devletlerin de aynı şekilde süre ile sınırlandırılmış belli bir ömrü vardır düşüncesine karşı çıkmıştır. ABD'yi böyle bir akıbetin beklediği yolundaki değerlendirmelere katılmadığını ve aynı şekilde devletlerin güçlerindeki değişimlerin bir çöküş olarak algılanmaması gerektiğini tarihten verdiği örnekler yardımıyla izah etmeye çalışmıştır (Nye, 2010b: 1-10). Amerikan merkezli olarak ortaya konulan yumuşak güç, bu nedenden dolayı ABD'nin küresel hegemonyasını devam ettirebilmesinin bir çıkış yolu olarak değerlendirilmiştir. Ancak daha sonraları gerek Nye'nin yazdığı kitap ve makaleler, gerekse başka bilim adamlarının çalışmaları, yumuşak gücün tüm dünyada uygulama alanı bulabilecek bir politik tercih haline gelmesine imkân sağlamıştır.

Nye, güç kavramını en basit biçimde, “istenileni elde etmek için başkalarını etkileyebilme yeteneği” şeklinde tanımlamakta ve kullanılan yöntemleri baz alarak sert güç ve yumuşak güç şeklinde ikiye ayırmaktadır. Başka kişilerin davranışlarını yönlendirebilmek için üç temel yöntem bulunmaktadır; güç kullanarak zorlamak, para vererek kandırmak ve cazibe kullanımı yoluyla karşı tarafı etkilemek. Klasik güç kullanımında çoğunlukla zorlama ve/veya teşvik etme yöntemleri tercih edilirken Nye, yumuşak güç kullanımının da üçüncü bir seçenek olarak işe yarayabileceğini öne sürmüştür. Nye, yumuşak güç yaklaşımını “istediklerimi istemeni sağlayabilirsem, seni istemediğin bir şeye zorlamama gerek kalmaz” şeklinde ifade etmiştir (Nye, 2002: 5).

Nye, yumuşak güç ile ilgili tanımlamasında istenilen bir şeyin zorlama ve para verme yoluyla değil daha çok sahip olunan cazibe ile elde edilmesi becerisi ifadesini

kullanmaktadır. Yani, bir ülke uluslararası politikada istediklerini, başka ülkeler onu takip etmek istedikleri, onun değerlerini benimsedikleri ve hayranlık duydukları, onu örnek ve model olarak aldıkları, onun refah ve açıklık seviyesine ulaşmayı arzu ettikleri için de elde edebilir (Nye, 2003: 10-11). Yumuşak güç istenilen hedefe doğrudan diğer aktörleri zorlayarak ulaşmaktansa onları ikna etme, aynı fikirleri paylaşımlarını sağlamak için onları etkilemeyi esas almaktadır. Bu beceri ülkenin sadece iktisadi durumu ya da askerî kapasitesinden değil, kültürel değerlerinden, toplumsal özelliklerinden, koyduğu hedeflerin ve uygulamalarının diğerleri üzerinde oluşturduğu olumlu etkiden de kaynaklanabilir. Nye, bu açıdan bakıldığında, bir ülkenin demokrasi, insan hakları ve bireysel fırsatlar gibi değerlerine duyulan hayranlığın zor kullanmaya kıyasla karşıdaki ülkeleri yönlendirmede daha fazla etki yaratabileceğini ifade etmektedir. Yumuşak güç için kilit unsur cazibedir ve ayartma ve cazibe yaratma yeteneği olarak ele alınmaktadır. Diğer aktörlerin belirleyici aktörün çizgisine gelmesi, belirleyici aktörün politikalarının, kültürünün ve siyasi ideallerinin diğer aktörlere çekici, makul ya da cazip gelmesiyle mümkündür. Cazibe ise başkaları üzerinde gönüllü biçimde itaat edilmesi ve taklit edilme yoluyla kendini göstermektedir (Nye, 2003: 10).

Yumuşak güç kullanımında herhangi bir baskı ya da zorlama olmadan karşı tarafın tercihlerine yön verme becerisi söz konusudur. Diğer insanların önceliklerine şekil verecek biçimde siyasi gündem oluşturma yeteneği de yumuşak güç kapsamında değerlendirilmektedir. Çekici bir kültür yapısı ve ideoloji gibi soyut güç kaynakları tercihleri belirleme gücünü etkilemektedir (Nye, 2003: 11).

Nye'e ülkelerin sahip olduğu ekonomik ve askeri güç yoluyla başka ülkeleri zorlama becerisine sahip olmalarını sert güç şeklinde açıklamıştır. Yumuşak güç ise ülkelerin sahip oldukları kültür yapısı ve uyguladıkları politik fikirlerin cezbedici olmasının bir sonucudur. Diğer ülkelerin bu politikaları meşru görmesi o ülkenin yumuşak gücünün yüksek düzeyde olduğunun bir göstergesidir. Yumuşak güç kullanımını tercih eden bir ülke kendi isteklerini başkalarının da istemesini sağlamaktadır. Bir ülkenin uyguladığı politikalar başka ülkelerin gözünde meşru kabul ediliyorsa siyasi gündem diğer insanların önceliklerine şekil verecek biçimde belirlendiği için yumuşak gücünün geliştiği kabul edilmektedir. Ülkelerin amaçlarının ve değerlerinin başka ülkeler

tarafından benimsenmesini sağlaması halinde askeri ve ekonomik ağırlıklı sert gücü daha az kullanmak zorunda kalacağı açıktır.

Nye, yumuşak gücün işleyişi ile Adam Smith'in piyasalar üzerindeki sözde görünmeyen/görünmez el metaforu arasında benzerlik kurmaktadır. Görünmeyen elin piyasada arz talep dengesini düzenlediği, insanların tercihlerine şekil verdiği düşünülmektedir. Nye'a göre yumuşak gücün işleyişi de bu metafora benzerdir. Kişiler tercihlerini yaparken herhangi bir tehdide maruz kalmamakta ya da ya da değiş tokuşla muhatap olmamaktadırlar. Onların tercihlerini şekillendiren ve başka kişilerin amaçlarına yönelik hareket etmeye sevk eden şey cazibe olarak adlandırılan soyut olgudur (Nye, 2005: 16).

Yumuşak güç, hedef alınan herhangi bir ülke veya ülkelere karşı uygulanan ya da uygulanma tehdidinde bulunulan bir güç çeşidi değil edilgen, pasif bir güç biçimidir. Diğer ülkeler bu güç biçiminden kendiliklerinden etkilenmekte ve davranışlarını gönüllü olarak değiştirmektedirler. Yumuşak güç kullanımında bir ülke kendi kültürü, karşılıklı etkileşim, yakın temas ve iletişim araçlarının kullanımı sayesinde kendi isteklerini "özendirme" yoluyla diğer ülkelere kabul ettirmektedir. Ekonomik yardımlar ve kamu diplomasisi de faydalanılan yöntemler arasında yer almaktadır. Bir ülkenin sahip olduğu demokrasi anlayışı, insan hak ve özgürlükleri, adalet gibi değerler, yüksek refah düzeyi, vatandaşlarına sağladığı güvenlik ortamı ve geleceğe yönelik olanaklar yumuşak güç unsurları arasında sayılmaktadır (Tezkan, 2005: 141).

Yumuşak güç kavramı nüfuz kavramından farklıdır. Nüfuz kullanımında tehditler ve para vasıtasıyla sert güç sergilenmesi söz konusudur. Yumuşak güç ise, insanları ikna etme, sarf edilen sözler yoluyla fikir ve davranışlarını değiştirme, kendine çekme, çekicilik yoluyla razı etme becerisidir. Yumuşak güç kavramı davranışsal açıdan ele alındığında çekici güç olarak da adlandırılabilir. Yumuşak gücü oluşturan kaynaklar ise bu cazibeyi meydana getiren her şeydir. Yumuşak güçte bir ülke kendi ulusal çıkarlarını önderlik ettiği ülkelerin çıkarlarıyla uyum sağlayacak biçimde ortaya koymakta ve bu ülkelerin de memnun kalacağı biçimde bu çıkarlara yönelik hareket etmektedir (Nye, 2005: 10-11). Yumuşak güç kullanımında asker sayısı ya da

ekonomik yaptırım uygulama gücünden çok ülkenin sahip olduğu kültürel yapı, sinema, sanat, müzik, mimari gibi yetenekler, eğitim sistemi, piyasadaki rekabet ortamı, hak ve özgürlüklere verilen değer, demokratik yapı, yaratıcılık becerileri, insan varlığının kalitesi, sosyal sermayesi, tarihi, kültürel zenginliği, bilim ve teknolojideki gelişmişlik düzeyi, yenilik yapma kapasitesi, diplomasi yürütme alanındaki becerisi ve kendini ifade edebilme yeteneklerinin tamamı önemli unsurlar olarak görülmektedir. Bu unsurları bünyesinde toplayabilen bir ülke takip edilen, kendinden bahsedilen, hikayesi dinlenen bir cazibe merkezi haline gelecektir (Kalın, 2010).

1.5. Sert Güç ve Yumuşak Güç Arasındaki İlişki

Yumuşak güç ve sert güç arasında karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır; yumuşak güç kaynakları bazen sert güç üzerinde bazen de sert güç kaynakları yumuşak güç üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiye neden olmakta ve birbirlerini azaltmakta ya da arttırmaktadırlar. Yumuşak güç de gücün diğer bir boyutu olan sert güçle aynı amaca yönelik olarak kullanılmaktadır. İki de istediklerini elde etmek isteyen ülkeler tarafından kullanılmaktadır ancak kullanılan kaynakların somut ya da soyut kaynaklar olması ve davranış biçimleri açısından aralarında farklar bulunmaktadır. Ülkeler bir yandan sert güç diğer yandan ise yumuşak güç kullanımına başvurabilmektedirler. Emir verme ya da zorlama sert güç davranışının temel özelliği iken kendine çekme ya da cezp etme yumuşak güç davranışının temel özelliğidir. Sert güç ve yumuşak güç arasındaki farklılıklar Tablo 1’de gösterilmiştir;

Tablo 1. Sert ve Yumuşak Güç Davranış Spektrumu

	Sert Güç	Yumuşak Güç
Davranış Spektrumu	Zorlama İkna Etme (Emir)	Gündem Yaratma Cazibe (Yanına Çekme)
En Uygun Kaynaklar	Baskı Yaptırımlar Ödemeler Rüşvet	Kurumlar Kültür Değerler Politikalar

Kaynak: Nye, 2005: 17.

- Sert güç kullanımında davranış spektrumu zorlama-emir-ikna etme yolunu takip ederken yumuşak güç kullanımında davranış spektrumu gündem yaratma-cazibe-yanına çekme yolunu takip etmektedir.

- Sert güç kullanımında baskı, ödemeler, yaptırımlar ve rüşvet verme gibi yöntemler tercih edilirken yumuşak güç kullanımında kurumlar, değerler, kültür ve politikalar en uygun güç uygulama kaynakları olarak ön plana çıkmaktadır (Nye, 2005: 17).

Sert güç kullanımında çoğunlukla askeri ve ekonomik önlemlerin yer aldığı zorlayıcı unsurlar akla gelmektedir. Yumuşak güç kullanımında ise bir ülkenin politik amacına ulaşmasını sağlamak üzere askeri ve ekonomik (iktisadi) unsurlar dışındaki unsurların kullanımı söz konusudur. Sert güç kullanımında bir an önce sonuca ulaşmak amaçlanırken yumuşak güç kullanımında aynı amaca daha yavaş ulaşma pahasına etkisi zamanla ortaya çıkan, cazibe yaratma yoluyla karşı tarafı etkilemeye yönelik bir güç kullanımı gerçekleştirilmektedir.

Yumuşak güç kullanımında çoğunlukla hayranlık uyandırma ve gündem oluşturma amacına yönelik davranışlar sergilenmektedir. Sert güç kullanımında ise tehdit, güç kullanma, zorlama, baskı kurma gibi yöntemler en belirgin davranış biçimleridir.

Tablo 2. Sert Güç ve Yumuşak Güç arasındaki Temel Farklar

	Davranışlar	Temel Araçlar	Hükümet Politikaları
Askeri Güç	Zorlama Caydırma Koruma	Tehdit Kuvvet	Zorlayıcı Diplomasi Savaş İttifak
Ekonomik Güç	Teşvik Zorlama	Para Verme Ya(p)tırım ¹	Yardım Rüşvet Yardım(<i>Yaptırım</i>) ²
Yumuşak Güç	Hayranlık Uyandırma Gündem Yaratma	Değerler Kültür Politikalar Kurumlar	Kamu Diplomasisi İki Taraflı ve Çok Taraflı Diplomasi

Kaynak: Nye, 2005: 37.

Sert gücün bileşenleri olan askerî ve ekonomik gücün kullanımında, hangi araçların ve davranış çeşitlerinin, hangi hükümet politikaları ile uygulandığı Tablo 2’de gösterilmiştir. Ekonomik güçle askerî gücün uygulanmasında kullanılan araç ve davranış biçimleri farklılık göstermekle birlikte gücün doğrudan kullanımı itibariyle aralarında bir fark bulunmamaktadır. Oysa yumuşak gücün uygulanmasında araçlar, davranışlar ve hükümet politikaları anlamında farklılıklar vardır. Aynı şekilde sert güç uygulamalarındaki doğrudan kullanımın aksine yumuşak gücün kullanımı dolaylı

olarak gerçekleştirilmektedir. Davranışlar gibi kullanılan araçlarda da farklılıklar vardır. Yumuşak gücün araçları değerler, kültür, başkalarının yaptıklarını meşru görmesini sağlayacak politikalardır. Oysa sert güçte zorlayıcı diplomasi, savaş gibi araçlar kullanılır. Para ve zorlama gibi somut yöntemler sert güçle ilişkili iken, değerler, politikaların meşruiyeti ve fikirler gibi soyut kavramlar yumuşak güçle ilişkilendirilir. Bu bağlamda sert güç itmek, yumuşak güç ise çekmektir (Nye, 2005: 20).

Nye'a göre herhangi bir hedefe ulaşmada askeri güç bir seçenek olarak kullanılabilir. Askeri güç kullanan ülkeler diplomaside zorlayıcı yöntemlere başvurma, savaş ilan etme ya da sert güç kullanımını amaçlayan diğer ülkelerle ittifak yapma gibi hükümet politikalarına yönelebilmektedirler. Bu politikaları uygulayan devletlerin sergilediği davranış biçimi genellikle karşıdaki ülkeyi kendi politikalarını benimsemeye, çıkarlarına uygun davranmaya zorlama, çıkarlara uymayan davranışlardan vaz geçirme ve sert güç kullanan ülkenin çıkarlarına hizmet etmesi halinde korumaya alma şeklindedir. Karşıdaki aktörü belirli bir konuda zorlamak, onu atacağı adımdan vazgeçirmek ya da korumak için kullanılan araçlar ise çoğu zaman tehdit veya askerî kuvvet kullanımı olmaktadır.

Söz gelimi Körfez Savaşı'ndan önce uluslararası kamuoyu ve BM Güvenlik Konseyi Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesinden rahatsız olmuş, Irak'ı attığı bu adımdan vazgeçirmek için zorlayıcı diplomasiyi, ittifaklara gitmeyi ve en nihayetinde savaş ilan etmeyi içeren politikalar belirlemiştir. Bu çerçevede BM Güvenlik Konseyi Irak'a 2 Ağustos 1990 tarihinde işgal edip, Irak'ın 19. Eyaleti olarak ilan ettiği Kuveyt'ten çekilme çağrısında bulunmuştur. Irak'ın bu çağrıya cevap vermemesi üzerine 6 Ağustos 1990 tarihinde Irak'la uluslararası ticareti yasaklayan bir karar almıştır. Sonraki aşamada ise BM Güvenlik Konseyi, 15 Ocak 1991 tarihine kadar Kuveyt'ten çekilmemesi halinde Irak'a yönelik olarak askeri güce başvurarak bu işgali sonlandıracağını bildirmiştir. Sürecin gelişimine bakılırsa Irak'ın işgalinden tehdit algılayan uluslararası kamuoyunun Irak'ı yaptığı işgalden caydırıcı, geri çekilmeye zorlayıcı davranışlar tercih ettiği görülebilir. Irak'ı caydırmak ve geri çekilmeye sevk etmek için önce tehdidi, 16 Ocak 1991'den itibaren de askerî kuvvetleri araç olarak kullanmıştır. Ocak ortasında başlayan savaş 3 Mart 1992 tarihinde yapılan ateşkese kadar devam etmiştir.

Körfez Savaşı'nın hükümet politikaları, bu politikaları hayata geçirmek için tercih edilen davranışlar ve kullanılan araçlar düşünüldüğünde sert güç kullanımına önemli bir örnek teşkil ettiği değerlendirilmektedir (Sander, 2005: 524).

Sert güç çoğunlukla baskı, zorlama, askeri güç gibi politikaları temsil ederken yumuşak güçte çoğunlukla diplomatik yöntemlere dayalı hükümet politikaları izlenmektedir. Yumuşak gücün diğer aktörleri zorlamadan ya da tehdit etmeden istenen çizgiye getirmekle ilgili olduğu düşünüldüğünde bu amaca ulaşmak için en uygun metodun uluslararası hukuk temeline dayanan diplomatik yollar olabileceği ortaya çıkmaktadır. Diplomatik yollarla sergilenecek davranışlar cazibe yaratarak diğer aktörlerin hayranlığını kazanmak ya da o aktörün düşüncesini etkileyebilecek biçimde gündem yaratmaktır. Bu amaçla başvurulan yöntemler ülkede benimsenen, demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğüne saygı gibi, siyasi değerler, diğer kültürden olan insanları etkileme kapasitesine sahip kültürel unsurlar ve ülkenin olumlu algılanmasına ve imajına katkıda bulunacak kurumlardır.

Yumuşak güçle sert güç arasındaki ilişki bir bağımlılık ilişkisi değildir. Bu nedenle de sert gücü olmayanın, yumuşak güce sahip olmasının bir değeri olmadığı anlamına gelmez. Nitekim Stalin'in, gücünü küçümsemek için kullandığı "Papanın kaç tümeni var?" şeklindeki ifade bu yanılgıya güzel bir örnek teşkil etmektedir. Oysaki bir dönem liderliğini yaptığı ve sahip olduğu sert gücü ile dünyadaki iki süper güçten biri olan Sovyetler Birliği 20. yüzyılın son döneminde dağılırken, Papalık, varlığını ve gücünü halen daha muhafaza etmektedir (Nye, 2005: 18).

Yumuşak güç kaynaklarının kullanım ve kontrolü sert güç kaynaklarının kullanım ve kontrolüne kıyasla daha zahmetlidir. Sert güç kaynaklarında olduğu gibi yumuşak güç kaynakları üzerinde hükümetlerin tam anlamıyla denetim sağlaması mümkün değildir. Dış politikanın belirlenmesi gibi aşamalarda söz sahibi olmakla birlikte kültürün oluşması gibi konularda -özellikle demokratik yönetimlerde- hükümetlerin kontrolü sınırlıdır. Yumuşak gücün harekete geçirilmesinde hükümetlerin uygulamaya koyacağı kamu diplomasisi faaliyetleri önemlidir ancak bu alanda söz sahibi olanlar daha çok hükümetten bağımsız oluşumlardır. Üniversiteler, vakıflar ve değişik

amaçlarla kurulmuş birçok Sivil Toplum Kuruluşu (STK) bu süreçte rol alan temel aktörlerdir. Bunun yanında sert güç araçları ile netice alınması daha kısa sürede gerçekleşirken bu durum yumuşak güç uygulamalarında böyle değildir. Yumuşak gücün neden olacağı sonuçlar direkt olarak gerçekleşmemektedir ve çok farklı etkilere yol açabilmektedir, bu nedenle gözlenmesi nispeten zordur. Sonuca ulaşılması sert güce kıyasla daha fazla zaman aldığından bu güç kaybedildiğinde yeniden elde edilmesi hem zaman açısından uzun sürmekte hem de yeni maliyetlere neden olmaktadır. Söz konusu güç kaybı meydana geldiğinde dış politika uygulamaları gibi alanlarda daha kısa sürede bir değişiklik yapma ve aksayan noktaları tamir etme imkânı olsa da kültürün oluşması süreci için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bu nedenle de bir bütün olarak ele alındığında yumuşak gücün sert güce oranla hem işleyiş noktasında hem de üretim noktasında daha uzun bir süreye ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır (Nye, 2005: 18-26).

Gücün sert ve yumuşak olarak tasnifinde kaynaklar açısından net bir ayrımın olduğu düşünülse de aslında durum bundan farklıdır. Askerî güç, sert güç türlerinin başında gelmektedir ancak bazı durumlarda yumuşak gücü de destekletici etki oluşturabilmektedir. Burada esas olan sert gücün nasıl ve ne için kullanıldığıdır. Uluslararası kamuoyunun desteğini arkasına alan ve meşru zeminlerde kullanılan askerî güç -özellikle müttefikleri açısından- söz konusu ülkenin yumuşak gücünün artmasına vesile olabilir. Bununla bağlantılı olarak, bir ülkenin sahip olduğu büyük askerî güç de diğer ülkeler nezdinde cazip gelecek bir etki oluşturabilir. Çünkü insanlar gücü sever ve ona hayranlık beslerler. Nye bu durumu, Usame Bin Ladin'in ifadelerini kullanarak örneklendirir. Ladin'in "*insanlar bir güçlü bir de güçsüz at gördüklerinde yaradılışları itibarıyla, güçlü atı severler*" sözünden yola çıkarak insanlar ezilenlerin üzerine oynamazlar, onlara acırlar" ifadesiyle bu konudaki düşüncesini ortaya koymaktadır. Bir ülkenin kendi askerî personelini başka ülkelerin askerî personelinin eğitimleri için kullanması da onun yumuşak gücünü artıran davranış biçimlerinden biridir. Yine buna benzer bir şekilde ülkeler arasında kurulan askerî iş birliği faaliyetleri de bu alanda katkı sağlayan etkenlerdendir. Bunların yanında sel, tsunami ve deprem gibi doğal afetlerde başka ülkelere insani yardım amaçlı olarak hizmet sunan askerî operasyonlar da yumuşak güç üreten önemli eylemlerdir (Nye, 2017: 167-168).

Bu durum sert güç unsurlarından biri olan ekonomik güç için de geçerlidir. Maddi anlamdaki yaptırımlar ve teşviklerin yer aldığı ekonomik araçlar sert güce yol açarken başarılı ve gelişmiş bir ekonomik yapının neden olduğu hayranlık duygusu da yumuşak güce önemli katkı sağlayabilmektedir (Nye, 2007: 165-166). Bununla birlikte ekonomik ilişkilerin hangi kısmının sert, hangi kısmının yumuşak güç ürettiği çok da belirgin değildir. Örneğin yaklaşık elli yıldır devam eden Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) serüveninde temel motivasyon kaynağının ne olduğu konusunda farklı görüşler vardır. Türkiye'nin AB üyeliği talebi çerçevesinde kendi hukuk düzeninde yaptığı değişikliklerin temelinde bu örgütün sistemine duyduğu hayranlık mı yoksa üye olmanın getireceği ekonomik avantajların mı daha ön planda olduğu tartışma konusudur. Bu durum, askerî ve ekonomik güç unsurlarının mutlak anlamda bir güç çeşidi ile özdeşleştirilemeyeceğini, kaynakların hangi güç çeşidine, ne oranda katkı sağladığı hususundaki sorunların kesin cevaplar içermeyeceğini göstermektedir (Nye, 2008a: 11).

Sert güç ve yumuşak güç arasında gücün ölçülmesi bakımından da farklılık bulunduğu, yumuşak gücün ağırlıklı olarak soyut unsurlardan oluştuğu için ölçülemeyeceği, sert gücün ise ölçülebileceği varsayılmaktadır. Meseleye kaynaklar açısından bakıldığında bu düşünce mantıklı gibi görünmektedir ancak davranışlar dikkate alındığında fark ortaya çıkmaktadır. Birer sert güç kaynağı olan ekonomik ve askerî gücün sayılarla ortaya konulması ve diğer ülkelerle kıyaslama yapılması imkân dâhilindedir. Oysa aynı durumun yumuşak güç kaynakları olan değerler ve kültür için ifade edilmesi doğru değildir. Aslında bu yaklaşım yanıltıcıdır. Bir güç ilişkisinde gücün boyutunu belirleyen, karşı tarafta yarattığı etkidir. Meseleye bu açıdan yaklaşıldığında yumuşak gücün yarattığı etkinin ölçülmesi de pekâlâ mümkündür. Bu ölçüm, hedef ülkelerde periyodik olarak yapılacak anketlerle ve belirli gruplarla yapılacak görüşmelerle gerçekleştirilmektedir (Nye, 2017: 95).

Kaynaklar ve kullanılan araçlar göz önüne alındığında yumuşak güç, sert güce nazaran daha insancıl bir görüntü arz etmektedir. Oysa Nye, tam olarak böyle düşünmemektedir (Nye, 2007: 169). O, yumuşak gücün, normatif olmaktan ziyade tanımlayıcı bir kavram olduğunu ifade etmektedir. Aynı şekilde onun, liberalizmin veya idealizmin bir başka şekli değil, güç çeşitlerinden biri olduğunu özellikle

vurgulamaktadır (Nye, 2011: 82). Buradan yola çıkarak diğer güç çeşitleri gibi yumuşak gücün de iyi ya da kötü amaçlar için kullanılabilirliğini belirtmektedir. Ona göre bir insanın parasını zor kullanarak almakla kendine kutsiyet atfederek onu bağış yapmaya ikna etmek arasında pek de fark yoktur. Bunlardan birincisi sert gücü temsil ederken ikincisi yumuşak güçtür ve neticede ikisi de çalmaktır. Aradaki fark, kullanılan yöntemlerden ibarettir. Tarihte Hitler, Mao ve Stalin gibi isimler yumuşak güçten istifade etmişlerdir ancak bu güç insanlık için pek de faydalı olmamıştır (Nye, 2008a: 12). Yine günümüzde yumuşak güce sahip olan aktörlerden biri de terör örgütleridir. Onların yumuşak güçlerini artırmak için kullanacakları yöntemlerin mahiyeti, -neticenin teröre hizmet etmek olması hasebiyle- insani boyutta bir anlam ifade etmemektedir.

1.6. Yumuşak Gücün Kaynakları

Uluslararası İlişkilerde yumuşak güç oluşturmayı sağlayan birçok kaynak bulunmaktadır. Kullanılan bu kaynaklar bazı durumlarda sert güç oluşturmayı da sağlamaktadırlar. Yumuşak güç kavramı konusunda araştırmalar yapmış olan Gallarotti'ye göre yumuşak gücü ortaya çıkaran uluslararası ve ulusal olmak üzere iki tür kaynak bulunmaktadır. Uluslararası kurallar, hukuk ve kurumlara karşı saygı uluslararası yumuşak gücün kaynaklarını oluştururken ülkenin sahip olduğu kültürel yapı ve siyasal kurumlarının özellikleri ulusal güç kaynaklarını oluşturmaktadır. Yumuşak güce sahip ülkelerin siyasal kurumlarının temel özellikleri ise çoğulculuk, demokrasi, liberalizm ve hukukun üstünlüğünün önemli görülmesi ve benimsenmesidir. Yumuşak güce sahip ülkelerin kültürel yapılarını oluşturan temel özellikler yüksek refah düzeyi, özgürlükler, bireylerin sahip olduğu geniş imkânlar ve insanları cezbedecek yüksek standarda sahip bir yaşam tarzıdır (Anaz, 2013: 9).

Tablo 3. Yumuşak Gücün Kaynakları

Uluslararası Kaynaklar	Ulusal Kaynaklar
<ul style="list-style-type: none">• Uluslararası hukuk, norm ve kurumlara saygı,• Çok taraflılığa teminat veren tek taraflılığa karşı mesafeli duruş,• Uluslararası anlaşmalara ve taahhütlere saygı ve riayet,• Herkesin yararına olabilecek kazanımları edinmek adına kısa vadeli ulusal çıkarlardan feragat etme yolunda sergilenen irade,• Özgürlükçü liberal ekonomi politikaları	<ul style="list-style-type: none">• Kültür,<ul style="list-style-type: none">- Yüksek yaşam kalitesi- Sosyal uyum- Özgürlük- Yeterli fırsatlar- Tolerans- Çekici yaşam stili• Siyasi kurumlar,<ul style="list-style-type: none">- Demokrasi- Hukukun üstünlüğü- Liberalizm- İyi işleyen devlet bürokrasisi

Kaynak: Gallarotti, 2011: 26.

Yumuşak güç kavramını ilk ortaya atan araştırmacı olan Nye (2005: 20), ülkelerin yararlanabilecekleri yumuşak güç kaynaklarını üç ana başlık halinde ele almaktadır;

- Kültür
- Siyasi değerler
- Dış politika

Ülkelerin yumuşak gücü, başka ülkelere ve orada yaşayan insanlara çekici gelen edebiyat, sanat, eğitim sistemi gibi üst kültür bileşenleri ve eğlenceye yönelik popüler kültür bileşenlerinden oluşabilir. *Kültürün* yumuşak güç unsuru olduğu durumlarda oluşturacağı etkinin doğrudan karar vericilerden çok ülkedeki farklı gruplar ve insanlar üzerinde etki oluşturması beklenmektedir. *Siyasi değerler* de bir yumuşak güç unsurudur. Ulusal ve uluslararası düzeyde politika oluşturulurken sahip olunan siyasi değerler ve bu değerlere ne derece uyulduğu dikkate alınmaktadır. Son yumuşak güç unsuru olan *dış politika* açısından incelendiğinde ise ülkelerin yürüttükleri dış politika, bu politikanın ne derece meşru ve ahlaki olduğu önemlidir. Tablo 4'te ise yumuşak gücün kaynakları, yumuşak gücün kullanımını sağlayan vasıtalar ve yumuşak gücün hedef kitlesi bir arada gösterilmiştir.

Tablo 4. Yumuşak Güç Kaynakları, Araçlar ve Alıcılar/Hedefler

Yumuşak Güç Kaynakları	Meşruiyet ve Güvenilirlik Sağlayan Araçları	Yumuşak Güç Alıcıları / Hedefleri
Dış Politika	Hükümetler, Medya, STK'lar Uluslararası Örgütler	Başka Hükümetler ve Halklar
İç Siyasi Değerler ve Politikalar	Medya, STK'lar, Uluslararası örgütler	Başka Hükümetler ve Halklar
Yüksek Kültür	Hükümetler, STK'lar, Uluslararası örgütler	Başka Hükümetler ve Halklar
Popüler Kültür	Medya, Piyasa	Başka Halklar

Kaynak: Nye, 2008b: 107.

1.6.1. Kültür

Nye, yumuşak güç kaynakları arasında ilk sırada saydığı kültürü *“bir toplum için anlamı olan değerlerin ve uygulamaların tamamıdır”* şeklinde tanımlamakta ve çeşitli kademelerdeki kültürel değerlerin toplum grupları tarafından yayılan bir sosyal davranış biçimi olduğunu ifade etmektedir. Ona göre kültür iki alt boyuta ayrılmaktadır. Edebiyat, eğitim ve sanat gibi üst sınıfa (seçkin insanlara) hitap eden kültür boyutu üst ya da yüksek kültür olarak adlandırılırken, genel anlamda eğlence ilgili kültür boyutu popüler kültür şeklinde adlandırılmaktadır (Nye, 2005: 20).

Dünya'daki hemen her ülke ve sonuç olarak üzerinde yaşayan toplumun sahip olduğu bir kültür yapısı bulunmaktadır. Bununla birlikte, bu kültürel yapının başka ülkeler ve vatandaşları için bir yumuşak güç unsuru olabilmesi ve yumuşak güç olarak kullanılabilmesi için çekicilik arz etmesi ve cezbedici olması gereklidir. Nye'nin gücü ABD'nin küresel çerçevede lider olması bakımından ele alması kültüre bakış açısını da belirlemiştir. Ona göre; yumuşak güç üretmesi beklenen kültür yapısının uluslararası etki oluşturabilmesi ve beklenen sonuçları sağlayabilmesi için evrensel değerlere sahip olması gereklidir. Bu bakımdan, kapalı kültürel yapıların ve dar görüşe sahip değerlerin yumuşak güç üretmesinin oldukça zor olduğunu kabul etmektedir. Bu fikirlerden yola çıkarak Dünya genelindeki yaygın hale gelmiş Amerikan Kültürü sayesinde ABD'nin küresel liderliğinin devam edeceğini öne sürmektedir. Bu tezini savunurken Alman editör Josef Joffe'nin yaptığı Amerika'nın yumuşak gücü, askeri ve ekonomik boyutlara sahip olan sert gücünden daha fazladır şeklindeki açıklamayı örnek vermektedir. Joffe, ABD'nin yumuşak gücünü, Roma İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği'nin sahip olduğu yumuşak güçle karşılaştırmakta ve bu ikisinin

kültürel etkilerinin askeri sınırlarında sonlanıyor olmasına karşılık, ABD'nin yüksek veya alçak kültürünün bütün dünyada etkiye sahip olduğunu savunmaktadır. ABD'nin sahip olduğu yumuşak gücün güneşin hiç batmadığı bir imparatorluğa hükmettiğini belirterek, Dünya üzerinde yaygın hale gelmiş Amerikan kültürü ve yumuşak güç arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedir.

Nye, sadece kültür yoluyla yumuşak güç oluşturulabileceğini savunan yaklaşımlara itiraz etmektedir. Aynı biçimde, Amerikan popüler kültürünün sembolü haline gelmiş bazı markaların ABD dış politikasını benimsemeyen ülkelerdeki insanların ve o ülke liderlerinin tercihlerini değiştirmeleri konusunda tek başına yeterli olamayacağını ve sadece markalar yoluyla kültürel ve dolayısıyla yumuşak güç oluşturulamayacağını savunmaktadır. Örneğin, Amerikan popüler kültürünün önemli birer markası ve bu kültürün başka ülkelere ulaştırılmasında önemli birer vasıta olan Coca Cola veya McDonalds gibi markaların Dünya genelinde yaygın hale gelmesi tek başına Amerikan politikalarının o ülkeler tarafından benimsenmesini ve desteklenmesini sağlayacak etki oluşturamaz. Bu popüler kültür vasıtaları önemli olmakla birlikte diğer yumuşak güç unsurları ve uygun koşullarla değerlendirildiklerinde istenen sonuçların elde edilmesine katkı sağlayabilmektedirler (Nye, 2005: 21).

Nye'a göre popüler kültür incelik içermediği ve ağırlıklı olarak kar elde etmeye yönelik olması, bilgiden çok eğlence ağırlıklı olması ve siyasal etki oluşturamayacağı gibi görüşler nedeniyle bazı çevreler tarafından pek önemsenmemekte ve küçümsenmektedir. Bu nedenle, popüler kültür unsurları politikayla ilgisi olmayan (apolitik) ve insanları uyuşturan bir uyku ilacı gibi görülmektedir. Ancak Nye, popüler kültürün bireycilik, tüketici tercihleri ve bilinçaltını etkileme potansiyeli nedeniyle siyasal açıdan da etkili olabileceğini ifade etmektedir. Örneğin; popüler kültür unsurları olarak görülen sinema ve müzik aynı zamanda siyasal mesaj taşıyıcısı olarak da rol oynayabilmektedirler. Ayrıca, görsel olarak iletilen mesajlar sözel olarak iletilen mesajlara kıyasla çok daha etkilidir. Amerikan film endüstrisinin merkezi konumundaki Dünyaca ünlü Hollywood, Dünya'nın en büyük reklam ve tanıtım üssü ve görsel semboller ihracatçısı olarak kabul edilmektedir (Nye, 2005: 52).

Her yıl Amerika'nın “kurtarıcı ve Dünya'ya barış getiren” bir ülke olduğu imajını yaymaya çalışan onlarca filmin piyasaya sunulması ve Rambo Serisi, Superman Serisi, Kaptan Amerika Serisi, uzaylıların istilasına karşı verilen mücadeleleri anlatan filmler bu kapsamda değerlendirilebilir.

Popüler kültür içerisinde sadece sinema ve müzik değil popüler spor dalları da önemli yere sahiptir. Günümüzde Dünya'daki en ücra noktalarda yer alan kitlelere bile ulaşmanın en kolay ve yaygın yollarından biri sporla ilgili faaliyetlerdir. Bilişim ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve imkânların artması sayesinde sportif faaliyetleri takip edenlerin sayısı gittikçe artmaktadır. Ulusal çaptaki sportif faaliyetler bile çoğu zaman siyasal sınırların ötesine taşmakta ve uluslararası kamuoyu tarafından izlenmektedir. Bunun en belirgin ve güzel örneği 2005 yılı itibariyle ABD'de ulusal düzeyde gerçekleştirilmekle birlikte Dünya'nın birçok ülkesinde 42 ayrı dilde de yayınlanan Amerikan Milli Basketbol Ligi (NBA) maçlarıdır. Ulusal düzeyde gerçekleştirilen ABD'nin diğer bir popüler spor dalı olan Beyzbol maçları ise 11 farklı dilde Dünya genelinde çeşitli ülkelerde yayınlanmaktadır (Nye, 2005: 53). NBA final maçları 2015 yılı itibariyle 215 farklı ülkede yayınlanmıştır.

Popüler kültür unsurlarından bir diğeri olan müzik ise bazen direkt olarak politik söylemleri bazen de liberal düşünce ve özgürlükleri dile getiren söylemleriyle siyasal amaçların gerçekleştirilmesine dolaylı yoldan hizmet edebilmektedir. Özellikle Soğuk Savaş'ın hüküm sürdüğü yıllarda Batı blokunun Doğu'yu etkileme çabalarında müzik önemli rol üstlenmiştir. Nye (2005: 54) buna, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra Sovyet lideri Gorbaçov'un bir yardımcısının kullandığı “Beatles sistemi reddedişimizin sessiz yoluydu” şeklindeki cümlesini örnek göstermektedir. Beatles, 60'lı yıllarda Dünya genelinde çok popüler olan bir İngiliz müzik grubuydu. Bu durum müziğin bir popüler kültür boyutu olarak yumuşak güç etkisini göstermektedir. Nye, Soğuk Savaş yıllarındaki ABD politikalarını örnek göstererek popüler kültürün yumuşak güç boyutu olarak dış politikada etki oluşturabildiğini açıklamıştır. Bu dönemin ilk yıllarında ABD'nin Avrupa ülkelerine yönelik olarak uygulamaya koyduğu Marshall Planı bu plan için yapılan parasal harcamalar yanında Amerikan popüler kültürünün ve dolayısıyla Amerikan fikirlerinin ve politikalarının bu ülkelere iletilmesinde ve Avrupa'nın yeniden inşa edilmesinde olumlu etkileye sahip olmuştur.

Ayrıca, bu fikirler Avrupa'nın yeniden yapılanmasında ve ABD'nin hedeflerini gerçekleştirmesinde rol oynadığı da kabul edilmektedir (Nye, 2005: 54).

İletişim teknolojilerinin gelişmesi ve iletişim sağlayan kanalların sayısının artması popüler kültürün etkinliğini de arttırmıştır. İletişim araçlarının az ve belirli bir grubun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak kullandığı dönemlerde popüler kültür nispeten daha az yaygın ve ulaştığı kitle de daha sınırlıydı. Ancak günümüzde telefon mesajları ya da Facebook, Twitter ve Instagram gibi sosyal medya siteleri sayesinde herhangi bir paylaşım milyonlarca kişinin aynı anda o konudan haberdar olmasını sağlayabilmektedir. Amerikan değerlerini yansıtan her şey popüler kültürü meydana getirmektedir. Gösteriş, cinsellik, şiddet, materyalizm ve ruhsuzluk gibi kavramlar yanında hareketli, çoğulcu, bireyselci, popülist ve aynı zamanda özgürlükçü yaşam biçimi de Amerikan popüler kültürünün özellikleri arasındadır (Nye, 2005: 50).

II. Dünya Savaşının bitiminden sonra Avrupa'daki toplumların Amerikan popüler kültürünü çabuk benimsemeleri onların demokratikleşmesini olumlu yönden etkilemiştir. Hürriyet, hareketlilik, serbestlik, gençlere özgürlük, modernlik, vizyon oluşturma gibi olgular Avrupa'nın savaş sonrası kültürünün gençleşmesine ve canlılık kazanmasına katkı sağlamıştır. ABD'nin Sovyetler Birliği karşısında Soğuk Savaş'ı kazanmasında popüler kültürün etkili olduğu da kabul edilmektedir. Berlin Duvarı'nın 1989 yılında yıkılmasından çok önce popüler kültürün önemli unsurlarından olan televizyon ve sinema, bu duvarı delip geçmiş ve oradaki toplumlara ulaşmıştır (Nye, 2003: 53-54).

Popüler kültür her zaman ve her toplumda yumuşak güce aynı biçimde katkı sağlamayabilmektedir. Önemli bir yumuşak güç kaynağı olmakla birlikte bazı durumlarda bir toplumun belirli bir kesimi üzerinde olumlu tepki meydana getirirken aynı toplumun başka bir kesiminde de olumsuz tepkiye neden olabilmektedir. Örneğin; Amerikan popüler kültürü İran toplumundaki bazı gençler tarafından hayranlıkla karşılanırken muhafazakar kesime mensup gençleri veya molla yönetimini rahatsız edebilmektedir (Nye, 2005: 57).

Popüler kültür çoğunlukla geniş halk kitlelerini etkilemeye yönelik iken sanat, edebiyat ve eğitim faaliyetleri gibi yüksek kültür öğeleri, seçkinleri hedef kitle olarak almaktadır. Yüksek kültürün başka ülkelere aktararak yumuşak güce dönüştürülmesinde en etkili faktörlerden biri eğitim faaliyetleridir. Eğitim faaliyetlerinin ne derece etkili ve önemli olduğunun bilincinde olan ABD bu yüksek kültür boyutunu en iyi değerlendiren ülkelerin başında gelmektedir. Her yıl yarım milyon yabancı uyruklu öğrenci Amerikan üniversitelerinden mezun olmakta ve ülkelerine geri dönmektedirler. Bu durum Amerikan eğitim sisteminin Dünya üzerinde cazibe yoluyla nasıl bir yumuşak güç faktörü olabileceğini gösterirken aynı zamanda Amerikan kültürünün bir yüksek kültür unsuru olarak Dünya geneline yayılmasını sağlayan yollardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Kendi ülkelerinde fazlasıyla itibar ve ilgi gören Amerikan üniversitelerinden mezun bu öğrenciler aynı zamanda Amerikan kültürünün ve fikirlerinin ülkedeki seçkinlere iletilmesinde de rol oynamaktadırlar. Bunun yanında birçok ülke liderlerinin kendileri ya da çocuklarının Amerikan üniversitelerinde eğitim almış kişiler olması Amerikan görüşlerinin o ülkelerin en tepe noktalarına kadar direkt olarak etki etmesine fırsat vermektedir. Nye, eğitim faaliyetlerinin ülke siyasetini ne derece büyük biçimde yönlendirebileceğini eski bir Rus Devlet Güvenlik Komitesi (Committee for State Security - KGB) üst düzey yöneticisi olan Oleg Kalugin'in "Değişim programları, Sovyetler Birliği için Truva Atı gibiydi. Sovyet sisteminin çöküşünde büyük rol oynadı" şeklindeki sözleriyle açıklamaktadır (Nye, 2004: 44).

Sadece başka ülkelerin öğrencilerinin üniversitede eğitim görme imkanının sağlanması üst kültür kapsamındaki eğitim faaliyetlerini oluşturmamaktadır. Kendi dilini ve kültürünü başka ülkelerdeki insanlara öğreten kültür kurumlarından değişik kademelerde eğitim faaliyeti yürüten eğitim kurumlarına kadar çeşitli yapılanmalar mevcuttur. 17. ve 18. yüzyıllarda, Fransızcanın diplomasi dili olarak kullanılması, İngilizcenin günümüzde yaygın olarak tüm dünyada kabul edilip konuşulması, dünyanın çeşitli yerlerinde Amerikan Kültür Derneklerinin, Çin Konfüçyüs Enstitülerinin, Yunus Emre Enstitülerinin bulunması yukarıda sayılan hususlara birer örnek teşkil etmektedir.

1.6.2. Siyasi Değerler

Siyasi değerler, yumuşak gücü oluşturan kaynaklardan biridir ve ülke hükümetlerinin iç ve dış politikalarının bir yansımasıdır. Ülkelerin sahibi olduğu siyasi değerlerin yumuşak güce dönüşebilmesi için başkaları nezdinde hayranlık uyandırması gerekmektedir. Ancak bazı ülkeler için hayranlık oluşturan değerler, başka bazı ülkeler için aksi etkiye yol açabilmektedir. Nye bunu Amerika örneğinde bireycilik ve özgürlükler bağlamında ele almakta ve çoğu insan için bu değerlerin çekici bir nitelik arz ettiğini ancak aynı değerlerin bazı kökten dinciler nezdinde ABD nefretine yol açtığını belirtmektedir (Nye, 2005: 60). Bir ülkenin demokrasiyle yönetilmesi, hukuk devleti olması, bireysel hak ve özgürlüklere önem vermesi, çevreyi koruması ve hassasiyet sergilemesi, Dünya'nın birçok coğrafyasına insani yardım ulaştırmasıyla tanınması o ülkenin itibarını arttırması yanında yumuşak gücünün bütün Dünya'da etkisini göstermesini de sağlayan önemli güç çarpanlarıdır. Nye'a göre bir ülke yönetiminin yurtiçinde, uluslararası kuruluşlarda ve yürüttüğü uluslararası diplomaside sergilediği davranışlar yoluyla savunduğu değerler başka kişilerin ve ülkelerin tercihlerine yön verebilmektedir. Hükümetler yürüttükleri başarılı politikalarla insanları cezbedebilir ya da kendilerinden uzaklaştırabilirler. Otoriter ve totaliter yönetim yapısına sahip, insan hakları ihlalleriyle tanınmış ve hukuk dışı uygulamalar sergileyen ülkeler askeri ve ekonomik anlamda sert güce sahip olsalar bile diğer ülkeler gözündeki itibarları ve yumuşak güç becerileri yetersiz olacaktır (Nye, 2005: 23).

Ülkelerin yumuşak gücünü olumlu yönde etkileyen siyasi değerler insan hakları ve demokrasiye verilen önemdir. Ancak bu siyasi değerlerin söylemden çok eylem düzeyinde çekicilik yaratacağı kabul edilmektedir. Olumlu söylemlere rağmen eyleme geçme konusundaki isteksizlik ya da söylemden farklı uygulamalar neden olabilecek olumsuz etki nedeniyle yumuşak güce zarar vereceklerdir. Yumuşak güce önem veren hükümetlerin söylem ve eylem uyumuna özen göstermeleri ve bu yönde icraata geçmeleri gereklidir. Siyasi değerler sadece insan hakları uygulamaları ve demokrasi gibi evrensel değerlerden meydana gelmezler. Ülkenin imajını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilecek suç oranları, iş güvenliği, boşanma oranları ve ortalama yaşam süresi gibi birbiri ile çok yakın olmayan konular da siyasi değerler kapsamında ele alınmaktadır. Örneğin sahip oldukları yumuşak güç açısından ABD ile Avrupa ülkeleri

karşılaştırıldığında uyguladığı idam cezası ABD'nin imajını olumsuz yönde etkilerken dini özgürlükler açısından Avrupa'dan daha iyi bir durumda olduğu ifade edilmektedir. Buradan, hukuki yaptırım yöntemlerinden dinî özgürlüklere kadar pek çok konunun, bir ülkenin siyasi değerlerini meydana getirdiği ve bunların söz konusu ülkenin yumuşak gücünün artması ve zayıflaması üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır (Nye, 2005: 60-61).

1.6.3. Dış Politika

Yumuşak güç kaynaklarının tamamı, değişken koşullarla birlikte değişime uğrayarak dinamik bir yapı teşkil etmektedir. Dış politika, Nye'ın ortaya koyduğu söz konusu kaynaklar içerisinde en hızlı değişime uğrayan unsurdur. Dış politikanın yürütülmesi genel olarak devletin kontrolünde gerçekleştiği için bu alanda bir değişikliğin yapılması daha kısa sürede gerçekleşmektedir. Bu nedenle dış politikanın, ülkelerin yumuşak gücünün artırılmasını sağlayan en önemli kaynak olduğu kabul edilmektedir (Nye, 2005: 61). Bir ülkenin dış politikası, diğer ülkeler tarafından meşru görülmesi halinde yumuşak güç kaynağı olmaktadır. Bu nedenle de dış politika vasıtalarının ne şekilde ve hangi amaçlarla kullanıldığı çok önemlidir. Bir ülkenin yürüttüğü dış politikanın yumuşak güç olarak kabul edilmesinin bir yolu da o politikanın uluslararası alanda tüm devletler tarafından kabul edilen ortak değerlere hitap ediyor olması gerekmektedir. Demokrasi ve insan hakları kavramları uluslararası çevrelerde evrensel değerler olarak görülmektedir ve bu yönde politikalar oluşturulması önemlidir. Nye'a göre birçok ABD başkanı da bunun farkına vararak politikalarını demokrasi ve insan haklarını esas almak üzerine oluşturmuşlardır. Jimmy Carter daha çok insan haklarına yönelik politikalar oluştururken Reagan ve Clinton yönetimlerinin demokrasiyi geliştirmeye yönelik politikalar oluşturması gibi. Carter'in 1970'lerdeki politikalarının sonucunda ABD'nin Arjantin'deki popülerliği artmış ve Amerikan politikalarının Arjantin hükümeti tarafından BM'de ve Balkanlarda desteklenmesi sağlanmıştır.

Uluslararası alanda hassasiyet gösteren konulardan biri de deprem, sel, tsunami ve benzeri doğal afetlerin meydana geldiği, açlık ve yoksullukların yaşandığı ülkelere insani ve kalkınma yardımları adı altında yapılan faaliyetlerdir. Uluslararası kamuoyunun hassas olduğu bu durumlarda yapılacak olan bu faaliyetler yumuşak gücün uygulanması açısından büyük önem teşkil etmektedir. Bu konuda Türkiye'nin

izlemiş olduğu Suriye dış politikası, uluslararası platformlarda Türkiye'nin yumuşak gücünün derinleştirilmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Nye, bir ülkenin yumuşak gücüne etki eden dış politik yaklaşımlar içerisinde kullanılan üslubun çok önemli olduğunu söyleyerek takip edilen politikalar ne kadar doğru olursa olsun kullanılan söylemde tevazu yerine kibir hâkimse, bu politikaların istenilen sonuçlara ulaşmasının pek mümkün olmayacağını ifade etmektedir. Nye, 2003 yılında Irak Savaşı sonrası 11 ülkede yapılan bir kamuoyu araştırması sonuçlarına göre ankete katılanların %65'i ABD'yi kibirli bir süper güç olarak nitelendirmişlerdir. Bu kibirli imajı, ABD'nin yumuşak gücünün erozyona uğramasında önemli bir rol oynamıştır. Öyle ki, ABD'ye verdiği destekle bilinen İngilizlerin bile bu dönemde ABD'nin kibirli söylemlerinden rahatsızlık duydukları gözlenmiştir (Nye, 2005: 62). Nye, ABD'nin cazibesini kaybetmesine neden olan tek taraflı politik eylemin sadece 2003 yılında meydana gelen Irak Savaşı olmadığını belirterek, dünyadaki birçok insanın Vietnam'daki savaşa karşı çıktığını ve ABD'nin bu politikasının desteklenmediğini ifade etmiştir.

Uluslararası politikalarda uluslararası toplum tarafından meşru kabul edilmeyen tek taraflı dış politika stratejilerinin izlenmesi yumuşak güce zarar vermektedir. Nye, özellikle George W. Bush liderliğindeki ABD yönetimi tarafından uygulanan tek taraflı dış politikanın ABD'nin yumuşak gücünü olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir. Örneğin; ABD'nin, karbon gazı salınımının azaltılmasını hedefleyen Kyoto Protokolü'nü imzalamamış olması uluslararası kamuoyunda olumsuz karşılanmaktadır. Bu anlamda Nye, tek taraflı politikalar uygulamak yerine müzakereye dayalı geniş kapsamlı ve ileriye yönelik çok yönlü dış politika stratejileri yürütmenin ülkelerin yumuşak gücünü arttırabileceğini düşünmektedir. Dış politikada özellikle BM ve NATO gibi ulus üstü kuruluşların sürece dahil edilmesi tek yanlı politika izlendiği izlenimini ortadan kaldıracağından yumuşak gücü olumlu yönde etkileyecektir. Aynı şekilde, bu örgütlerle iş birliği içerisinde yürütülen politikalar uluslararası meşruiyet bağlamında önemli avantajlar sağlayacaktır (Nye, 2005: 63).

Yukarıda açıklanan kaynakların yumuşak güç meydana getirebilmesi için her şeyden önce hedef kitleye ya da topluma yönelik güven ve samimiyet tesis edecek bir tutum ve davranış göstermesi zorunludur. Güvenilir olmayan ve samimi görülmeyen politikalar yoluyla yumuşak gücün sağlanması mümkün değildir. Bu nedenle, geliştirilen yerel politikalar ve uygulanan dış politika arasında tutarlı bir ilişki bulunmalıdır. Her iki politika arasındaki bir farklılık ikiyüzlü bir politika güdüldüğü izlenimi yaratacak ve yumuşak gücü olumsuz yönde etkileyecektir. Ayrıca, ülkelerin yumuşak güce sahip olduklarının kabul edilmesi için yukarıda sayılan üç temel kaynağın hepsine sahip olmalarına gerek bulunmamaktadır. Nitekim Norveç, kendine özgü bir kültür yapısı ve siyasi değerleri olmamasına rağmen dış politikada arabuluculuk görevi üstlenmesi, dış yardım ve barışı muhafaza etmeye yönelik güçler arasında yer alması, barış konferanslarına ev sahipliği yapması, uluslararası barış alanlarında çalışmalar yürütmesi ve Nobel Barış Ödülü'ne ev sahipliği yapması bakımından yumuşak güç konusunda önemli bir ülke konumundadır (Nye, 2005: 63).

1.7. Joseph Nye'in Yumuşak Güç Kavramının Eleştirisi

Joseph Nye tarafından ortaya atılan ve kendisi tarafından geliştirilerek popüler hale gelen yumuşak güç kavramı kısa sürede Uluslararası İlişkiler alanında kabul görmüş önemli bir kavram ve olgu haline gelerek birçok siyasi ve akademik çevre tarafından büyük bir ilgi ve beğeni ile kullanılmaya başlanmıştır. Ancak yumuşak güç kavramı, uluslararası politikada ve literatürde çok yaygın bir kullanım alanına sahip olmasına rağmen yanlış yorumlamalar ya da yanlış kullanımlar nedeniyle eleştirildiği yönler de olmuştur. Genel olarak bu eleştirileri, kavramın teorileştirilmesindeki yetersizlik, daha önceden kullanılan bir kavram olup olmadığı ve yumuşak gücün kullanımından kaynaklanan zorluklar şeklinde genelleyebiliriz.

Yumuşak güç kavramına yönelik eleştirilerin başında, Nye'in kavrama dair birçok eser vermiş olmasına rağmen onu teorileştirmede yetersiz kaldığı ve kavramın gereğinden fazla Amerikan merkezli bir anlayışın ürünü olduğu gelmektedir (Vuving, 2009: 3). Bunun nedeninin ise Nye'in yumuşak gücün amacını, ABD'nin küresel liderliğinin devamı olarak düşünerek bu yönde eserler ortaya koymasının kavramın genel çerçevede bir teori haline gelmesine engel teşkil etmesi olarak düşünülebilir. Bu durum, yumuşak gücün kavramsal çerçevesinin tam anlamıyla oturtulmamış olmasının

nedeni olarak da değerlendirilmektedir. Bunun paralelinde, yumuşak gücün üstün bakan, kibirli, çıkarıcı ve faydacı bir zihniyete sahip olduğu ve hedef olarak belirlenen toplumların ve ülkelerin, zayıf görünümü, işgale uğramış olarak resmedildiği ve bu bağlamda yumuşak güç kavramının Amerikan odaklı bir görüntü verdiği belirtilmektedir. Bu eleştiriyi yapanlara göre Nye, kavrama sadece ABD hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından bakmakta ve tek yanlı bir anlayışla meseleye yaklaşmaktadır. İşte bu ve benzeri eleştirileri getirenler, Nye'in yumuşak gücü ABD örneği üzerinden açıklama yoluna gitmiş olmasını buna sebep olarak göstermektedirler (Demirtepe ve Özertem, 2013: 95).

Ayrıca Nye'in yumuşak güç tanımlamalarının hemen hemen hepsinde karşı tarafı ikna etme ve cazibe yaratma odaklı bir yaklaşım sergilediği için coğrafya, doğal kaynaklar, endüstri alt yapısı, nüfus özellikleri, bilim ve teknoloji gibi somut güç kaynaklarını göz ardı ettiği düşünülmektedir. Nitekim Nye, ekonomik ve askeri boyuttaki sert güç kaynaklarının bazı durumlarda yumuşak güce kaynak teşkil edebileceğini; politika, siyasi değerler, tarih ve kültür gibi yumuşak güç kaynaklarının da sert güce kaynak teşkil edebileceğini belirtir. Bu açıklamalarını istisna tutmakla birlikte genel geçer bir teori geliştirmesini güçleştirmektedir. Nye, yumuşak gücü, yazdığı birçok kitap ve makale ile açıklamaya çalışırken kavrama dair birden çok tanım meydana getirdiği ve bazen de bu tanımlamaların birbirine tezat oluşturduğu şeklinde eleştirilere de maruz kalmıştır. Bu durum, kavramın etrafında bir belirsizlik halinin oluşmasına neden olmuş yine birçok unsurun kavramın içine dahil edilmesi de bu konuda bir anlam karmaşası meydana getirmiştir (Muawad, 2012: 255).

Yumuşak güç kavramı hakkındaki diğer bir eleştiri ise kavramın farklı isimler altında daha önceden kullanıldığı, yeni bir kavram olmadığı şeklindedir. Nitekim Weber'in otorite kavramı, Bourdieu'nun ortaya koyduğu sembolik güç kavramı, Gramsci'nin hegemonya çalışması gücün görünür olmayan yüzüne vurgu yapan yumuşak güçle benzerliği kapsamında verilebilecek örneklerden biridir. Diğer yandan Uluslararası İlişkiler disiplininde, yukarıda sıralanan kavramların dışında Nye'in ortaya attığı yumuşak güç kavramına benzer kavramların daha önceleri de kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda E.H. Carr, 1939 yılında yazdığı "Yirmi Yıl Krizi" adlı çalışmasında uluslararası arenada ortaya çıkan gücü askeri, ekonomik ve kanaat

oluşturma gücü şeklinde üç grupta ele almış ve kanaat oluşturma gücünün askeri ve ekonomik güç kadar önemli olduğunu öne sürmüştür. Ayrıca Nye'in yumuşak güç kaynakları başlığı altında vurguladığı hususların Morgenthau tarafından çok daha önce ulusal karakter, ulusal moral, diplomasi kalitesi ve hükümetin özelliği isimleriyle somut olmayan unsurlar başlıkları kapsamında ulusal gücün dokuz unsuru arasında sayıldığı görülmektedir. Hem Carr hem de Morgenthau tarafından güç ile ilgili yapılmış sınıflandırmalar Nye'in yumuşak güç ile ilgili açıklamaları ve sınıflandırmasına benzemektedir (Fan, 2008: 147-158).

Nye'in güç yaklaşımı Uluslararası İlişkiler konusunda önemli bir klasik realist olan E. H. Carr'in yaklaşımıyla benzerlik göstermektedir. Carr, gücü uluslararası politikada bir son olarak görmekte ve politik gücü üç kategoriye ayırmaktadır: askeri güç, ekonomik güç ve kanaat üzerindeki güç. Ona göre, devletler bu güç biçimlerini başkalarını kontrol etmek ve eylemlerini değiştirerek ya da yönlendirerek kendi güvenliklerini sağlamak amacıyla kullanmaktadırlar. Askeri veya ekonomik güç gibi maddi kaynaklar realist teorinin merkezinde olsa da, insan psikolojisi veya kamuoyu gibi maddi olmayan yumuşak güç kaynakları da önemlidir. Bu yönüyle ele alındığında yumuşak güç ve realist teorinin benzerliklere sahip olduğu görülmektedir. Nye'in yumuşak güç kavramına benzer diğer bir yaklaşım ise Steven Lukes tarafından ortaya atılan üç boyutlu güç kavramıdır. Lukes, düşünce kontrolünün güç kullanımında önemli bir süreç olduğunu ve bilginin, kitle iletişim araçlarının ve sosyalleşme süreçlerinin kontrolü yoluyla düşüncelerin kontrol edilebileceğini öne sürmektedir. Buna ek olarak insanlar alternatifleri olmadığı için, doğal kabul ettikleri için ya da kutsal ve faydalı gördükleri için kendilerine empoze edileni kabul etmektedirler. Bu özelliği gücün en üstün ve sinsi yönüdür. Yumuşak güç bu üçüncü boyutta düşünülebilir. Nye'in yumuşak güç tanımlaması cazibe üzerine kurulu olduğu, başkalarının algılarını etkileme ve değiştirmeyi amaçladığı için Lukes tarafından öne sürülen argümanlarla da benzerlik göstermektedir. Nye'in yumuşak güç kavramı ile Gramsci'nin hegemonya teorisi arasında da benzerlik bulunmaktadır. Her iki yaklaşım da zorlama yerine rızanın önemi üzerinde durmaktadır. Gramsci, medyadan, kiliseden, popüler kültürden vb. aydınların hegemonya oluşturmada rolü üzerinde durmaktadır. Nye'da bu bileşenlerin yumuşak güç yaratmada etkili olduklarını vurgulamaktadır. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında yumuşak güç kavramının salt Nye'a ait

orijinal bir kavram olmadığı kabul edilmektedir. Yumuşak gücün ölçülemez bir özelliğe sahip olduğu kabul edilmektedir. Hangi yumuşak güç kaynaklarının devlet davranışları üzerinde etkili olduğunun belirlenmesi de mümkün olmayabilmektedir. Yumuşak gücün somut olmaması ve ağırlıklı olarak cazibe ve çekicilik yaratmaya dayalı olması kalpler ve zihinler üzerindeki etkisini kanıtlamayı zorlaştırmaktadır. Nye, ABD için bir güç kavramı geliştirmeye odaklandığı için yapı konudan çok faktörlere/etkenlere (agents) odaklanmaktadır. Kimi zaman askeri ve ekonomik güce de vurgu yaptığı görülmüştür. Yumuşak gücü somut bir unsurmuş ve sert güç özelliğine sahipmiş gibi ele almaktadır. Bu bakımdan Nye'in vurguladığı yumuşak güç kavramındaki faktörler/etkenler de belirgin değildir bu durum yumuşak gücün tanımlanmasını zorlaştırmaktadır (Yukarıç, 2017: 496-500).

Nye'in yumuşak güç tanımlamasıyla benzerlik gösteren diğer çalışmalardan bazıları 1962 yılında Peter Bachrach ve Morton Baratz tarafından gücün ikinci yönünü ele alan "Two Faces of Power" isimli çalışma ile 1974 yılında Steven Lukes tarafından gücün üçüncü yönünü ele alan "Power: A Radical View" isimli çalışmadır. Nye, yumuşak güç ile ilgili çalışmasında Bachrach ve Baratz'ın çalışmalarından etkilendiğini kabul etmekle birlikte yumuşak gücün kaynağının gücün ikinci boyutu olduğu ancak ondan farklılık da gösterdiği kabul edilmiştir. Kavramsal olarak daha önceki çalışmalarda farklı isimler altında ifade edilmiş olsa da yumuşak güç söyleminin ilk kez Joseph S. Nye tarafından ortaya koyulduğu bilinen bir gerçektir.

Meseleye farklı bir bakış açısından yaklaşarak yumuşak güç kavramının aslında pek de önemli olmadığını, kavramın sadece değerlerin yaygınlaştırılmasından ibaret olduğunu, bu nedenle de bir güç çeşidi olarak kabul edilmesinin doğru olmadığını ifade eden eleştirilerde mevcuttur. Kavramın kontrol edilebilirliğinin zor olması ve dış politikanın hedeflerine uymaması gibi nedenlerle bu düşüncelerini desteklemeye çalışmışlardır (Muawad, 2012: 255).

Nye'in yumuşak gücüne getirilen eleştirilerden biride Nye'in gücü, sert ve yumuşak olarak keskin bir çizgiyle ayırmasıdır. Nye'ı bu konuda eleştirenler, göreceli bir kavram olan gücün gri alanların olduğunu belirterek bu şekilde bölüştürülmesine karşı

çıkışlardır. Diğer yandan Samuel Huntington da bu şekilde bölüştürülen gücün tutarsız ve gerçeğe aykırı olduğunu belirtirken Nye'in yumuşak gücünün, sert gücün desteği olmadan bir anlamı olmayacağını ifade etmiştir. Huntington'a göre yumuşak güç ancak sert güce dayandığında bir anlam kazanacaktır ve sert gücün şekillendirici etkisi ile yumuşak güç daha iyi bir gelişme olanağı bulacaktır. Bu konuda yumuşak güce yeteri kadar önem göstermeyen bir kısım düşünür Japonya örneği üzerinden fikirlerini beyan etmişlerdir. Onlar Japonya'nın kültürel etkisinin Doğu ve Güneydoğu Asya'da yayıldığını ve bu etkinin Japonya'ya karşı bir sempati oluşturduğunu fakat bu durumun Japonya'ya maddi bir güç olarak geri dönüşmediğini belirtmişlerdir (Sancak, 2016a: 106-107).

Yumuşak gücün kullanımı sırasında karşılaşılan zorluklar da eleştirilen diğer bir yönüdür. Yılmaz (2011: 31-36) bu güçlüğün nedenini ülkelerin kullandığı yumuşak güç kaynaklarının önemli kısmının kendi kontrollerinde olmaması şeklinde açıklamaktadır. Örneğin; sivil toplum kuruluşları ve iletişim teknolojileri birer yumuşak güç unsurudurlar. Bu güç kaynaklarının kendi başlarına birer güç unsuru özelliği sergilemeleri ülkelerin bu kaynaklar üzerinde tasarruf ve kontrol olanaklarını sınırlandırmış ve yumuşak güç olarak kullanılmalarnı nispeten zorlaştırmıştır. Bunların üzerinde sert güçte olduğu gibi doğrudan bir hükümet kontrolünün varlığının söz konusu değildir. Bu kaynaklardan biri olan dış politika üzerinde bir denetim sağlamak mümkün olsa da, aynı kontrolün bir başka kaynak olan kültür üzerinde sağlanması mümkün görülmemektedir. Aynı şekilde yumuşak gücün aracı ve dağıtıcısı olarak nitelenen kamu diplomasisi araçlarının birçoğu da hükümetten bağımsız hareket etmektedir. Ancak Nye yumuşak güç kaynaklarının önemli kısmının ülkelerin kontrolü dışında olduğu yönündeki eleştirileri kabul etmekle birlikte hükümet politikaları yoluyla üzerinde kontrol sağlanamayan bir yumuşak güç kaynağının da bazen yumuşak güce kaynak teşkil edebildiğini vurgulamıştır. Başarıyla taklit edilen yumuşak güç kaynaklarının bu gücü kullanan asıl aktörün (devletin) gücünü kaybetmesine neden olabileceği de Nye tarafından kabul edilen görüşlerden birisidir. Örneğin; Nye, 1980'lerde Japonların yenilik yapma yoluyla sağladığı endüstriyel gelişimin Dünya'nın diğer ülkeleri tarafından taklit edilmesi sonucunda Japonya'nın bu sektördeki gücünün azalmasına neden olduğunu belirtmiştir (Nye, 2004: 14-15).

1.8. Yumuşak Gücün Kullanılmasındaki Sınırlılıklar

Yumuşak gücün kullanımında bir takım sınırlılıklar ya da kullanımından kaynaklanan bir takım güçlükler mevcuttur. Yumuşak gücün kullanımı her zaman ve her durumda ülkelerin beklentilerine uygun sonuçlara neden olmayabilir. Aslında aynı durum sert güç içinde geçerlidir. Güç çeşitlerinin sınırlılıklarını iyi değerlendirmek ve bu bağlamda hangi şartlarda hangi güç çeşidinin kullanılmasının daha uygun olabileceğini öngörebilmek önemlidir.

Yumuşak gücü meydan getiren kaynakların dolaylı yoldan uygulanması ve beklenen sonuçları elde etmenin çok uzun zaman alabilmesi yumuşak gücün etkinliğini zorlaştıran ya da sınırlayan yapısal nedenlerin başında gelmektedir. Yumuşak gücün kullanılmasında yaşanan güçlüklerden bir diğeri kaynaklar ve hedef kitle ile ilgilidir. Bir ülkenin sahip olduğu ve kullandığı yumuşak güç kaynakları her ülkeyi aynı derecede etkilemeyebilir. Bu durum yumuşak güç uygulamalarının büyük ölçüde hedef ülkenin algısına göre değişkenlik gösterdiğiyle ilgilidir. Bir ülkede olumlu yaklaşılan değerler, bir başka ülkede aksi bir tepkiye yol açabilmektedir. Yumuşak gücün hedef ülkeyi istenilen biçimde etkileyebilmesi için hedef alınan o ülke hakkında ayrıntılı analizlerin yapılması ve her hedef ülkenin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin; Popüler kültürün önemli unsurlarından olan Hollywood filmleri Latin Amerikan toplumları üzerinde Pakistan ve Suudi Arabistan toplumları üzerindeki etkiden farklı etki oluşturacaktır. Bir yerde çekici görünen bir unsurun, başka bir yerde nefret objesi olması mümkündür. Bazı durumlarda hedef alınan ülkelerin ayrı ayrı analiz edilmesi ve değerlendirilmesi yetmeyebilmekte ve hedef alınan ülkenin verilmesi planlanan mesajlar bakımından kendi içinde de farklı tepkiler verebileceği görülmektedir. Örneğin; Hollywood filmleri İran'daki genç nüfusa çekici gelirken muhafazakarlar tarafından tepkiyle karşılanmaktadır (Nye, 2005: 63).

Kominizim propagandası yaptığı gerekçesiyle Fransa, Almanya, Finlandiya, Güney Kore ve İspanya'da yasaklanan "Potemkin Zırhlısı" (Battleship Potemkin, 1925), savaş karşıtlığı gerekçesiyle Fransa, Almanya, İtalya ve Avusturya'da yasaklanan "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" (All Quiet on the Western Front, 1930), şiddet ve kan içerdiği gerekçesiyle Singapur, Finlandiya, İngiltere, Almanya, İzlanda, İrlanda'da yasaklanan "Şeytanın Ölüsü" (The Evil Dead, 1981) gibi filmler bu duruma örnek

olarak gösterilebilir (<https://www.webtekno.com/izleyenleri-soka-surukleyen-bircok-ulkede-yasaklanmis-15-film-h48402.html>). Bu ve benzer durumlar yumuşak gücün etki oluşturmamasını engellemekte ve kamu diplomasisi oluşturmaya zorlaştırmaktadır.

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüz dünyası genel karakteri bakımından bilgi ve iletişimin ön planda tutulduğu, sert güç uygulamalarının geçmiş dönemlere göre az da olsa değer kaybederek ikinci sıraya alındığı bir dönem olarak tarif edilmektedir. Bu dönemde geleneksel güç anlayışı keskin bir dönüşüm yaşayarak kabuk değiştirmiş, daha az görülür ve zorlayıcı şekle bürünmüş, yerini yumuşak güç uygulamalarına bırakmıştır (Yılmaz, 2008b: 56). Ancak ifade ettiğimiz bu hususlar daha çok ekonomik ve demokratik açıdan gelişmişliğini tamamlamış veya tamamlamaya yakın ülkeler için bir anlam ifade etmektedir. Oysa dünyanın geneline baktığımızda bu özelliklere sahip olmayan birçok ülkenin var olduğu görülmektedir. Örneğin Afrika ve Orta Doğu ülkelerinin birçoğu halen daha sanayi öncesi tarımsal ekonomiye sahip olup otoriter rejimlerle yönetilmektedirler (Nye, 2002: 24-25). Bu toplumlarda güç dönüşümü tam manasıyla gerçekleşmemiş, şiddet ve kaba güç en fazla kullanılan yöntemlerden biri olmaya halen devam etmektedir. Bundan dolayı yumuşak gücün bu ülkelerde kullanımı çok yaygın olamamaktadır. Buna karşılık yumuşak gücün etki edeceği tarafta yeni bilgi teknolojilerinin girişine ve bunların halk tarafından kullanılmasına müsait bir ortamın olması gerekmektedir. Başarılı bir kamu diplomasisinin uygulanabilmesi için küresel medyaya açık toplumlara ihtiyaç duyulmaktadır. Dünyanın genelinde birçok ülke ekonomik ve teknolojik açıdan yetersiz olduğu için yumuşak gücün etkisi de sınırlı kalacaktır (Yılmaz, 2008b: 54).

Cazibenin her zaman bir eylem değişikliğine neden olmaması da yumuşak gücün kullanımını sınırlayan diğer bir durumdur. Çünkü cazibe genellikle kolay gözlenebilen ve ölçülebilen bir davranışa neden olmaktan çok genel anlamda bir etki oluşturmaktadır. Cazibenin dolaylı etkisi sadece pazarlık söz konusu olduğunda istenen sonuçları elde edebilmek için bir etki oluşturabilir. Aksi takdirde cazibeyi kullanan ülkeler karşı tarafta anında bir eylem değişikliği beklememelidir. Hedef ülkedeki gücün bir merkezden toplanmasından ziyade dağılmış olması yumuşak gücün etkinliğini göstermesi adına daha muhtemel görülmektedir. Diğer bir ifadeyle tek başına gücü elinde bulunduran bir kişi tarafından yönetilen diktatör rejimlerde

yumuşak güç oldukça sınırlı bir etki oluşturacaktır. Oysa kamuoyunun ve meclisin etkili oluşu demokratik sistemlerde durum böyle değildir ve halkın görüşleri yönetimin alacağı kararlara büyük etki etmektedir. Nitekim ABD'nin 2003 yılında Türkiye hükümetinden topraklarını kullanma izni alması mümkün olmamıştır. Bunun aksine otoriter rejimle yönetilen Özbekistan hükümetinden Afganistan operasyonları için üsleri kullanma izni alması daha kolay olmuştur (Nye, 2005: 24-25). Sonuç olarak, kamuoyunun meclislerde etkili olduğu ve demokratik rejimlerle yönetilen dünya üzerindeki ülkeler ile yumuşak gücün etkisi arasında doğrudan bir ilişkinin var olduğu söylenebilir. Bu açıdan ele alındığında; demokratik yönetim yapılarının sayısının artması durumunda yumuşak gücün uygulanabileceği alanların da genişleyebileceği unutulmamalıdır.

Yumuşak gücün etkisini sınırlayan bir başka durum hükümetlerin kontrolünde olan sert güç uygulamalarından kaynaklanabilmektedir. Uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde meşru görülmeyen bir sert güç kullanımı yumuşak gücün bütün kazanımlarını kaybettirebilir (Yılmaz, 2008b: 56). Bu durum yumuşak gücün kendi kaynaklarının yanlış kullanımından da olabilir. Kültürel olarak büyük bir cazibeye sahip olan ülkenin, yürüttüğü yanlış bir dış politika ile sahip olduğu olumlu imajının silinmesi pek muhtemel görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YUMUŞAK GÜCÜN KULLANILMASI VE KAMU DİPLOMASİSİ

2.1.Yumuşak Gücün İşleyişi

Neredeyse her ülke sahip oldukları yumuşak güç kaynakları yoluyla kendilerine uygun yumuşak güç stratejileri oluşturmaktadırlar. Yukarıdaki bölümlerde de açıklandığı üzere; bir ülkenin kültürel yapısı, tarihi ve geçmişten günümüze uzanan değerleri, gerek ulusal gerekse de uluslararası ortamlarda yürüttüğü politikalar ve sahip olduğu hükümet içi ve hükümet dışı kurumlar yumuşak güç kaynakları arasında yer almaktadır. Ekonomik gelişmişliği, bilim, sanat ve edebiyat alanlarındaki öncülüğü ve gelişmişlik düzeyi de ülkelerin önemli yumuşak güç kaynaklarıdır. Dış politikada, bu kaynaklardan faydalanarak yumuşak güç stratejisi oluşturmanın çeşitli yöntemleri bulunmaktadır. Küresel veya bölgesel anlamda norm kabul edilebilecek değerlere sahip olmak ve bu değerleri diğer ülkelerde de yaygın hale getirmek, verilmek istenen mesajları ünlüler ya da kahramanlar yoluyla iletmek, ulusal veya küresel anlamda çekicilik yaratacak söylemler geliştirmek bu yöntemlerden bazılarıdır (Duran, 2008: 385-403). Yumuşak güç kullanımında temel amaç hedef ülkeye nüfuz etmek ve onu etkilemektir ancak bazı durumlarda hedef ülkenin ilgi alanının farklı olması nedeniyle kullanılan yumuşak güç kaynağı beklenen etkiyi yaratamamaktadır. Büyük bir güç potansiyelini ifade eden bu kaynakların güç stratejisine dönüştürülebilmesi için söz konusu kaynakları geliştirecek ve harekete geçirecek bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmaktadır. İşte tam bu noktada, yumuşak gücün önemli bir unsuru ve vasıtası olan kamu diplomasisi ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2012b: 201).

Kamu diplomasisi yumuşak güç kavramı ile doğrudan ilişkilidir ve kimi zaman birbiri yerine de kullanıldığı olur fakat yumuşak güç kavramına kıyasla daha somut ve dar kapsamlıdır. Zira yumuşak güç kullanımı ile ilgili kurum ve faaliyetler kamu

diplomasisi adı altında yer alırlar. Kamu diplomasisi yumuşak güç kullanımında devletlerin sürekli başvurduğu yöntemlerden birisidir ve uygulamaları yumuşak güce dayanmaktadır, bu nedenle de başarılı bir uygulama için yumuşak güç kaynaklarının mevcudiyeti büyük önem arz etmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetleri ülkelerin sahip olduğu yumuşak güç kaynaklarının ülke çıkarları ve menfaatleri doğrultusunda karar mercileri tarafından karşı ülkede belirlenen hedeflere yönlendirilmesi suretiyle oluşturulmaktadır. Yumuşak güç kaynaklarının varlığının yanında bunların birbirleriyle senkronizasyonu da büyük önem taşımaktadır. Nasıl ki sert güç uygulamalarının yumuşak gücün değerine zarar vermesi olası ise, yumuşak güç kaynaklarından birindeki olumsuz uygulamanın da diğerlerini etkisiz hale getirmesi mümkün olmaktadır. Sözelimi meşru kabul edilmeyen bir dış politika yürüten bir ülkenin, sahip olduğu cezbedici kültürüyle sonuç alması pek muhtemel görünmemektedir (Nye, 2005: 102). Bu durum, uygulanacak kamu diplomasisi faaliyetlerinin başarı şansını kaynaklar arasındaki uyumla bağlantılı hale getirmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde başarılı bir kamu diplomasisinin yolunun yumuşak kaynakların gücüyle ilişkili olduğu görülmektedir.

2.2. Kamu Diplomasisinin Tanımı ve Geçmişi

Diplomasi kavramı genel anlamıyla devletlerin dış politika hedeflerine ulaşmak amacıyla kullandıkları siyasal etki vasıtalarından biri olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamdaki klasik diplomasi anlayışında devletler, resmi temsilcileri olan diplomatlar vasıtasıyla diğer ülkelerle iletişim ve etkileşim gerçekleştirmektedirler. Geniş anlamdaki diplomasi anlayışında ise devletler dış politikada siyasal etkileme yöntemlerinin ve tekniklerinin tamamını kullanarak diplomasi yürütmektedirler. Bu açıdan ele alındığında diplomasi bir aktörün başka bir aktörle etkileşim gerçekleştirerek uluslararası ortamı yönetmeye çalışmasıdır. Kamu diplomasisinde ise uluslararası ortamda yer alan bir aktörün yabancı kamuoyları ile iletişime girerek uluslararası çevreyi yönetme çabası söz konusudur (Sönmezoğlu, 2014: 442).

Uluslararası arenadaki şartların değişmesi, devlet yapılarında dönüşüm yaşanması, demokratikleşmeye yönelik eylemler, iletişim teknolojilerinin gittikçe yaygınlaşması ve gelişmesi gibi çeşitli faktörler diplomasi yürüten unsurların çeşitlenmesine ve hedef kitlenin her yönden genişlemesine neden olmuştur. Günümüzde, uluslararası alanda

çok uluslu şirketler, uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları, terör örgütleri, ulusal aidiyeti olmayan paramiliter yapılar hatta bireyler bile ülkeler kadar etkili olabilmektedir. Bu nedenle sayılan bu unsurlar da günümüzde diplomasi alanı içerisinde yer almaya başlamışlar ve daha geniş kapsamlı diplomatik ilişkiler oluşturma ihtiyacı ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu boşluk, kamu diplomasisinin bir yöntem olarak ortaya çıkışına neden olmuştur.

Kamu diplomasisi kavramı uluslararası literatürde ilk kez 1965 yılında, Amerikalı emekli bir diplomat olan Tufts Üniversitesi Fletcher Hukuk ve Diplomasi Okulu dekanı olan Edmund Gullion tarafından kullanılmıştır (Demir, 2012: 13). Gullion'un, kurulması için destek olduğu Edward R. Murrow Kamu Diplomasisi Merkezi'nin ilk yıllarında yayınladığı broşürde kamu diplomasisi kavramı şu şekilde tanımlanmıştır (Saraçlı, 2014: 273);

“Kamu diplomasisi; dış politikanın düzenlenmesi ve yürütülmesi noktasında, kamu tutumlarının etkilenmesi ile ilişkilidir. Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasi alanı içerisinde yer alan Uluslararası İlişkiler boyutlarını, hükümetlerin diğer devletler üzerinde kamuoyu oluşturmalarını, özel grupların etkileşimini ve devletlerin bizzat kendilerinin ve diğer devletlerle olan ilgi alanlarını, dışişleri raporlarını ve bunların politikaya etkisini, diplomatlar ve dış temsilciler arasındaki iletişimi ve kültürlerarası etkileşim sürecini kapsamaktadır.”

Geçmiş 17. yüzyıla kadar uzanan kamu diplomasisi uygulamalarına Soğuk Savaş döneminde çok fazla rastlanmıştır (Bostancı, 2012: 40). Kamu diplomasisi faaliyetlerindeki tarihsel değişimler genel olarak iki farklı dönemde ele alınmaktadır. Bunlardan ilki çoğunlukla Soğuk Savaş döneminde yürütülen kamu diplomasisini ifade eden Tek Yönlü Kamu Diplomasisi faaliyetleridir. Diğer dönem ise Yeni Kamu Diplomasisi olarak adlandırılan Soğuk Savaş sonrası dönemde yürütülen diplomasi faaliyetleridir. Kamu diplomasisi kavramına ilişkin literatürde yüzden fazla tanım bulunmaktadır (Sancar, 2012: 83). Bu kadar fazla tanımın ortaya çıkması, zaman içerisinde Uluslararası İlişkiler alanında yaşanan önemli değişimlerin kamu diplomasisi yöntem ve amaçlarına sirayet ediş şekline kaynaklanmaktadır. Jarol Manheim kamu diplomasisi kavramını bir ülkenin ulusal çıkarları ve amaçlarına yönelik olarak diğer ülke kamuoyları ile iletişime ve etkileşime geçmesi ve onları ikna etmesi şeklinde tanımlamaktadır (Manheim, 1994: 64). Yılmaz'da kamu diplomasiyi tanımlarken benzer ifadelerle yer vermiştir. Ona göre kamu diplomasisi, ülkelerin

ulusal çıkarlarını korumak amacıyla diğer ülkeleri ve aktörleri doğru bir içeriğe sahip olan enformasyon, bilgi, kültür, sanat, spor, bilim vb. her türlü iletişim faaliyeti yoluyla meşru biçimde etkileme ve bu sayede daha sıkı dostluk ilişkileri kurma eylemidir (Yılmaz, 2012a: 227).

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkılarak genel bir tanımlama yapılacak olursa kamu diplomasisi; bir ülkenin uluslararası çevrelerde yürüttüğü dış politikada kullandığı resmi diplomatik kanallar yanında birey, grup, şirket gibi unsurları da devreye sokarak, hedef alınan topluluk ve karar vericileri olumlu biçimde etkileyerek kendi milli çıkarlarını elde etmesini sağlayan faaliyetlerin tamamıdır (Karadağ, 2016: 23).

Uluslararası sistemde başat rol olmak isteyen birçok ülke kamu diplomasisinin öneminin farkındadır ve bu konuda çalışmalarına devam etmektedir. Bugün dünya genelinde kamu diplomasisini en etkin biçimde kullanan ülke ABD'dir ancak bu konudaki kurumsal yapılar Avrupa'da daha önce ortaya çıkmaya başlamıştır. Fransa'nın, Prusya ve Almanya arasındaki ittifak karşısında aldığı mağlubiyetin olumsuz etkisini telafi etmek amacıyla 1883 yılında Alliance Francaise'ı kurarak (Nye, 2008: 96) Fransız dili ve edebiyatını öne çıkararak bozulan imajını tamir etmeyi amaçlarken kurumsallaşma yolunda ilk adımını atmış, benzeri yapılaşmayı İngiltere, Birinci Dünya Savaşı sırasında gerçekleştirmiştir (Sancar, 2012: 235). ABD, Başkan Wilson döneminde bazı girişimlerde bulunmuş olmakla birlikte iki savaş arası dönemde dünya politikalarından uzak durmayı tercih ettiği için bu alandaki faaliyetlere esas olarak İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında ağırlık vermiştir (Erzen, 2012: 61). Bunların dışında birçok ülke kurumsal yapılarında değişikliğe giderek kamu diplomasisi faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

1945-90 yılları arasında gerçekleşen Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB liderliğinde iki devlet kendi ideolojilerini ve değerlerini empoze etmek amacıyla ikna odaklı propaganda faaliyetleri yürütmüş ve tek yönlü iletişim yoluyla kamu ile ilişki geliştirilmiştir. Soğuk Savaş döneminde ABD ile SSCB arasında süregelen ideolojik temelli iki kutuplu yapının mevcut olduğu yıllarda propaganda kelimesi olumsuz bir imaja sahip olduğu için Amerikan hükümeti tarafından onun yerine beyaz

propagandanın çağdaş adı olarak "Public Diplomacy" (kamu diplomasisi) kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Ancak değişiklik sadece kavramın adında olmamış, hedef kitleye gönderilen mesajların içeriklerinde ve kullanılan vasıtalarda da değişikliğe gidilmiş ve diğer ülkelerde yaşayan insanlarla örtülü propaganda yerine açık iletişim oluşturmak tercih edilmiştir (Yılmaz, 2012b: 201).

1990 yılından sonraki dönemde ise SSCB'nin dağılması, ABD öncülüğünde tek kutuplu bir küresel dünya düzeninin kurulması ve teknolojik gelişmeler gibi etkenler mevcut çevreyi daha da genişletmiştir. Tüm bu gelişmelere ek olarak insan hakları ve demokrasi gibi değerler önem kazanmaya başlamış ve uluslararası ortamda meşruiyet kavramı ön plana çıkmaya başlamıştır. SSCB'nin dağılması da doğu blokunda yer alan 8 ülkenin yerini 29 yeni ülkenin almasına neden olmuştur (Saraçlı, 2014: 282-283). Bu durum Soğuk Savaş döneminde uygulanmaya devam edilen, propaganda yöntemlerinin yoğun biçimde kullanıldığı, tek yönlü ve devlet merkezli devlet-kamu ilişkisine yeni bir yaklaşım kazandırmıştır. Bu yeni yaklaşım biçimi literatürde "Yeni Kamu Diplomasisi" olarak adlandırılmıştır (Cull, 2009: 12). Özellikle Soğuk Savaş döneminde propaganda yöntemlerine yönelik olarak kamuoyunda ortaya çıkan olumsuz algı ve yükselen tepkiler bu yeni terimin gündeme gelmesine neden olmuştur.

Yeni kamu diplomasisi terimi Cull'a göre kamu diplomasisinin özellikleriyle uyumla beraber, icrasındaki farklılıklar nedeniyle önemli değişimleri de beraberinde getirmiştir. Cull, bu değişiklikleri şu şekilde belirtmiştir (Cull, 2009: 14);

- Uluslararası unsurlar yavaş yavaş geleneksel uygulamaların dışına çıkmakta ve onların yerini daha çok sivil toplum kuruluşları almaya başlamaktadır.
- Dünya kamuoyuyla iletişim sağlayabilmek amacıyla geliştirilen yeni, gerçek zamanlı ve küresel teknolojilere dayalı mekanizmalardan faydalanılmaktadır.
- Eski propaganda yöntemleri yerine kamu diplomasisi kullanılmaya başlanmıştır. Bir yanda pazarlamadan gelen özellikle mekan markalaşması ve milli marka oluşturma, diğer yanda ağ iletişimi teorisinden kaynaklanan kavramlar giderek daha fazla kullanılmaya başlanmıştır.
- Yumuşak güç ve markalaşma, itibar ve milletlerarası imaj oluşturmada kamu diplomasisinin yeni bir terminolojisi olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5. Cull'un Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi Karşılaştırması

Belirgin Özellikler	Eski Kamu Diplomasisi	Yeni Kamu Diplomasisi
Uluslararası Aktörün Kimliği	Devlet	Devlet, Devlet Dışı Aktörler
Teknik Çevre	Kısa dalga radyo, Yazılı Basın, Sabit hatlı telefonlar	Uydu, İnternet, Gerçek zamanlı haber, Cep telefonları
Medya Ortamı	Net bir şekilde ayrılmış Yurtiçi ve yurtdışı haber alanı	Yurtiçi ve yurtdışı haber alanı ayrımı net değil, birbiri içine girmiş muğlak vaziyette.
Yaklaşım kaynağı	Siyasi savunuculuk ve propaganda teorisinin gelişmesi	Kurumsal markalaşma ve ağ teorisinin gelişmesi
Terminoloji	"Uluslararası imaj" "Prestij"	"Yumuşak güç" "Ulus Markası"
Rolün Yapısı	Yukarıdan aşağıya, aktörlerden yabancı toplumlara	Yatay, aktör tarafından Kolaylaştırılmıştır.
Rolün Doğası	Hedefli mesajlaşma	İlişki kurma
Genel Amaç	Uluslararası çevrenin yönetimi	Uluslararası çevrenin yönetimi

Kaynak: Cull, 2009: 12.

Bakış açıları ve metotları değişmekle birlikte ister geleneksel kamu diplomasisi olsun, isterse yeni kamu diplomasi anlayışı olsun, ikisinin de temel hedefi yumuşak güç unsurları kullanarak uluslararası alanda etkin olmaktır. Birçok uygulama örneklerine Soğuk Savaş döneminde tanık olunan kamu diplomasisi, 11 Eylül saldırıları sonucunda tekrar ve çok daha geniş kapsamlı biçimde gündeme gelmiştir. Sert güç kaynaklarının her zaman çözüme ulaştırmayabileceği anlaşılınca yumuşak güç ve bu bağlamda yumuşak güç unsurlarına dayanan kamu diplomasisi önem kazanmıştır. Son yıllarda kamu diplomasisi çok farklı araçları kullanmakta ve geniş bir alanda faaliyet yürütmektedir ve yumuşak güç ile iç içe geçmiş durumdadır (Yılmaz, 2012a: 223).

2.3. Kamu Diplomasisinin Genel Karakteri

Kamu diplomasisi bir ülkenin kendi vatandaşlarının fikirlerini ve ideallerini, kendi kültürünü, ortaya koyduğu milli hedefleri ve hali hazırda uyguladığı politikaları diğer devletlere anlatma amacı taşıyan bir iletişim politikası ve sürecidir. Kamu diplomasisinin temelinde dost ve düşman unsurlar ile tarafsızların şekillendirilme faaliyeti vardır. Kamu diplomasisi genel olarak hedef alınan ülke hakkında diplomasiyi uygulayan ülke ile ilgili olumlu imaj yaratma ve algılarını yönetme olarak yapılmaktadır. Kamu diplomasisi uygulamalarında amaç hedef olarak belirlenen ülkenin kamuoyunun etkilenmesi, sonrasında ise hedef ülke yöneticilerini etkileyerek bizim lehimize yönlendirici olmalarını beklemektedir. Bu durum iki aşamada ortaya

koyulmakta olup gerçekleştirilmesi istenen faaliyetler de iki ana çerçevede sürdürülmektedir. Bu aşamalardan ilki devletten halka yönelik olup diğeri halktan halka yönelik bir iletişim sürecidir. Devletten halka yönelik yapılan faaliyetler devletin resmi kamu kurumları aracılığıyla gerçekleştirilirken, halktan halka yönelik yapılan faaliyetlerinde ise devletin resmi olmayan kurumları da işin içine dahil olarak STK'lar, üniversiteler, araştırma merkezleri, medya, dernek ve vakıflar gibi devlet dışı sivil araçlar yardımıyla hayata geçirilmektedir (Yılmaz, 2012a: 222).

Ülkeler hedeflerine yönelik olarak kısa, orta ve uzun vadeli olmak üzere üç aşamada kamu diplomasisi stratejisi oluşturmaktadırlar. Kısa vadeli stratejiler oluşturan bir devlet uluslararası ortamda yaşanan olaylara ve kriz boyutundaki eylemlere yönelik olarak hangi günlük davranışları sergileyeceğini ve hangi biçimde etkileşim oluşturacağını anlık söylemler yoluyla ortaya koymaktadır. Teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin bir sonucu olarak bilgi, çok kısa bir sürede uluslararası boyutta yayılım gösterebilmektedir, bu nedenle geliştirilen anlık söylemlerin anında yayılacağı ve karşı tarafın bunu nasıl algılayabileceği doğru tespit edilmelidir. Kısa vadeli kamu diplomasisi stratejisi oluşturulurken temel amaç ülkelerin kendilerine yönelen muhtemel suçlamalar ve muhtemel yanıltıcı bilgilere karşı hızlı tepki vermesi ve bu yolla olumlu imajını devam ettirebilmesidir. Nye kısa vadeli stratejilerin günlük olarak değerlendirildiğini ve yerel basının kullanıldığı bir günlük iletişim biçimi içerdiğini ancak yabancı basının da öne çıkartılması gerektiğini ifade etmektedir. Bunun için de kamuoyuna yapılacak açıklamalar büyük önem taşımaktadır. Ancak teknolojik gelişmeler nedeniyle, iç kamuoyuna yönelik olarak yapılan açıklamalar siyasi sınırların çok ötesine yayılabileceği için yapılan açıklamaların uluslararası kamuoyunda nasıl algılanacağı da dikkate alınmalıdır. Ülke içerisinde iç siyaset amacıyla kullanılan ve yararlı olacağı düşünülen bir söylemin ülke dışında olumsuz düşüncelere yol açabileceği hatırlanmalıdır (Nye, 2005: 108).

Orta vadeli kamu diplomasisi stratejilerinde ise bir yıllık bir süre söz konusudur ve devletin dış dünyaya kendini nasıl yansıtması gerektiği konusunda bir strateji geliştirilmektedir. Bu stratejide, siyasi bir kampanya veya bir reklam kampanyasında yapılan bir marka yaratma stratejisine benzer biçimde devletin dış dünyaya kendini

tanıtması söz konusudur. Kampanyada ana temaların markalaştırılması amacıyla bir yıl süre içerisindeki sembolik olaylar ve iletişimler planlanır.

Son olarak kamu diplomasisinde oluşturulan uzun vadeli stratejilerin öncelikli hedefi uzun vadede kendi ülkelerinde önemli makamlara, kamu yönetiminde üst kademelere gelebilecek veya mevcut durumda o makamlarda görev alan kişilerle uzun süreli ilişkiler geliştirmektir. Bu ilişkilerin geliştirilmesinin yolu ise burs, eğitim alanındaki öğrenci değişimi programları, stajlar, seminerler, konferanslar veya medya kanallarının kullanılmasıdır. İkinci Dünya Savaşı bitiminden sonra ABD ile gerçekleştirilen akademik ve kültürel değişim programları yoluyla Enver Sedat, Helmut Schmidt ve Margaret Thatcher gibi dünya liderlerinin de aralarında bulunduğu 200'den fazla devlet ve hükümet başkanının eğitilmesi sağlanmıştır. Japonya, kendi dilini öğretmek için her yıl 40 ülkeden 6000 genci ülkesine getiren eğitim değişim programı geliştirmiş ve ileride bu gençler arasındaki ilişkilerin sürdürülmesi için mezunlar birliği kurmuştur. Kamu diplomasisinin kısa, orta ve uzun vadeli üç dönemli stratejisi ülkelerin cezbedici bir imaj oluşturmada önemli rol oynamakta ve ülkelerin hedefledikleri çıkarların elde edilmesi olasılığını arttırmaktadır (Nye, 2005: 109).

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin uygulama alanında sadece dost ya da düşman ülkeler şeklinde bir ayırıma gitmek yanlış olur. Kamu diplomasisinin temelinde dost ve düşman unsurlar ile tarafsızlarında şekillendirilmesi vardır. Bu nedenle kamu diplomasisi faaliyetlerinin düşman ülkeler nezdinde gerçekleştirilmesi kadar müttefik ülkeler nezdinde uygulanması da büyük önem taşımaktadır. Örneğin 1 Mart Tezkeresinin Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'den kabul onayı almaması, ABD'nin Türk kamuoyundaki olumsuz algısı yüzünden olmuştur. Bu durum kamu diplomasisi faaliyetlerinin dost ve müttefik ülkelere yönelik olarak da uygulanması gerektiğini göstermiştir. Bununla birlikte bütün ülkelere karşı uygulanacak standart bir kamu diplomasisi yönetimi bulunmamaktadır. Her ülkenin kendi şartları dikkate alınarak bu yönde planlama yapılmalı ve uygulamaya geçilmelidir. Bir ülkeye yönelik başarılı bir kamu diplomasisi uygulaması gerçekleştirmek için o ülkenin geçmişini, gelenek ve göreneklerini, demografik özelliklerini ve özellikle dilini öğrenmek büyük önem taşımaktadır. Nye'a göre etkili bir kamu diplomasisi oluşturabilmek için sadece

bir tarafın konuşması değil karşıdakini dinlemeyi de gerektiren çift yönlü bir iletişim esas alınmalıdır. Vaaz vermek şeklinde gerçekleşen uzun söylemler, hedef kitle üzerinde eylemler ve sembollere kıyasla daha az etki meydana getirmektedir (Nye, 2005: 111).

Teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin de etkisiyle uluslararası aktörlerde bir çeşitlilik yaşanmaktadır. Önceleri sadece devletlerin söz sahibi olduğu bu alanı artık onlarla birlikte yeni başka aktörler de paylaşmaktadır. Bu çeşitlilik bir uluslararası politika aracı olan kamu diplomasisi alanında da gözlenmektedir. Bugün itibariyle devlet dışında birçok aktör kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde aktif olarak yer almaktadır. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve diğer okul türleri, kanaat önderleri, ülke içindeki kamuoyu, medya ve haber ajansları, özel sektör işletmeleri ve küresel ölçekli işletmeler, uluslararası örgütler ve kamuoyu baskısı oluşturabilecek gruplar başlıca devlet dışı kamu diplomasisi unsurları arasında yer almaktadır (Erzen, 2012: 91-108).

2.4. Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları ve Araçları

Kamu diplomasisinin temel amacı siyasi figürlerin belirli ideolojik amaçlarının belli gruplar, kitleler, ülkeler ya da bloklara kabul ettirilmesini, gerektiği durumlarda davranışa dönüştürülmesini ve kullanımını sağlamak için toplumları etkilemektir. Bu süreçte siyasal iletişim araçları kullanılmaktadır. İletişim sürecinde verici, alıcı ya da hedef kitle, kullanılan iletişim aracı, gönderilen mesaj/ileti ve geri bildirim unsurları olmak üzere toplam beş bileşenin etkin biçimde kullanılması gerekmektedir (Aziz, 2011: 35). Burada en önemli husus kullanılacak aracın seçimidir. Kamu Diplomasisinin uygulanmasına ilk dönemlerde devlet kurumları öncülük ederken zaman içerisinde teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin de bir sonucu olarak toplumsal yapıyı ve kamuoyunu büyük ölçüde etkileyebilecek hükümet dışı örgütler ve sivil toplum kuruluşları da sürece dahil olmuştur (Nye, 2005: 100).

Kamu diplomasisi temelde devlet kurumları, öğrenci değişim ve eğitim faaliyetleri, spor ve sanat faaliyetleri, ekonomik faaliyetler gibi hükümet dışındaki örgütler, iletişim teknolojileri, medya ve iletişim araçları, uluslararası yayıncılık yoluyla

yapılmakla birlikte çok daha farklı alanlarda da çalışmalar yürütülmektedir. Kamu diplomasisinin yürütülmesinde kullanılan vasıtaları genel olarak kültür, eğitim, ekonomik ve sosyal araçlar, teknoloji, askeri ve dini araçlar şeklinde gruplandırabiliriz.

2.4.1. Kültür Alanı

Kültür, toplumların yaşam tarzını ifade eden, çocuk yaştan itibaren eğitim ve örnek alma yoluyla öğrenilen ve manevi değerleri de bünyesinde taşıyan bir olgudur. Kültürel yapı, bu özellikleriyle toplumların özünü oluşturmaktadır. Kamu diplomasisinin en önemli uygulama vasıtalarından biri olan kültür; yazılı ve görsel basın, filmler ve sinemalar, radyo yayınları, popüler kültür araçları, müzik, yabancı dil eğitimi gibi çeşitli bileşenlerden oluşmaktadır (Kocabıyık, 2019: 176).

Kalıcı düşmanlıklar yerine kalıcı dostluklar oluşturmak ve bu dostlukları devam ettirmek için farklı kültürlerin ortak noktaları üzerinde duran bir kültür diplomasisi geliştirilmelidir. Kültür diplomasisi, toplumların birbirlerini daha yakından tanımalarına fırsat sunan bir iletişim ve yakınlaşma biçimidir. Ülke yönetimlerinin kültürü de içine alan bir kamu diplomasisi yürütmeleri başarılı olma ihtimallerini arttırmaktadır (Bayraktar, 2012: 184).

Kamu diplomasisinde kültür, uluslararası alanda yer almak isteyen bir aktörün ulusal kültürünü tanıtmaya, diğer uluslararası aktörlere kamuoyunun düşüncelerini aktarmaya ve kültür alışverişi sağlayarak bütünlük ve güvenilirlik oluşturma aracı olarak kullanılmaktadır. Bir ülkenin çeşitli stratejik amaçlarına yönelik olarak kendini dünyanın diğer ülkelerine ifade etme politikalarının tamamı kamu diplomasisi kapsamında yer almaktadır. Kamu diplomasisinin bu amaçlara ulaşmak için kullandığı en önemli araçlardan birisi de kültürel diplomasi. Kültürel diplomasi, asıl amacı bireylerin farklı kültürlerle ve bakış açılarına ulaşabilmelerini sağlamak ve bu sayede karşılıklı diyalog ve empati oluşturmaktır. Kültürel Diplomasi, uygulayan ülkelere aşağıdaki faydaları sağlamaktadır;

- Siyasi ve askeri ittifaklar kurmak isteyen politikacılar ve diğer insanlar arasında güvene dayalı bir ilişki oluşturur,
- İnanç, aile kavramı ve eğitimin önemi gibi konularda ortak değerler olduğunu vurgular,
- Hükümetlerin ötesinde, halklar arasında ilişkiler tesis eder,
- Politik farklılıklara rağmen işbirliği için olumlu bir ortam sağlar,
- Diplomatik ilişkilerin seyrek ya da gergin olduğu ülkeler ile yakınlaşma için esnek, evrensel kabul gören bir araç olarak hizmet verir,
- Dil engelini minimum düzeye indirerek başka toplumlardaki ulaşılması güç geniş bir kitleye ulaşabilme imkânı sağlar,
- Sivil toplumun büyümesini teşvik eder,
- Yanlış anlaşılmalara, kin ve düşmanlık gibi düşüncelerin zamanla olumlu yöne evrilmesini sağlar (Akçay, 2014: 33-36).

Ülkeler ve toplumlar arasında gerçekleşen kültür alışverişleri insanların ortaklıklar kurmaları yanında birbirlerini tanıma ve anlama imkanı da vermektedir. Diğer yandan insanlar ve ülkelerarası sorunların çözümünde görüşmeler yapma ve çözüm önerileri üretmek için alışveriş olanağı sağlamaktadır. Kültürel temaslar ülkeler arası tıkanan politik kanalların gayri resmi görüşmeler ve ilişkiler yoluyla tekrar açılmasını da sağlayabilmektedir. Kültürel diplomasi araç ve yöntemleri ülkelerin hedeflerine ulaşmak amacıyla geliştirdikleri politikaların uygulanmasını kolaylaştırmaktadır (Karagöz, 2016: 32).

Kültür ülkelerin yumuşak güç aracı olarak en fazla kullandıkları ve kamu diplomasisinin en yaygın biçimde uygulandığı alandır. Bu alandaki uygulamalar, bazı ülkelerde kamu diplomasisinden bağımsız olarak değerlendirilmekte ve kültür diplomasisi adı ile de anılmaktadır. Ancak farklı bir adlandırma olsa da neticede amaç ve yöntem aynıdır ve bu da yumuşak güç aracı olarak bir kamu diplomasisi alanıdır. Kültür yapıları birbirine benzer olan ülkeler arasında daha kolay biçimde siyasal etkileşim sağlanacağı düşüncesi kültürel diplomasinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle de bir devlet etkilemeye çalıştığı hedef ülke ile kültürel alanda yakınlaşmaya çalışmakta ve arada iki yönlü bir kültürel ilişki kurulmaktadır (Sancar, 2012: 167).

Kültürel diplomasinin en önemli iki ögesi eğitim ve dildir. Dil vasıtasıyla diğerleri ile iletişime geçmek mümkündür ve bu nedenle de ülkeler kendi dillerini yaymak için büyük çaba göstermektedir. Kültürün etkin rolünün farkında olan birçok ülke bu alanda kurumsallaşmaya giderek kendi kültürünü dünya üzerine yaymaya çalışmaktadır. Kültür merkezleri ve odaları, ülkelerin kendi kontrolleri altında olan ve buldukları ülke içerisinde kendi dillerini, kültürlerini öğreten küçük fakat etkili faaliyet birimleridir. Bu birimler, dil kurslarının verildiği, konuşma kursları/kulüplerinin yer aldığı, o ülkeye has belirli gün ve haftalar (dinî veya millî) hakkında konuların işlendiği, kitap ve sanat eserlerinin açıldığı ve millî edebi eserlere ait konuların incelendiği merkezlerdir. Bu bağlamda İngiltere British Council, Almanya Goethe Enstitüsü, Hindistan Kültürel İlişkiler Konseyi, Çin Konfüçyüs Enstitüsü ve Türkiye Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ile bu kültürel diplomasi mücadelesinde yerini almaktadır (Yılmaz, 2012a: 228).

Teknolojik gelişmelerin de sağladığı katkı ile birlikte bugün kamu diplomasisinde medya çok önemli bir yer işgal etmektedir. Dördüncü güç olarak adlandırılan medya, toplumların algılarına yön veren ve birçok toplumun araştırmaya bile gerek duymadan ulaşabildikleri bilgi kaynaklarından olması nedeniyle tercih edilmektedir. Gazete, radyo ve televizyon gibi araçlardan meydana gelen geleneksel medya ile internetle ortaya çıkan yeni medya bir bütün olarak medya başlığında değerlendirilmektedir. Teknolojik gelişmeler paralelinde gazete, radyo ve televizyon kamu diplomasisinin en önemli araçları haline gelmiştir. Yazmış oldukları yorumlar nedeniyle dış haber yorumcusu köşe yazarları da önemli birer yönlendirici unsurdur. Köşe yazarının diğer ülke ya da ülkeler hakkında olumlu yorumlar içeren haberler yapması o gazeteyi ve yazarı takip eden toplum kesimlerinin bahsi geçen ülke ya da ülkelere sempatiyle yaklaşmasına neden olabilmektedir. Bu durum yazılı ve görsel medyanın önemi ile gücünü gösteren ve kamuoyunu etki altına alarak kamu diplomasisinin ruhunu yansıtan en etkin araçlardan birisi olduğunun göstergesidir (Karadağ, 2016: 90).

ABD'nin yenilgisiyle son bulan Vietnam Savaşı, medyanın ve özellikle televizyon kanallarının kamuoyu oluşturmada ve kamuoyunu yönlendirmede ne kadar önemli bir güç olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle savaş dönemlerinde hükümetlerin belirledikleri politikaların geniş halk kitleleri tarafından benimsenmesi ve

desteklenmesinde medyanın oynadığı role en iyi örnek Vietnam Savaşı dönemidir. Bu dönemde basının desteklemediği bir savaşı kazanmanın ne derece zor ve hatta imkansız olduğu daha iyi anlaşılmıştır (Mutlu, 2003: 241).

Televizyonun icadından önce haber alma ve toplumları bilgilendirme vasıtası olarak kullanılan radyo yayınları da önemli bir güç vasıtasıdır. Özellikle 2. Dünya Savaşı döneminde radyo, Hitler Almanya'sında propagandadan sorumlu bakan olan Goebbels tarafından Alman toplumunu etkilemek amacıyla kullanılan önemli bir propaganda aracı olmuştur. ABD'de ise 2. Dünya Savaşı döneminde Amerika'nın Sesi adıyla bir radyo kanalı kurulmuş ve yoğun biçimde kullanılmıştır. Bölgesel düzeyde ve yerel dillerde yayın yapmakta olan Amerika'nın Sesi (Voice of America - VOA), Britanya Yayın Kuruluşu (İngiltere'nin Sesi- BBC), Fransa'nın Sesi (Radio France), Almanya'nın Sesi ve Türkiye'nin Sesi gibi radyo yayınları günümüzde hala faaliyetlerine devam etmektedir (Karadağ, 2016: 92).

Kamu diplomasisinin uygulama vasıtalarından bir diğeri olan film ve sinema sektörü ise kültür diplomasisi içerisinde önemli bir yer işgal etmektedir. Görsel ve kuramsal bir dil kullanılan sinemanın hemen her tür mesajı aktarmada çok daha etkili olması siyasal mesajların da sinema vasıtasıyla daha etkili biçimde aktarılabilceği fikrine yol açmış ve siyasal mesajlar içeren sinema filmi senaryoları da kurgulanmaya başlanmıştır (Aziz, 2011: 64). Sinema sektörünce hazırlanmış filmler sayesinde toplumların bilinçaltına istenilen doğrultuda mesaj gönderilmesi sağlanabilmektedir. Bunun en başarılı örneğini günümüzde ABD'de başlı başına bir sektör haline gelen Hollywood oluşturmaktadır. Hollywood, milli güvenlik temalı filmler başta olmak üzere her türde filmlerin çekildiği ve bu dev yapımlar yoluyla Dünya'da tek başına kaynakları harekete geçirebilen bir film endüstrisi kurumu olması yanında Amerikan kültürünü de yaymayı başaran kültürel kimlik taşıyan büyük bir kurumdur (Valantin, 2006: 8). Hollywood yapımı filmlerde verilen mesajlar tüm dünyadaki izleyici kitlesi üzerinde etki yaratmaktadır. Sinema sektörü yanında televizyon programları ve televizyon dizileri de önemli birer kültür taşıyıcısı konumundadır. Son yıllarda Türk televizyonlarında toplumsal farkındalığı artırmak ve bilgilendirmek maksadıyla kamu spotu sıfatıyla gösterilen kısa metrajlı filmler, kamuoyunun ikna edilmesi ve istenilen etkinin sağlanmasında filmlerin etkisi üzerine çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir.

İhracatı yapılan diziler bir yandan ticari anlamda katkı sağlarken, diğer yandan kültürün yayılmasına vesile olmaktadır. Sergiler, konserler ve tiyatro faaliyetleri de bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Kamu diplomasisinin kültürel araçlarından biri de ülkelerin yerel yönetimlerinin devletler arasında imzalanan karşılıklı protokoller yoluyla birbirleriyle kardeş şehir ilişkilerine girmeleridir. Türkiye'nin 2012 yılında Çin hükümeti ile imzaladığı karşılıklı kültürel aktiviteler mutabakat zaptına göre 2012 yılı Türkiye'de Çin Kültür Yılı, 2013 yılı ise Çin'de Türk Kültür Yılı olarak ilan edilmiştir (Dışişleri Bakanlığı, 2012). Ayrıca "kardeş şehir" uygulamaları, şehirlerarasında aynen iki ülke arasında olduğu gibi, biraz daha küçük çapta icra edilen faaliyetlerdir. Kardeş şehir uygulamasına verilen en güzel örnek İstanbul'dur. İstanbul, 2015 yılı itibariyle dünya çapında 39 şehir ile kardeş şehir protokolü imzalamış bir şehir konumundadır (İBB, 2015).

Spor, sanat, edebiyat ve benzeri alanlarda şöhret sahibi olan insanlar toplumlar üzerinde oldukça etkilidir. Bu insanlar gerek eylemleri, gerekse söylemleri ile her zaman gündemin ilk sıralarını işgal etmektedirler. Bu nedenle söz konusu bu insanların kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir parçası olarak başka ülkelere gönderilmesi ve istenilen mesajların bu kişiler vasıtasıyla ulaştırılması büyük önem taşımaktadır. Kamu diplomasisi açısından önemli görülen diğer bir husus da ülkelerin veya özel kuruluşların yaptıkları kültürel değerlendirmeler kapsamında verdikleri ödüller, nişanlar ve madalyalardır. Ödül alan kişi veya kuruma prestij kazandırma olayı olarak görülen bu uygulama aslında ödülü veren ülkeye prestij sağlamaktadır. Bu sayede verilen ödüller veren ülkeye artı değer kazandırmaktadır. Önemli kültür aktiviteleri olarak sunulan söz konusu hususlar ödülün verildiği ülke medyasında yer almakta ve ödül veren ülkeye karşı minnettarlık duygusu oluşmasına sebep olmaktadır. Yumuşak güç başlığı altında ele alınan ve popüler kültür olarak adlandırabileceğimiz unsurların da kamu diplomasisi faaliyetlerine doğrudan olmasa bile dolaylı olarak etki yapabileceğini ifade edebiliriz. Son yıllarda sermayenin küresel boyuta ulaşması sonucunda ABD, popüler kültür konusunda Dünya lideri konumuna yükselmiştir. Mc Donalds ve Burger King gibi hamburger mağazası markaları; Coca Cola, Pepsi gibi içecek markaları; Pizza Hut ve Pizza King gibi pizza mağazası markaları; Levis ve Lee

gibi giyim markaları; Marlboro ve Camel gibi sigara markaları; popüler kültürün önemli birer unsuru haline gelmiştir (Karadağ, 2016: 92).

2.4.2. Eğitim Alanı

Kültürel araçlar dışında eğitim faaliyetleri de kamu diplomasisinin önemli bir boyutu durumundadır. Birçok öğrenci, eğitim faaliyetleri sayesinde öğrenci değişimi programlarından faydalanmakta ve başka ülkelerdeki üniversitelere giderek oralarda eğitim almakta, devlet ya da özel kuruluşların sağladığı burslar yardımıyla da eğitimlerine devam etmektedirler. Eğitim faaliyetleri sadece öğrenci değişim programlarıyla sınırlı değildir, birçok akademisyenin başka ülkelerde bilimsel araştırmalar yapmalarına, konferanslar ve seminerlere katılarak bilgi ve fikir alışverişinde bulunmalarına yardımcı olmaktadır.

Nye, eğitim faaliyetlerini kamu diplomasisinin üçüncü boyutu olarak görmekte şu açıklamayı yapmaktadır; burslar, öğrenci değişimi programları, konferanslar, stajlar, seminerler ve medya kanallarına erişim sayesinde zamanla önemli kişi ve kurumlarla uzun vadeli ilişkiler geliştirilmektedir. Kamu diplomasisinden sorumlu eski Müsteşar Charlotte Beers, geçmişten bugüne Dünya genelinde 200'den fazla devlet başkanının bu öğrenci değişimi programlarına katıldığını ve terörle mücadele için oluşturulan koalisyonunda yer alan Dünya liderlerinin yarısının geçmişte ABD'nin uyguladığı değişim programlarına katıldıklarını ve bu durumun hükümetin satın aldığı en değerli şey olduğunu dile getirmiştir (Nye, 2005: 109). Yine İkinci Dünya Savaşı'nda birbirleriyle savaşmış olan Fransa ve Almanya savaş sonrası dönemde iyi ilişkiler kurma noktasında değişim programlarından faydalanmışlardır. 1997 yılına kadar olan dönemde yaklaşık beş milyon öğrenci bu değişim programlarında yer almıştır (Sancar, 2012: 175).

Ülkeler arasında uygulanan öğrenci değişim programları eğitim faaliyetlerinin en önemli bölümünü meydana getirmektedir. Öğrenci değişimi programları, üniversite öğrencilerinin eğitimlerinin bir kısmını anlaşma yapılan ülkede geçirmelerini ve bu yolla oradaki üniversite ortamını tanımasını yanında ülke insanının özelliklerini, o ülkeye özgü kültürel yapıyı ve yaşam tarzını öğrenmelerini sağlamaktadır. O ülkedeki

öğrenim hayatı boyunca elde edilen olumlu izlenimler o ülkeye karşı sempati duyulmasına ve genç beyinlerde olumlu bir imajın yerleşmesine neden olmaktadır. En yaygın kullanılan öğrenci değişim programlarından biri Erasmus olarak adlandırılan programdır.

Nye'a göre değişim programları oldukça önemlidir. Bunun nedeni devletlerin, değişim programlarına sağladığı desteğin önemli olması++ ve seçkin yabancılar üzerinde her zaman önemli etki oluşturmasıdır. Uzun vadeli ilişkiler geliştirmek uzun vadede kazançlara neden olacaktır, kısa vadede her zaman kazanç elde edilmeyebilir. Bu nedenle bunu piyasaya bırakmak yetersiz yatırım yapılmasına neden olur. Yükseköğretim sisteminin kendi masrafını karşıladığı ve kar amacı gütmeyen örgütlerin de yardım ve destek sağladığı bir ortamda devlet desteği olmaksızın birçok değişim programı etkisini kaybedebilir. Ancak, post-modern toplumlarda genellikle hükümetlere güvenilmediği ve otoriteye şüpheyile yaklaşıldığı için hükümetler genellikle geri planda kalmakta ve özel sektör devreye girmektedir. Devletler çoğunlukla süreç üzerindeki kontrollerini devam ettirebilmek için dolaylı kamu diplomasisi yürütürken özel sektörle de işbirliği yaparak güven ve itibar elde etme yoluna gitmektedirler (Nye, 2005: 51).

Öğrencilerin vatandaşı oldukları ülkelerin dışındaki ülkelerde öğrenci değişim programları yoluyla eğitim görmeleri dünya vatandaşı olmalarını sağlaması yanında uluslararası ve ülke dışı deneyimler yaşamalarını da sağlamaktadır. Uluslararası değişim programları ülkelerin dış hedef kitlelerle etkili ve sağlam ilişkiler kurabildikleri en başarılı dış politika uygulamalarından ve kamu diplomasisi araçlarından biridir. Değişim öğrencileri, öğrenim gördükleri ülkedeki eğitimleri bittikten sonra o ülkeye karşı sempati besleyebilmekte ve bir bakıma o ülkenin "gönüllü elçisi" konumuna gelebilmektedirler. Bu durum Nye tarafından vurgulanan, ülkenin yumuşak gücü vasıtasıyla kalpleri ve gönülleri kazanması işlevinin iyi bir örneğidir. Nye, ayrıca ABD'nin Soğuk Savaş yıllarında Sovyetler Birliği ile akademik ve kültürel değişim üzerinde çalışmalar yapılmasının Rus liderlerin uyguladıkları Perestroika ve Glasnost politikalarında etkili olmuş olabileceği üzerinde durmaktadır. Farklı ülkelerdeki toplumların birbirleri ile ilgili olumsuz imajlarının ve önyargılarının

öğrenci değişim programları ve eğitim uygulamaları yoluyla kültürlerin birbirlerini tanıması sayesinde değişebileceği kabul edilmektedir (Akçay, 2014: 46-48).

Gücü elinde bulunduran ülkeler gün geçtikçe geliştirdikleri ve etki alanını daha yaygın hale getirdikleri yeni eğitim programları sayesinde özellikle ileride karar verme mekanizmalarında aktif rol üstlenebilecek aktörler için ülkelerini bir cazibe merkezi haline getirmeye çalışmaktadırlar. Eğitim alanındaki hedeflere ulaşılabilmesi için geliştirilen kültürel değişim programlarının hedef kitleye ulaşması amacıyla çeşitli burslar da verilebilmektedir. Her yıl binlerce akademisyen ve öğrenci devletlerin sağladığı imkânları kullanarak çeşitli ülkelere gitmekte, uluslararası araştırmalar yapmakta ve bağlı oldukları üniversiteler ve dolayısıyla ülkeler arasında ortak çalışmalar yapılmasını sağlamaktadırlar (Karagöz, 2016: 31-32).

Çeşitli ülkeler ve kuruluşlar akademik çalışma yapan akademisyenlere ve öğrencilere öğrenim bursu vermektedirler. Belirli akademik alanlarda araştırmalar yapan personele Jean Monnet, FulBright, Carnegie gibi destek amaçlı burslar verilmektedir. Kendisine burs verilen kişilerin bu bursu sağlayan ülkeye hoşgörü ve sempatiyle bakması doğal bir durum olduğuna göre kamu diplomasisinin bu yardımlardan fayda sağlayacağı ortadadır. Üniversiteler ve akademik kurumlar tarafından yapılan akademik yayınlar da önemli bir etkiye sahiptir. Akademik çerçevede yayınlanan tüm bilimsel araştırma, kitap, makale ve dergiler için bir puanlama sistemi uygulanmaktadır. Dünya genelinde üniversitelerin yaptığı yayınlar puanlama sistemine dahil edilmekte ve alınan puana göre yapılan yayın konusunda en başarılı üniversiteler belirlenmektedir. Sadece üniversite için değil yer aldığı ülke için de çok önemli ve prestij göstergesi olan bu uygulama ülkelerin bilimsel alanda diğer ülkelerle kıyaslanmasını ve bilime ne derece önem verdiklerinin ortaya koyulmasını da sağlamaktadır. En çok akademik yayın yaparak akademik anlamda en iyi üniversite unvanını elde eden üniversitelerin bulunduğu ülkeler ekonomik kalkınmışlık ve yüksek refah düzeyi açısından gelişmiş ülkeler sınıfında görülmekte ve bu ülkelerde eğitim görmenin cazibesi daha çok artmaktadır. Düzenlenen uluslararası seminer, konferans, sempozyum ve toplantı gibi faaliyetler de bilimsel çalışmalara önemli ölçüde katma değer sağlamaktadır (Karadağ, 2016: 107).

2.4.3. Ekonomik ve Sosyal Alan

Doğal afetlere yapılan yardımlar, çeşitli spor branşları, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, doğrudan yapılan maddi yardımlar ve insani yardım çalışmaları kamu diplomasisine destek sağlayan önemli sosyal araçlar arasında yer almaktadır.

Spor faaliyetleri, eğlenceli zaman geçirme vasıtası olmaları dışında sosyal bir ortam sağlamaları, ekonomik etkinliğe yol açmaları ve cezbedici bir alan olmaları nedeniyle de kamu diplomasisini direkt olmasa da dolaylı biçimde desteklemeye başlamışlardır. Birçok ülkede dergileri basılan, maçları televizyon kanallarında canlı olarak yayınlanan, çocukların okul defterlerinin kapaklarında da oyuncularının resimlerinin bulunduğu ve artık evrensel bir değer haline gelmiş NBA örnek verilebilir. Değişik kategorilerde yapılan uluslararası sportif etkinlikler de toplumlar arasındaki etkileşime büyük katkı sağlamaktadır (Erzen, 2012: 139-142). Diğer yandan dünya genelinde birçok ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen uluslararası olimpiyatlar, futbol dünya şampiyonası ve kıtalararası futbol karşılaşmaları ve Formula-1 gibi yarışmalara ev sahipliği yapmak önemli bir prestij kaynağı haline gelmiştir. Bu nedenle bu tarz büyük organizasyonlara ev sahipliği yapma noktasında ülkeler arasında önemli bir rekabet yaşanmaktadır. Ticari anlamda da getirisi olan bu organizasyonlar, yumuşak gücü arttırmanın bir vesilesi olarak görülmektedir. Ayrıca müsabakalarda alınan madalyalar ve kupalar da ülkenin itibarı anlamında önem taşımaktadır. Spor, Soğuk Savaş döneminde diplomasi yürütme vasıtası olarak da kullanılmıştır. ABD masa tenisi milli takımının 1971 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'ne davet edilmesiyle birlikte 1949 yılından sonra bozulan ilişkiler yeniden düzelmeye başlamıştır. Bu tarihten sonra ABD Başkanı Richard Nixon'ın gerçekleştirdiği Pekin ziyareti de ABD-Çin ilişkilerinde bir dönüm noktası sayılmaktadır. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün 2008 yılında Ermenistan ve Türkiye milli takımları arasında Erivan'da oynanan futbol maçına gitmesi kamu diplomasisinde sporun etkisi konusunda bir diğer örnektir (Demir, 2012: 62).

Kamu diplomasisinin faaliyet alanı oldukça geniştir ve ekonomi ile ilgili konular da bu faaliyet alanı dâhilindedir. Ekonomi ile bağlantılı olan uluslararası dış yardımlar yumuşak gücün bir unsurudur ve kamu diplomasisinin ilgi alanı içerisindedir. Dünya'nın birçok farklı coğrafyasında çok sık meydana gelen doğal afetlerin yol açtığı

ihtiyaçlara y6nelik gerçekleştirilen yardımlar da hem ulusal hem de uluslararası arenada olumlu karşılanmaktadır. Bir 6lkenin başka bir 6lkeye yaptığı gerek acil insani yardımlar, gerekse kalkınma yardımları genel olarak insani diplomasi olarak değerlendirilmektedir. D6nya genelinde kimi zaman silahlı çatışmalar, krizler, salgın hastalıklar ve neden oldukları n6fus hareketleri ve g6 dalgaları durumunda gerçekleştirilen insani yardım faaliyetleri hem ulusal hem de uluslararası medyada geniş yankı uyandırmakta ve bu insani yardımları sağlayan 6lke lehine olumlu izlenim oluşmasına neden olmaktadır. Siyasi krizler, iç savaşlar, kitlesel n6fus hareketleri, g6 dalgaları, m6lteci sorunları, açlık, kıtlık, yoksulluk, AIDS ve salgın hastalıklar konusunda verilen m6cadeleler kamu diplomasi uygulamasına verilebilecek 6rnekler arasında yer almaktadır. Bu konuda verilebilecek en iyi 6rnek T6rkiye'nin Suriye'deki iç savaş nedeniyle g6 etmek zorunda kalan Suriyeli sığınmacılar konusunda sergilediği davranıştır. Yapılan yardımlar insani amaçlarla yapılmış olmalarının yanında dış politika açısından da 6nemli kazanımlara yol açmaktadırlar (Akçay, 2012: 5-6).

Resmi devlet kurumlarının doğrudan kamu diplomasisi y6r6temedikleri coğrafi b6lgelerde bazı sivil toplum kuruluşları da 6nemli bir vasıta haline gelmektedir. Soros Vakfı, Carnegie Vakfı ve Ford Vakfı gibi 6nde gelen bazı Amerikan vakıfları ve birçok sivil toplum kuruluşu Soğuk Savaş'ın sona ermesinden itibaren Doğu Avrupa'da demokratik bir yapının gelişiminde 6nemli etkiye sahip olmuşlardır. Bill ve Melinda Gates adına kurulmuş olan vakıf, Afrika'daki bulaşıcı hastalıklarla m6cadele konusunda çoğu devlete kıyasla çok daha aktif rol 6stlenmiştir (Nye, 2005: 113).

2.4.4. Teknoloji Alanı

Kamu diplomasinin 21. y6zyılda diplomasi y6ntemi olarak 6n plana çıkması bir tesad6f değerdir. 6zellikle 21. y6zyıldan itibaren çok b6y6k 6lekte g6nl6k yaşamda yer almaya başlayan iletişim teknolojileri kamu diplomasisi faaliyetlerinin daha etkin biçimde y6r6t6lmesine imkan tanımış ve g6c6 elde etmek isteyen t6m 6lkelerin kullanmayı tercih ettikleri bir vasıta haline gelmiştir (Akçay, 2014: 20).

Kamu diplomasisi uygulamalarının hepsinde teknolojinin aktif biçimde kullanımı ve tamamlayıcı bir rolü bulunmaktadır. Özellikle son yıllarda teknolojik gelişmelerin hız kazanmasıyla birlikte donanım alanında olduğu kadar yazılım alanında da bilgisayar teknolojilerinde hızlı bir dönüşüm yaşanmıştır. İnternet dünyasında meydana gelen gelişmelere ek olarak cep telefonu teknolojisinde yaşanan gelişmeler akıllı telefonların bilişim teknolojileri arasına girmesine ve özellikle kısa mesaj servislerinin yaygınlaşmasına neden olmuştur (Karadağ, 2016: 107).

Modern bilgi çağında özellikle internet teknolojilerinin ortaya çıkışıyla birlikte sosyal medya, etkili kamu diplomasisi vasıtalarından biri haline gelmiştir. Günümüzde sosyal medya, uluslararası toplumlar arasında her türlü bilginin paylaşılmasını ve iletişimi kolaylaştıran bir vasıta haline gelmiştir (Akçay, 2014: 30). Çağımızda kamu diplomasisi uygulamalarında yeni medyanın ve bilgi teknolojilerinin önemli rol oynadığı görülmektedir. Yeni medya araçları, kamu diplomasisinin dijital diplomasi boyutu olarak düşünülebilmektedir ve kamu diplomasisi aracı olmaktan öte diplomasi uygulamalarına yeni yöntemler ve alanlar sunmaktadır. Gerek ulusal gerekse de uluslararası ortamda meydana gelen siyasi, ekonomik, bilimsel, kültürel ve askeri gelişmeler internetin ve özellikle sosyal medyanın gücü sayesinde toplumlara çok daha hızlı biçimde nüfuz etmekte ve çok kısa sürede kamuoyu oluşturulmasını sağlamaktadır. Sosyal medya araçlarının diplomasi alanında da kullanılmaya başlanması yeni teknolojilere uyum sağlamayı ve devletlerin dijital alanda da yer almasını gerekli kılmıştır. Yüzlerce devlet başkanı, siyasetçi ve bürokratin Twitter hesabı açarak sosyal medyada yer almaya başlamaları devletlerin küresel kamusal alan olarak tanımlanan sosyal medyada da faaliyet yürütmeye başladıklarının bir göstergesidir. Böylece devletler için sosyal medya ulusal ve uluslararası ortamlarda oyun dışı kalmamanın bir aracı ve alanı olmuştur (Karagöz, 2016: 36-37).

Kamu diplomasisi alanında internetle birlikte yaşanan en önemli gelişme sosyal medya adı verilen ve bireylerin birbirleriyle doğrudan bilgi, belge, haber, fotoğraf, ses dosyası ve anlık görüntüyü zaman ve mekân sınırlaması olmadan paylaşmasına imkân sağlayan iletişim şekli olmuştur. Kişilerin, organizasyonların, kurum ve kuruluşların kolayca, düşük maliyetle ve hızlı bir şekilde sosyal medya üzerinden yapacakları açıklamalar ile kamuoyunu şekillendirme yetenekleri artmış, sosyal medyanın gücü ve

bu bağlamda ne kadar önemli olduğu son dönemde yaşanan Arap Halk Hareketlerinde (Arap Baharı) açık bir şekilde görülmüştür. Bu hareketlerin başlamasında ve dünya geneline yayılmasında sosyal medya büyük rol oynamıştır. Öyle ki, bu durum için kullanılan "Facebook Devrimi ya da Twitter Devrimi" gibi ifadeler sosyal medyanın oynadığı rolü açıkça ortaya koymuştur. Sosyal medyanın rolü sadece söz konusu Arap Halk Hareketleri ile sınırlı kalmamış, bu duruma, yakın zamanlarda birçok ülkede gerçekleşen toplu sokak eylemelerinde ve gösterilerde de şahit olunmuştur. Gelenen aşamada sosyal medya, kamu diplomasisinin en önemli araçlarından biri haline gelmiştir (Yılmaz, 2012a: 159).

Teknolojide yaşanan gelişmelerin savunma sanayine uygulanmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni nesil silah sistemleri ve araçlar, kamu diplomasisi faaliyetlerinde ülkelerin kullandıkları bir "teknolojik aracı" haline gelmeye başlamıştır. Bu gelişmeler ülkelerin silahlı kuvvetlerinin gücünü arttırarak caydırıcılık sağlaması yanında diğer ülkelerde satılabilecek pazar bulunması halinde ekonomik faydaya da neden olmaktadır. Bu maksatla farklı ülkelerde icra edilen savunma sanayi fuarları ülkelerin teknolojik güçlerinin gösterildiği bir ortam olarak nitelendirilmektedir. Böylece üretilen silah sistemleri ve araçlar, millî olarak sahip olunan teknoloji vasıtasıyla, diğer ülkeler tarafından incelenebilmekte ve beğenildiği takdirde satın alınmaktadır (Karadağ, 2016: 117).

2.4.5. Askeri Alan

Askeri güç sadece sert gücün değil yumuşak gücün de bir unsurudur. Özellikle uluslararası organizasyonlar kapsamında meydana getirilen barış gücü unsurları, devletlerarası ilişkiler kapsamında oluşturulan askeri eğitim ve ortak tatbikatlar vb. faaliyetler de kamu diplomasisi yürütmede önemli bir araç konumundadırlar. Bu tür faaliyetler muhatap ülke toplumlarının sempatisini kazanma ve ülkeye itibar kazandırma konusunda başarılı olabilmektedir (Kocabıyık, 2019: 177).

Günümüzde uluslararası barış gücü unsurları ile silahlı kuvvetler arasında gerçekleştirilen askerî personel değişim programları, kamu diplomasisi faaliyetleri açısından birer yumuşak güç unsuru olarak ön plana çıkmaktadır. Uluslararası kriz

yaşanan coğrafyalarda görev üstlenen barış gücü unsurları bu görevleri nedeniyle kamu diplomasisinin askeri boyutu içerisinde yer almaktadır. Uluslararası çatışmaların yaşandığı ya da bölgesel çatışmaların söz konusu olduğu yerlerde gönüllü ülkelerin meydana getirdiği BM, NATO, AB, Arap Birliği, Afrika Birliği gibi küresel ya da bölgesel organizasyonlar tarafından gerçekleştirilen faaliyetler bu yerlerde barış ve düzenin sağlanmasında etkin roller üstlenmektedirler. Böyle bir ortamda hem destek sağlayan ülkenin rol model görevi üstlenerek yardım gören ülke nezdinde saygınlığı ve cazibesi artmakta hem de diğer ülkeler üzerinde uluslararası prestiji ve yumuşak gücü artmakta, böylece dünya kamuoyunun ilgisi çekilerek barışın sağlanmasında etkisi olan ve güven duyulan bir ülke statüsü elde edilmektedir. Bu durumun günümüzde çok yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Bir dönem Türkiye'nin Güney Lübnan'da konuşlu olan barış gücü birliği sorumluluk bölgesinde tamir ettiği okullar, camiler ve inşa ettiği yollar sayesinde bölgedeki imajını kuvvetlendirmiş ve yöre halkının sempatisini kazanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) sivil-asker işbirliği kapsamındaki bu tür uygulamalarına Bosna Hersek, Kosova ve Afganistan'da görev yapan birlikleri de aynı şekilde katılmıştır (Karadağ, 2016: 107).

Ülkelerin yumuşak güç üretmeleri ve bu yolla kamu diplomasisi yürütmelerinde etkisi olan diğer bir faaliyet ise başka ülkelerde gerçekleştirilen kurs, tatbikat, tören, dil eğitimi ve askeri eğitimler ve askeri personel değişim programlarıdır. Bu kurslar esnasında kültür gezisi adı altında ülkenin belirli bölge ve şehirlerine geziler düzenlemekte ve icra edilen kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkinliği artırılmaktadır. Ayrıca bazı ülkelerde icra edilen askerî kurslar esnasında (özellikle ABD'de) her kursiyer subaya tahsis edilen bir veya iki mihmandar aileler tarafından çevrenin gezdirilmesi, kimi zaman evde misafir edilmek suretiyle aile ve kültür yapısının gösterilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca burada eğitim gören askeri personel almış olduğu eğitimin yanı sıra ülkesine döndükten sonra gittiği ülkelerde gördüğü askeri silah, mühimmat, araç-gereç, donanım ve teçhizatı mensubu olduğu silahlı kuvvetlerde de kullanılması ve satın alınması için görev sonuç raporları ile birlikte önermektedir. Bunun haricinde kurs görülen ülke ordusunun askerlik sistemine karşı özenme ve gıpta etme şeklinde eğilimlere rastlanılmaktadır (Karadağ, 2016: 108).

2.4.6. Din Alanı

Din modern diplomasi literatüründe çok fazla ön plana çıkmasa da aslında uluslararası ortamda yüzyıllardır kullanılan bir vasıtaadır. Yahudi-Hıristiyan Batı, Arap-Müslüman dünya gibi adlandırmalar bu duruma bir örnektir. Dini otoriteler yüzyıllar boyunca kendi inançlarını yaymak amacıyla diğer toplumlara elçiler göndermişlerdir. Elçiler gönderilmesindeki öncelikli amaç kendi inançlarını yaymak olmakla birlikte ülke çıkarlarının elde edilmesi ve kendi kültürünü yayma çabası da önemli bir etken olarak ön plana çıkmıştır (Kocabıyık, 2019: 177).

Kamu diplomasisi ayrıca inanç diplomasisinde kendine bir uygulama alanı bulabilir. Aynı dini inanca sahip olan ülkeler birbirleri üzerinde yumuşak güce sahiptirler. Dünya politikasında da dini liderlerin kurumlar ve toplulukları dini şiddeti onaylaması/kınaması için harekete geçirebilmekte, çatışmalara barışçıl çözümler getirilmesi için teşvik edebilmekte ya da uluslararası insani yardımlar sağlayabilmektedir (Akçay, 2014: 30).

Din, Uluslararası İlişkiler ve dış politikada yüzyıllardan beri diplomatik bir araç olarak kullanılan ve inanç diplomasisi çerçevesinde günümüzde geniş bir uygulama alanı bulan bir unsurdur. Kültürel ilişkilerin bir parçasını meydana getiren din, kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde önemli bir yer işgal etmektedir (Sancar, 2012: 178-180). Bu faaliyetler dini liderler ve sıradan halk arasında hoşgörü, saygı ve barışın esas alındığı bir toplum yapısının inşa edilmesi ve iletişim sağlanmasını gerektirmektedir. Dinin toplumlar üzerindeki etkisini dikkate alan bazı ülkeler mezhepsel-dinî unsurları harekete geçirmekte ve kendilerine bir etki sahası oluşturmaktadırlar. Özellikle çatışma yaşanan bölgeler göz önünde bulundurulduğunda din faktörü, problemlerin çözümünde önemli bir unsur olarak kullanılmaktadır.

Günümüzde iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki yeni gelişmeler inançlar arasındaki etkileşimin artmasına yol açmış ve kimi inançların temsilcileri seslerini daha fazla duyurmaya başlamışlardır. Dini liderler, kurumlar ve topluluklar, uluslararası insani yardımların hedef kitlelere ulaşabilmesi ve çatışmaların çözülebilmesi için dini seferber etmektedirler. Bu açıdan bakıldığında inanç yoluyla kamu diplomasisi

yürütebilmek için dini merkezler ve dini liderlerin önemi büyüktür. Katolik mezhebinin merkezi konumunda bulunan Roma'daki Vatikan, bu bakımdan hayati değerdedir. Hem dini lider hem de devlet başkanı olan Papa, Hıristiyan dünyasında büyük bir saygınlık görmektedir ve uluslararası sorunlara yönelik bakış açısı büyük bir titizlikle takip edilmektedir. Ayrıca dünyada bazı ülkelerin tarihî ve siyasi nedenlerle teo-stratejik anlamda daha avantajlı bir pozisyona sahip oldukları görülmektedir. Örneğin Türkiye'nin mevcut değerler sistemi, Müslüman bir ülke olması ve coğrafi konum itibariyle de batı ve doğu arasında her iki kesimin de dilinden anlayan bir ülke olması inanç diplomasisi çerçevesinde Türkiye'yi avantajlı bir ülke konumuna getirmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN YUMUŞAK GÜCÜ VE UYGULAMALARI

3.1. Türkiye’nin Yumuşak Gücünün Tarihsel Arka Planı

Yumuşak güç uygulamalarının Türk dış politikasında artan bir hızla kullanılması uluslararası ortamda yaşanan değişimlerle paralellik göstermiştir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse yumuşak güç olgusunun Soğuk Savaş’ın bitiminden sonra ve özellikle 11 Eylül 2001 yılında ABD’de gerçekleştirilen terör saldırılarının ardından gerek akademisyenler gerekse politika yapıcıları tarafından büyük ilgi görmesiyle birlikte eş zamanlı olarak Türk siyaset hayatında da yer almaya başladığı görülmüştür. Ancak bu durum Türkiye’nin geçmiş dönemlerinde yumuşak güç uygulamalarına yer vermediği anlamında değerlendirilmemelidir. Tarihsel zeminde genel bir değerlendirme yapmak gerekir ise Osmanlı döneminde Balkanlarda faaliyet gösteren ve yumuşak güç politikalarının erken örneği olarak değerlendirilebilecek tekke, zaviye ve bunları idare eden dervişlerin yürüttükleri yardım faaliyetleri bir yumuşak güç uygulaması kabul edilebilir. Cumhuriyet’in kurulduğu ilk günden itibaren Türk politika yapıcılarının da çeşitli dönemlerde yumuşak güç kaynaklarını kullanarak diplomasi faaliyetleri yürüttükleri görülmüştür. 15. yüzyılda İtalyan şehir devletleri arasındaki ilişkilerin belli bir standarda ulaşmasına ve sürekli diplomasinin ortaya çıkmasına kadar “ad-hoc” yani ‘’amaca özel’’ diplomasi dünya üzerinde kullanılan diplomasi biçimi olmuştur. Tüm dünya için geçerli olan bu diplomasi türü Osmanlı için de kuruluşundan duraklama dönemine kadar etkinliğini sürdürmüştür (Tuncer, 2005: 23).

Her ne kadar diplomasinin imparatorluğun yıkılış dönemine kadar Osmanlı Devleti için başat bir aktör olmadığı bilinen bir gerçek olsa da var olmamasının da belli bir dönemde gücünden bir şey kaybettirmediği de bilinen bir gerçektir. Yıkılışının bile

yüzyıllar sürdüğü düşünülecek olursa Osmanlı Devleti dünya üzerinde 600 yılı geçkin bir zaman diliminde Hazar kıyılarından Batı Avrupa'ya, Kırım'dan Yemen'e, Kuzey Afrika ve Atlas Okyanusu kıyılarına kadar topraklarını genişletmiş ve 16. yüzyılda dünyanın en güçlü devleti haline gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu bu hakimiyetini büyük oranda güçlü, disiplinli ve sistemli hareket eden askeri gücün varlığıyla elde etmiştir (Demir, 2012: 180-181).

Osmanlı İmparatorluğu fethettiği ülkelerde askeri gücünü kullanmadan önce de kullandıktan sonra da yumuşak güç kullanarak varlığını sürekli hale getirmiş, sert güçle ülkeleri fethederken yumuşak güçle ülke insanların kalbini fethetmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun hızlı yayılış ve genişlemesinde sahip olduğu sert gücü kadar merhamet, adalet ve hoşgörü gibi yumuşak güç unsurları da tesirli olmuştur. Dolayısıyla bu noktada Osmanlı'nın sahip olduğu yumuşak gücünün kaynaklarına bakıldığında kavramsal olarak yürüttükleri bazı politikalara birkaç yüzyıl sonra "kamu diplomasisi" denileceğinden haberdar olmasalar bile Osmanlı devlet adamlarının bu yumuşak güç unsurlarını kullanarak imparatorluğun dünya üzerinde önemli bir imaja sahip olmasında büyük payları bulunmuştur. Kuruluşundan yıkılışına dek Osmanlı Devleti, sert gücünün yanı sıra hüküm sürdüğü topraklar üzerinde yaşayan halka daima adil ve hoşgörülü davranmış bu da onun prestijini her yeni fetihle artırmıştır. İçinde barındırdığı bütün farklılıklara rağmen yürüttüğü adil yönetim anlayışı Osmanlı İmparatorluğu'nun sahip olduğu en önemli yumuşak güç kaynaklarının başında yer almıştır (Demir, 2012: 180-181).

İnsanların birbirleri ile yardımlaşmasını, fakir ve yoksulun gözetilmesini, ekonomik alanda da ahlaki kuralların ölçüt alınmasını ilke olarak benimsemiş ve temelinde hümanist bir yaklaşım sergileyen Ahilik teşkilatı da Osmanlı için bir diğer yumuşak güç unsuru olarak değerlendirilebilir (Tatlılıoğlu, 2012: 150). Ahilik teşkilatının yanı sıra Anadolu ve Rumeli'nin fethi ve İslamlaşmasında önemli rol üstlenen ve bu sebeple Osmanlı için yumuşak güç unsuru sayılabilecek Ahiyan-ı Rum (Anadolu Ahileri), Abdalan-ı Rum (Anadolu Abdalları), Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacıları) gibi topluluklar da bulunmaktadır (Demir, 2012: 187). Osmanlı İmparatorluğu için bahsedilen bu yumuşak güç unsurları dönemine göre olumlu imaj tesisi için büyük önem arz etmektedir. Elbette Osmanlı'nın duraklama dönemine dek dünya üzerinde

hiçbir devleti kendisine rakip görmemesi, kendisini dış dünyadan izole etmesi hatta diplomasiyi bile bu hususta ikinci plana alması göz önünde bulundurulursa kamu diplomasisinin varlığından bahsedilememesi gayet normal bir durumdur. Zaten Osmanlı Devleti yukarıda bahsi geçen yumuşak güç unsurlarını da yoğunluklu olarak kuruluş ve yükseliş dönemlerinde kullanmış, sonrasında Batı'nın yaşadığı dönüşümün farkına varması ile ilişkilerinde diplomasiye doğru geçiş yaşamıştır.

Türkiye 1928 yılında, henüz yeni kurulmuş ve çıktığı savaşların etkisi hala devam eden bir devlettir. Buna rağmen Emanullah Han'ın Türkiye'yi ziyareti sırasında Afganistan ve Türkiye arasında imzalanan antlaşma yoluyla iki ülke arasında sonsuz bir dostluk oluşturulacağı vurgulanmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin bu zor dönemde Afganistan'a öğretmen, doktor ve eğitimci subay göndermesi dikkat çekicidir. Türkiye'nin bu zor dönemde, imkanları kısıtlı olmasına rağmen Afganistan'a öğretmenlerini ve eğitimcilerini göndererek Afgan kralı ve halkı üzerinde olumlu etki bırakmayı amaçlaması da dikkat çekicidir. Afganistan'a giden öğretmen, doktor, hemşire ve subayların gittikleri bölgelerde Türk gelenek ve göreneklerini sergilemeleri Türkiye'nin o dönemde model ülke rolünü kullanmaya başladığı ilk yumuşak güç uygulaması sayılabilir (Aydın, 2013: 479).

Türkiye'nin uyguladığı barışçı politikalar diğer ülkeleri ikna etmesini ve onları gönüllü olarak istediği çizgiye getirmesini sağlamıştır. Yumuşak güç uygulanan bu dış politika olaylarından biri de Türkiye'nin İstanbul ve Çanakkale Boğazları üzerinde hâkimiyeti elde ettiği Lozan Antlaşması'nın ek protokollerinden biri olan 1936 tarihli Montrö Boğazlar Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme Boğazlar bölgesindeki rejimi düzenleyen Lozan Boğazlar Sözleşmesi'nin yerini almış ve boğazlardaki Türk egemenliğinin hukuki alt yapısını oluşturmuştur. Türkiye 1930'lu yılların gerilim yaşanan şartlarından yararlanarak bir oldubittiyle Boğazlar sorununu çözmek yerine diğer devletlerin de ikna edilmesi şeklinde barışçı ve diplomatik teamüllere uygun bir yöntem benimsemiş ve yumuşak güç kullanımının iyi bir örneğini sergilemiştir (Bal, 2005: 152).

Türkiye barışçıl dış politikası çerçevesinde kendisini diğer devletlerle eşit konuma getirmek adına önemli belgelere imza atmış ve diplomatik anlamda da gelişimini devam ettirmiştir. Türkiye'nin tarih boyunca liderlik yaptığı güvenlik anlaşmaları ya da paktlar da bu açıdan örnek verilebilir. Avrupalı devletlerin bulunduğu Milletler Cemiyeti'ne üyeliği, Alman ve İtalyan tehdidine karşı Balkan ülkeleri ile II. Dünya Savaşı öncesinde Balkan Antantına katılımı, yine aynı sebeple İran, Irak ve Afganistan'ın dahil olduğu Sadabat Paktı'nın oluşturulması ve imzalanması bu dönem için en önemli örnekler olarak verilebilir. Türkiye bu paktın kurulmasına liderlik etmesi yanında paktın kurulmasına engel olan İran-Irak anlaşmazlığının çözülmesinde de etkili bir politika yürütmüştür. Fırat ve Dicle Nehirlerinin Basra Körfezine dökülmeden önce oluşturduğu Şattü-l Arap sorununun ortadan kaldırılmasında ara buluculuk yaparak bölgesel barış ve istikrarın sağlanmasına yardımcı olmuş, bu sayede daha güçlü bir barışçı ülke imajı yaratmıştır. Türkiye'nin bölgesel barışa ve refaha katkı sağladığı bu faaliyetler olumlu bir imaja sahip olmasını, diğer devletlerin gözünde cazibe yaratmasını ve dolayısıyla yumuşak gücünün artmasını sağlamıştır (Başlar, 2015: 43-47).

Bunun yanında Türkiye'nin yumuşak gücünün varlığına dair verilebilecek örnekler arasında ise Hatay'ın anavatana katılma süreci dikkate değerdir. Türkiye'nin yumuşak güce sahip olduğunu en iyi ifade eden örnek Hatay'ın ana vatana katılmasıdır. Bu konu derinlemesine irdelendiğinde Türkiye'nin yumuşak gücün kaynakları ve uygulaması tanımına girecek adımlardan hemen hemen hepsini uyguladığı görülmektedir. Bu çerçevede Türk hükümeti sistemli bir yol izleyerek Hatay'ın anavatana katılma sürecinde diplomatik girişimlerin yanı sıra yazılı basın ile birlikte ilk defa radyoyu da etkin bir biçimde kullanmıştır. Önemle belirtmekte fayda vardır ki Türkiye'nin yurtdışına radyo yayını ilk defa bu dönemde gerçekleşmiş ve mevcut yayın Arap dilinde yapılmıştır. Bu yayın Hatay'ın Türkiye'ye katılmasının ardından sona ermiştir (Demirkıran, 2011: 427-428). Ayrıca ülkede yapılan devrimlerin burada da uygulamaya geçirilmesi sağlanmış, bölgedeki okullarda Türkçe resmi dil olarak kullanılmış, Hatay Cumhuriyeti'nin bayrağı ile Türk Bayrağı şekil benzerliğine sahip olmuş, Hatay halkı ile Türk halkı arasında kültürel bağları güçlendirmek için halkevleri açılmıştır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye politik amaçlarına ulaşmada salt diplomatik girişimlerle yetinmemiş yumuşak güç unsurunun bir diğer önemli sacayağı

olan kültür etkisini de göz önüne alarak işlevselliğini daha da artırma çabasında olmuştur. Bu adımların yanı sıra Türkiye Merkez Bankası'nın Hatay'da şubesi açılmış ve Türk Lirası yörede geçerli tek para birimi olarak kullanılmış, Hatay Cumhuriyeti'ne nakdî hibelerin yapılması gibi iktisadi adımlar da atılmıştır (Baba ve Karagül, 2012: 23-25).

1990'lı yılların ikinci yarısında meydana gelen siyasi ve ekonomik krizler, kurulan koalisyon hükümetlerinin zayıf olması ve iyi yönetilememesi, terör eylemlerindeki artışın neden olduğu güvenlik boşluğu ve ardından yaşanan 28 Şubat dönemi ve o dönemde alınan kararlar Türkiye'nin çok önemli fırsatlar kaçırmasına ve ülkenin geriye gitmesine neden olmuştur (Kalın, 2014: 7-8).

Türkiye'nin 2000'li yılların başlarında tek parti iktidarı ile yönetilmeye başlamasının ardından iç ve dış politika alanında yumuşak güç unsurlarını öne çıkaran politikalar kapsamında keskin sayılabilecek bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde iç politikada demokratikleşme yolunda önemli atılımlar yapılırken, dış politikada da AB ile ilişkilerin geliştirilmesi, komşu ülkeler ile daha samimi ve dostane ilişkilerin kurulması gibi uzlaşmacı politikalara yönelme söz konusu olmuştur. Türkiye'de demokrasinin gelişiminde ve bölgede Türkiye'nin model ülke olarak tasvir edilmesinde AK Parti Hükümeti muhafazakâr demokrat siyasi kimliğini kullanarak Türk dış politikasına yeni bir vizyon katmaya özen göstermiş ve böylece yeni dış politika stratejileri geliştirmeyi hedeflemiştir (Turan ve Karanfil, 2017: 20).

3.2. Türkiye'nin Yumuşak Güç Potansiyeli ve Yumuşak Güç Kaynakları

Türkiye, yumuşak güce sahip olma ve bu gücünü kullanma konusunda oldukça fazla potansiyele sahip bir ülkedir. Türkiye'nin elinde bulundurduğu yumuşak güç, hem şekil hem de içerik olarak diğer ülkelere farklılık teşkil etmektedir.

3.2.1. Coğrafya

Jeopolitik ve jeostratejik konumu itibarıyla Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının düğüm noktasında yer alması ve her üç kıta arasında köprü görevi görmesi, dünyada ortaya

ıkan ilk medeniyetlerin coğrafyası olması ve medeniyetlerin beşii olarak adlandırılan bir bölge içerisinde yer almanın sağladığı avantajlar, Türkiye'nin yumuşak güç potansiyelini meydana getirdiği söylenebilir. Balkanlardan başlayıp Orta Asya'nın iç bölgelerine kadar uzanan Türkiye'nin yumuşak güç potansiyeli, askeri açıdan üstün veya teknolojik açıdan gelişmiş olmaktan çok, sahip olduğu tarih ve kültür zenginliğinden ve derinliğinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin yer aldığı coğrafyada temsil ettiği değerler ve çok eski çağlara kadar uzanan sahip olduğu tarihi birikim ve kültürel zenginlik, bir yandan bölge dinamiklerini harekete geçirirken diğer yandan da yeni etkileşim ve iletişim alanlarının doğmasına imkan tanımıştır. Mevcut konumu itibariyle Türkiye'nin sahip olduğu değerler sistemi, tarihi birikim ve kültürel hafızası O'nun yumuşak gücüne katkı sağlayan en önemli unsurlardır (Kalın, 2010: 55).

Türkiye'nin yumuşak gücünün temel dayanak noktası tarihsel ve kültürel değerleridir ve değerler şekil ve içerik açısından da diğer ülkelerden farklıdır. Yüzyıl önce Osmanlı toprağı olan bu coğrafyanın büyük kısmı bugün Türkiye sınırları içerisinde yer almamaktadır, aynı zamanda bir kısmı Türkiye'den oldukça uzak bölgelerdedir. Buna rağmen o dönemlerde aynı Osmanlı yönetimi altında yaşamış olmak ve aynı ya da benzer kültürel değerleri paylaşmış olmak Türkiye ve uzak ya da yakınındaki coğrafyalar arasında geçmişten kaynaklanan ve günümüze kadar uzanan bir bağ meydana getirmektedir (Sancak, 2016b: 20). Bu noktada da Osmanlı tecrübesine vurgu yapan Kalın Balkanlardan Orta Doğı'ya ve Asya'nın içlerine kadar uzanan coğrafyada farkı grupları buluşturan unsurun Osmanlı mirası olduğunu ifade etmektedir. Kalın, Türkiye'nin yumuşak gücünün tarihsel ve kültürel yapı taşlarının yanı sıra Türk demokrasi ve sivil toplumunun da önemli dayanaklar olduğunu ayrıca belirtmektedir (Kalın, 2011: 10).

Osmanlı'dan bu yana gelen ve hala etkisini sürdüren bir kültürel mirasa sahip olan Türkiye, Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğı coğrafyalarında bir bölgesel güç olma konumundadır. Sahip olduğu bu kültürel yapı, bölgesel farklılıklara rağmen dilden müziğe, yemek kültüründen inanç sistemlerine kadar birçok alanda varlığını devam ettirmiş ve Türkiye'nin bulunduğu bölgedeki yumuşak gücüne çok büyük katkı sağlamıştır. Dolayısıyla Orta Doğı, Orta Asya, Kafkaslar ve Balkanlar ve Avrupa'yı

da kapsayacak biçimde çok yönlü tarihî mirasa sahip olan Türkiye'nin bu havzanın bir parçası olması yumuşak gücünün etkinliğini arttırmada önemli olmaktadır. Bu açıdan Türkiye'nin geçmişten gelen kültürel birikimi bu coğrafyalarda bugün mevcut olan ülkelerle etkileşimde başvurduğu bir yöntemdir (Çavuş, 2012: 30).

3.2.2. Kültür

Türkiye, yumuşak güç kaynaklarından biri olan kültür açısından oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. İlk çağlardan itibaren Anadolu topraklarında Mezopotamya, Hitit, Urartu, Asur, Antik Yunan, Roma ve bunun gibi birçok medeniyet var olmuş ve hüküm sürmüştür. Günümüzde Türkiye'nin sahip olduğu kültürün meydana gelmesinde ağırlıklı olarak Orta Asya'da mevcut olan Türk Kültürü, temeli Akdeniz, Karadeniz ve Hint bölgesine dayanan komşu kültürler, İran ve Arap Kültürü ve son olarak da Batı Kültürünün etkisinin olduğu görülmektedir (Güray, 2011: 327). Ancak Türkiye'nin günümüzde sahip olduğu kültürel kimliğin Osmanlı dokusu ve İslam kültürünün izlerini çok daha fazla taşıdığı ve geleneksel yapı ile modern anlayışın harmanlandığı bir yapı olduğu görülmektedir (Kalın, 2014: 64). Kültürel yapı yüzyıllar boyunca yaşanan bir birikimin sonucu olarak meydana gelmektedir. Bu nedenle, ne yeni bir kültürel yapının kısa süre içerisinde oluşturulması ne de eski dönemlere ait kültürel yapının kısa sürede ortadan kaldırılması mümkündür. Bu açıdan ele alındığında; eskiden Osmanlı'nın hakimiyetinde olan coğrafyalarda daha sonra birçok bağımsız devletler kurulmuş olmasına ve aradan yüzyıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen "bu topraklardan çekilmiş ancak tuzunu bırakmış" Osmanlılardan arta kalan bazı ortak kültürel değerler günümüzde bile hala etkisini devam ettirmektedir. Bu etki özellikle Yunanistan, Bosna Hersek, Bulgaristan ve diğer Balkan ülkelerinde açık biçimde görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin geniş bir coğrafyaya yayılmasından sonra Türk mutfağı, yayıldığı coğrafyalardaki yemek kültürünü etkilemesinin yanında o coğrafyalardaki yemek kültüründen kendisi de etkilenmiştir. Örneğin, birçok Türk yemeği kendi isimleriyle Yunanistan ve Bulgaristan gibi ülkelerde varlıklarını hala devam ettirmektedir (Sancak, 2016b: 20).

Türk kültürünün Balkanlar coğrafyasının tamamında yarattığı etki yemek kültürüyle sınırlı olmayıp dilden müziğe kadar birçok farklı alanda kendisini hissettirmektedir. Öyle ki, bölgede yaşayan Hristiyan ailelerin çocuklarında bile Türkçe isimlere

rastlanmaktadır. Türk kültürünün etkisi Balkanlar coğrafyasında yaşayan Müslüman toplumlar üzerinde çok daha fazla ve yaygın biçimde görülmektedir. Osmanlı Devleti Balkan topraklarından yüz yıldan daha uzun süre önce çekilmiş olmasına rağmen özellikle Boşnaklar ve Arnavutlar gibi Müslüman toplumlar üzerinde kültürel etkisinin çok fazla olduğu görülmektedir (Bayraktar, 2012: 181-189). Balkanlar coğrafyasındaki durumun bir benzeri Kuzey Afrika'da da gözlenmektedir. Geçmişte Osmanlı toprağı olan Kuzey Afrika ülkesi Tunus'ta da dilden mimari yapıya kadar birçok alanda Türk kültür özelliklerinin izlerine rastlanmaktadır. Örneğin; Türkiye'de eskiye nazaran daha az sahnelenen orta oyunu Hacivat ve Karagöz'ün, Tunus'ta etkinliğini hala sürdürdüğü bilinmektedir (Güler, 2009: 751).

Nye tarafından yumuşak güç kaynakları arasında ele alınan kültür kavramı, siyasi değerler ve dış politika kaynaklarına kıyasla daha uzun soluklu bir süreci içermekte ve bu nedenle daha yavaş ve uzun bir süreç içerisinde etkinliğini göstermektedir. Nye, kültür kaynaklarını üst ya da yüksek ve popüler kültür olmak üzere gruplandırmakta ve birbirinden ayırmaktadır. Bu ayırma göre daha çok elit toplum kesimlerine hitap eden edebiyat, sanat gibi değerler üst kültürü oluştururken, çoğunlukla eğlenceye dayanan kültür biçimi ise popüler kültür olarak tanımlanmaktadır. Bugün geldiğimiz noktada Türkiye'nin en önemli yumuşak güç kaynaklarından biri Türk kültürüdür. Türkiye, bilim, sanat ve edebiyat gibi üst kültür alanlarında başarılı bir görüntü sergilemektedir. Her üç alanda da uluslararası arenada kazanılan ödüller Türkiye'nin bu yumuşak güç kaynaklarındaki başarısını göstermektedir (Sancak, 2016b: 17-24).

Örneğin; "Sihirli Flüt" lâkaplı dünyaca ünlü Türk flüt virtüözü Şefika Kutluer, UNICEF Türkiye İyi Niyet Elçisi'dir. Uluslararası alanda çok sayıda ödül almış ve dünya piyasasında satışta bulunan 16 müzik albümüne imza atmıştır (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eefika_Kutluer). Dünya'nın en ünlü piyano sanatçılarından biri sayılan İdil Biret, Türkiye'nin tanıtımı açısından önemli isimlerden biridir. 1948 yılında, henüz yedi yaşındayken, İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün talebi ve TBMM'de kabul edilen "Harika Çocuklar Yasası" sayesinde eğitim için Paris Konservatuarı'na gönderilmiş ve günümüzde çok sayıda ödül ve albümüyle Dünya müzik piyasasında önemli bir yer edinmiştir (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0dil_Biret). "İnce Memed" ve "Ağrı Dağı

Efsanesi" gibi önemli romanlara imza atmış Yaşar Kemal, edebiyat alanındaki başka bir Dünyaca ünlü isimdir. Çok sayıda uluslararası ödül ve nişana layık görülmüştür (https://tr.wikipedia.org/wiki/Ya%C5%9Far_Kemal).

Popüler kültür, hızlı üretilmesi ve hızlı tüketilmesi nedeniyle belirli bir dönem için geçerli olan kültürel öğelerin tamamını içermektedir. Nye popüler kültürü önemli bir yumuşak güç kaynağı olarak görmekte ve ulus kimliğini meydana getiren ve tanımlayan bileşenlerden gibi olduğunu kabul etmektedir. Popüler kültürün eleştirilen yanları da olmakla birlikte toplumun tüketim alışkanlıklarını büyük ölçüde etkilemesi nedeniyle önemini yine de korumaktadır. Özellikle son yıllarda insanların artık medyatik kahramanları ideolojik kahramanlara tercih ettikleri ve kendilerine rol model olarak aldıkları görülmektedir. Bu nedenle, televizyon başta olmak üzere tüm medya organlarının popüler kültürün tüm toplum geneline yayılmasında etkili olduğu kabul edilmektedir. Türk popüler kültürünün yaygın hale gelmesinde de benzer durum söz konusudur (Sancak, 2016b: 31).

Popüler kültür açısından her ne kadar planlı bir şekilde olmasa da Türk dizilerinin özellikle Balkanlar, Orta Doğu ve Arap ülkelerine ihraç edilmesi ve bu durumun Türk turizminden ticaretine kadar göstermiş olduğu katkı azımsanmayacak seviyededir. Dolayısıyla popüler kültür temelinde değerlendirilen bu durumun oluşturduğu olumlu ivme Türkiye'nin uluslararası alanda çekiciliğinin ve yumuşak gücünün artmasında önemli bir unsur olmuştur (Çavuş, 2012: 31).

ABD'den sonra en fazla dizi ihraç eden ülke olan Türkiye, bugüne kadar 150'den fazla televizyon dizisini Avrupa, Orta Doğu, Orta Asya, Afrika, Kuzey ve Güney Amerika'da toplam 146 ülkede izleyiciyle buluşturmuş ve Türk yapımı diziler Rusya'dan Çin'e, Kore'den Latin Amerika'ya 700 milyondan fazla izleyicinin ilgisiyle karşılaşmıştır. "Muhteşem Yüzyıl" dizisi en fazla ülkeye ihraç edilen dizidir; 70 ayrı ülkede 500 milyondan fazla seyirciye ulaşmıştır. 2018 yılı itibarıyla Türk dizilerinin ihracat tutarı 500 milyon dolara ulaşırken, "Kara Para Aşk", "Kuzey Güney", "Karadayı", "Öyle Bir Geçer Zaman ki", "Adını Feriha Koydum", "Gümüş", "Fatmagül'ün Suçu Ne", "Ezel", "Aşk-ı Memnu", "Diriliş Ertuğrul" ve "Kara Sevda"

dizileri en fazla gelir getiren yapımlar olmuştur. Uluslararası alanda ihraç edilen ilk Türk dizisi, 1981'de Fransa'ya satışı yapılan 1975 yapımı TRT dizisi “Aşk-ı Memnu” olmuştur. İlk bölümü 1999'da yayımlanan “Deli Yürek” Kazakistan'a satılırken, Türk dizilerinin Arap dünyasındaki popülaritesi ise 2008'de büyük artış göstermiştir. Halit Ergenç ile Bergüzel Korel'in başrollerinde oynadığı “Binbir Gece” dizisi, gösterildiği 80'e yakın ülkede reytingleri alt üst ederek küresel anlamda ilgi uyandıran ilk dizi olmuştur. İlk 56 bölümünün senaryosunu Meral Okay'ın kaleme aldığı, Halit Ergenç ve Meryem Uzerli'nin başrollerinde yer aldığı “Muhteşem Yüzyıl” dizisi, Orta Doğu'da elde ettiği başarının dışında Japonya dahil birçok ülkede gösterime girerek, 500 milyondan fazla izleyiciye ulaşmıştır. Ürdün, Irak, Katar, Fas, Tunus ve Cezayir gibi Arap ülkelerinde en çok seyredilen yapımlar arasında bulunan Türk dizileri, Suudi Arabistan ve Mısır'ın yasaklamasına rağmen internet vasıtasıyla izlenmeye devam etmektedir. Dizi ihracatından elde edilen gelirin 2023 yılında 1 milyar dolara ulaşması beklenmektedir (Anadolu Ajansı, 2019).

Türk yapımı dizilerin özellikle Arap ülkelerinde çok fazla ilgi görmesinin en temel nedeni ortak kültürel değerlere sahip olunmasıdır. Dizilerde yansıtılan modern yaşam tarzının da bu dizilerin Arap izleyicilerini cezp ettiği düşünülmektedir. Türk dizilerinin Arap dünyasındaki Türkiye imajını farklı yönlerde etkilemesini Uysal (2011: 41) yaptığı kapsamlı araştırmasında şu şekilde ifade etmiştir;

“Türk dizileri bir yandan modern yapısı ile Türkiye'nin gelişmiş yüzünü yansıtırken, dizilerde Batılı yaşam tarzı ve serbestliğin ağırlık taşıması Arap toplumlarına göre Türkiye'nin biraz fazla Batılılaşmış bir ülke olarak görülmesine yol açmaktadır. Ancak dizilerdeki tarihsel, doğal ve ileri teknoloji görüntüleri de Türkiye'nin gelişmiş bir ülke şeklinde algılanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu diziler Türkiye'nin tanınması konusunda ciddi katkı sağlamaktadır. Bu sayede Türkiye'ye gelen turist sayısı artmaktadır.”

3.2.3. Din

Toplumlar arasında kültürel yakınlık sağlayan ve aralarında son derece yakın bir ilişki bulunan faktörlerden biri de dindir. Kültür ve din arasındaki ilişki nedeniyle dinde söz konusu olan herhangi bir değişiklik kültür alanında da değişikliklere yol açmaktadır. Bu noktadan hareketle, dinin kültürel değerleri etkilediği, değişimine neden olduğu ve devamlılık kazandırdığı kabul edilmektedir (Güven, 2012: 933). Türkiye'nin kurulduğu bu topraklarda Selçuklu ve Osmanlı kültüründe yer alan din kavramının çok

temel bir yerinin olduğu gör÷lmektedir. Bununla birlikte; yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, din ve devlet ilişkisi, toplumla etkileşimi bakımından Selçuklu ve Osmanlı kùltürlerinden ayrışmaktadır. Öncelikle Türkiye, bir İslam ÷lkesi olarak değil Müslüman ve Laik bir ÷lke olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle İslam dini, demokratik ve laik bir yapıya sahip olan, büyük çoğunluğu Müslüman olan Türkiye ile bölgesinde yer alan Müslüman toplumlar arasında ortak bir bağ kurarak Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak güce önemli katkı sağlamaktadır. Daha önce de ifade edildiği üzere laik bir yapıda olan Türkiye'nin büyük çoğunluğunun Müslüman olması bölge ÷lkelerinde İslam'ın ortak payda olmasına olanak sağlamakta ve bunun doğal sonucu olarak da Türkiye Müslüman halklar ile arasında dini bağ kurmaktadır. Özellikle Balkan ÷lkelerindeki toplumlar üzerinde Türkiye ile ilgili algıları ölçmeyi amaçlayan araştırmalarda, Türkiye'ye duyulan sempatinin Hıristiyan ve Müslüman toplulukları arasında farklılaştığı ve Müslüman toplulukların Türkiye'ye yönelik daha yüksek düzeyde olumlu algıya sahip oldukları net biçimde ortaya çıkmıştır (Bilgiç ve Akyürek, 2012).

3.2.4. Dil

Bir kùltürü meydana getiren hatta temeli olarak kabul edilen, onu doğrudan ve en kısa yoldan tanımanın ve tanıtmanın yolu olan bir başka önemli unsur da dildir. Dil, bir ÷lkenin yumuşak güç potansiyeline katkı sağlayan diğer önemli faktördür. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'nin, yer aldığı coğrafyada kendisiyle aynı dili konuşan toplumların da mevcut olması önemli bir üstünlük olarak gör÷lmektedir. Farklı lehçelerde olsa bile günümüzde Dünya genelinde 200 milyondan fazla insanın Türkçe dilini konuştuğunun düşün÷lmesi Türkiye için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. Orta Asya, Kafkasya ve Kuzey Karadeniz bölgelerinde etnik köken olarak aynı soydan gelen toplumların bulunması bu bölgelerde Türkçe dilinin bir yumuşak güç aracına dönüşmesine imkan tanımıştır. Nispeten daha az olmakla birlikte Suriye, İran, Irak gibi Orta Doğu ÷lkeleri ile Makedonya ve Kosova gibi Balkan ÷lkelerinin de aralarında bulunduğu ÷lkelerde de benzer durum söz konusudur. Aslında Türk dili ana başlığı altında dikkate alındığında günümüzde bu dilin batıda Balkanlardan başlayarak doğuda Büyük Okyanus'a kadar, kuzeyde Kuzey Buz Denizi'nden başlayarak güneyde yer alan Tibet'e kadar yayılan çok geniş kapsamlı bir coğrafyada oldukça yaygın biçimde konuşulduğu gör÷lmektedir (Özyetkin, 2013: 149-167).

3.2.5. Turizm

Yumuşak güç kavramı ile turizm faaliyetleri arasında da karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır ve ülkelerin uyguladıkları dış politikalarda yumuşak güç unsurlarını olumlu biçimde kullanmaları ülkeye gelen turist sayısında artışa neden olmaktadır (Akbaş ve Tuna, 2012: 5).

Türkiye'nin sahip olduğu turizm potansiyeli bölgesindeki çekiciliğini önemli ölçüde etkilemekte ve bir yumuşak güç kaynağı olarak ön plana çıkmaktadır. Üç tarafının denizlerle çevrili olması ve bulunduğu coğrafyanın önemli bir zenginlik kaynağı olması yumuşak gücüne çok büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca Türkiye'nin son yıllarda ekonomik ve siyasi dönüşüm alanında almış olduğu mesafe ve uygulamış olduğu aktif dış politikası başta kendi bölgesinde olmak üzere tüm dünya genelinde tanınırlığını ve itibarını artmış, bu gelişmelerin pozitif yansımaları turizm sektörüne de sirayet etmiştir. Turizm sektörünün uluslararası çevrelerde ekonomik ve siyasal güç sağlamada etkisini fark eden Türkiye, uluslararası medya, fuarlar ve kongreleri etkin şekilde kullanarak ülkenin tanıtım politikasını güçlendirme çalışmalarına devam etmiştir. Türk insanının misafirperverliği, yardımsever, güler yüzlü ve dürüst olması, insan ilişkilerinde candan ve samimi davranması da Türkiye'nin diğer ülke halklarınca sempatisini ve olumlu imajını artırmış bu sayede Türk turizmine ve Türkiye'nin yumuşak gücüne büyük katkı sağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında son dönemde Ortadoğu'da yaşayan toplumların sempatisini kazanan bir dış politika yürütmesi, Türk dizilerinin bu ülkelerde merak uyandırması ve uygulanan kültür politikalarındaki iyileşme nedeniyle Türkiye, Ortadoğu ülkelerinde yaşayan insanlar için de önemli bir turizm ülkesi haline gelmiştir (Dinçer ve Kutlay, 2012).

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı (TESEV)'nin 2010 yılında yaptığı araştırma Türkiye'nin Ortadoğu ülkelerindeki insanlar tarafından Ortadoğu bölgesindeki ülkeler arasından en çok tercih edilen ülke olduğunu ortaya koymuştur. Ortadoğu'daki insanların Ortadoğu dışındaki ülkeler arasından turizm için en çok tercih ettikleri ülke ise Fransa'dır (Çavuş, 2012: 32).

Türkiye’de turizm sektörünün yumuşak güç olarak etkisini gösterdiği bir başka alan da sağlık turizmidir. Sağlık turizmi evinden ya da ana ülkeden uzakta geçirilen sürede sağlık hizmetleri almak olarak adlandırılırken, bu sürenin 24 saatten fazla olması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Bu nedenle sağlık turizmi kavramına bir süre sınırlaması getirilebilir; bu süre minimum 24 saattir. 2010-2014 yılları arasında oluşturulan stratejik eylem planında sağlık turizmi üzerinde durulmuştur. 2010 yılında Türkiye’de Sağlık Turizmi hizmetlerinin tek elden kontrol edilebilmesi amacıyla Sağlık Turizmi Birimi kurulmuş ve 2011 yılında Sağlık Turizmi ile ilgili ilk mevzuat değişikliği yayınlanmıştır (Bulut ve Şengül, 2019: 48).

Uluslararası sağlık tesisi seçiminde hastane akreditasyonu etkili bir sistemdir ve uluslararası standartlara uygunluğu tespit etmede önemlidir. Bu akreditasyon sistemi ülkelerin uluslararası sağlık turizmi için ne derece hazır olduklarının ve ne kadar çaba harcadıklarının da bir göstergesi durumundadır. Türkiye yüksek akredite kuruluş sayısı ve diğer faktörler sayesinde tüm Avrupa, Ortadoğu, Türk Cumhuriyetleri, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Konseyi Ülkeleri’nden her yıl binlerce hasta tarafından tercih edilen bir ülke konumundadır (Aydın ve Aydın, 2015: 4-5). 2018 yılında sağlık turizmi ve turist sağlığı kapsamında ülkemizde 551.748 hasta sağlık hizmeti almıştır. Yıl içerisinde Türkiye’de sağlık hizmeti almak üzere en fazla Azerbaycan, Irak ve Almanya’dan turist gelmiştir. Uluslararası hastaların en çok tercih ettiği şehirler sırasıyla İstanbul, Ankara, Antalya, İzmir, Erzurum ve Yalova’dır. Sağlık ve tıbbi nedenlerle gelen yabancı ziyaretçi ve yurt dışında ikamet eden ancak sağlık-tedavi için ülkemize gelen ziyaretçilerden elde edilen turizm geliri 2018 yılında 1.110.843 bin ABD Doları tutarında gerçekleşmiştir (Ushas, 2020). Göz, diş ve estetik cerrahi başta olmak üzere sağlık konusunda birçok alanda kaliteli ve etkin hizmet almak isteyen tıbbi amaçlı gelen turistler için Türkiye önemli bir sağlık merkezi konumuna yükselmiştir. Sağlık turizmi Türkiye’nin yumuşak gücünün artmasına katkı sağlaması yanında ekonomiye de olumlu sağlamış ve Ortadoğu’dan medikal amaçla gelen turistler üzerinde olumlu yönde etki oluşturmuştur (Gür, 2014: 58).

3.2.6. Siyasi Değerler

Bir ülkenin sahip olduğu siyasi değerler sistemi ve bu yönde uyguladığı iç ve dış politikaları, o ülkenin yumuşak güç potansiyelini tayin eden önemli unsurlardan

biridir. Joseph Nye, yumuşak gücün bir diğer kaynağını oluşturan siyasi değerler olgusunu değerlendirirken demokrasi kavramını tam merkeze almaktadır. Demokrasi ve hukuk devletinin hakim olduğu, hak ve hürriyetlerin serbestçe yaşanabildiği insan odaklı demokratik siyasi sistem, bir ülkenin en önemli yumuşak güç potansiyelini teşkil eder. Siyasi değerleri oluşturan unsurların başında gelen demokrasi, insan hakları gibi temel parametreler ülkeler açısından güçlü çekicilik faktörleri olarak ele alınmaktadır. Elbette ki bu hususların söylemsel bazda ifade edilmesi yeterli olmamakla birlikte bu siyasi değerlerin eksiksiz bir şekilde uygulanması esas olmaktadır (Yılmaz, 2011: 35).

Türkiye açısından konuyu ele aldığımızda ise her ne kadar Türk siyasal hayatında sancılı süreçlerin yaşandığı ve demokrasinin kesintiye uğradığı inişli ve çıkışlı dönemler olsa da Türkiye demokrasiyi içselleştirmeyi başarabilmiş bir ülkedir. Ayrıca demokratik yapının gündün güne kurumsallaşması ve meşruiyetinin giderek güçlenmesi Türkiye'nin hem bulunduğu bölgede hem uluslararası çevrelerde etkinliğini sağlamlaştıran önemli bir husustur. Bu açıdan bakıldığında Kalın'ın da üzerinde durduğu gibi Türkiye'nin yumuşak gücünün temel unsurlarından biri de demokrasi tecrübesidir. Bir başka şekilde söylemek gerekirse Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak gücün belki de en önemli nedeni Müslüman ülkeler arasında cumhuriyet rejimine sahip olması ve demokrasi ile yönetilmesidir. Örneğin; Arap Baharı sonrası yaşanan gelişmeler Türkiye'nin demokrasi çabalarının bölge halkları için nasıl ilham kaynağı olduğunu göstermiştir (Kalın, 2011: 8).

Yine de tarihi birikimi, kültür ve medeniyet açısından zenginliği, jeostratejik konumu ve insan kaynağı ile dünya genelinde önemli bir ülke konumunda olmasına rağmen Türkiye dış dünyada ne yazık ki yeterli düzeyde olumlu algı oluşturamamıştır. Demokratikleşme ile ilgili yetersizlikler, insan hakları ve özgürlüklere yönelik ihlaller, demokrasiyi kesintiye uğratan askeri darbeler Türkiye ile ilgili olumsuz algıların temel nedenleri arasındadır. Yaşanan siyasal sorunlar yanında ekonomik ve sosyal sorunlar da Türkiye'de uzun yıllar boyunca olumsuzluklara neden olmuştur. Türkiye'nin 2000'li yılların başından sonra AB'ne üyelik ile ilgili çalışmalarına hız vermesi demokratikleşme yönünde yaşanan sorunların çözümüne önemli katkı sağlamıştır. Siyasal değerler sisteminin merkezinde yer alan demokrasinin geliştirilmesinde etkili

olan etmenler arasında Kopenhag kriterlerine uyum için gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, Türkiye'nin daha fazla demokratikleşmesi, insan hak ve özgürlüklerine daha saygılı bir ülke olmasının kapısını aralamıştır (Özkan, 2013).

AB uyum yasaları ile temel insan hakları ve evrensel hukuk düzenlemeleri çerçevesinde birçok demokratik atılımın ve revizyonun gerçekleşmesinin yanı sıra 2010 yılında ülke genelinde yapılan referandum sonrası üniversitelerde başörtüsü sorunu, kat sayı engeli, parti kapatılması gibi demokratik özgürlüklerle bağdaşmayan birçok alanda yeni düzenlemelere gidilmiş ve demokratikleşme adına ciddi mesafeler kat edilmiştir (Bekaroğlu, 2015: 114). Ayrıca ordunun siyasal alandaki etkinliğinin azaltılması ve bu anlamda demokrasinin içselleştirilmesinin önündeki engelleri kaldırmada ciddi adımlar atılmış ve sivilleşme adına önemli gelişmeler yaşanmıştır (Barbak, 2018: 45). Dolayısıyla demokrasinin geliştirilmesi ve pekiştirilmesi adına gerçekleştirilen düzenlemelere bakıldığında sadece anayasa değişiklikleri ve uyum paketleri ile sınırlı kalmadığı, aynı zamanda hukuki reformlarında hayata geçirilmesi üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu anlamda yapılan reformların AB müktesebatı ile çelişmeyecek düzeyde olmasına da dikkat edilmiştir. İnsan haklarının daha iyi noktaya taşınması, işkenceyi önleyecek tedbirlerin alınması, ifade ve basın özgürlüğünün genişletilmesi, kültürel hakların güçlendirilmesi gibi birçok konuda belirgin bir aşama kaydedilmiştir (Özdemir ve Çiftlikçi, 2015: 135). AB'ye üyelik çerçevesinde müzakere sürecinin başlamasıyla hız kazanan adımlar Türkiye'nin demokratikleşme tarihinde önemli dayanak noktalarından birisi olmuş ve dolayısıyla bu durum Türkiye'nin yumuşak güç stratejisine ve model ülke konumuna olumlu etki yapmıştır (Altunışık, 2015).

Türkiye AB'ye üyelik süreciyle birlikte sadece siyasi kriterleri yerine getirme çabası içerisinde olmamış aynı zamanda ekonomik şartları da revize etme yönünde adımlar atmıştır. AB'ne üyelik sürecinin de etkisiyle hızla uygulamaya koyulan adımlar sayesinde liberal ekonominin benimsenmesi, finansal verimlilik ve direncin artırılması ve sosyal güvenlik sisteminde uygulamaya koyulan yeni düzenlemeler gibi yapısal reformlar sayesinde ekonominin istikrara kavuşması sağlanmıştır. Serbest piyasa ekonomisinin gelişmesi ve rekabet gücünün artmasına yönelik olarak uygulanan reformlar sonucunda ortaya çıkan tablo makroekonomik verilere de

yansımıştır. Gerçekleştirilen bu reformlar sayesinde öngörülebilir bir ekonomik yapının meydana gelmesi ve yatırım ortamının iyileşmesi mümkün olmuştur. Bunlar hiç şüphesizdir ki Türkiye'nin yumuşak gücünün artmasına katkıda bulunmuştur (Çalış ve Metkin, 2017: 22-24).

3.3. Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Uygulamaları

Soğuk Savaş'ın devam ettiği dönemlerde NATO bünyesinde yer alan ve Batı yanlısı bir dış politika güden Türkiye Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra iç ve dış etkenler nedeniyle dış politikasını önemli ölçüde değiştirmiştir. Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından küresel terörizmle mücadele konusunda Dünya genelinde kararlar alınması İslam ülkelerinde demokratik yönetim anlayışının gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu tarihten itibaren Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konum ve barındırdığı değerlerin batı medeniyetleri ile de uyumlu olması daha fazla anlam kazanmaya başlamıştır. Bu nedenle, 1990'lı yıllarda izlemiş olduğu tek yönlü politikalarını terk ederek yerine çok boyutlu ve karşılıklı bağımlılık esasına dayalı aktif bir dış politikaya yöneldiği görülmüştür. Türkiye'nin yürüttüğü dış politikada barışçıl yollar izlemesi ve düzen kurucu rol üstlenmesi de yumuşak gücünü arttıran etmenler olmuştur (Duran, 2008: 385-403).

Bu dönemde özellikle komşu ülkeler ile ekonomik ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesi ve aynı zamanda Avrupalılaşma temelinde hareket etmeyi hedefleyen Türk karar alıcıları yeni söylemler formüle etmişlerdir (Balcı, 2017: 10). Türkiye'nin bu dönemde değişen dış politikasına teorisyen ve akademisyen kimliği ile katkıda bulunan Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu tarafından yazılan "Stratejik Derinlik" adlı eserde ileri sürülen komşularla sıfır sorun, çok yönlü dış politika, yumuşak güç, ritmik diplomasi, merkez ülke (Davutoğlu, 2008: 79-84) gibi yeni söylemler dış politika uygulayıcıları tarafından şekillendirilmiş ve uygulanmaya çalışılmıştır (Yeşiltaş ve Balcı, 2011: 10).

Davutoğlu'nun dış politika vizyonu, Türkiye'yi siyasi ilişkilerin yanı sıra kültürel ve ekonomik ilişkiler kuran hem bölgesel hem de küresel bir aktör olma amacı taşımıştır. Çok boyutlu dış politikanın geliştirilmesiyle birlikte dengeli ve meşruluk ilkeleri daha işlevsel bir temele oturtulmaya çalışılmıştır. Dış politika alanında yeni söylemlerin de

geliştirilmesiyle birlikte Türkiye'nin etkinliği artmış ve böylece Türkiye dikkatleri üzerine çekmeyi başarabilmiştir. Kurubaş'ın da ifade ettiği gibi nüfuz, refah ve değer ekseni amaçlar güden Türkiye bölgesel ve uluslararası düzlemde saygınlığını daha da arttıran bir aktör pozisyonuna sahip olmuştur (Kurubaş, 2014: 1423).

Türkiye'nin İsrail ile yaşanan kriz süreci Arap ülkeleri ile olan ilişkilerine de sirayet etmiştir. Türkiye, İsrail'in 27 Aralık 2008 tarihinde Gazze'ye yönelik yapmış olduğu saldırılara karşı ilk andan itibaren açık biçimde tepki göstermiş ve sorunun çözümü için bölge ülkeleriyle görüşmelere başlamıştır. Türkiye, İsrail'in Gazze saldırısına misilleme olarak daha önce başlatmış olduğu Suriye ile İsrail arasındaki arabuluculuk misyonuna son verdiğini ilan etmiş, ayrıca saldırıda yaralanan çocukların Türkiye'ye getirilerek tedavi görmelerini temin etmiştir. İsrail'in Gazze saldırısından bir ay sonra 29 Ocak 2009 yılında dönemin Başbakanı Erdoğan'ın Davos Dünya Ekonomik Zirvesi'nde dönemin İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e insanlığa karşı işlediği suçlar neticesinde tepki vermesi ve oturumu terk etmesi Orta Doğu ve İslam coğrafyasında Türkiye'nin imaj ve itibarını bir kat daha artırmıştır. İsrail'in 30 Haziran 2010'da Gazze'ye insani yardım götürülen Mavi Marmara gemisine uluslararası sularda müdahalede bulunması ve çoğunluğu Türk vatandaşı olan gemi mürettebatından dokuz kişinin katledilip geri kalanlarının ise işkence ve kötü muameleyle maruz bırakılması Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkilerde önemli kırılma noktası olmuştur. Bu gelişmeler ile paralel bir şekilde Türkiye İsrail'e yönelik sert tavırlar içerisine girmiş ve iki ülke arasındaki ilişkiler gergin bir düzlemde seyir etmiştir (Kirişçi, Tocci ve Walker, 2010). Türkiye'nin İsrail'e yönelik olarak sergilediği bu tavır Arap dünyasında da büyük yankı uyandırmıştır. Dolayısıyla bu durum Arap ülkelerinde oluşan "Türkiye'nin ABD'den bağımsız bir şekilde dış politika izlemediği" algısının değişmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Türkiye'nin özellikle Orta Doğu'ya dönük izlediği dış politikanın yanı sıra siyasi ve ekonomik gelişiminin de bölge ülkelerinin Türkiye'ye olan ilgi ve sevgisini arttırmıştır.

Diğer taraftan Arap ülkeleri ile İsrail arasındaki barış sürecinin bozulması, Filistin sorununun daha da çıkmaza sürüklenmesi, ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ve sonrasında meydana gelen gelişmeler, İran'ın bölgesel gücünün artması ve Arap halkları arasındaki ayrışmaların daha da belirginleşmesi, Suriye gibi ülkelerin istikrarsızlık

belirtileri göstermeleri gibi yaşanan olumsuz gelişmeler de Türkiye'nin bölgede önemli bir aktör olmasında etken olmuştur. Dolayısıyla yaşanan tüm bu gelişmeler Türk karar alıcılarının bölgeye yönelik sorunların çözümünde aktif roller üstlenmesini gerekli kılarken, yumuşak gücünün artmasına da imkan sağlamıştır. TESEV'in hazırladığı rapora göre 2009-2010 yıllarında Arap ülkelerinden Ürdün, Filistin bölgesi, Lübnan, Suudi Arabistan, Mısır, Suriye ve Irak'ta yapılan kamuoyu araştırmaları Türkiye'nin bölgedeki popülerliğinin arttığını göstermiştir. Mısır, Ürdün, Lübnan, Fas ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde 2011 yılı Ekim ayında yapılan başka bir araştırmada ise Arap Baharının en büyük kazananının Türkiye olduğu ve Ortadoğu'da en yapıcı ülkenin Türkiye olarak görüldüğü kabul edilmiştir (Altunışık, 2010: 9-10).

Enerji politikaları açısından dış politika uygulamalarına bakıldığında Türkiye artan büyüme hızı doğrultusunda ucuz ve güvenli enerji kaynaklarına ulaşmak için alternatif sahalara açılmayı planlamış ve dış politikasını da bu yönde geliştirmiştir. Bu doğrultuda Türkiye Rusya, Azerbaycan, Türkmenistan ve İran'ı gündeminin üst sıralarına taşıyarak, aktif enerji hattının sahasını genişletme arzusunda olmuştur. Böylelikle konuya taraf olan ülkeler ile ikili-çok taraflı anlaşmalar ve işbirliği platformları vasıtasıyla çok boyutlu dış politika yaklaşımını daha bir anlamlandırmıştır. Ayrıca hayata geçirilen enerji projeleri ile Türkiye coğrafi konumunun verdiği avantajla zengin Asya ve Kafkasya yer altı kaynaklarının topraklarının üzerinden Avrupa'ya taşınmasını sağlamak gibi coğrafi açıdan da birleştirici bir misyon üstlenmiştir. Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Mavi Akım Gaz Boru Hattı, Türk Akım Gaz Boru Hattı, Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP), Nabucco Projesi, Kars-Gümrü-Bakü Demiryolu Hattı projeleri ekonomik işbirliklerinin gerçekleştirildiği ekonomik ve yumuşak güç girişimleri olarak örnek gösterilebilir. Bu projeler yardımıyla Türki Cumhuriyetler ile daha güçlü ekonomik ilişkiler ve kültürel bağlar oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca, Türk müteahhitlerinin Orta Asya bölgesindeki ülkelerde gerçekleştirdikleri projeler ve attıkları ekonomik adımlar bölge halkına istihdam imkanı sağlamış ve Türkiye'nin yumuşak gücünü arttırıcı etki yaratmıştır. Türkiye'nin bölge ülkelerindeki ek istihdama ve refah artışına sağladığı katkılar bu ülkelerin yöneticilerinin Türkiye ilgili olumlu düşüncelerinin artmasına neden olmakta ve yumuşak gücüne katkı sağlamaktadır. Diğer taraftan bölgesel istikrar ve güvenliğin sağlanması adına Rusya ile ilişkilerini geliştirirken

2008 yılında Gürcistan ile Rusya arasında yaşanan kriz sürecinde Kafkasya İstikrar ve İşbirliği Platformu girişiminde bulunmuş ve Gürcistan'ın toprak bütünlüğünden yana tavrını göstermiştir (Balcı, 2017: 298-299).

Yaşanan bu gelişmeler haricinde Türkiye'nin Arap Ligi'yle Türk-Arap İşbirliği Forumu, Şanghay İşbirliği Örgütü diyalog ortaklığı gibi bölgesel örgüt düzeyinde olan yapılar ile kurumsal düzeyde ilişki halinde olması da Türkiye'nin imajına katkı sağlamıştır. Diğer taraftan BM gibi önemli bir uluslararası örgütün Güvenlik Konseyi'nde 2009-2010 yılları arasında geçici üye olarak yer alması Türkiye'nin uluslararası alanda temsil gücünü arttırması bakımında önemli bir gelişme olmuştur. İstanbul'da 2004 yılında yapılan NATO zirvesi, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın 13. Zirve Toplantısı, G-20 Antalya Zirvesi gibi uluslararası ve bölgesel düzeyde örgütlerin zirvelerine Türkiye'nin ev sahipliği ve dönem başkanlığı yapması da Türkiye'nin çok boyutlu dış politikasının ve artan imajının somut göstergeleri olarak değerlendirilebilir. Bunlara ilaveten 2005 yılında İspanya ile Türkiye tarafından başlatılmış olan daha sonra BM Genel Sekreteri tarafından da benimsenerek bir BM girişimi halini almış "Medeniyetler İttifakı Projesi" ise kültürlerarası diyalog alanındaki başlıca uluslararası girişim olmuş, Türkiye'nin uzlaştırıcı ülke rolünde duyulan güvenini ve uluslararası imajını arttırmıştır. Tüm bu gelişmeler çerçevesinde Türkiye'nin imajının olumlu yönde seyretmesinin ve yumuşak gücünün artmasında uyguladığı dış politik hamlelerin etkisi önemli olmakla birlikte barışçıl bir dış politika yanlısı olmasının da katkısı oldukça fazladır (Akgün, 2009: 1).

3.4. Türkiye'nin Yumuşak Güç Kapsamında Kurum ve Kuruluşlarının Yürüttüğü Faaliyetler

Küreselleşmenin etkisi her alanda olduğu gibi diplomaside de köklü değişiklikler yaratmış ve diplomasiyi sadece hükümet değil, hükümet-dışı kuruluşlarında içinde yer aldığı bir zemine dönüştürerek siyasi karar alıcıların, lobilerin, düşünce kuruluşlarının, medya ve basın-yayın organlarının ve sivil toplum kuruluşlarının da diplomasinin aktörleri arasına girmesini sağlamıştır. Küreselleşme aynı zamanda yeni diplomasi kanalları da ortaya çıkarmış ve bu yeni kanallarla devletler diğer devletlerin kamuoylarına ve bu kamuoylarının birbirleriyle gerçekleştirdikleri iletişim ve etkileşim şekillerine daha fazla önem vermeye başlamışlardır. Yeni diplomasi

anlayışında devletler artık yumuşak gücü, kültürü, sivil toplumu merkezde tutarak diplomasiyi kurumları aracılığıyla ve/veya buna hizmet eden özel kurumlar ve diğer değişimleri destekleyerek yürütmektedirler (Önal, 2018: 98-99).

Türkiye'nin 1990'lı yıllarda başlayan çok taraflı aktif dış politika eğilimi ve dışa açılım süreciyle birlikte özellikle Balkanlar ve Türk Cumhuriyetlerinde kamu diplomasisi faaliyetlerinin de gelişme başladığı görülmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak gücün ve kamu diplomasisi uygulamalarının hangi seviyede olduğunu değerlendirmek için kamu diplomasisine hizmet eden belli başlı bazı kurumların incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda Türkiye'nin yumuşak güç bağlamında kamu diplomasisi faaliyetlerinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (Kamu Diplomasisi Başkanlığı), Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Anadolu Ajansı (AA), Dışişleri Bakanlığı, Yunus Emre Vakfı ve bu vakfa bağlı Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY), Türk Kızılay'ı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), TSK ve Türk Hava Yolları (THY) etkin olan kurum ve kuruluşları olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bahsi geçen kurumların yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının, yükseköğretim kurumlarının, yurt dışında faaliyet gösteren okul ve üniversitelerin ve belediyelerinde kendi faaliyet alanları ve etki sınırları içinde yumuşak güç uygulamaları ya da daha kapsamlı bir ifadeyle kamu diplomasisi faaliyetleri bulunmaktadır. Bu sayılan kuruluşların faaliyetleriyle ilgili yapılacak açıklamalar her bir kurum için ayrı bir çalışmanın konusu olacağı için burada fazla detaya girilmemiştir (Kocabıyık, 2019: 193).

3.5. Türkiye'nin Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü

Türkiye özellikle 2000'li yıllardan itibaren kamu diplomasisi yürütme konusunda önemli gelişmeler göstermiştir. Türkiye'nin bu yönde hayata geçirmiş olduğu kurumsal yapılardan biri 2010 yılında Başbakanlığa bağlı olarak ihdas edilen Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'dür. 30 Ocak 2010 tarihli ve 2010/3 sayılı Başbakanlık genelgesiyle kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün kuruluş genelgesinde küreselleşmenin bir sonucu olarak Uluslararası İlişkilerin eskiye nazaran daha karmaşık hale geldiği, ülkeler arasında yürütülen resmi diplomasi yanında uluslararası

toplumu etkileme ve yönlendirme aracı olarak Kamu Diplomasisi kavramının da ayrı bir önem kazandığı belirtilmiştir. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün kurulmasının temel nedeni Türkiye'nin uluslararası arenada uzun zamandan beri muhatap olduğu itham ve sorunlar karşısında haklı olduğunu kanıtlamaya yönelik çalışmalar yapılması ve başarıya ulaşılmasının sağlanmasıdır. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kuruluş genelgesinde bu koordinatörlüğün görevi “kamu diplomasisi alanında yürütülecek çalışmalar ile stratejik iletişim tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktır.” cümlesiyle açıklanmıştır (KDK, 2018a).

Koordinatörlük, Türkiye’de kamu diplomasisi kavramının yerleşmesi ve bu alanda bir farkındalık oluşması için üniversite programları, siyasal iletişim faaliyetleri ve medya-tanıtım alanlarında çalışmalar gerçekleştirmiştir. Düzenlenen üniversite programlarında; kamu diplomasisi hakkında paneller, dış politika ile ilgili tanıtım programları ve çalıştaylar ve gençlik programları yer almıştır. Siyasal İletişim Faaliyetleri çerçevesinde ülkeler arasında toplantılar, akıl insanların yer aldığı konferanslar, Avrupa toplantıları, paneller ve uluslararası zirveler gerçekleştirilmiştir. Medya-Tanıtım Çalışmaları çerçevesinde, gazeteci heyetlerinin yer aldığı programlar, uluslararası basın bilgilendirme toplantıları ve kültür ve tanıtım faaliyetleri yürütmüştür (KDK, 2018b).

Ancak genelge ile kurulmuş bir koordinatörlük yapısında olması, özel bir bütçesinin olmaması ve personel kaynaklarının bulunmaması gibi etkenler koordinatörlüğün tüm kamu diplomasisi faaliyetlerini koordine etme görevini yerine getirmesini zamanla engellemiştir. Bu sebeplerden dolayı Türkiye'nin 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçmesiyle birlikte bu koordinatörlüğün görevleri, 24 Temmuz 2018 Tarih ve 30488 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 14 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Başkanlığın temel hedefi “ulusal ve uluslararası kamuoyları, karar alıcı aktörler ve medya ile derinlikli ve çok yönlü ilişkiler geliştirmek; iletişimin tüm araç ve yöntemleri ile Türkiye'nin her alanda nitelikli temsilini sağlamak ve bu doğrultuda Türkiye markasını güçlendirmek” olarak belirtilmiştir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının bünyesinde oluşturduğu

başkanlık düzeyinde teşkilatlanmasının yanı sıra ilişkili olduğu TRT kuruluşu ve bağlantılı olduğu AA ve Basın İlan Kurumları ile de kurumsal olarak bağlılıkları bulunmaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2018).

Yumuşak güç uygulamalarında kullanılan medya diplomasisi, hükümet ve diğer kamu diplomasisi aktörlerinin dış politikada etkinliğini sürdürmek, hedef yabancı ülkeleri, ulusal ve uluslararası toplumu etkilemek, ikna etmek ve yönlendirmek amaçlarıyla kamuoyu ve kamu politikası oluşturmak için oldukça sık başvurduğu bir araç haline gelmiştir. Türkiye’de de medya diplomasisi son yıllarda önemli oranda güç kazanmış, kamu yayıncılığı ilkesiyle büyük bir temsil görevi gören TRT ile AA bu alanda ulusal ve uluslararası faaliyetlerini arttırmış ve güçlendirmiş, birçok ülkede aktif olarak temsilci ofis ve kuruluşlarıyla birlikte yayın faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bağlamda TRT, Türkiye’nin ilk televizyon kanalı olarak Ankara’da 1964 yılında özel bir yasa yoluyla özerk tüzel bir kişiliğe sahip olarak kurulmuş, 1972 yılında gerçekleştirilen anayasa değişikliği sonucunda “tarafsız” bir kamu iktisadi kuruluşu olarak tanımlanan TRT’nin hukuki statüsü 2018 yılı Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile birlikte Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına bağlanmıştır (TRT, 2020).

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir alanı olan medya diplomasisi, 2000’li yıllardan itibaren dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kavramsal ve kurumsal olarak değişim ve gelişime uğramıştır. Bu değişim süreci içerisinde Türkiye’de dünyada diğer ülkeler gibi küresel çerçevede ve kamu diplomasi yürütmede etkin bir yayın ilkesine sahip olmak istemiş, bu amaçlarla kamu yayıncılığı sürdüren TRT’de medya diplomasisi çerçevesinde yeniden yapılandırılarak farklı dillerde yayın yapan ve dünya kamuoyuna hitap edebilen bir kanala dönüşmüştür. TRT’nin 2000’li yıllardan itibaren başlayan bu değişimiyle önemi giderek daha da artmış, başta Balkanlar, Orta Doğu ve Orta Asya coğrafyası olmak üzere birçok ülkede onlarca dilde yayın faaliyeti ile soydaş ve akraba topluluklarına Türkçenin yanı sıra bölge dillerinde de içerik ve paylaşımlar yapmaya devam etmiştir. TRT’nin yurt dışına yönelik yaptığı yabancı dildeki yayınların yanında Türkçe yayınlarla yurt dışında yaşayan Türkler ile akraba ve kardeş toplulukların Türkiye ile kültürel bağlarının sürmesini de amaçlayarak onların eğitim ve kültür düzeylerinin gelişimiyle dil, din ve geleneklerini unutmamalarına da gayret göstermiştir (Cankaya, 2003: 116-117).

Günümüzde kamu diplomasisi faaliyetleri çoğunlukla kitle iletişim araçları vasıtasıyla yürütülen bir bilgi mücadelesi halini almıştır. Bu nedenle Türkiye, ilk olarak 2006 yılında 32 dilde yayın yapan “Türkiye’nin Sesi” radyosunu ardından da 2008 yılında 38 dilde yayın yapan “trt-world.com.tr” adlı web sitesini kurmuştur. 2009 yılında özellikle Türkiye ve Orta Doğu’daki Kürtlere yönelik TRT Şeş/TRT 6 kanalı ile arka planda PKK’yı pasifize etmeye yönelik hamleler terör örgütüyle mücadele kapsamında PKK’nın yurt dışındaki yayın organı olan Roj Tv’nin kara propaganda faaliyetlerinin etkisini kırmayı amaçlayarak önemli bir stratejik hamle gerçekleştirmiştir (Aydemir, 2016: 368-370).

2009 yılında TRT Avaz kanalını yeniden yapılandırarak başta 27 ülkede yaşayan 250 milyonluk Türk dünyası olmak üzere Balkanlardan Orta Doğu’ya kadar çok geniş birçok coğrafyaya hitap etmeye başlamıştır. TRT Avaz, Balkanlar’dan Arnavutluk ve Bosna-Hersek dahil olmak üzere 8 ülkeden, aralarında Balkan dillerinden Arnavutça ve Boşnakçanın da bulunduğu 8 dilde yayın gerçekleştirerek Türkiye’nin ve Türk kültürünün tanıtılması, Türkçenin yaygınlaştırılması gibi konularda etkin bir işlev görerek Türkiye Cumhuriyeti ile Türkçe konuşan ülkeler ve geniş bir coğrafya arasında bir kültür köprüsü oluşturmayı hedeflemiştir. 2010 yılında Orta Doğu’daki İslam dünyasında yer alan 22 ülkedeki 350 milyonluk nüfusa yönelik yayın yapan bir televizyon kanalı olarak kurulan TRT ARAPÇA isimli kanal Arap ülkeleriyle Türkiye arasındaki bağların güçlendirilmesinde önemli görev üstlenmiştir. Arap ülkelerinde en çok seyredilen kanal olmayı hedefleyen kanal 2015 yılında TRT-El Arabia adını almıştır (Aydemir, 2016: 368-370).

2015 yılında yayın faaliyetline başlayarak dünyaya İngilizce haber yapan TRT World kanalı, TRT-6, TRT Arapça ve TRT Avaz kanallarına görece evrensel bir vizyon anlayışı ile Türkiye’nin dünyaya açılan yüzü olmuştur. TRT World ayrıca medya diplomasisi alanında 2017 yılında ilki düzenlenen “TRT World Forum” adında proje ile aralarında uzman akademisyen, siyasetçi, gazeteci, sivil toplum uzmanı yurt içi ve yurt dışından yüzlerce alanında uzman kişileri bir araya getiren uluslararası bir organizasyona da imza atmıştır (TRT Haber, 2018). TRT, bugün bünyesinde barındırdığı 14 adet televizyon kanalı, 14 adet radyo kanalı, trt.net.tr ve 41 dilde hazırlanan www.trtvotworld.com web siteleri ve 5 adet basılı dergisiyle ülkemizin

kültür, sanat ve eğitimine önemli destek sağlarken farklı dillerde gerçekleştirdiği uluslararası yayınlarıyla da Türkiye'nin yumuşak gücünü tüm dünyaya yansıtmaya devam etmektedir (TRT, 2020).

Türkiye'de medya diplomasisinin günlük iletişim ve uluslararası yayıncılık bağlamında en eski ve köklü kurumları arasında yer alan AA, Milli Mücadele Döneminde yurt içinde ve yurt dışında ulusal mücadeleye destek olmak, Türkiye'nin haklı talepleri ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası kamuoyunu aydınlatmak ve bazı çevrelerin yürüttüğü kara propaganda faaliyetlerini engellemek amaçlarıyla 6 Nisan 1920 yılında kurulmuştur. AA, 1920 yılında faaliyetine başladığında, Türkiye'de Fransızlara ait Havas ve İngilizlere ait Reuters haber ajansları birlikte faaliyet yürütmekteydi. Mondros Mütarekesi'nden sonra işgal devletlerine verilen imtiyazlar ile beraber İstanbul'u işgal eden Fransız ve İngilizlerin denetiminde 1920 yılında faaliyetine başlayan Türkiye-Havas-Reuter ajansı, Kurtuluş Savaşı aleyhinde yayınlar yapan bir haber ajansı konumundaydı ve ağırlıklı oranda kara propaganda içerikli taraflı haberler üretmekteydi. Mustafa Kemal Atatürk, Milli Mücadele'nin ruhuna aykırı olan bu Havas-Reuter ortaklığı haber ajansını sonlandırmak için AA'nın kurulmasına öncülük etmiştir. Atatürk, AA'nın Batıdaki ajanslar gibi bir haber ajansı olabilmesi için 1 Mart 1925 yılında "Anadolu Ajansı Türk Anonim Şirketi"nin kurulmasını sağlamıştır. AA, Milli Mücadele Döneminin ve Kurtuluş Savaşı'nın her aşamasında yer almış, TBMM'nin yürürlüğe koyduğu ilk yasaları iletmış ve Cumhuriyet devrimlerinin hepsine tanıklık etmiştir (Anadolu Ajansı, 2020b).

Dünyada her geçen gün yumuşak güç ekseninde kamu diplomasisinin etkinliği ve değeri giderek artmış, iletişim teknolojilerinin ve yazılı, görsel ve elektronik kaynaklı medya araçlarının hızla gelişmesiyle birlikte ülke sınırlarını aşan geniş kitlelere ulaşip kamuoylarını bilgilendirmek, yönlendirmek ve etkilemenin fırsatları da çoğalmıştır. Bu kapsamda medya tarafından yürütülen "gündem oluşturma, imaj ve marka yaratma, ikna etme ve ön yargıları değiştirerek yanlış algıları yıkma, dış politikayı etkileme, sempati oluşturma, tanıtım faaliyetleri yapma, kamuoyunu bilgilendirme, insani yardımları aktarma, iç ve dış politikalara destek verme" gibi medya diplomasisi faaliyetleri daha da önemli hale gelmiştir. AA, kurulduğu günden bu yana, iç ve dış kamuoyuna yönelik bilgilendirici faaliyetlerin yanı sıra ülkemiz hakkında oluşan

önyargıları yıkarak gerek iç, gerekse dış kamuoyunu bilgilendiren ve etkileyen yayımlar yapmakta, haberlerinde tarihi ve kültürel mirasımızı ön plana sunarak Türkiye'nin hakkında olumlu imaj yaratma gayreti içerisinde çalışmalarına devam etmektedir (Anadolu Ajansı, 2020a).

Türkiye'nin yeni kamu diplomasisi vizyonu çerçevesinde Dünyanın en iyi ilk beş ajansı arasına girmeyi hedeflediğini duyuran AA, Türkiye'nin imajının tamamlayıcı unsurlarından olan dış politika vizyonunu, kültürel zenginliklerini, siyasi değerlerini, geliştirdiği enformasyon altyapısıyla geniş kitlelere ulaştırma konusunda Türkiye'nin ortaya koyduğu yeni dış politikaya ve kamu diplomasisi politikalarına uyacak bir yayıncılık projesi geliştirerek yeni medya anlayışı içeriğinde dijital diplomasi yöntemlerine büyük önem vermiş, bu bakımdan Facebook, Instagram, Youtube, Vimeo, Twitter gibi sosyal medya kanallarını etkin kullanarak haber ve yayın akışını gerçekleştirmiştir. AA bugün itibarıyla 13 ayrı dilde yayın yapabilen, 32 ülkede ofisi ve 86 ülkede temsilciliği olan bir ajans durumundadır (Anadolu Ajansı, 2020a).

AA, Türkiye'nin daha çok AB, Afrika, Ortadoğu ve Kafkasya politikaları çerçevesinde şekillenen gelecek inşa etme perspektifi doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda söz konusu bölgelerde etkin olma çabası göstermekte, bu bölgelerde bulunan ülkelerin kamuoylarında gündem oluşturmaya çalışmaktadır. AA, Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda ülke tanınırlığını ve sempatik yönünü ortaya sunmak için devlet destekli yardım kuruluşlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının yaptığı yardımları da dünya kamuoyuna duyurmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH), Cansuyu Yardımlaşma Derneği, Yardımelî Derneği, Kimse Yok Mu Derneği ve Yeryüzü Doktorları gibi sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra TİKA, AFAD, YTB, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM), TRT ve Kızılay gibi kamu kurum ve kuruluşlarında yurt içi ve yurt dışı faaliyetlerini haberleştirmektedir. AA ayrıca kamuoyunun nabzını belirlemek ve kamuoyu gündemi oluşturmak maksatlarıyla toplumların kanaat önderleri ve vatandaşlar ile görüşmeler yapmakta, Türkiye'nin dış temsilcilikleri ve yurt dışında faaliyet gösteren üniversite, okul, vakıf, şirket gibi resmi ve gayri resmi kuruluşlar arasındaki akademik ve kültürel programlar

ile karşılıklı işbirliğini arttıran ikili ve çok taraflı projelerin ve organizasyonların duyurulmasına da gayret etmektedir.

Türkiye'nin uluslararası kamuoyu nezdinde saygınlığını artırıcı dış tanıtım faaliyetlerini etkin şekilde yürüten AA, kamu diplomasisinin en önemli uygulama alanlarından olan kültürel faaliyetlerin aktarımı ve etkileşimi konusunda da Türk dilinin yayılması için faaliyet gösteren YEE'nin etkinliklerine ilişkin haberleri de sıklıkla servis etmektedir. AA, Türkiye'de Doğu Türkistan olarak bilinen Çin'in Sincan Özerk Bölgesindeki topraklarda yaşanan soykırıma ve Rusya'nın ilhak ettiği Kırım'daki Tatarların sorunlarına da geniş yer vermiş, uluslararası kurum ve kuruluşları harekete geçme çağrısı yaparak ülke ve dünya gündemi oluşturmayı başarmıştır. AA'nın gündem oluşturduğu bir diğer olay da Suriye'deki Esed rejimine ait güçlerin, savaşçı muhalifler ile sivil halka kadın, genç, çocuk ayırt edilmeksizin yaptığı işkencelere ve işlediği kimyasal katliamlara ait fotoğrafları yayınlaması olmuştur. Söz konusu fotoğraflar dünyanın gündemine oturmakla kalmayıp, BM Güvenlik Konseyi'nde düzenlenen bir oturumda da ele alınmıştır. AA, Türkiye'nin PKK, DEAŞ ve PYD gibi terör örgütleriyle mücadele amacıyla yürüttüğü Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı gibi askeri operasyonların haklılığını kamuoyuna yansıtması bakımından etkili olmuştur. Ayrıca, Türkiye'yi Suriye'nin kuzeyinden kuşatmayı amaçlayan terör koridorunun kurulması hedefine yönelik olarak emperyalist ülkelerin bölgede yürüttükleri faaliyetlerin ifşa edilmesi konusunda da küresel haber ajanslarının tek boyutlu algı yönetimiyle yapmış oldukları habercilik faaliyetlerini etkisiz hale getirmiştir (Anadolu Ajansı, 2020b).

Dışişleri Bakanlığı bünyesinde teşkil edilmiş Enformasyon Genel Müdürlüğü ve Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü kamu diplomasisi faaliyeti yürüten kurumlardandır. Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün temel görevi Dışişleri Bakanlığının sözcülüğünü yapmak, yerli ve yabancı medyaya ait kuruluşlar ve medya mensupları ile ilişkilerin devam ettirilmesi, basın toplantılarının ve Bakanlığın yaptığı açıklamaların kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktır. Bu müdürlük, yerli ve yabancı kamuoyuyla medya kanalıyla dış politika konusunda bilgi paylaşımı yapmakta, kamu diplomasisi faaliyetlerinin planlanması ve yürütülmesinde ilgili kuruluşlarla işbirliği gerçekleştirmektedir. Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü; ilgili

kurum ve kuruluşların da desteğini alarak bilim, kültür, eğitim, spor gibi alanlarda diğer ülkelerle ve uluslararası kuruluşlarla karşılıklı ve çok yönlü ilişkiler ve işbirlikleri gerçekleştirmektedir. Diğer yandan gerçekleştirdiği ve koordine ettiği proje ve faaliyetler yoluyla Türkiye'nin yurtdışındaki tanıtımına katkıda bulunmaktadır (Dışişleri Bakanlığı, 2010).

Türk toplumunun ve Türkiye'nin diğer ülkelerde her açıdan tanıtılması, Türkiye'ye özgü değerleri, tarihi, dil ve edebiyatı, arkeolojik mirası, bilimsel yaşamı, sanatı, mimarisi, mutfağı, gelenekleri çeşitli etkinliklerle dış dünyaya yansıtma görevi de Kültür ve Turizm Bakanlığı ile birlikte Dışişleri Bakanlığı'nın bu genel müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Türkiye'nin yurtdışındaki misyon ve elçilikleri tarafından geniş bir coğrafyada düzenlenen başlıca etkinlikleri; "Türk Kültür Günleri/Haftaları", "Türk Sinema Günleri", "Türk Festivalleri", "Türk Yemekleri Haftası", çeşitli sanat sergileri, dans gösterileri, konserler, kültür ve sanat alanında konferans ve seminerler, şiir festivalleri, edebiyat günleri, vb. faaliyetlerden oluşmaktadır. Uluslararası alanda gerçekleştirilen bu faaliyetlere Türkiye'nin kültür ve sanat platformlarında görünürlüğünün artırılması için Türk sanatçılarının katılımları da teşvik edilmektedir 2018 yılında bakanlık desteği ile birlikte yurtdışında bulunan elçilik ve misyonlarımız tarafından 137 kültür ve sanat etkinliği düzenlenmiştir (Dışişleri Bakanlığı, 2018a).

Dünyanın en eski bilimsel etkinliklerinden sayılan ve 19. yüzyılın ortalarından beri düzenlenen "EXPO" yani "Dünya Sergileri" ülkeleri hem ticari yönden bir araya getiren hem de kültürel tanıtımı üstlenen organizasyonlardır. Dünya Sergilerinin temel amacı dünyanın geleceğine yönelik bilimsel ve kültürel birikimlerin paylaşılması, kültürel zenginliklerin ve projelerin sergilenerek yeni fikirlerin yaratılmasına imkan vermesi ve sosyo-kültürel gelişime evrensel düzeyde katkıda bulunulmasıdır. Dünya Sergileri, merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Sergiler Bürosu (Bureau International des Expositions - BIE) tarafından düzenlenmektedir. Türkiye 5 Ekim 2004'de BIE'ye üye olmakla birlikte 1851 yılından bu zamana kadar dünyanın farklı yerlerinde düzenlenen 63 dünya sergisinden 17'si Osmanlı İmparatorluğu döneminde, yine 17'si Cumhuriyet döneminde olmak üzere katılım gerçekleştirilmiştir. Son olarak ülkemiz 29 Nisan - 7 Ekim 2019 tarihleri arasında Pekin'de organize edilen botanik sergisine katılmıştır. "Yeşil Doğa, Daha İyi Yaşa" tümcesi sergi teması olarak belirlenirken

Türkiye'nin teması ise, "Geleceği Yeşil ile Kucakla" şeklinde belirlenmiştir (Dışişleri Bakanlığı, 2019).

Türkiye'nin uluslararası ortamda yürütmekte olduğu yumuşak güç ve kamu diplomasisi uygulamalarının en önemli aktör ve kurumlarından birisi, Türkiye İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA)'dır. ABD'nin önde gelen yardım kuruluşlarından biri olan Birleşik Devletler Uluslararası Gelişim Ajansı (The United States Agency for International Development) USAID ile benzerlik gösteren TİKA, dünyanın birçok ülkesinde insani yardım faaliyetlerini sürdürmektedir. TİKA, 1990'lı yılların başında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Kafkasya ve Orta Asya coğrafyasında bağımsızlığını yeni kazanan ülkeler başta olmak üzere Türkçenin konuşma dili olarak kullanıldığı ve Türkiye'nin komşusu olan ülkeler ile gelişmekte olan ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle ekonomik, teknik, ticari, kültürel, sosyal ve eğitim konularında proje ve programlar aracılığıyla işbirliği geliştirmek amacıyla 1992 yılında Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuştur. 1999 yılında Başbakanlığa bağlanan kurum, 2012 yılında Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ismini alarak yeniden yapılandırılmış, daha esnek ve hızlı karar alabilen bir yapıyla faaliyetlerine devam etmiştir. TİKA, günümüzde dünyada 60 ülkede yer alan 61 Program Koordinasyon Ofisi sayesinde 150 ülkede her yıl sayısız proje gerçekleştirmektedir. Türkiye dost, kardeş ve akraba ülkelerde TİKA vasıtasıyla gerçekleştirdiği çalışmalarla bir barış kuşağı kurma projesi yürütmektedir (TİKA, 2020). TİKA'nın tüm faaliyetleri kurumun web sitesinde ayrıntılı biçimde yer almaktadır. TİKA, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin dış ülkelerde tanıtılması, yaygın hale getirilmesi ve devamlılığının sağlanması konusunda faaliyet yürüten bir kurumdur ve Türkiye'nin dışa açılan yüzünü temsil etmektedir. Gerçekleştirmiş olduğu kalıcı uygulamalar, yürüttüğü faaliyetler ve tamamladığı projeler ilgili ülkelerde Türkiye'nin prestijine önemli katkıda bulunmuştur (Özkan, 2012: 90).

Türkiye'nin yumuşak gücüne katkı sağlayan ve yurt dışında kültürel diplomasi faaliyetlerini yürüten ayrıca Türkiye'nin sahip olduğu kültürel değerlerin ve Türkçenin stratejik bir iletişim aracı olarak kullanılmasını sağlayan bir başka kuruluş ise 2009 yılında Yunus Emre Vakfı bünyesinde kurulan Yunus Emre Enstitüsü (YEE)'dür.

Yunus Emre Vakfı, 2007 yılında Türkiye’yi, kültürel zenginliğini, Türkçeyi, Türk kültürünü ve sanatını tanıtmak, diğer ülkelerle dostluk ilişkilerinin iyileştirilmesini sağlamak, kültürler arası alışverişi arttırmak, bu konu hakkındaki gerek yurtiçinde gerekse de yurtdışında yer alan bilgi ve belgeleri yararlanabilmeleri için Dünyanın hizmetine ve kullanımına sunmak, Türk kültürünü ve sanatını öğrenmek isteyenlere yurtdışında hizmet vermek amacıyla 5653 sayılı kanunla kurulmuştur. Bu vakfa bağlı bir kuruluş olarak kurulan YEE ise kanundaki amaçları yerine getirmek amacıyla yurtdışında kurduğu kültür merkezlerinde yabancıların Türkçe öğrenmesini sağlaması yanında Türkiye’nin tanıtımı için kültür ve sanat faaliyetleri düzenlemekte ve bilimsel çalışmalara destek vermektedir. YEE, 2009 yılında kurulmasından itibaren yurtdışında gerçekleştirdiği faaliyetler için günümüzde 43 ülkede 58 kültür merkezi sayısına ulaşmıştır (Yunus Emre Enstitüsü, 2020).

Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri adıyla faaliyet gösteren bu merkezler Türkçenin öğretilmesi yurtdışındaki insanlara öğretilmesi ve bu ülkelerde daha yaygın hale getirilmesi için akademisyen ve araştırmacıların yetiştirilmesine katkı sağlamakta ve düzenlediği çeşitli eğitim, öğretim ve sertifika programları yardımıyla Türk kültürünü, sanatını ve müziğini yurtdışında tanıtmaya çalışmaktadır. Enstitü bünyesinde kurulan Yunus Emre Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi, yurt dışında düzenlenen Türkçe kursları ile ilgili standartların oluşturulması ve Türkçenin bir dünya dili olarak öğretilmesi konusunda faaliyette bulunmayı amaçlamaktadır.

YEE, ilk kez 2009 yılında Saraybosna’da açılışını yaptığı Saraybosna Yunus Emre Türk Kültür Merkezi kanalıyla Balkan coğrafyasında faaliyetine başlamış ve sonraki 2 yıl içerisinde sırasıyla Tiran, Foynista, Mostar, İşkodra, Priştine, İpek, Üsküp, Bükreş ve Köstence kentlerinde de merkezler açmıştır. Enstitünün en önemli hedefi Türkçeyi dünya dili haline getirmektir ve 100 Türkiye Kütüphanesi isimli proje en önemli projesi olarak kabul edilmektedir. Bu kütüphaneler Türk dili, kültürü, sanatı, tarihi ve medeniyeti ile ilgili akademik ve entelektüel çalışmalar yapmak isteyen yabancı öğrencilere ve araştırmacılara kaynak temin etmek ve bu yolla hem Türkiye’nin tanıtımına hem de bilimsel araştırmalara katkı sağlamaktır. Aynı zamanda TİKA’nın 1999 yılında yürütmeye başladığı en önemli projelerden biri olan “Türkoloji Projesi” ile hedef ülkelerle protokoller imzalanmış ve bu ülkelerdeki üniversitelerde

Türk Dili ve Edebiyatı, Türkoloji bölümleri ve Türkçe Kursları açılmıştır. Türkoloji Projesi, yabancı ülkelerin vatandaşlarına, soydaşlarımıza ve akraba topluluklar ile Türkçe bilmeyen gurbetçi vatandaşlarımıza Türk dilini öğretmek, Türk kültürünü, tarihini ve sanatını tanıtmak için hayata geçirilmiş ve önemli bir kültür diplomasisi faaliyeti yürütmeyi sağlamıştır. Bu proje TİKA tarafından 10 yıl boyunca başarıyla sürdürülmüş daha sonra 20 Eylül 2011 tarihinde özel bir protokol imzalanarak YEE'ne devredilmiştir (Ekşi, 2014). Enstitü ayrıca "Balkanlarda Kültürel Mirasın Yeniden İnşası Projesi" ve "Balkanlarda Geleneksel Türk El Sanatlarının İhyası Projesi" kapsamında Balkanlarda savaş sırasında tahrip olmuş el yazması eserlerin onarılması ve bakımı, yanan eserlerin kopyalarının temin edilmesi ve mevcut eserlerin korunması görevlerini de yürütmektedir (Güzel, 2016: 354-356).

Dünya üzerindeki birçok gelişmiş ülke yüzyıllar öncesinden Alliance Francaise, Cervantes Enstitüsü, Goethe Enstitüsü, Konfüçyüs Enstitüsü, British Council gibi YEE'nin muadili vakıfları büyük destek vererek hayata geçirmiş ve kendi kültürlerini dünya geneline yaymak amacıyla lobicilik faaliyetleri icra etmişlerdir. Dil kursları ve enstitüler kültür diplomasisinin en önemli uygulama alanlarıdır ve dil, sanat, folklor gibi alanlarda ülke tanıtımında rol oynamaktadırlar. Türkiye, bölgesel bir güç olmayı hedeflemekte ve uluslararası arenada ağırlığını koyabilen, sözü dinlenen bir aktör ülke olma iddiasındadır. Bu nedenle, YEE'de kendi ülkelerinin kültürünü ve dilini yaygınlaştırmaya çalışan Goethe Enstitüsü, British Council ve Cervantes enstitüleri gibi dünyanın dört bir yanında benzer işlevi yerine getirmeyi hedeflemektedir (Yurtnaç, 2013: 800-809).

Türkiye'nin kamu diplomasisi yürütme çabalarına katkı sağlayan kurumlardan bir diğeri 2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)'dir. Bu başkanlığın temel görevi yurtdışında yaşamakta olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına, soydaş akraba topluluklarına ve Türkiye'de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilere yönelik çalışmaları koordine etmek, bu alanlarda sağlanan hizmetleri ve yürütülen faaliyetleri geliştirmektir. Kurumun amaçları ve faaliyet alanları 06.04.2010 tarih ve 27544 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış olan "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda" belirtilmiştir. Bu kanuna göre kurumun öncelikli amacı yurtdışında

yaşamakta olan vatandaşlarımız hakkında çalışmalar yapmak ve sorunları ile ilgili çözüm yolları üretmektir. İkinci amacı; soydaş ve akraba topluluklar ile sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla bu topluluklara yönelik faaliyetler yürütmektir. Son amacı ise AB kapsamında yürütülen projeler ile Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarınca ülkemizde eğitim görmesi uygun görülen kişilerle uluslararası anlaşmalar çerçevesinde ülkemize gelen öğrencilerin, eğitimlerini başarıyla tamamlamalarının sağlanması için her türlü esasları belirleyerek ilgili kurumlar arasında koordinasyon sağlamaktır (Resmi Gazete, 2010).

YTB, 1960'lı yıllarda Avrupa'da çeşitli ülkelerle imzalanan işgücü antlaşmaları üzerinde durmuş ve bu antlaşmaları Türk diasporasının temeli olarak ele almıştır. Bugün sayıları yaklaşık 6,5 milyona ulaşan Türk diasporasının önemli bir kısmını, söz konusu işgücü antlaşmalarıyla Avrupa ülkelerine yerleşen vatandaşlarımız oluşturmaktadır. Bu nedenle YTB, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın anavatanına aidiyetlerinin korunmasını, yaşadığı ülkelerde anadil, kültür ve kimliklerinin muhafaza edilmesini ve toplumsal statülerinin güçlendirilmesini sağlamak maksatlarıyla Türkiye'nin diaspora politikasını gerçekleştirmek üzere onları asimilasyona karşı korumayı amaçlamıştır. Böylelikle dünyada bir Türk diasporasının oluşturulması hedeflenmiştir (Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Topluluklar Başkanlığı, 2014).

Özellikle 1960'lı yıllardan sonra Türkiye ve diğer ülkeler arasında imzalanan ikili anlaşmalara uygun biçimde burslar sağlanmasına rağmen ülkemizin uluslararası öğrenci politikası ilk kez 1992 yılında sistematik hale getirilmiş ve "Büyük Öğrenci Projesi" adlı çalışma başlatılmıştır. YTB'nin kurulması sonrasında bu kurum Büyük Öğrenci Projesi'ni de yürütmekle görevlendirilmiştir. Önemli bir girişimle başlatılan "Büyük Öğrenci Projesi" çok sayıda öğrencinin Türkiye'de eğitim görmesine imkan tanımıştır. YTB ve ilgili diğer kurumların işbirliği sonucunda 2012 yılında "Türkiye Bursları" programı uygulamaya koyulmuştur. Türkiye Bursları, Türkiye'nin küresel ve bölgesel boyutta sahip olduğu yumuşak gücün araçlarından biridir. Bu burslar Türkiye'de yüksek öğrenim görmek isteyen soydaş veya akraba topluluklarına mensup öğrencilere eğitimleri süresince maddi destek sağlamayı, ülkeler arasındaki işbirliğinin

ve toplumlar arası karşılıklı anlayışın geliştirilmesine katkı sunacak yeni nesillerin yetiştirilmesi ve küresel bilgi zenginliğine katkıda bulunulmasını hedeflemektedir. Türkiye Burslarının 2012 yılında uygulanmaya başlandığı sırada toplam 10.000 bin civarında başvuru alınırken 2019 yılı itibariyle dünyanın 167 ülkesinden 145.700 başvuru gerçekleşmiştir. Türkiye burslarının yanı sıra uluslararası öğrencilere yönelik öğrenci kampları, buluşmaları, kültür, sanat, kişisel gelişim eğitimlerini içeren uluslararası öğrenciler akademisi faaliyetleri de Başkanlık tarafından gerçekleştirilmektedir (Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Topluluklar Başkanlığı, 2014).

Türk Dünyası'nın Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) olarak da bilinen ve Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde önemli bir yeri olan TÜRKSOY, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kültür Bakanları tarafından 1993 yılında Almatı'da imzalanan anlaşmayla kurulmuştur. TÜRKSOY'un toplam 14 üyesinden 6 tanesi kurucu üye ve 8 tanesi gözlemci üye olarak görev yapmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu'na bağlı Tataristan, Başkurdistan, Saha, Altay, Tıva, Hakas Cumhuriyeti ve Moldova'ya bağlı Gagavuz Yeri TÜRKSOY'a gözlemci üye olarak katılmışlardır. TÜRKSOY, Türk dünyasının ortak kültürünün gelişmesini sağlayarak Türk topluluklarının birlikteliği ve kardeşliğini sağlamlaştırmayı hedeflemekte ve Türk dünyasının kültürel mirasını ve medeniyet birikimini gelecek nesillere ulaştırmak ve dünyaya tanıtmak için çalışmalar yürütmektedir. TÜRKSOY'un bazı faaliyetleri arasında Nevruz kutlamaları gibi geleneksel etkinlikler, düzenli konsey toplantıları, bilimsel faaliyetler ve özel proje destekleri yer almaktadır. Türk dünyasının ortak geleneği ve bahar bayramı olan Nevruz, TÜRKSOY'un geleneksel faaliyetlerinin başında yer almaktadır ve başarılı çalışmalar sayesinde bütün insanlığa mal edilmiştir. Nevruz, baharın gelişini ilan eden ve Bahar Bayramı olarak adlandırılan bir kavramdır. TÜRKSOY tarafından düzenlenen ve binlerce sanatseverin katılımıyla UNESCO Genel Merkezi'nde ve BM Genel Kurulu'nda gerçekleştirilen tarihi kutlamalar yanında Avusturya, Almanya ve İngiltere'de, son olarak da 2018 yılında Balkan ülkelerinde coşkuyla kutlanmıştır. TÜRKSOY, Türk topluluklarının ortak geçmişini, dil, kültür, edebiyat ve sanatını bir bütün halinde ele alan birçok bilimsel çalışmaya imza atmıştır. İlan ettiği anma yılları, anma etkinlikleri ve yıl boyu farklı lehçe ve dillerde okuyucularla buluşturduğu eserler

yoluyla Türk dünyasının önemli kişiliklerinin bırakmış oldukları kültürel mirası gelecek nesillere aktarmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılı İmadeddin Nesimi ve Aşık Veysel yılı olarak ilan edilmiştir. Her yıl organize ettiği sanatsal buluşmalar kapsamında Türk dünyasına mensup ressamaları, fotoğrafçıları, opera sanatçıları, medya mensuplarını, şairleri, tiyatro gruplarını, müzik ve dans müzik topluluklarını bir araya getirmektedir (Türksoy, 2020).

TÜRKSOY'un son yıllarda gerçekleştirdiği özel projelerden bazıları Üzeyir Hacıbeyli'nin 6 ülkede seyirci ile buluşturulan ölümsüz Köroğlu operası, 9 ülkeden 200 sanatçının katıldığı ve Amerikalı bir koro eşliğinde Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde icra edilen Adnan Saygun'un Yunus Emre Oratoryosu, Türkiye'de ilk kez opera repertuarına dahil edilen Mukan Tölebeyev'in Birjan ve Sara Operası'dır. Dünyanın farklı şehirlerinde vermiş oldukları konserlerle dinleyicileri kendilerine hayran bırakan TÜRKSOY Gençlik Oda Orkestrası, TÜRKSOY Gençlik Korusu ve Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarının 25. yılı vesilesiyle kurulan TÜRKSOY Halk Çalgıları Orkestrası TÜRKSOY'un klasik ve geleneksel müzik alanındaki başarılı çalışmalarından örneklerdir. Ayrıca 2012 yılında başlayan Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulaması da diğer önemli çalışmalar arasında yer almaktadır. 2012 Bu uygulama kapsamında 2013 yılında Eskişehir, 2018 yılında Kastamonu ve 2019 yılında da Kırgızistan'ın Oş şehri Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilmiştir. TÜRKSOY, Türk konseyi, Türk Akademisi, Türk Kültür ve Miras Vakfı dışında UNESCO, İslami Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (ISESCO) ve Bağımsız Devletler Topluluğu İnsani İşbirliği Vakfı gibi uluslararası örgütler ve pek çok belediye, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarıyla yürüttüğü projelerle işbirliği içindedir (Türksoy, 2020).

Türkiye'nin son yıllarda üzerine önemle eğildiği yumuşak güç uygulamalarından bir diğeri insani diplomasi kapsamında yürüttüğü insani yardım faaliyetleridir. Üzerinde uzlaşılan genel bir tanım olmasa da insani diplomasi, savaş, kriz, çatışma ve deprem, sel, kasırga gibi olaylar nedeniyle mağduriyet yaşayan kişi ve toplumlarda temel insani kuralları ve insani alanı koruyan tedbirleri içeren barış inşası, insani yardım ve kurtarma faaliyetleri ile kalkınma yardımlarının yer aldığı yeni bir uygulama alanıdır. En kısa ifade ile mağdurlara ve ihtiyaç sahiplerine insani yardım ulaştırmak amacıyla

yürütülen sivil destekli diplomatik faaliyetlerdir. Küreselleşmenin etkisiyle diplomasi yöntemlerinin çeşitlenmesine bağlı olarak ortaya çıkan ve devletlerin dış politikalarında önemli rol oynamaya başlayan kamu diplomasisinin bir alanı olan insani diplomasi, Türk dış politikasında da 2000’li yıllardan itibaren yer almaya başlamıştır. Türkiye tarafından yürütülen insani diplomasi faaliyetleri insani amaçlı olmakla birlikte dış politikanın tamamlayıcı unsuru olma niteliğinin yanında dünya üzerinde Türkiye’nin yumuşak gücünün artmasında da son derece etkili olmuştur. Bu faaliyetlerin belirgin bir şekilde görünür olmaya başlaması ise 2011 yılından sonra Suriye’de başlayan iç savaş sonrasında Türkiye’nin bu yaşananlara kayıtsız kalmayarak hem ülke içinde hem de Suriye’de yürüttüğü insani diplomasi faaliyetleri ile milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapması ile olmuştur. Türkiye, Suriye’deki olayların başlangıcından itibaren imkânları ölçüsünde mağdur olan Suriyeliler için olağanüstü çaba sarf etmiştir. 10 Ekim 2018 tarihi itibarıyla 171.640’ı geçici barınma merkezlerinde olmak üzere toplam 3.587.930 kişiye ev sahipliği yaparak dünyanın en çok mülteci nüfusu barındıran ülkesi haline gelmiştir (Dışişleri Bakanlığı, 2018b).

Türkiye insani diplomasi kapsamında insani yardımlar ve kalkınma yardımlarında öncü roller üstlenmiştir. Dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ve insani yardımlar açısından da ilk sırada olan ülkemiz, yardımların milli gelire oranı bakımından da dünyanın en cömert ülkesi konumundadır. Ülkemizin insani diplomasi alanındaki yetkinliği, 2016 yılında ev sahipliğini yaptığımız tarihin ilk Dünya İnsani Zirvesi (DİZ) ile pekiştirilmiştir. 2018 yılı haziran ayında yayımlanan Küresel İnsani Yardım Raporu Türkiye’nin 2017 yılında 8,07 milyar dolarlık insani yardım tutarıyla en fazla yardım yapan birinci ülke olduğunu göstermektedir. Ülkemizi sırasıyla 6,68 milyar ABD Doları yardım yapan ABD; 2,99 milyar ABD Doları yardım yapan Almanya; 2,52 milyar ABD Doları yardım yapan Birleşik Krallık ve 2,24 milyar ABD Doları yardım yapan AB takip etmiştir. Raporda, insani yardımların milli gelire oranlanması sonucunda da Türkiye’nin yüzde 0,85 ile birinci sırayı aldığı ve dünyanın en cömert ülkesi olduğu vurgulanmıştır. Bu rapor Türkiye’nin hiçbir ayırım gözetmeksizin yürüttüğü insani diplomasının etkili olduğunu küresel ölçekte teyit etmiştir (Dışişleri Bakanlığı, 2018b). Özellikle Suriye krizi nedeniyle mülteci durumuna düşen Suriyelilere yönelik yürütülen insani yardım faaliyetleri Türkiye’nin imajını olumlu yönde etkilemiştir. İHH, Deniz Feneri gibi birçok sivil toplum

kuruluşlarının yanında Kızılay ve AFAD gibi kamu kurum ve kuruluşları da Türkiye'nin insani diplomasi uygulamaları yürüten kurum ve kuruluşlarının başında yer almaktadır.

İnsani yardım çalışmalarında Türkiye'nin yumuşak güç kaynaklarından biri de insani yardım faaliyetleri gün geçtikçe daha fazla artan Türk Kızılay'ıdır. Kızılay, 11 Haziran 1868 tarihinde savaş alanlarında yaralanan hastalara herhangi bir ayırım yapmadan yardım etmek amacıyla "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulmuş bir kurumdur. Bu kurumun adı yıllar içerisinde birkaç kez değiştirilmiş ve 1877 yılında "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti", 1923 yılında "Türkiye Hilali Ahmer Cemiyeti", 1935 yılında "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve son olarak 1947 yılında "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır. Kızılay, tüzel kişilik yapısına sahip, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen, kar amacı gütmeyen karşılıksız yardım ve hizmet veren ve kamu yararına çalışan gönüllü bir sosyal hizmet kuruluşudur. Türk Kızılay'ının temel faaliyet alanları kan temini, afet mağdurlarına yardım, uluslararası yardım, göç ve mülteci sorunlarında hizmet vermek, sosyal hizmetler, ilk yardım ve sağlık hizmetleri, eğitim ve gençlik faaliyetleri ve mineralli su üretim ve satış işletmeleridir (Türk Kızılay, 2020).

Türk Kızılay'ı, insani yardım faaliyetlerini yürütmeye, Afet Yönetimi Müdürlüğü ve bu müdürlüğe bağlı 9 adet Bölge Afet Yönetim Müdürlüğü (BAYM), 25 adet Yerel Afet Yönetim Merkezi (YAYM) ve Ankara'da kurulu bulunan Afet Operasyon Merkezi (AFOM) olmak üzere çeşitli birimlerini kullanmaktadır. Türk Kızılay'ı son 10 yılda 138 farklı ülkede doğal afetlere ve insan kaynaklı afetlere müdahale etmiş, kuruluşundan günümüze kadar dil, din, ırk ayrımı gözetmeden 147 ülkede yaşayan ihtiyaç sahiplerinin barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamıştır. Ayrıca göç hizmetleri kapsamında Türkiye sınırları içerisinde kayıtlı bulunan ve yardıma muhtaç durumdaki tüm yabancılara acil yardım sağlanması, ülkeye uyum ve entegrasyon sağlamaları konusunda hizmet verilmesi, ayni ve nakdi yardım sağlanmasına yönelik insani yardım faaliyetleri de Türk Kızılay'ının faaliyetleri arasındadır. Türk Kızılay'ı Filistin, Endonezya, Somali, Sri Lanka, Sudan, Kırgızistan, Kosova, Pakistan gibi ülkelerde insani yardım faaliyetleri yürütmesinin yanı sıra toplum ve alt yapı inşası kapsamında konut, okul, ibadethane, toplum merkezi, kamu

tesislerinin inşa edilmesi, o ülkelerde yaşayan insanlara geçim kaynaklarının sağlanması ve geçim kaynaklarını elde etme yollarının öğretilmesi, sağlık, sosyal yardım, eğitim, tarım ve sulama gibi birçok kalıcı faaliyetlerde de görev üstlenmiştir (Türk Kızılay, 2020).

Afetler konusunda çalışmalar yapan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ile Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasının ardından 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlığa bağlı olarak AFAD kurulmuştur. AFAD, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin gerektirdiği düzenlemeler sonucunda, 15 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

"Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurumdur".

AFAD, ülkemizin afet yönetimi politikalarının belirlenmesinde önemli bir rol üstlenmekte, uzaklığa bakılmaksızın dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşanan afet ve acil durumlara müdahale ederek dil, din ve ırk ayrımı yapılmaksızın başarılı arama kurtarma operasyonları ve insani yardım faaliyetleri yürüterek, ülkemizin uluslararası alandaki saygınlığını her geçen gün artırmaktadır. Bu kapsamda TİKA, Türk Kızılay'ı gibi kuruluşlar ve BM Ajanslarıyla iş birliği halinde projeler hayata geçirmektedir (AFAD, 2019a).

AFAD, ülkemizde meydana gelen Elazığ, Simav ve Van depremlerinde en etkin ve hızlı müdahale eden kurumlardan biridir. Depremin yaşanmasından sonra gerçekleştirdiği başarılı iyileştirme faaliyetleri sayesinde afetzedelerin yaralarının en kısa sürede sarılmasını sağlamıştır. Antalya, Samsun ve Sinop'ta meydana gelen sel felaketlerinde ilgili kurum ve kuruluşlarla kısa süre içerisinde koordinasyon

sağlayarak afet bölgesinde hayatın normale döndürülmesi çalışmalarını en kısa sürede tamamlanmıştır (AFAD, 2019b).

Türkiye, yardım yapılan ülke konumundan dünyanın her ülkesine yardım eden ülke konumuna AFAD sayesinde yükselmiştir. Sel, deprem, kuraklık, kıtlık, yangın, iç karışıklık gibi nedenlerle yardıma muhtaç olan 5 kıtadaki 52 ülkeye insani yardımda bulunmuş, arama kurtarma çalışmalarına destek vermiştir. Bu bağlamda Haiti, Japonya, Şili, Nepal ve Filipinler'de meydana gelen büyük deprem ve sel felaketlerinin ardından arama, kurtarma ve insani yardım ekiplerini göndererek ilaç, gıda ve insani yardım faaliyetlerinde bulunmuş, Suriye, Yemen, Mısır, Libya ve Tunus'ta yaşanan toplumsal olaylarda tahliye işlemi gerçekleştirmiştir. Ağustos 2017'de doruk noktasına ulaşan Myanmar'daki insani kriz sonrası 700 binden fazla Arakanlı Müslümanın topraklarını terk etmek zorunda bırakıldığı bölgede AFAD, insani yardım ekipleri ile birlikte geçici konut, gıda, su ve hijyenik ünite yardımlarını sürdürmeye devam etmektedir. Filistin, Somali gibi süregelen ihtiyaçları olan ülkelere yardımlarına aralıksız devam eden AFAD, en son olarak 2019 yılında tarihindeki en büyük sel felaketini yaşayan Güney Sudan halkına yürütülen kampanya ile gıda yardımı ulaştırarak insani yardım elini uzatmıştır (AFAD, 2019b).

Türkiye'nin sert gücünün en önemli unsuru Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yurt içinde ve yurt dışında milli politikalarının uygulanmasında ve milli hedeflerinin elde edilmesinde kullandığı fiziki gücü ve ülkenin barış, güvenlik ve bekasının en büyük teminatı olan TSK'dir. TSK, yetkisini Anayasa ve yasalardan almaktadır. Görevi; yurt dışından gelecek tehdit ve tehlikelere karşı Türk vatanını savunmak, caydırıcılık oluşturacak biçimde askeri gücün korunmasını ve güçlendirilmesini sağlamak, TBMM kararıyla yurt dışında verilen görevleri yerine getirmek ve uluslararası barışın sağlanmasına yardımcı olmaktır. Bu kapsamda, TSK; Caydırıcılık, Güvenlik/Harekât Ortamının Şekillendirilmesi, Savaş Dışı Harekât (talep edildiğinde terörle mücadele alanında kolluk kuvvetlerine destek vermeye devam etmek ve Doğal Afet Yardım Harekâtına destek sağlamak; Barışı Destekleme Harekâtı), Kriz Yönetimi, Sınırlı Güç Kullanımı, Konvansiyonel Harp gibi görevleri yerine getirmektedir (TSK, 2019a).

Genel olarak ülkelerin silahlı kuvvetleri, çatışma yaşanan yerin içinde veya dışında, diğer toplumlar üzerinde sempati ve cazibe yaratmasını sağlayacak her türlü unsuru etkin şekilde kullandığı takdirde yumuşak güç etkisi yaratması mümkün olabilmektedir. Günümüzün çok boyutlu hareket ortamında sert güç olarak düşünülen silahlı kuvvetlerin doğal afet yardım ve barışı destekleme hareketi ile sivil-asker işbirliği kapsamında icra edilen askeri yardım faaliyetleri ve uluslararası düzeydeki askeri ortaklıklar, ortaklaşa yürütülen tatbikat ve eğitimler, törenler, uluslararası sempozyumlar, toplantılar ve kurslar ile yumuşak güç etkisi yaratılabilir.

Savaş Dışı Harekat kapsamında yer alan Barışı Destekleme Harekâtı safha açısından çatışmaları durdurmak veya önlemek amacıyla oluşturulan askerî harekât görevleri ile barışın korunması ve tesisi ile çatışma sonrası bozulan alt yapı inşasına yardım etmek için söz konusu bölgede uzun vadeli istikrarı sağlamak amacıyla gerçekleştirilen sivil misyon görevleri olarak ikili bir sınıflandırmaya tabidir. Bu kapsamda TSK'ya, Türkiye'nin katıldığı askeri hareketlerde görev verilirken Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ise sivil misyon görevlerinde yer almaktadır. Bu bağlamda TSK, yukarıda vazife sorumluluğu içinde yer alan savaşma imkân ve kabiliyetinin dışında yurt dışı görevleri esnasında yürütmüş olduğu faaliyetlerde Türkiye'nin "küresel barış destekçisi" imajını oluşturduğundan Türkiye'nin sert güç kaynağı olarak en önemli yumuşak güç aktörlerinden biridir.

Türkiye, stratejik konumunun gerektirdiği değer, önemin ve sorumluluklarının farkında olarak Atatürk'ün gösterdiği "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkesi doğrultusunda birçok uluslararası oluşuma katılmış ve katkıda bulunmuştur. Türkiye'nin dünya barışının korunmasına yönelik katkısı ilk olarak 1950 yılında Kore Savaşı'na katılmasıyla başlamıştır. Özellikle Soğuk Savaş'ın bitiminden sonra terörizm ve kitle imha silahlarının yaygın hale gelmesi gibi risk ve tehditlere ek olarak, ülkesel ve bölgesel kriz ve çatışmalar ön plana çıkmış, Türkiye, BM, NATO ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi uluslararası örgütlerin uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması konusunda birçok barışı destekleme harekâtında aktif olarak yer almıştır (TSK, 2019b).

Türkiye, Kore Savaşı'ndan sonra sert güç olarak yumuşak yüzünü yurt dışında ilk olarak Bosna Hersek'te göstermiştir. Bu ülkedeki sorunların çözümü amacıyla BM Güvenlik Konseyi kararıyla kurulan askeri güce 1993-1995 yılları arasında katılım sağlamıştır. Dayton Barış Antlaşması sonrasında 1995 yılından sonraki yıllarda NATO bünyesinde Uygulama Kuvveti (IFOR) ve İstikrar Gücü (SFOR)'nin kurulmasıyla birlikte Türk birlikleri burada da görev almıştır. TSK, 2004 yılından sonra AB tarafından kurulan Avrupa Birliği Gücü (The European Rapid Operational Force - EUFOR) ALTHEA harekâtı bünyesinde Bosna Hersek'teki faaliyetlerine devam etmiştir. TSK'nin yumuşak gücünü etkin bir şekilde kullandığı bir diğer ülke ise Kosova'dır. Uluslararası Barış Gücü, 1999'dan itibaren BM Güvenlik Konseyi kararı doğrultusunda Kosova'da görevine devam ederken Türkiye, Kosova Gücü (KFOR) adı verilen barışı destekleme harekâtına 13 Temmuz 1999 tarihinden sonra katılmıştır. KFOR'un amacı ülkedeki etnik gruplar arasında meydana gelmesi muhtemel çatışmaları önlemektir. TSK personeli de Kosova "Türk Temsil Heyeti Başkanlığı" bünyesinde Müslüman halkın yoğun olarak yaşadığı Prizren şehrinde görev almıştır. Türkiye'nin Balkanlar dışında savunma diplomasisi faaliyetleri ve yumuşak güç uygulamalarına destek verdiği diğer ülke Afganistan olmuştur. Uluslararası Yardım Kuvveti (ISAF) BM Güvenlik Konseyi'nin 2001 yılında aldığı karar sonrasında kurulmuş ve Türkiye 2002 yılında bu kuvvetin bir parçası olarak Afganistan'da göreve başlamıştır. Kabil Bölge Komutanlığı, ISAF harekâtının altı bölge komutanlığından biri konumundadır ve Türkiye, 2009 yılında bu bölgenin komutanlığını devralmış ve görevin birer yıllık dönemler şeklinde sürekli uzatılması sonucunda bu görevini 2015 yılına kadar devam ettirmiştir (TSK, 2019b).

Türkiye'nin Afganistan'da bulunma amacı etnik köken ayrımı gözetmeksizin Afgan halkının tamamına güvenlik, istikrar ve gelişme konusunda yardımcı olmak, Afgan yönetimine ülke idaresinde destek olmak ve Afganistan Milli Güvenlik Kuvvetlerini eğitmektir. Türk birlikleri sorumluluk alanlarının dışına çıkmamakta ve mayın temizleme, terörle ve uyuşturucuyla mücadele alanlarında görev almamaktadır. Türkiye, Afganistan'ın kuzeyinde 2010-2014 yılları arasında Cevizcan ili Şibirgan ilçesinde kurduğu Bölgesel İmar Ekibi (BİE) yardımıyla ve 2006-2013 yılları arasında Vardak ilinde kurduğu BİE yardımıyla Afgan halkına destek vermiştir. Afgan Milli Güvenlik Kuvvetlerinin Afganistan'ın güvenliğini başka ülkelere ya da silahlı

kuvvetlere ihtiyaç duymadan tek başına sağlayacak yeterliliğe sahip olmasını sağlamak da TSK'nin üstlendiği görevlerden bir diğeridir. TSK bu amaçla, Afganistan'ın Kabil kentinde açılan Gazi Askerî Eğitim Merkezinde 2010-2011 yılları arasında Afganistan Milli Ordusu Astsubayların temel eğitimlerini vermiştir (TSK, 2019b).

TSK, Bosna-Hersek, Kosova ve Afganistan dışında Arnavutluk, Somali, Lübnan, Katar, Libya gibi birçok ülkede de barışı destekleme harekâtlarına ve BM misyon görevlerine çok önemli katkılar sağlamış ve yapmış olduğu görevlerle bu coğrafyalarda yaşayan bölge halklarının sempati ve beğenisini kazanmıştır. TSK'nin yumuşak gücünü sergilediği en önemli ve güncel harekâtlardan biri de Afrin'de gerçekleştirilen Zeytin Dalı Harekâtıdır. Bu harekâtın başında bölgede bulunan sivil halka yönelik meydana gelebilecek zayıyatın önlenmesi için çok dikkatli davranılmıştır. Harekâtın bitiminden sonra bölgeye ulaştırılan insani yardımlar, TSK personeli tarafından bölge halkına yönelik olarak sergilenen insani davranışlar ve sivil-asker işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetler Türkiye'nin imajına olumlu katkılar sağlamıştır (TSK, 2019b).

TSK tarafından yurt dışında icra edilen görevlerin bir parçası olarak Türk Askeri Birlikleri'nin konuşlandığı kışlalar sivil halk için bir dost evi olarak kabul edilmiş, sağlık dâhil birçok konuda bölge halkının ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. Türkçenin yaygınlaştırılması ve Türk kültürünün tanıtılması kapsamında Türkçe dil kursları ve meslek edindirme kursları tertip edilmek suretiyle gençlerin dil ve meslek öğrenmesi teşvik edilmiş, kurslarda başarılı olan öğrencilerin Türkiye'ye kültür gezisine gönderilmesi sağlanmıştır. Savaş ve çatışma nedeniyle yıkılan veya hasara uğrayan alt yapı tesisleri, yol, okul, hastane ve ibadethane gibi yerlerin bakım, inşaa ve onarımı kapsamında istihkâm ve lojistik destek sağlanmış, özellikle Müslüman nüfusun yaşadığı bölgelerde ihtiyaç sahibi ailelere sağladığı Ramazan yardımı paketleri sayesinde dini ve kültürel yakınlaşma sağlanmıştır. Ayrıca yöre halkının nişan, düğün, bayram gibi sosyal etkinliklerine katılım sağlanarak onlardan biri olduğumuz hissettirilmiş, gönül ve kalpleri fethedilmiştir (TSK, 2019b).

Günümüzde ekonomi temelli ilişkiler, devletlerin ve ülkelerin uluslararası alandaki tüm ilişkilerinde siyasi ve kültürel içerikli konularla birlikte çok önemli bir yer tutmaktadır. Küreselleşme sürecinin temel dinamiği olarak nitelendirilen ekonomik ilişkiler, ulaşım hizmetleri ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerle birlikte yaygın hale gelerek ülkelerin dış politikalarının ve toplumsal ilişkilerinin önemli bir parçası haline gelmiş ve yaşanan bu gelişmelerle birlikte toplumlar ve kültürler arasında değişen diplomasi anlayışıyla birlikte Uluslararası İlişkiler alanında “Marka Diplomasisi” kavramı ortaya çıkmıştır. Marka diplomasisi ülkelerin milli kimliğinin, sahip olduğu değerlerin ve kültürel yapının markalar vasıtasıyla yabancı toplumlara aktarılmasıdır. Bu özelliğiyle ülkelerin uluslararası alandaki imajlarına, tanıtım faaliyetlerine ve ilişkilerine katkı sağlayan yeni diplomatik temsil biçimlerinden biridir. Günümüzde ulusal kimliğin önemli bir şekillendiricisi olarak görülen markalar ülkelerin sahibi olduğu değerlerin, kültürel bileşenlerin, imajlarının başka ülkelere ve toplumlara aktarılmasını sağlayan kanallar haline gelmekte aynı zamanda bunları tüketicilere aktarmanın da önemli bir yolu olarak kabul görmektedir. Bu açıdan ele alındığında küresel markalar bu markaların sahibi olan ülkelerin ulusal kimliklerine ve imajlarına önemli katkı sağlamakta, temsil özellikleri sayesinde bir diplomasi vasıtası gibi kullanılmakta ve diplomatların fonksiyonlarına benzer fonksiyonları yerine getirmekte ve bu yönleriyle ülkelerin imajını şekillendirme potansiyeli taşımaktadırlar (Köksoy, 2016: 246).

Uluslararası alanda önemli bir aktör haline gelen Apple, Lg, Google, Microsoft, IBM, Adidas, Samsung, Toyota, BMW gibi şirketler sadece ülkelerinin ekonomik gelişmelerine katkı sağlamakla kalmayıp aynı zamanda yarattıkları çağrışımlarla o ülkelerin dışişleri kurumlarının ve resmi kanallarının ulaşmakta yetersiz kaldığı alanlarda marka diplomatlığı görevini üstlenerek yabancı ülkelerin toplumlarıyla ilişki kurmaktadır. Global markalar bu özellikleri sayesinde ülke sınırlarının sanal anlamda bile olsa genişlemesini sağlamaktadırlar. Günümüzde markalar tüketicilerle gerçekleştirdikleri duygusal etkileşimin bir sonucu olarak ülke toplumları üzerinde imrenme ve sempati meydana getirmekte ve önemli bir yumuşak güç faktörü haline gelmektedirler. Türkiye'nin uluslararası alanda saygınlık kazanması ve itibarının arttırılmasında da marka diplomasisi önemli bir role sahiptir. Birçok Türk şirketi ve markası inşaat, enerji, turizm, ulaşım, tekstil, gıda gibi birçok sektörde yabancı

ülkelerde yatırımlar yaparak hem Türkiye'nin ekonomik kapasitesine katkıda bulunmakta hem de ülke imajının ve itibarının arttırılmasına katkı sağlamaktadırlar. THY bir marka olarak Türk markaları ile ilgili gelişme hikayelerinin en iyi örneklerinden ve Türkiye'nin uluslararası imajının en önemli temsilcilerinden biri konumundadır (Köksoy, 2016: 246).

THY, her gün dünyanın farklı ülkelerinden, şehirlerinden ve kültürlerinden insanlarla iletişim gerçekleştirmekte ve farklı kültürlerden milyonlarca insana Türkiye ve değerleri hakkında mesajlar vermektedir. Ürün, hizmet ve iletişim süreçlerinde Türkiye'ye ait kimlik ve kültürel unsurları kullanması THY'nin Türkiye'nin bayrağını taşıyan hava yolu markası olmasını sağlamış ve en önemli yumuşak güç unsuru olarak ön plana çıkmıştır. THY ilk olarak 1933 yılında Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde kurulmuş ve "Hava Yolları Devlet İşletmesi" adıyla anılmış 1956 yılında ise Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı adını almıştır. Günümüzde filosunda 325 uçak bulunan ve 127 farklı ülkede 322 farklı havalimanına uçuş gerçekleştirebilen THY dünyanın en fazla ülkeye uçan havayolu şirketi unvanına sahiptir. Kurulduğu ilk yıllarda yerel bir havayolu portresi çizen THY, günümüzde elde ettiği başarı performansı ile bir dünya markası haline gelmiştir. 1 Nisan 2008 tarihinden bu yana dünyanın en büyük havayolu birliği olan Star İttifakı'nın (Star Alliance) bir mensubu olan THY, sadece kar amaçlı büyüme ve genişleme gerçekleştirmekle kalmamış sunduğu hizmetlerin kalitesinde de önemli ilerlemeler sağlamıştır. Ortaya koyduğu bu başarı grafiği ile "Skytrax" değerlendirmelerinde geçtiğimiz yıllarda birçok ödülün sahibi olmuştur. Skytrax Birleşik Krallık'ta uçuş araştırmaları üzerine çalışan bir danışmanlık şirkettir. Ticari havayolları için araştırmalar yapar; uluslararası seyahat muayenelerinde en iyi kabin kadrosu, havayolları, havalimanı, havayolu dinlenme salonu, uçaklar içindeki eğlence, güvertedeki ikram ve diğer unsurları inceler ve belgeler (THY, 2020a).

THY, müşterilerine sağladığı Dünya'nın çok sayıda noktasına uçuş yapabilme imkanı ve sunduğu hizmetlerin yüksek kalitede olması ile bugün dünyanın en çok tercih edilen hava yollarından biri olma özelliğini taşımaktadır. Öncelikli olarak Türkiye'nin bayrak taşıyıcı havayolu şirketi olan THY, adını ulusal ve uluslararası havalimanlarında, gökyüzünde ve dünyanın birbirinden farklı birçok şehrinde tanıtmaktadır. Uluslararası alanda Türkiye imajının en önemli marka temsilcisi konumunda olan THY, her şeyden

önce marka adında geçen "Türk" sözcüğü nedeniyle bulunduğu her ortamda doğal olarak Türk ve Türkiye kavramlarının temsilcisi durumundadır. THY, marka konumlandırmasında olduğu kadar kabin hizmetleri ve diğer hizmet alanlarında gerçekleştirdiği iletişim ve hizmet sunumlarında da İstanbul'un uluslararası çevrelerde tanınmasından, kültür ve turizm zenginliklerinden faydalanmakta ayrıca Türk misafirperverliğini de en iyi biçimde temsil ederek marka ve hizmet kültürünün bir unsuru haline getirmektedir (THY, 2020a).

İstanbul, THY'nın marka yapısının ve operasyonlarının merkezi konumundadır ve bu yönlüyle İstanbul'un tanıtımında da önemli katkısı bulunmaktadır. Reklamlarında sık sık "Meet İstanbul" sloganını kullanmasının yanı sıra transit yolcularının İstanbul'un tarihi, doğal ve kültürel zenginliklerini ve güzelliklerini gezmelerine imkan veren Touristanbul programıyla da İstanbul'u yabancı yolcularına tanıtmaktadır. Seyahat etmenin insanların yaşamlarına yeni şeyler katan, kültürel birikimlerini, bakış açılarını ve anlayışlarını zenginleştiren bir deneyim süreci olduğuna vurgu yaparak yolcularının keyifli bir yolculuk yapmalarını sağlamayı misyon haline getirmiştir. Bu nedenle, reklamlarında ve imaj görsellerinde bu temaya yoğun biçimde yer vermektedir. Ayrıca THY markasını küresel bir marka haline getirmek, genişleyen uçuş ağını tüm ilgili kişi ve kurumlara duyurmak ve marka bilinirliğini arttırmaya yönelik adımlar atmaktır THY'nın pazarlama iletişim hedefidir. Bu amaçla dünya genelinde tanınan ünlü kişilerin rol aldığı reklam kampanyaları ve filmler yayımlanmakta, farklı spor dallarında takım halinde ve bireysel olarak mücadele eden sporculara, ulusal ve uluslararası turnuvalara sponsorluklar sağlamak, reklamlar yoluyla avantajlı uçuş kampanyalarını duyurmada bu yöntemlerle markanın tanınırlığını arttırmaya çalışmaktadır. THY, bu yolla firma müşterilerinin güvenini ve bağlılığını güçlendirmekte ve hedef yolcu kitlesine daha kolay ulaşabilmekte, aynı zamanda Türkiye'nin yabancı ülkelerdeki imaj ve prestijini de olumlu bir şekilde artırmaktadır (THY, 2015).

THY, markasının daha bilinir olması ve hedef kitlelere daha kolay ulaşabilmesi için ağırlıklı olarak uluslararası sponsorluk ve reklam faaliyetlerine dayalı bir marka iletişimi stratejisi yürütmüştür. Örneğin basketbol oyuncusu Kobe Bryant ve futbolcu Lionel Messi'nin "Kobe vs. Messi: Shoot out" reklamının piyasaya sürülmesinden

sonra THY'nin görünürlüğü artmış, reklamlar kısa bir süre sonra dünya çapında milyonlarca kişinin dikkatini çekmiş ve YouTube kanalında en çok görüntülenen reklam olmuştur. Geniş kitlelere ulaşmanın en etkili yolu olarak kabul edilen futbol, basketbol, tenis vb. spor dalları ve kültür-sanat sponsorlukları THY'nin hizmet kapasitesinin artışı ve daha geniş alana yayılmasını sağlayan önemli unsurlardır. Bu kapsamda golf alanında "Turkish Airlines Open" isim sponsorluğunu üstlenen firma, 2013 yılından beri golf severleri ve yıldızlarını Antalya'da bir araya getirmektedir. Türkiye etabı olarak her yıl Antalya'da düzenlenen ve dünyanın dört bir yanından gelen golf yıldızlarının yarıştığı "Turkish Airlines Challenge ve European Challenge Tour" turnuvalarına da son üç yıldır isim sponsoru olarak destek vermektedir (THY, 2020b).

Futbol alanında 2008 yılından bu yana Türkiye A Milli Futbol Takımı'na destek veren firma, ayrıca Galatasaray kulübünün futbol, basketbol ve voleybol sporcularının taşınmasına ve Trabzonspor, Başakşehir, Bosna-Hersek'in FK Sarajevo futbol takımlarına ve Indy Eleven Amerikan futbolu takımlarına çeşitli sponsorluk desteklerinde bulunmuştur. Uzun yıllar boyunca Türkiye A Milli Basketbol Takımı'na ana sponsorluk yapan THY, 2000 yılından bu yana düzenlenen Avrupa basketbolunun takımlar düzeyindeki en seçkin organizasyonu olan Euroleague'e 2010-2020 yılları arasında isim sponsoru olmuş ve bu ligin Turkish Airlines Euroleague şeklinde anılmasını sağlamıştır. Amerikan futbolu alanında Amerikan Ulusal Futbol Ligi (NFL) final maçı olan Super Bowl'un 2016 yılındaki Batman vs Superman reklamı sayesinde Super Bowl tarihinde yer alan ilk Türk firması olmuştur. Serbest dalış sporunda Şahika Encümen'in, Atlı sporlar alanında 1924 yılından beri Almanya'da düzenlenen dünyanın en ünlü atlı spor etkinliklerinden biri olan "Chio Aachen Equestrian" festivalinin, buz hokeyi alanında Finlandiya'nın en önemli ve en köklü spor kulüpleri arasında yer alan IFK Helsinki'nin, bisiklet alanında Cumhurbaşkanlığı Türkiye Bisiklet Turu'nun ve dünyanın en önemli maratonları arasında yer alan İstanbul Maraton'unun sponsorluklarını üstlenmiştir (THY, 2020b).

Sosyal sorumluluk projeleri kapsamında THY'nin twitter'da #TurkishAirlinesHelpSomalia etiketi ile yaydığı yardım kampanyası son derece dikkate değerdir. THY'nin oluşturduğu bu mesaj sayesinde 24 saat içerisinde 2 milyon

dolarlık yardım parası toplanmış ve kampanya ile ilgili bu etiket Hollywood'un ünlü aktörlerinin de aralarında bulunduğu binlerce kişi tarafından paylaşılmıştır. Buna ek olarak; Dünyanın Tüm Çocuklarına Bayram Projesi adıyla THY gönüllüleri vasıtasıyla Kurban Bayramı'nda Bangladeş ve Fildişi Sahili ziyaret edilerek hediyeler verilmiş ve aktiviteler ile bir yardım programı düzenlenmiş, ayrıca yetimlere yönelik faaliyetleri daha etkin olarak yürütebilmek amacıyla da İstanbul-Haseki'de bir yetim merkezi açılmıştır. THY bazı bölgeler özelinde de projeler geliştirerek kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir. Türkiye ile vize serbestisi anlaşması olan Balkan merkezlerine cazip fiyatlarla ve özel kampanyalarla uçuş gerçekleştirilen ve 2011 yılında uygulamaya koyulan "Vizesiz Balkanlar" projesi bu projelerden biridir. Bu proje Türk vatandaşlarının Balkan ülkelerine yaptıkları seyahatlerin artmasını ve bu bölgelerin Türk dili ve kültürüne benzerliğini ve doğal güzelliklerini ön plana çıkartmayı amaçlamıştır. THY'nin marka diplomasisi faaliyetlerine ve yumuşak güç etkisine yönelik örnek sayılabilecek etkinliklerini çoğaltmak mümkündür (THY, 2020c).

THY'nin bu tür faaliyetlerinin sonucunda yumuşak gücün kelebek etkisi göstererek ülke turizmine katkı sağlayacağı ayrıca Türkiye'ye yurt dışından gelen insanların hem kültürel etkileşimi hem de ticaret imkânlarını kullanması yoluyla Türkiye hakkındaki algı ve hissiyatlarının daha olumlu olacağı ve kendi ülke kamuoylarında Türkiye'ye karşı pozitif etki yaratacağı değerlendirilmektedir.

Günümüzde iç ve dış politikaların planlama ve uygulama sürecinde geleneksel diplomasi anlayışının devletlerin yanında bireyleri de merkeze alarak değişime uğramasıyla birlikte devletlerin yetersiz kaldığı uygulama alanlarında görevleri ve üstlenmiş oldukları rolleri çerçevesinde sivil toplum kuruluşları da kamu diplomasisi faaliyetlerinin temel unsurlarından biri haline gelmiştir. Bugün sivil toplum kavramı, halkın siyasi otoritenin baskısından kurtularak, kendi kendini yönlendirme gücünü kazanmasının ardından demokratik ve çoğulcu yapının toplumsal ve siyasal yaşamda önemli bir göstergesi haline gelmiştir. Sivil toplum kuruluşları, belirsizleşen sınırlar ve gelişen iletişim kanalları sayesinde devlet dışı aktörlerin uluslararası sistemde sayı ve etkinliklerinin artması ve sınır ötesi etki alanları oluşturmaya başlamışları ile birlikte devletlerin nüfuz edemediği alanlarda dış politikayı etkileme potansiyelleri

artmış ve kamu diplomasisi uygulayıcıları arasında önemli bir yere sahip olmuşlardır. STK'lar esnek yapıları itibariyle kamu diplomasisi faaliyetlerinde daha samimi ve güven veren kuruluşlar olarak görüldüğünden ve devletten ve devlet kurumlarından farklı olarak, değişen koşullara daha kolay uyum sağlayarak çabuk bilgi edinme esnekliğine sahip oldukları için kamu diplomasisi faaliyetlerinde bir adım öne çıkmakta ve devletin en önemli destekçileri olarak görülmektedir (Eren, 2017: 37-39).

Kuruluş yapıları ve yürüttükleri çalışmalar bakımından toplumla yoğun bir ilişki içerisinde faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşları, yasaların yapılma ve uygulama süreçlerinde doğrudan ya da dolaylı olarak politika yapıcıları, bürokratlar ve devletin diğer yöneticilerinin politikalarını yeniden gözden geçirmeleri ve gerektiğinde değiştirmeleri için baskı yaparak gerek devletlerin gerekse de şirketlerin yapması gerekenler konusunda toplumun görüşlerini yönlendirme etkisine sahiptirler. Bu anlamda değerlendirildiğinde STK'ların en önemli özellikleri, kendilerinin inisiyatif olarak dış politika konusu olmayan konuları ele alıp o alanda faaliyet göstererek yeni konuları dış politika konusu haline getirmeleri ve devlet politikaları üzerinde etki sahibi olma potansiyelleridir. Bunun yanında sivil toplum kuruluşları stratejik iletişim faaliyetleri yürüterek ülkelerinin imajına önemli katkılar sağladıkları gibi ulusal ve küresel platformlarda topluma ve insanlığa yararlı hizmetler gerçekleştirerek toplumlar arasında güçlü ilişkiler oluşturmak için ülkelerin uyguladıkları dış politika ile ilgili bakış açılarını doğrudan ya da dolaylı olarak yapmış oldukları çeşitli faaliyetlerle hedef kitlelere iletirler (Eren, 2017: 37-39).

Sivil toplum kuruluşlarının etkinliği ve önemi özellikle son yıllarda Türkiye'de büyük ölçüde artmıştır. Bu kuruluşlar Türkiye'nin bölgesel konumu ve hedefleri doğrultusunda ekonomik ve politik amaçlarını gerçekleştirebilmesi için ulusal politikaların ortaya koyulmasından kültürel içerikli mesajların iletilmesine kadar birçok konuda rol üstlenmektedirler. Bu rolleri Türk dış politikasının hükümet tarafından belirlenen ulusal çıkarlara uygun biçimde çok yönlü icrasını sağlamaktır (Aydemir, 2016: 355-356).

Türkiye'deki ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşlarının görev alanları ve yürütmüş oldukları çalışmaları açısından aralarında farklılıklar bulunmaktadır. Kamu diplomasisi unsuru olarak hizmet vermeleri yanında ve devlet kuruluşlarıyla birlikte ortaklaşa biçimde dış politika yürütme faaliyetlerinde de görev üstlenmektedirler. İnsani yardım faaliyetleri, Türk dış politikasında ve kamu diplomasisi yürütme sürecinde sivil toplum kuruluşlarının en yoğun çalıştığı ve en başarılı olduğu alanların başında gelmektedir. Türkiye insani yardım faaliyetlerini hedef bölgelerde devlet destekli kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte koordineli olarak sürdürmekte ve yönetmektedir. Diyanet Vakfı, İHH, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Gönüllüler, Hayrat İnsani Yardım Vakfı, Aziz Hüdayi Vakfı, Yardımlı Uluslararası İnsani Yardım Derneği, Arama Kurtarma Derneği, Yeryüzü Doktorları, Beşir Derneği, Sadaka Taşı Derneği, Vuslat Derneği gibi kuruluşlar Türkiye'nin insani yardım faaliyetleri içerisinde etkili olan sivil toplum kuruluşlardır (Eren, 2017: 44).

Yeryüzünde iyiliğin egemen olması için insanlara ve bu yolda çaba sarf eden kurumlara maddi ve manevi destek olmak misyonuyla hizmet eden Türkiye Diyanet Vakfı, 1975 yılında Diyanet İşleri Başkanlığının faaliyetlerine destek olmak amacıyla din hizmetlerinin daha geniş kitlelere ulaştırılması ve dini hizmetlerde görev alacak neslin yetiştirilmesi amacıyla kurulmuştur. 2020 yılı itibariyle Türkiye'de 1003 şubesi bulunmakta ve dünyanın 149 ülkesinde eğitimden kültüre, sosyal ve insani hizmetlerden dini hizmetleri destekleme ve uluslararası yardım faaliyetlerine kadar geniş bir alanda çalışmalar yapan büyük bir sivil toplum kuruluşu durumundadır. Başta Suriye, Irak, Afganistan, Arakan, Filistin, Yemen, Somali gibi ülkeler olmak üzere açlık, savaş, doğal afet ve şiddetin yaşandığı kriz bölgelerindeki milyonlarca insana yardım elini uzatan vakıf, bu bölgelere yönelik Diyanet İşleri Başkanlığı Yurtdışı Temsilcilikleri, büyükelçilikler, dini idareler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde acil ve insani yardımlar, gıda paketi ve iftar sofraları, vekâletle kurban kesimi, cami, mescit ve medrese projeleri, su kuyusu projeleri ve dini ve sosyal hizmetlerin desteklenmesi faaliyetlerini yürütmektedir (TDV, 2019a).

İnsani yardım faaliyetleri kapsamında önemli işler yürüten İHH, adını Filistin'e insani yardım götüren Mavi Marmara gemisine İsrail askerlerinin saldırısı sonrasında

duyurmuş bir sivil toplum kuruluşudur. Özellikle Orta Doğu coğrafyasında 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı ile daha etkin faaliyetler sürdüren İHH, kriz söz konusu olan zamanlarda kamuoyu oluşturmak ve savaş, çatışma ya da afet bölgelerinde mağdur olan sivillerin korunması konusunda ilgili bütün tarafların harekete geçirilmesi için dikkatleri o kriz bölgesine çekmeyi amaçlayan bir faaliyet yürütmektedir.

Türk sivil toplum kuruluşlarının dış politika ve kamu diplomasisinde insani yardım faaliyetleri haricinde etkili oldukları alanlardan biri de ekonomi temelli ilişkilerdir. Uluslararası sistemde iki kutuplu düzenin sona ermesi ile oluşan küresel piyasa sisteminde ülkelerarası ilişkilerin ekonomik anlamda karşılıklı bağımlılık esasına göre gerçekleşmeye başlaması dış politikada da etkisini hissettirmiş, piyasaların etkisi şirketler ile hükümet ilişkilerini tayin eden önemli bir unsur haline gelerek iş dünyasında örgütlenmelere sebep olmuştur. Bu örgütlerin gündeminde dış politika önemli bir yer almaya başlamış ve iş adamları devlet dışı aktör olarak iç ve dış politikada söz sahibi haline gelerek kurdukları sivil toplum kuruluşları ile görüşlerini ülkenin dış politikasına yön verenlere iletmeye başlamışlardır. Sivil toplum kuruluşları Türkiye'nin gerçekleştirdiği dış ekonomik ilişkilerde genellikle lobi ve bilgilendirme faaliyetleri çerçevesinde gerçekleşen ve ara sıra ülkeler arasında meydana gelen siyasi ve ekonomik bazı problemlerde de arabulucu rol üstlenerek aktif görevler yürütmektedir. Türk sivil toplum kuruluşları Türkiye'nin gerçekleştirdiği dış ekonomik ilişkilerde genel olarak; ülke çıkarlarını korumayı ve özel sektörü temsil etmeyi, Türk iş dünyası ile uluslararası kamuoyu arasındaki iletişimde aracılık etmeyi, yürütülen dış politika ve iş dünyasındaki gelişmeler hakkında bilgi paylaşmayı ve dış ülkelerde meydana gelen gelişmeleri takip ederek siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerde bulunmayı amaçlamaktadırlar (Aydemir, 2016: 355-356).

Türkiye'nin dış ekonomik temelli ilişkileri doğrultusunda uluslararası çevrelerde de çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarına Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) gibi kuruluşlar örnek olarak verilebilir. TÜSİAD, Türkiye'nin önde gelen girişimcileri ve iş dünyasında görev alan yöneticileri tarafından gönüllü bir iş dünyası örgütü olarak daha kurumsal bir yapıda 1971 yılında

kurulmuştur. Üyelerinin sahibi ya da yöneticisi olduğu kuruluşlar, Türkiye ekonomisinde üretim, katma değer yaratma, kayıtlı istihdam ve dış ticaret gibi alanlarda önemli etkiye sahiptir. TÜSİAD temel olarak yumuşak güç değerlerini kendine amaç edinmiş, Türkiye'nin yürüttüğü dış politika ile ilgili değerlendirmeler yaparak bunları hükümete sunan ve devletin görüşlerini diğer ülkelerde kurduğu ilişkiler yoluyla o ülkelerdeki hedef kitlelere aktaran bir kuruluş olarak faaliyet yürütmektedir. TÜSİAD, 1987 yılından bu yana Avrupa özel sektörünün temsilcisi olarak kabul edilen Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu'nun (Business Europe) üyesi olması yanında, AB-Brüksel, Berlin, Washington, Londra ve Paris şehirlerinde bulunan temsilcilikleri ve Çin, Silikon Vadisi ve Körfez ağları aracılığıyla yurt dışında da hizmetler vermektedir (TÜSİAD, 2020). 1990 yılında kurulan MÜSİAD da yurt içi ve yurt dışındaki temsilcilikleri ve büroları yardımıyla faaliyetlerini uluslararası ölçekte de devam ettiren güçlü bir kurumsal yapıya sahip sivil toplum kuruluşudur. MÜSİAD, 2018 yılı itibariyle ABD ve İngiltere dâhil olmak üzere toplam 95 yurtdışı temsilciğine ve 225 irtibat bürosuna sahiptir (MUSİAD, 2018).

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye genelinde 81 il ve 160 ilçeye yayılmış, Ticaret Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odası ve Ticaret Borsası gibi özel sektörü temsil eden 365 oda ve borsayı bünyesinde barındıran mesleki üst kuruluş ve yasal temsilcisidir. TOBB, Brüksel ve Washington'da bulunan daimi temsilcilikleri vasıtasıyla lobi ve bilgilendirme faaliyetleri yürütmekte ve AB kurum ve kuruluşları ile sağladığı irtibat, iletişim ve koordinasyon yoluyla AB ülkelerinde meydana gelen gelişmeleri yakından takip etmektedir. Bu süreçte Türkiye'ye bilgi akışı sağlayarak AB müzakere süreci ile ilgili araştırmalar ve çalışmalar yapmaktadır. Buna ek olarak; Türkiye ve ABD arasındaki ticari ilişkilerin daha üst seviyelere taşınmasına katkı sağlayacak biçimde 2004 yılından itibaren Amerikan düşünce kuruluşu olan CSIS ile CSIS-Türkiye Projesi kapsamında ortak çalışmalar da yapmaktadır (TOBB, 2010).

Sivil toplum kuruluşları, insani yardım sağlamaları ve dış ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine katkı sunmaları yanında araştırma ve eğitim faaliyetleri yoluyla da dış politika ve kamu diplomasisinde etkilidirler. Bu bağlamda özellikle *Think Tank* diye adlandırılan ve Türkçeye “Düşünce Kuruluşu” olarak çevrilen, politik kararların

alınması sürecinde ülke yöneticilerinin doğru ve gerçekçi politikalar belirlemelerini sağlama amaçlı tavsiyelerde bulunan, aynı zamanda karar alıcılarla iş birliği içerisinde iç siyasette olduğu kadar dış siyasette de etkili olabilen ve alternatif bakış açıları ile stratejik düşünce üreterek karar alıcıların yanı sıra toplumu da etkileyen düşünce ve araştırma kuruluşlarını ele almak gerekmektedir. Bilgiyi üreten ve şekillendiren bu kuruluşlar, ulusal siyasete uluslararası alanda meşruiyet kazandırmak, dünya kamuoyunu ülke politikaları hakkında bilgilendirmek ve etkilemek gibi rolleri nedeniyle kamu diplomasisinin bir aktörü olarak görülmektedir. 1969 yılında kurulan Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (ESAM) ve 1974 yılında kurulan Dış Politika Enstitüsü Türkiye’de son yıllarda sayıları 50’yi bulan düşünce kuruluşlarının ilk örnekleridir (Uzgel, 2006: 149).

Ayrıca, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM), Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (ASAM), Genelkurmay Stratejik Araştırma ve Etüt Merkezi (SAREM), Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM), Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), TESEV gibi kuruluşlar araştırma, eğitim ve kültür çalışmaları doğrultusunda uluslararası ölçekte etkili düşünce kuruluşlarına örnek olarak verilebilir (Zariç, 2012: 10-11).

Uluslararası öğrenci dernekleri de Türkiye için kamu diplomasisi yürüten ve yumuşak güç kaynağı olan sivil toplum kuruluşları arasındadır. Bu sivil toplum kuruluşlarının temel amaçları ülkemizde eğitim ve öğrenim gören yabancı öğrenci sayısını arttırmak, bu yolla Türkiye’yi bölgesinde lider eğitim merkezi haline getirmek, eğitim ve öğretim kurumlarımızın yabancı ülkelerde tanıtımlarını yapmak ve ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin Erasmus ve Mevlana programları kapsamında yurtdışından Türkiye’deki üniversitelere gelişini sağlamaktır. Bu kapsamda kurulan sivil toplum kuruluşlarına Türkiye Diyanet Vakfı, Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEF), Uluslararası Öğrenci Hizmetleri Derneği (ISSA) örnek gösterilebilir. Gerek yurtiçinde gerekse de yurtdışındaki eğitim faaliyetlerine öncelik veren Diyanet Vakfı, anaokulundan ilköğretime, Kuran kurslarından hafızlık eğitimine, imam hatip lisesinden üniversiteye, yüksek lisanstan doktora kadar

eğitimin her aşamasında yurtiçinde ve 111 farklı ülkeden gelen öğrencilere eğitim ve burs desteği sağlamaktadır. Diyanet Vakfı, giderlerini kendisi karşılayarak Kırgızistan, Kazakistan ve Azerbaycan'da ilahiyat fakülteleri açmıştır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Dışişleri ve Milli Eğitim bakanlığı ile eş güdümlü olarak yurt dışında 14 ülkede tüm ihtiyaçları vakıf tarafından karşılanan lise ve üniversite düzeyindeki 25 kuruma eğitim projesi hizmeti vermektedir. Ayrıca bu ülkelerden Türkiye'deki ilahiyat fakültelerine öğrenci alınmaktadır. Diyanet işleri ve ilgili bakanlıklar aracılığıyla gerçekleşen bu adım imam hatip liselerini de kapsamaktadır. 2019-2020 öğretim yılı itibarıyla uluslararası öğrenci ve uluslararası ilahiyat programı kapsamında dış ülkelerden gelen 3086 öğrenci ülkemizde eğitim görmektedir (TDV, 2019b).

Yurt dışında kamu diplomasisi çalışmaları yapmak üzere eğitim faaliyetleri için kurulan devlet destekli diğer bir kuruluş ise Maarif Vakfıdır. Türkiye Maarif Vakfı, daha önce Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarla sınırlı olan eğitim faaliyetlerinin sivil toplum tarafından da desteklenmesini sağlayacak biçimde kurulmuş ve Türkiye'nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısı konumundaki bir vakıftır. Yurtdışında Türkiye Cumhuriyeti adına eğitim kurumu açma yetkisi 2016 yılında kadar sadece Milli Eğitim Bakanlığı'nda iken 17.06.2016 tarihli 6721 sayılı Kanun ile sadece Türkiye Maarif Vakfı'na da bu izin verilmiştir. Kar amacı gütmeyen, kamu yararına çalışan bir vakıf olan Türkiye Maarif Vakfı, yurt dışında örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim süreçlerinde burslar vermek, okullar, eğitim kurumları ve yurtlar açmak, bu kurumlarda görev alabilecek öğretmenleri yetiştirmek, bilimsel çalışmalar yapmak ve faaliyet gösterdiği ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim faaliyetlerini yürütmek amaçlarıyla kurulmuştur. Vakıf, 2020 yılı itibarıyla 66 ülkede 323 eğitim kurumunda çalışmalarına devam etmektedir. Vakfın temel hedefi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yurtdışında eğitim alanında da sistemli ve planlı biçimde etkinliğini arttırmak ve oralarda açılacak okullarda eğitim görmek isteyen öğrencilerin ihtiyaç ve taleplerini karşılamaktır (TMV, 2020).

Birçok sivil toplum kuruluşlarına ek olarak, gün geçtikçe uluslararası arenada daha etkin hale gelen ve akademik işbirlikleri ve öğrenci değişim programlarıyla Türkiye'nin başka bir yumuşak güç kaynağı haline gelmeye başlayan üniversiteler

önemli bir kamu diplomasisi aktörü olmaya başlamıştır. Balkan ülkeleri başta olmak üzere dünyanın birçok farklı şehrinde sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesinde etkili olan "Kardeş Şehir Projeleri" yoluyla Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlayan belediyeler de bir yumuşak güç kaynağı olarak kamu diplomasisi faaliyetlerinde önemli yere sahiptirler.

Kardeş şehirler, yerel yönetimlerin geniş ve uzun vadeli uluslararası eylemlerde yer almalarını sağlamak ve uluslararası arenadaki çıkarlarını tanımlamak için atılan ilk adımdır. Kardeş şehir kavramı, iki ülkedeki şehirler arasında geniş tabanlı ve uzun vadeli olarak kurulan bir ortaklık biçiminde tanımlanmaktadır. Günümüzde kardeş şehirler yoluyla karşılıklı işbirliği, ekonomik teşvik, ticaret anlaşmaları, bilgi ve kaynak paylaşımı gerçekleştirilmektedir. Kardeş şehir ilişkilerinin bazı işlevleri aşağıdaki biçimde sıralanmaktadır:

- Sosyal ve kültürel işbirlikleri,
- Yerel hizmetler konusunda teknik bilgi ve tecrübe paylaşımı,
- Ekonomik işbirliği,
- Tarihsel çevrenin korunması,
- Doğal çevrenin korunması,
- Diplomasi ve lobicilik,
- Avrupa Birliği fonlarından yararlanma (Akman ve Akman, 2017: 230-231).

Kardeş şehir, coğrafi olarak uzak yerleşim alanlarının, kültürel ve ticari alışveriş amacıyla oluşturdukları birlikteliktir. Bu birliktelik, sosyo-ekonomik gelişimi arttırmak amacıyla iki veya daha fazla belediyenin ortaklaşa proje ve programlar yürütmesidir. Kardeş şehir ya da Uluslararası İlişkiler terminolojisinde "sister city" kavramı, 1950'li yıllardan itibaren ABD'de yer alan şehirler ile dünyanın diğer ülkelerindeki şehirler arasında barış ve karşılıklı anlayışı geliştirmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Avrupa'da da aynı yıllarda özellikle Fransa ve İngiltere'de yer alan şehirler arasında dostluğun geliştirilmesi amacıyla "twinning" olarak adlandırılan kardeşlik ilişkileri kurulmaya başlanmıştır. Merkezi ABD'de bulunan Dünya Kardeş Şehirler Birliği Teşkilatı'nın çok katı olmamakla birlikte oluşturduğu kurula göre bir şehir her ülkeden ancak bir şehir ile kardeş şehir ilişkisi kurabilir. Kardeş şehir olma teklifi,

genellikle Dışişleri Bakanlığı kanalıyla belediyelere iletilen ve belediyelerin karşılıklı olarak temas kurduğu diplomatik bir süreçtir. Yurtdışından herhangi bir şehirle kardeş şehir olabilmek için Belediye Meclis Kararı ve İçişleri Bakanlığı'nın onayı gerekmektedir. Bu onayın verilebilmesi için dikkate alınan öncelikli kriter kardeş şehir olacak şehirlerin ülke içindeki önemi, nüfusu, ekonomik ve ticari durumu, kültürel yapısı ve coğrafi özelliği bakımından birbirine yakın ya da denk olmasıdır. Verimli bir ilişki ve daha başarılı çalışma yürütmek amacıyla bu denklige özen gösterilmekle birlikte bir veya birkaç özellik dikkate alınarak ya da denklik söz konusu olmasa bile manevi destek amacıyla kardeş şehir ilişkisi kurulabilmektedir. Taraflar arasında imzalanacak bir protokolle hangi alanlarda işbirliği yapılacağı ve isteğe bağlı olarak süre sınırı da koyulmaktadır. İstanbul'un, 39 Kardeş Şehri bulunmaktadır; bu kardeş şehirlerin 19'u Asya, 11'i Avrupa, 4'ü Amerika ve 5'i de Afrika kıtasında yer almaktadır (İBB, 2020).

SONUÇ

Güç kavramı, Uluslararası İlişkiler sistemi açısından ele alındığında bir ülkenin askeri, siyasi, ekonomik ve endüstriyel açıdan başka ülkeler veya toplumlar üzerinde etki sahibi olabilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Basit bir ifadeyle güç kavramı; bir ülkenin başka bir ülkeye normal şartlar altında yapmayacağı ya da yapamayacağı bir şeyi yaptırabilmesi, bu ülke üzerinde etki oluşturabilmesi durumu olarak tanımlanabilir.

Tarih boyunca Uluslararası İlişkileri düzenlemek ve yönetebilmek amacıyla çeşitli yapılanmalar meydana getirilmiş ve üye ülkelerin belirlenmiş kurallar çerçevesinde uluslararası arenada eylem sergilemeleri amaçlanmıştır. Uluslararası sistemi düzenleme amacına yönelik olarak kurulmuş ve günümüzde de varlığını sürdüren örgütlerden en bilineni BM'dir. BM ve benzeri yapılanmaların genel olarak amacı savaş ve çatışma ortamlarına müdahale ederek dünya barışını ve güvenliğini sağlamak, ekonomik, sosyal, kültürel açıdan toplumlar arasında işbirliği ve eşitlik sağlamak, afetler, mülteci sorunları, açlık gibi önemli sorunlara çözümler üretmektir. Ancak tarihsel süreç içerisinde görülmüştür ki, bu kuruluşlar zaman zaman adaletsiz ve yanlı tutumlarıyla güçlü devletlerin yanında yer almış ve beklentileri tam olarak karşılayamamış sonuç olarak Uluslararası İlişkilerde kargaşa ve gerilimlere de neden olmuştur. Bu nedenle; siyasal, askeri, ekonomik vb. açılardan tehdit altında olduğunu düşünen ülkelerin çeşitli güç kaynaklarına başvurmaları, güç potansiyellerini artırma çabasına girişmeleri kaçınılmaz bir hale gelmiştir.

Güç kavramının önemi özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru anlaşılmaya başlanmış ve bu konuda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalarda güç kavramının anlamı, çeşitleri, etkisi tüm yönleriyle ele alınmakla birlikte gücün detaylı biçimde incelenmesi Uluslararası İlişkiler literatürünün gelişmeye başlamasıyla birlikte hız kazanmıştır. Ülkelerin uluslararası ortamda oluşturdukları politikaların temel amacı gücü ele geçirme ve daha etkin olma çabasıdır. Dış politik ilişkilerde durumu kendi

lehine çevirmeye çalışan her ülke kimi zaman sert güç kullanımı, kimi zaman da yumuşak güç kullanımı yoluyla hedef aldığı ülke ya da toplumları kendi çıkarlarına uygun biçimde etkilemeye ve yönlendirmeye çalışmaktadır. Hedef aldıkları ülkelerin kendi çıkarlarına yönelik davranmasını sağlamak isteyen ülkeler karşı tarafı cezabetmek için ödül, ceza, ikna etme ya da baskı kurma gibi yöntemler yoluyla etkileme ve yönlendirme kapasitelerini diğer bir deyişle sahip oldukları güç kaynaklarını kullanmaktadırlar. Kimi ülke sahip olduğu askeri ve ekonomik yetenekler yoluyla sert güç kullanmayı, kimi ülkeler sahip oldukları kültürel, sosyal, tarihsel, gelişmişlik değerleri yoluyla yumuşak güç kullanmayı, kimi ülkeler de sert ve yumuşak güç kaynaklarının bir arada harmanlandığı akıllı güç kullanmayı tercih etmişlerdir.

Uluslararası çevrelerde gücü elinde bulunduran ülkelerin alınacak kararları ve sergilenecek eylemleri çıkarlarına uygun biçimde yönlendirme olanağına sahip oldukları, çeşitli biçimlerde ve ağırlıkta güç kullandıkları görülmektedir. Ülkelerin sahip oldukları siyasal yapı, hangi politikalara öncelik verdikleri ve ekonomik, askeri, endüstriyel vb. güç aktörlerinden hangisi ya da hangilerinde kapasitelerinin daha yeterli olduğu gibi etkenler başvuru güç biçimi ve diplomasideki kullanım ağırlığını etkileyebilmektedir. Bu bakımdan; gücün anlamı, hangi kaynaklardan meydana geldiği, çeşitleri, hangi durumlarda hangi güç biçimlerinin daha etkili olduğu ve Uluslararası İlişkilerde en uygun güç kullanımı stratejilerinin belirlenmesi çok yönlü çalışma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Örneğin, savaş ya da çatışma durumlarında askeri kapasite önemli bir sert güç kaynağı olarak caydırıcılık sağlarken, barış durumlarında sosyal, kültürel, sanatsal vb. faaliyetler önemli birer yumuşak güç kaynağı olarak ülkelerin çıkarlarına ulaşmalarında hedef ülkeler ya da toplumlar üzerinde etki oluşturabilmektedirler.

Kamu diplomasisi yumuşak güç unsurlarını kullanan ve çok farklı alanlarda, çok farklı vasıtalar yoluyla ve çeşitli aktörler yardımıyla sonuç elde edilmeye çalışılan önemli bir dış politika aracıdır. Küreselleşmeyle birlikte gelişen iletişim teknolojileri kamu diplomasisi eylemlerinin sadece ülke yönetimleri tarafından değil ülke yönetimleri dışındaki organizasyonlar ve sivil toplum örgütlerinin de ülke çıkarlarına yönelik faaliyet yürütmelerini beraberinde getirmiştir. Sivil toplum kuruluşları, yardım

dernekleri ve örgütleri, sosyal yardım ve dayanışma vakıfları, üniversiteler, medya, spor kulüpleri vb. yapılanmalar kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemli birer unsuru haline gelmiştir. En önemli kamu diplomasisi vasıtalarından biri kültür odaklı yaklaşımların sergilendiği kültürel diplomasi faaliyetleridir. Başka ülkelerdeki toplumları etkilemek, Uluslararası İlişkilerde söz sahibi olmak, kültürünü tanıtmak, diğer uluslararası aktörlere düşüncelerini aktarmak ve kültür alışverişi sağlamak isteyen ülkelerin kültürel diplomasiye daha fazla başvurdukları görülmektedir. Kültürel diplomasiinin en temel amacı insanların farklı kültürlerle ve değerlere ulaşabilmelerini sağlamak ve bu yolla karşılıklı diyalog ve empati oluşturmaktır. Kültür diplomasisi yoluyla farklı ülkelerde yaşayan toplumların birbirleri ile daha iyi iletişim kurmaları ve birbirlerini tanımaları kolaylaşmaktadır. Bu bakımdan kültürel yapıyı da içine alan bir kamu diplomasisi yönteminin Uluslararası İlişkilerde yumuşak güç oluşturmada başarıyı artırma ihtimali bulunmaktadır.

Ülkelerin yumuşak gücü ağırlıklı olarak sahip oldukları tarih, kültür ve toplumsal değerlerden ortaya çıkmaktadır. Kültür önemli bir yumuşak güç unsurudur ve bir toplum için anlamı olan, o topluma özgü tüm değerler ve eylemlerden meydana gelmektedir. Kültürün sadece ait olduğu toplumu temsil etmesi yeterli değildir; hak ve eşitlik, adalet, demokrasi, özel yaşama saygı, doğayı koruma gibi evrensel değerlere sahip olan bir kültürün başka ülkeler ve toplumları cezp etmesi mümkün olabilmekte ve ülkelerin çıkarlarını elde etmelerinde bir yumuşak güç faktörü haline gelmektedir. Evrensel değerler içermeyen kültürlerle sahip olan ülkelerin ekonomik ve askeri açıdan güçlü olsalar bile başka ülkeler nezdinde olumlu imaja sahip olmaları ve yumuşak güç etkisi oluşturmaları mümkün değildir.

Her ülkenin sahip olduğu yumuşak güç potansiyeli farklı olduğu için bu yumuşak güç unsurlarını kullanacak kamu diplomasisi de ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Hedef alınan ülkelerin özellikleri farklılık gösterdiği için onlara karşı geliştirilecek kamu diplomasisi yöntemleri ve araçları da farklı olacaktır. Daha önce de açıklandığı üzere; her durumda ve koşulda geçerli olan bir kamu diplomasisi modeli bulunmamaktadır. Ülkeler, kendi yumuşak güç kapasitelerini ve hedef aldıkları ülkelerin özelliklerini dikkate alarak en uygun kamu diplomasisi yöntem ve araçlarını belirlemek zorundadırlar.

Türkiye'nin uluslararası çevrelerde değerlendirebileceği önemli yumuşak güç unsurları tarihi, bulunduğu coğrafya, doğal güzellikleri, kültürel zenginliği ve sahip olduğu genç nüfustur. Bu yumuşak güç unsurlarının etkin biçimde kullanılması yanında ekonomi, eğitim, sivil toplum, turizm, sağlık turizmi, medya, spor gibi alanlarda da potansiyelini çok daha fazla geliştirmesi ve ilgili tüm kurum ve kuruluşları daha etkin ve verimli biçimde kullanması önemlidir.

Türkiye’de sahip olduğu güç kaynaklarını uluslararası çevrelerde diplomasi yürütme çabalarında belirli ölçülerde kullanmakta; sert, yumuşak ve akıllı güç biçimlerinden her birine dönem dönem başvurmaktadır. Dünyanın sayılı orduları arasında yer alan TSK, Türkiye’nin en önemli sert güç kaynağını meydana getirmektedir. Bununla birlikte elinde bulundurduğu yumuşak güç unsurları da azımsanamayacak ölçüde fazladır. Yer aldığı coğrafya itibariyle Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının ortasında yer alması, her üç kıta arasında köprü vazifesi görmesi, dünyada birçok medeniyetlerin ilk ortaya çıktığı coğrafyada bulunması ve geçmişten günümüze birçok medeniyetin izlerini barındıran kültürel zenginliği Türkiye için çok önemli üstünlükler meydana getirmektedir. Bunlara ek olarak; Balkanlar, Ortadoğu, Kafkasya, Orta Asya ve hatta Avrupa’nın bir kısmına kadar uzanan coğrafi bölgelerdeki sahip olduğu tarihsel geçmişi bu coğrafyalarda daha etkin ve etkili bir uluslararası siyaset yürütmesine imkan tanımaktadır. Bu açılardan ele alındığında Türkiye’nin yumuşak güç potansiyeli, askeri, ekonomik ya da teknolojik açıdan “en iyi” olmaktan ziyade sahip olduğu tarih ve kültürün çeşitliliği ve çok eski çağlara dayanmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye’nin ortak bir tarih ve kültür geçmişine sahip olduğu bölge ülkeleri ve Türk kökenli ülkelerle kültürel ve ekonomik anlaşmalar yaparak karşılıklı ilişkileri daha ileriye taşınması gereklidir.

Türkiye, hem ulusal düzeyde sahip olduğu hem de uluslararası düzeyde mensubu bulunduğu kurum ve kuruluşlar sayesinde çok daha geniş coğrafyalara ulaşabilmekte ve oralardaki ülkeler ve toplumlar üzerinde etki oluşturabilmektedir. NATO, BM, UNESCO, AGİT gibi örgütler yoluyla uluslararası çevrelerde varlığını sürdürmesi ulusal çıkarlarına yönelik söz sahibi olmasını mümkün hale getirmiştir. Üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, insani yardımlaşma, kültür, sanat, eğitim, din gibi alanlarda faaliyet yürüten yapılanmalar, TRT, AA, THY, TİKA, AFAD, TÜSİAD, MÜSİAD,

Türk Kızılay, MEB, Türkiye Maarif Vakfı gibi kurum, kuruluş ve vakıflar da Türkiye'nin çok önemli yumuşak güç aktörleri arasında yer almaktadır. Bununla birlikte; özellikle son yıllarda bölgesindeki savaş ve çatışmaların artmaya başlaması sadece yumuşak güç kullanımının Türkiye için yeterli olmadığını askeri ve ekonomik anlamda da sert güç potansiyelini geliştirmesi gerektiğini göstermiştir. Sadece sert güç ya da sadece yumuşak güç kullanımının Uluslararası İlişkilerde ve çıkarlara ulaşmada başarı için yeterli olmadığı dikkate alındığında Türkiye'nin bu iki güç biçimini de bir arada kullanabileceği akıllı güç stratejileri üzerinde durmasının gerektiği görülmektedir. Hem sert hem de yumuşak güç kullanımı açısından en etkili örneklerden biri TSK'nın caydırıcılığı yanında müdahale ettiği neredeyse her coğrafyada sağladığı insani yardımlarla, eğitim, sağlık, barınma gibi hizmetlerle de asker sivil ilişkilerinin geliştirilmesinde ve o ülke toplumlarının sempatisini kazanmada bir yumuşak güç kaynağı olarak ön plana çıkmasıdır.

Üniversiteler ve eğitim kurumları Türkiye için önemli potansiyele sahip olan birer yumuşak güç kaynağıdır. Yurtdışında çeşitli ülkelerde Türk Maarif Vakfı yoluyla eğitim veren Türk okulları aktif bir kamu diplomasisi vasıtası olarak hizmet görmektedirler. Buldukları ülkelerde ileride karar verici pozisyonuna yükselmesi muhtemel olan çocuk ve gençlere verilen eğitim hem Türkiye'nin tanıtımına hizmet etmekte hem de ileriye yönelik olarak ilgili ülkelerle güçlü ilişkiler oluşturulmasını sağlamaktadır. Türk üniversiteleri de alt yapı olarak iyi düzeyde olmakla birlikte akademik faaliyetler, uluslararası literatüre kazandırılan çalışmalar ve dünya sıralamasındaki yerleri bakımından henüz tam anlamıyla istenen seviyeye ulaşamamıştır. 2020 yılı verilerine göre Dünya'nın en iyi ilk 500 üniversitesi arasında sadece bir Türk üniversitesinin bulunması çok önemli bir eksikliklerdir. En iyi ilk 500 üniversite arasında Türkiye'den sadece Koç Üniversitesi bulunmaktadır (<https://www.puanlar.net/dunyanin-en-iyi-1000-universitesi-siralamasi/>).

Televizyon dizileri, sinema filmleri, haber programları, televizyon ve radyo programları, dergi ve kitap gibi basılı yayınlar ve sosyal medya ülkelerin politikalarını ve ülkenin benimsemiş olduğu demokrasi, insan hakları, adalet gibi evrensel değerleri geniş kitlelere duyurmasını sağlayan önemli kitle iletişim araçları ve yumuşak güç kaynaklarıdır. Türkiye'de kamu diplomasisi amacıyla yayın yapan televizyon kanalları

ve radyolar bulunmakla birlikte bu medya araçlarının daha çok tarih ve kültür içerikli, günlük olaylar hakkındaki bilgilendirme yayınları yaptıkları, dış politikada ülke çıkarlarına yönelik evrensel değerleri de vurgulayan yayınlara pek başvurmadıkları, Türkiye hakkında yeni ve ileriye dönük bilgiler vermedikleri görülmektedir. Bu durum Türkiye'nin sadece benzer değerlere, kültüre ve geçmişe sahip olduğu bölgesindeki ülkelerde kısmi etki yaratmakta uluslararası alanda farklı coğrafyalardaki ülke toplumları üzerinde fazla etki ve cazibe yaratamamaktadır. Bu açıdan, insan hak ve özgürlükleri, adalet ve demokrasi gibi evrensel değerleri vurgulayan, hedef ülkelerdeki genç nüfusu cezbedecek ve özellikle eğitim alanında Türkiye'yi tercih etmelerini sağlayacak yayınlara daha fazla ağırlık verilmesi gereklidir.

Özellikle son yıllarda atağa kalkan Türk dizi ve film sektörü yabancı ülkelerde de önemli bir seyirci kitlesine ulaşmıştır. Hem ihracat geliri sağlamaları hem de Türkiye'nin yurtdışında tanıtımı yoluyla turizm gelirlerine katkı sağlayıcı etki oluşturmaları önemli bir potansiyel sağlamaktadır. Türk dizilerinin başta Ortadoğu ve Arap ülkeleri olmak üzere izlendikleri ülkelerdeki toplumlar üzerinde bir cazibe ve sempati uyandırmaları Türkiye'nin yumuşak güç kullanımına sınırlı katkı sağlayabilir. Çünkü Türk dizilerinde çoğunlukla ülkenin dış politika hedefleri dikkate alınmadan zengin-fakir gibi ekonomik farklılıkların sık vurgulanması, eğitilmiş-eğitimsiz, kentli-köylü gibi sınıf ve statü farklılıklarına vurgu yapılması Türkiye hakkında olumsuz algılara neden olabilmektedir. Birçok Türk dizisinde demokrasi, insan hakları, hak ve eşitlik gibi değerler ötelenmektedir. Ayrıca, son yıllarda Osmanlı Devleti'ni anlatan ve gerçek olaylara dayandığı konusunda şüphe uyandırabilecek diziler yaygınlaşmıştır. Bu diziler de uluslararası çevrelerde ve özellikle Osmanlı'nın geçmişte hakimiyetinde bulunan ülkelerde tepkiyle karşılanabilir. Türk dizilerinin başarısı bir bakıma film sektörünün başarısı ve bir ticaret unsuru olarak ön plana çıkmakta, Türkiye'nin yumuşak gücüne çok fazla katkı sağlayamamaktadır. Geçmişte Türkiye'de de yayınlanan Brezilya dizilerine benzer bir biçimde sadece sosyal statü ve sınıf farklılıklarının vurgulandığı dizilerin toplumu cezbedici, dizinin ait olduğu ülkeye karşı sempati yaratacak bir etki göstermeyeceği muhtemeldir.

Dünya genelinde bilinen markalara sahip olmak önemli bir yumuşak güç unsurudur ve hedef alınan ülkelerde oldukça büyük etki oluşturmayı sağlayabilmektedir. Ancak

Türkiye'nin dünya genelinde bilinen yeterli sayıda markaya sahip olmaması ülke tanıtımı ve değerlerinin hedef ülke toplumlarına empoze edilmesinde yeterli etki oluşturamamasına neden olmaktadır.

Türkiye'nin son yıllarda sağlık sektöründe yaptığı büyük ölçekli yatırımlar ülkeyi önemli bir sağlık merkezi haline getirmiştir. Özellikle sağlık turizmi bakımından Türkiye'nin tercih edilen bir ülke olduğu görülmektedir. Türkiye tüm Avrupa, Ortadoğu, Türk Cumhuriyetleri, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Konseyi Ülkeleri'nden ve hatta Avrupa ülkelerinden her yıl binlerce hasta tarafından tercih edilen bir ülke konumuna yükselmiştir. 2018 yılında sağlık turizmi ve turist sağlığı kapsamında Türkiye'de sağlık hizmeti alan yabancı hasta sayısı 551.748 kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu bakımdan sağlık turizmi Türkiye için çok önemli bir yumuşak güç kaynağı olarak ön plana çıkmaktadır.

Kamu diplomasisi eylemlerinin tüm ilgili tarafların katılımıyla koordinasyon içerisinde yürütülmesinde ve Türkiye'nin hedeflerine ulaşması ve çıkarlarını elde etmesinde ve ayrıca Türkiye üzerinde mevcut olan kötü imajın yok edilmesinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kurulduğu yıllarda çok önemli bir yeri bulunmaktadır.

Kamu diplomasisi faaliyetleri ülkelerin kendilerini anlattıkları konuşma faaliyeti yerine hedef ülke toplumlarının özelliklerinin de dikkate alındığı dinleme faaliyetlerine daha fazla odaklanmalıdır. Türkiye'nin uyguladığı kamu diplomasisi faaliyetleri ise dinleme yerine ağırlıklı olarak kendi değerlerini hedef ülke toplumlarına tanıtmaya yöneliktir. Yabancı ülke kamuoylarının özellikleri, tercihleri ve beklentileri analiz edilmeden genel olarak tarihi ve kültürel değerlerin tanıtılmasına odaklanılmaktadır. Yumuşak gücün esası iletişim kurmak olduğu halde dinleme yerine sadece konuşmaya odaklanan bir strateji muhtemelen başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Sürecin uygulanması aşamasında hedef alınan ülkelerdeki insanların özellikleri, değerleri, tercihleri ve Türkiye'ye yönelik bakış açıları hakkında kamuoyu araştırmaları yapılmalı ve Türkiye'nin kendini anlatmasına dayalı olan konuşma yerine dinleme olarak adlandırılan faaliyetlere ağırlık verilmelidir.

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin en önemli amacı Uluslararası İlişkileri geliştirmek ve yabancı ülke kamuoylarını ülke çıkarları doğrultusunda etkilemektir. Ancak Türkiye'deki kamu diplomasisi uygulamalarının genellikle başka ülke toplumlarını cezp etmek amacıyla değil iç siyaset ve yurtiçi hedef seçmen kitlesini etkilemek amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Dış politikada net ve istikrarlı hedeflerin belirlenmemiş olması, günün ve siyasi ortamın şartlarına göre strateji ve uygulama değişikliklerine gidilmesi özellikle bölge ülkelerinde meydana gelen olaylarda yumuşak gücün neredeyse hiç etki oluşturamamasına neden olmaktadır. Türkiye sivil toplum örgütleri yoluyla da kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmekle birlikte bu faaliyetler genellikle ilgili dönemin siyasi iktidarının uygulamaları ve politikaları paralelinde yürütülmekte ve ülkenin yumuşak gücüne çok fazla katkı sağlayamamaktadır. Sadece sivil toplum değil kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten çoğu kamu kurumu yumuşak güç uygulamalarını devlet politikası olarak değil siyasal iktidarların icraatları ve ideolojilerini anlatma vasıtası olarak görmektedirler.

Türkiye'nin Uluslararası İlişkilerde yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerinde ağırlıklı olarak kültürel değerler, tarih, dini değerler ve etnik köken üzerine politikalar oluşturulmaktadır. Türkiye'nin ortak geçmişe sahip olduğu Balkan, Ortadoğu, Kafkasya ve Afrika'nın bir kısmına yönelik kamu diplomasisi eylemleri hareket ve etki alanını kısıtlamaktadır. Dünya genelini hedeflemeyen, Avrupa, Amerika ve Uzak Doğu ülkelerini analiz etmeyen ve kamuoylarını hedef almayan, o ülke toplumlarının tercihlerini, taleplerini ve beklentilerini dikkate almayan bir kamu diplomasisi faaliyetinin Türkiye'yi dar bir coğrafyaya hapsedmesi ve yumuşak gücünün sınırlı çerçevede kullanımına neden olması muhtemeldir.

Kamu diplomasisi uygulama stratejilerinin hedef alınan ülkelerin sahip olduğu rejimlere ve ülke içi duruma göre değil evrensel kural ve ilkelere göre belirlenmesi o ülke toplumları tarafından kabul edilmeyi ve itibar görmeyi mümkün kılabilir. Türkiye genel olarak din, etnik köken ve mezhep temeline dayanan, yakın coğrafi bölgelerdeki ülkeler ve toplumlara tarih ve kültür tanıtımını içeren bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütmektedir. Türkiye'nin kamu diplomasisi uygulamaları genel olarak bölge ülkeleri vatandaşlarının davranışlarını etkilemeye odaklıdır. Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak güç kaynaklarında uluslararası evrensel değerler, teknoloji, ekonomi gibi

kaynaklar olmadığı için bu durum doğası gereği ülkenin uluslararası cazibesini istenilen seviyeye getirmemektedir.

Türkiye'nin ağırlıklı olarak kültür ve tarihi değerleri yumuşak güç kaynağı olarak kullanması bölgesinde ortak geçmişi olan ülkelerde nispeten etki oluşturabilse de daha uzak ve ortak geçmişe sahip olmadığı ülkelerde herhangi bir etki yaratamayabilir. Çünkü bu yolla iletilmek istenen mesajlar hedef toplumlar için bir anlam ifade etmeyecek ve onları cezp etmeyecektir. Diğer yandan sürekli bir tarih ve kültür vurgusu yapılması, bölge ülkeleri nezdinde de Türkiye'nin Osmanlı döneminde hakimiyet altında tuttuğu coğrafyalarda yeniden hakimiyet sağlama hedefinde olduğu algısına yol açacak ve bu rahatsızlık cazibe ve ilginin tersine kargaşa, kriz ve tavır almaya dönüşebilecektir.

Yumuşak güç uygulamanın yolu ekonomi, sanayi, teknoloji, tarım, turizm, sağlık, enerji ve eğitim gibi tüm alanlarda topyekûn çabadan geçmektedir. Siyasi istikrarsızlık ve ekonomik krizler büyüme ve gelişmesini zaman zaman frenlemiş olsa da sahip olduğu kültür, tarih, insan kaynağı, sağlık alt yapısı, doğal ve turistik mekânları ve askeri kapasitesi dikkate alındığında, Türkiye'nin gerek bölgesinde gerekse de uluslararası çevrelerde yıldızı parlayan lider ülkeler konumuna yükselmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

AFAD (2019a). Hakkında: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
<https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda> (22 Ocak 2020).

AFAD (2019b). Öne Çıkan Faaliyetlerimiz: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
<https://www.afad.gov.tr/one-cikan-faaliyetlerimiz> (22 Ocak 2020).

Akbaş Z, Tuna H (2012). Bir Dış Politika Aracı Olarak Yumuşak Gücün Turizm Sektörüne Etkisi: Türkiye Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme. Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 49 (571), 5-6.

Akçay E (2012). Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Türk Dış Yardımları, Ankara: Turgut Özal Üniversitesi Yayınları, 2012, s. 5-6.

Akçay NC (2014). Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültürel Diplomasi ve Fransa'nın Afrika Ülkelerine Yönelik Uluslararası Öğrenci Programları Örneği. T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Mayıs 2014, Ankara.

Akgün B (2009). Türkiye'nin Birleşmiş Millet Güvenlik Konseyi Üyeliği: Amaç, Süreç ve Beklentiler. Selçuk Üniversitesi, Stratejik Araştırmalar Merkezi Araştırma Makalesi Serisi, 1.

Akman Ç, Akman E (2017). Türkiye'de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2017/2, Sayı:27, s.228-25.

Altunışık MB (2010). Arap Dünyasında Türkiye Algısı. İstanbul: TESEV.

Altunışık MB (2015). Challenges to Turkey's Soft Power in the Middle East. http://teseiv.org.tr/wpcontent/uploads/2015/11/Challenges_To_Turkeys_Soft_Power_In_The_Middle_East.pdf (10 Haziran 2018).

Anadolu Ajansı (2019). ABD'den sonra en fazla dizi ihraç eden ülke Türkiye. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/abdden-sonra-en-fazla-dizi-ihrac-eden-ulke-turkiye/1641524#> (24 Mayıs 2020).

Anadolu Ajansı (2020a). Sosyal Medya: Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/p/sosyal-medya> (20 Ocak 2020).

Anadolu Ajansı (2020b). Tarihçe: Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/p/tarihce> (20 Ocak 2020).

Anaz N (2013). ABD Örneğinde Yumuşak Güç Kavramı ve Dış Politika. Ankara Siyasal ve Ekonomik Araştırmalar Merkezi, 9.

Arı Ö (1987). Uluslararası İlişkiler. İstanbul: Der Yayınları.

Arı T (2009). Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika. İstanbul: MKM Yayıncılık.

Arı T (2010). Uluslararası İlişkiler Teorileri, Çatışma, Hegemonya, İşbirliği. Bursa: MKM Yayıncılık.

Arıboğan DÜ (2001). Globalleşme Senaryosunun Aktörleri, Uluslararası İlişkilerde Güç Mücadelesi. İstanbul: Der Yayınları.

Arıboğan DÜ (2007). Uluslararası İlişkiler Düşüncesi, Tarihsel Gelişim. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.

Arsava F (2012). Uluslararası Hukukta Güç ve Hukuk İlişkisi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 3 (10), 351-380.

Art R (2004). The Fungibility of Force. Basil Blackwell, 117-148.

Asunakutlu T, Safran B (2004). Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Çatışmalara Yönelik Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (1), 36.

Aydemir E (2016). Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Aydın G, Aydın BK (2015). Dünyada ve Türkiye’de Sağlık Turizmi Pazarlama Uygulamaları ve Karşılaştırmalı Durum Analizi. Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi, Sayı: 16, Temmuz 2015, ss. 1-21

Aydın M (2013). Yumuşak Güç ve Yumuşak Güvenlik. Oran B (2013). Türk Dış Politikası, 2001-2012 Dönemi (Cilt 3) içinde. İstanbul: İletişim Yayıncılık. S. 479.

Aziz A (2011). Siyasal İletişim (3b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Baba G, Karagül S (2012). Türk Dış Politikasında Çok Taraflılığa Geçiş Çabaları: 1965 Çok Uluslu Güç Projesi ve 1 Mart 2003 Tezkeresi. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 23-25.

Bachrach P, Baratz M (1963). Decisions and Non-decisions: An Analytical Framework. American Political Science Review, 57 (3), 632-642.

Bal İ (2005). 21. Yüzyılda Türk Dış Politikası. Ankara: Lalezar Kitabevi.

Balcı A (2017). Türkiye Dış Politikası, İlkeler, Aktörler ve Uygulamalar. İstanbul: Alfa Yayınları.

Baldwin DA (1989). Paradoxes of Power. New York: Basil Blackwell.

Barbak A (2018). Türkiye’de Yönetimin Sivilleşmesi: Ordunun Siyasal Kontrol Süreci Üzerine Bir Değerlendirme. Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 45-50.

Başlar K (2015). Uluslararası Antlaşmaların Onaylanması, Üstünlüğü ve Anayasal Denetimi Üzerine. Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 43-47.

Bayraktar Z (2012). Türkiye’nin Balkanlar’daki Yumuşak Gücü Türk Kültürü. Karadeniz Araştırmaları Dergisi (35), 181-189.

Bekaroğlu EA (2015). Post-Laik Türkiye? AK Parti İktidarları ve Güncellenen Laiklik Sözleşmesi. İnsan ve Toplum Dergisi, 5 (9), 114.

Bilgiç MS, Akyürek S (2012). Balkanlarda Türkiye ve Türk Algısı, Rapor No: 49. Ankara: Bilgesam Yayınları.

Bostancı M (2012). Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

Bulut A, Şengül H (2019). “Dünyada ve Türkiye’de Sağlık Turizmi”. Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi. 2019, 3(1), s. 45-62.

Büyükgoze H (2016). Bir Etki Aracı Olarak Türk Yükseköğretiminin Yumuşak Güç Bağlamında İncelenmesi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 6 (1), 41-49.

Cankaya Ö (2003). Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi: TRT (1927-2000). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Cull NJ (2009). Public Diplomacy: Lessons from the past. CPD Perspectives on Public Diplomacy, 2 (19), 12.

Çalış Ş, Metkin K (2017). Algı ve Yanılgı: AB Normları, Türkiye'nin üyeliği ve Ak Parti'nin Rolü. Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi, 25 (2), 22-24.

Çavuş T (2012). Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi, 2, 23-37.

Dağı İ (2003). Normatif Yaklaşımlar Adalet, Eşitlik ve İnsan Haklar, Devlet, Sistem ve Kimlik. (A. Eralp, Dü.) İstanbul: İletişim Yayınlar.

Dahl R (1957). The Concept of Power. Behavioral Science, 2 (3), 201-203.

Davutoğlu A (2008). Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007. Insight Turkey, 10 (1), 79-84.

Demir V (2012). Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç. İstanbul: Beta.

Demirkıran C (2011). Türk-Arap İlişkileri Bağlamında Türkiye'nin Yabancı Dilde İlk Uluslararası Kamu Televizyonu: TRT Et Türkiye (TRT Arapça). New World Sciences Academy, 6 (3), 427-428.

Demirtepe M, Özertem H (2013). Yükselen Tehdit Algısı Karşısında Çin'in Yumuşak Güç Siyaseti: Politikalar ve Sınırlılıkları. Bilig (65), 95-118.

Dışışleri Bakanlığı (2010). Dışışleri Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun. <http://www.mfa.gov.tr/data/BAKANLIK/mevzuat-2013.pdf> (12 Şubat 2018).

Dışışleri Bakanlığı (2012). Yurtdışında Son Zamanlarda Düzenlenen Türk Yılları ve Mevsimleri.<http://www.mfa.gov.tr/yurtdışında-son-zamanlarda-duzenlenen-turk-yillari-ve-mevsimleri.tr.mfa> (26 Ekim 2019).

Dışışleri Bakanlığı (2018a). Yurtdışında düzenlenen kültürel etkinlikler: Dışışleri Bakanlığı. <http://www.mfa.gov.tr/yurtdışında-duzenlenen-kulturel-etkinlikler.tr.mfa> (20 Şubat 2020).

Dışışleri Bakanlığı (2018b). Açıklamalar: Dışışleri Bakanlığı. http://www.mfa.gov.tr/no_-171_-insani-yardimlarimiz-hk.tr.mfa (22 Ocak 2020).

Dışışleri Bakanlığı (2019). Dünya Sergileri / Uluslararası Sergiler / Botanik Sergileri (EXPO). http://www.mfa.gov.tr/dunya-sergileri-_expo_.tr.mfa

Dinçer OB, Kutlay M (2012). Türkiye'nin Ortadoğu'daki Güç Kapasitesi, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, USAK Rapor No:12. Ankara: USAK Ortadoğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi.

Duran B (2008). Türk Dış Politikası Orta Doğu'lulaşıyor mu? (B. Duran, K. İnat, & M. Ataman, D) Ortadoğu Yıllığı 2008, 385-403.

Ekşı M (2014). Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Eren E (2017). Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi rneği. Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi, 2017, 2 (1): 36-49.

Erzen M (2012). Kamu Diplomasisi. İstanbul: Derin Yayınları.

Fan Y (2008). Soft Power: Power of Attraction or Confusion? Place Branding and Public Diplomacy, 4 (2), 147-158.

Gallarotti GM (2011). Soft Power: What It Is, Why It's Important, and The Conditions For Its Effective Use. Journal of Political Power, 4 (1), 26.

Gönlübol M (1993). Uluslararası Politika, İlkeler, Kavramlar, Kurumlar (4b.). Ankara: Atilla Kitabevi.

Güler İ (2009). Türk Kültürünün Tunus'ta Yaşayan İzleri. 6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri. 2, s. 751-768. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Gür N (2014). Yeni Türkiye'nin Yumuşak Güç Unsuru: Turizm. Seta Perspektif, 58.

Güray C (2011). Biz Kimiz? Kimliğimiz Üzerine Düşünceler. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler (s. 327-335). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

Güven M (2012). Kültürün Bir Unsuru Olarak Din. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 993-935.

Güzel SÇ (2016). Dış Yardımcılarda Destekleyici Bir Unsur Olarak Kültürel Diplomasi ve Yunus Emre Enstitüsü Örneği. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 30 (2), 354-356.

Holsti KJ (1964). The Concept of Power in the Study of International Relations Background, Vol. 7, No.4,1964, 179. Background, 179.

<https://www.puanlar.net/dunyanin-en-iyi-1000-universitesi-siralamasi/> (28 Mayıs 2020).

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eefika_Kutluer (01 Haziran 2020).

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0dil_Biret (01 Haziran 2020).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ya%C5%9Far_Kemal (01 Haziran 2020).

<https://www.webtekno.com/izleyenleri-soka-surukleyen-bircok-ulkede-yasaklanmis-15-film-h48402.html> (22 Mayıs 2020).

İBB (2015). İstanbul'un Kardeş Şehir, İşbirliği ve İyi Niyet Protokolleri İmzaladığı Şehirler. http://www.ibb.gov.tr/tr-tr/kurumsal/pages/kardes_sehirler.aspx (26 Kasım 2019).

İBB (2020). İstanbul'un Kardeş Şehir, İşbirliği Protokolleri Ve Mutabakat Zaptı/İyi Niyet Mektupları. <https://www.ibb.istanbul/SitePage/Index/151> (20 Mayıs 2020).

İlhan S (1999). Dünya Yeniden Kuruluyor, Jeopolitik ve Jeokültür Tartışmaları. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.

Kalın İ (2010). Türkiye'nin İnce Gücü. https://www.sabah.com.tr/yazarlar/ibrahim__kalin/2010/01/23/turkiyenin_ince_gucu (01 Ocak 2019).

Kalın İ (2011). Soft Power and Public Diplomacy in Turkey. *Perceptions*, 16 (3), 10.

Kalın İ (2014). Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi. <http://www.kdk.gov.tr/yeni08//sag/kamu-diplomasisine-bakis/20> (25 Ocak 2020).

Karadağ H (2016). Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut: Kamu Diplomasisi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karagöz S (2016). Stratejik İletişim Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi ve Medyanın Rolü. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi, 2016, İstanbul.

Karagül S (2013). Türkiye'nin Balkanlardaki "Yumuşak Güç" Perspektifi: TİKA. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 1, 79-102.

Kaya S (2008). Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivist Yaklaşımlar. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 63 (3), 84.

KDK (2018a). KDK Genelgesi. <https://kdk.gov.tr/faaliyetler/kdk-genelgesi/5> (12 Şubat 2020).

KDK (2018b). KDK Faaliyet Alanları. <https://kdk.gov.tr/> (12 Şubat 2020).

Kennedy P (1996). Büyük Güçlerin Yükseliş ve Güçleri. (B. Karanakçı, Çev.) Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kirişçi K, Tocci N, Walker J (2010). A Neighborhood Rediscovered Turkey's Transatlantic Value in the Middle East. Brussels Forum Paper Series, 7.

Kocabıyık H (2019). Değişen Diplomasi Anlayışı: Kamu Diplomasisi ve Türkiye. Avrasya Etüdüleri, Yıl: 25, Sayı: 55, ss. 163-196.

Köksoy E (2016). Yeni Diplomatik Temsil Biçimi Olarak Marka Diplomasisi: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 9 (2), 246.

Kurubaş E (2014). Davutoğlu Dönemi Türk Dış Politikasının Geleneksel Dış Politika İlkeleri Açısından Analizi. Uluslararası Davraz Kongresi (s. 1418-1419). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

Lee G (2009). A Theory Of Soft Power and Korea's Soft Power Strategy. The Korean Journal Of Defense Analysis, 21 (2), 206.

Manheim JB (1994). Strategic Public Diplomacy and American Foreign Policy: The Evolution Of Influence. New York: Oxford University Press.

Miller D (1987). The Black Well Encyclopaedia Of Political Thought. Massachusetts: Blackwell Publishers.

Morgenthau H (1970). Uluslararası Politika (Cilt 1-2). (Ü. OSKAY, & B. ORAN, Çev.) Ankara: Sevinç Matbaası.

Morgenthau H (1985). Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace, New York: Alfred A. Knoff, INC., 1985, 127-164.

Muawad AC (2012). Yumuşak Güç Kavramını Gözden Geçirmek: Ortadoğu Bağlamının Özelliği. Y. Aktay (Dü.), Değişen Ortadoğu'da Kültür ve Siyaset, Arap-Türk Sosyal Bilimler Kongresi Seçilmiş Tebliğler içinde (s. 255). Ankara: Sde Yayınları.

Mutlu M (2003). Vietnam'dan Körfez'e Savaşlarda Kamuoyu Oluşumu. İstanbul: Okumuş Adam Yayınları.

MUSİAD (2018). Ana Sayfa: Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği. <https://www.musiad.org.tr/> (20 Şubat 2020).

MUSİAD (2018). Ana Sayfa: Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği. <https://www.musiad.org.tr/> (20 Şubat 2020).

Nye JS (1990a). The Changing Nature of World Power. *Political Science Quarterly*, 177-192.

Nye JS (1990b). *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Book.

Nye JS (2002). *Hard and Soft Power in a Global Information Age, Re-Ordering The World*. (M. Leonard, Dü.) London: Foreign Policy Centre.

Nye JS (2003). *Amerikan Gücünün Paradoksu*. (G. KOCA, Çev.) İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Nye JS (2004). *Soft Power and Higher Education*. <http://net.edu-cause.edu/forum/iuf04.asp?bhcp=1> (01 Kasım 2019).

Nye JS (2005). *Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Yolu*. Ankara: Elips Kitap.

Nye JS (2007). *Power in World Politics, "Notes For A Soft Power Research Agenda"*. (F. Berenskoetter, & M. Williams, Dü) New York: Taylor and Francis.

Nye JS (2008a). *Soft Power Superpowers: Cultural and National Assets in Japan and the United States, "Foreword"*. New York: M.E.Sharp.

Nye JS (2008b). *Public Diplomacy and Soft Power*. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* (616), 94-109.

Nye JS (2010a). *Responding to My Critics And Concluding Thoughts, Soft Power and US Foreign Policy Theoretical, Historical and Contemporary Perspectives*. (I. Parmar, & M. Cox, Dü) New York: Routledge.

Nye JS (2010b). The Future of American Power, Dominance and Decline in Perspective. *Foreign Affairs*, 89 (6), 1-10.

Nye JS (2011). *The Future of Power*. New York: PublicAffairs.

Nye JS (2017). *Yumuşak Güç, Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*. (R. İnan-Aydın, Çev.) Ankara: BB101.

Önal B (2018). *Modern Diplomasi Araçları ve Türk Dış Politikasında Kültürel Diplomasinin Önemi*, 1. Uluslararası İKSAD Sosyal Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı. Mardin: İKSAD.

Özdemir H, Çiftlikçi A (2015). Avrupa Birliği (AB)'ne Üyelik Sürecinde Türkiye'de Hukuk Devletinin Dönüşümü: Helsinki Zirvesi'nden Günümüze İç Hukukta Yapılan Düzenlemeler Üzerine. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (1), 135.

Özdemir H (2008). *Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 117-118.

Özkan A (2012). *Kamu Diplomasisi*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ders notları, 90. İstanbul.

Özkan A (2013). *Ülke Markası İnşasında Kamu Diplomasisinin Rolü ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkanları*. Avrupa Sosyal Bilimler Araştırma Konferansı bildirisi. İstanbul.

Özlük E (2009). *Gelenekselcilik-Davranışsalcılık Tartışmasını Bağlamında Anlamak*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 64 (3), 197.

Özyetkin A M (2013). *Tarihten Bugüne Türk Dil Alanı*. *Yeni Türkiye* (55), 149-167.

Resmi Gazete, 2010. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Tarih: 06.04.2010, Sayı: 27544.

Sancak K (2014). Uluslararası Terörle Mücadelede Farklı Yöntemler: Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi, İkinci Uluslararası Davraz Kongresi Bildiriler Kitabı. (S. Kanat, Dü.) Isparta: T.C Süleyman Demirel Üniversitesi.

Sancak K (2016a). Uluslararası İlişkilerde Güç Kavramı ve Yumuşak Güç. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Sancak K (2016b). Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür ve Türkiye'nin Yumuşak Gücünde Kültür Faktörü. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 02 (04), s.15-26.

Sancar GA (2012). Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Sander O (2005). Siyasi Tarih 1918-1994. Ankara: İmge Kitabevi.

Saraçlı M (2014). Güç Unsurları Çerçevesinde Bir Algı Yönetimi Unsuru Olarak (Yeni) Kamu Diplomasisi ve Türkiye. (B. KARABULUT, Dü.) Algı Yönetimi, 273-308.

Smith B (2005). Liberalization in world politics 2005,s.5. London: Rajaratnam School of International Relations.

Sönmezoğlu F (2014). Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi (6. b.). İstanbul: Der Yayınları.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (2018). <https://www.iletisim.gov.tr/turkce> (20 Ocak 2020).

Tanrısever O (2007). Güç, Devlet ve Ötesi, Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar. (A. Eralp, Dü.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Tatlılıoğlu K (2012). Bir Kavram Olarak Ahilik: Sosyal Psikolojik Bir Yaklaşım. K. Ceylan (Dü.), II. Uluslararası Ahilik Sempozyumu. içinde 1, s. 150-163. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Ahilik Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi.

TDV (2019a). Hayri Hizmetler: Türkiye Diyanet Vakfı. <https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/sosyal-ve-hayri-hizmetler/> (20 Şubat 2020).

TDV (2019b). Eğitim/Kültür: Türkiye Diyanet Vakfı. <https://tdv.org/tr-TR/faaliyetlerimiz/egitim-kultur/> (20 Şubat 2020).

Tezkan Y (2005). Jeopolitikten Milli Güvenliğe. İstanbul: Ülke Kitapları.

THY (2015). Türk Hava Yolları: 2015 yılı Faaliyet Raporu. http://investor.turkishairlines.com/documents/ThyInvestorRelations/download/faaliyet_raporu/2015_06_aylik_faaliyet_raporu.Pdf (20 Şubat 2020).

THY (2020a). Hakkımızda: Türk Hava Yolları. <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/hakkimizda/#tcm92-36323> (20 Şubat 2020).

THY (2020b). Türk Hava Yolları: Sponsorluklar. <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/sponsorluklar/#tcm92-57231> (21 Şubat 2020).

THY (2020c). Sosyal Sorumluluk Projelerimiz: Türk Hava Yolları. <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/sosyal-sorumluluk-projelerimiz/indeks.html> (21 Şubat 2020).

TİKA (2020). Tarihçe: TİKA. <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222> (20 Ocak 2020).

TMV (2020). Kuruluş Amacı: Türkiye Maarif Vakfı.
<https://turkiyemaarif.org/page/524-turkiye-maarif-vakfi-12> (20 Şubat 2020).

TOBB (2010). Kuruluşu/Görevleri/Organları: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği.
https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Kurulus_Gorev_Organ.php (20 Şubat 2020).

TRT Haber (2018). TRT World Bir Gelenek Başlatıyor: TRT World Forum.
<https://www.trthaber.com/haber/medya/trt-world-bir-gelenek-baslatiyor-trt-world-forum-338549.html> (20 Şubat 2020).

TRT (2020). Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
<https://www.trt.net.tr/Kurumsal/tarihce.aspx> (20.01.2020).

TSK (2019a). Görevi: Türk Silahlı Kuvvetleri.
<https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=Gorevi> (20 Şubat 2020).

TSK (2019b). Barışı Destekleme Hârekatlarına Katkılar: Türk Silahlı Kuvvetleri.
<https://www.tsk.tr/Sayfalar?viewName=BarisiDestekleme> (20 Şubat 2020).

Tuncer H (2005). Eski ve Yeni Diplomasi (4 b.). Ankara: Ümit Yayıncılık.

Turan Y, Karanfil A (2017). Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği. Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, 3 (1), 20.

Türk Kızılay (2020). Neler Yapıyoruz? <https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz> (20 Ocak 2020).

Türksoy (2020). Hakkında: Türksoy. <https://www.turksoy.org/tr/turksoy/about> (20 Ocak 2020).

TUSİAD (2020). Hakkında: Türk Sanayici ve İşadamları Derneği.
<https://tusiad.org/tr/tusiad/hakkinda> (20 Şubat 2020).

Ushas (2020). Sağlık Turizmi. <http://ushas.com.tr/saglik-turizmi.html> (25 Mayıs 2020).

Uysal A (2011). Ortadoğu'da Türkiye Algısı: Mısır Örneği,, 2011, ss.41, 82-6. 82-6.
Ankara: SDE Rapor.

Uzgel İ (2006). Düşünce Kuruluşları (Think Tank'lar). F. Başkaya içinde, Kavram Sözlüğü (s. 149). İstanbul: Türkiye ve Orta Doğu Vakfı Yayını.

Valantin JM (2006). Küresel Stratejinin Üç Aktörü: Hollywood, Pentagon ve Washington. (Ö. F. Turan, Çev.) İstanbul: Babıali Kültür Yayınları.

Vuving AL (2009). How Soft Power Works. The American Political Science Association Annual Meeting, 3, s. 3. Toronto.

Watanabe Y, McConnell D (2008). Soft Power Superpowers: Cultural and National Assets in Japan and the United States. (Y. Watanabe, & D. McConnell, Dü) New York: M.E. Sharpe.

Wendt A (1995). Social Theory of International Politics. Cambridge University Press, 341-357.

Yeşiltaş M, Balcı A (2011). AK Parti Dönemi Türk Dış Politika Sözlüğü: Kavramsal Bir Harita. Bilgi (23), 10.

Yıldırım S (2014). Rusya'nın Avrasya Politikasında Yumuşak Güç: İmkânlar ve Sınırlar. Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi, 13.

Yılmaz S (2008a). Uluslararası İlişkilerde Güç ve Güç Dengesinin Evrimi. Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi, 1 (1), 40.

Yılmaz S (2008b). Güç ve Politika. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Yılmaz S (2011). Yumuşak Güç ve Evrimi. Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, 3 (12), 31-36.

Yılmaz S (2012a). Akıllı Güç. İstanbul: Kum Saati Yayınları.

Yılmaz S (2012b). Kamu Diplomasisi: Başka Halklara Angaje Olmak, Ayaklandırmak. 21.Yüzyılda Sosyal Bilimler, 1, 201.

Yukarıç U (2017). A Critical Approach to Soft Power. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Araştırma Makalesi, Cilt: 6, Sayı: 2, Aralık 2017, s. 491-502.

Yunus Emre Enstitüsü (2020). Yunus Emre Enstitüsü: Misyon. <http://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/misyon> (20 Ocak 2020).

Yurt Dışı Türkler ve Akrabalar Topluluklar Başkanlığı (2014). Yurt Dışı Türkler ve Akrabalar Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (6 Nisan 2010 tarih, ve 27544 sayı). <https://www.ytb.gov.tr/uploads/resimler/mevzuat-pdf/5978.pdf> (20 Ocak 2020).

Yurtnaç K (2013). Türkiye'nin Soydaş ve Akraba Topluluklara Yönelik Politikaları. Yeni Türkiye Dergisi (53), 800-809.

Zariç S (2012). Türkiye'de Think-Tank Kuruluşları ve Karşılaştıkları Sorunlar. Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 31, Temmuz-Ağustos 2012, ss. 1-19.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı-Soyadı : Onur GÜVEN
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri/Tarihi: Afyonkarahisar 26.03.1980
Tel : 05052370403
E-posta : janveljan3247@gmail.com
Yazışma Adresi : Refahiye Komando Tabur K.lığı Erzincan/Refahiye

EĞİTİM:

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
İlkokul	Afyon Kocatepe İlkokulu	1990
Ortaokul	Afyon Cumhuriyet Lisesi	1994
Lise	İzmir Maltepe Askeri Lisesi	1998
Üniversite/Lisans	Kara Harp Okulu	2002
Sınıf Okulu	Tuzla Piyade Okulu	2003
Sınıf Okulu	Foça Komando Okulu	2003
Sınıf Okulu	Jandarma Okullar K.lığı	2004

İŞ DENEYİMLERİ:

Yıl	Kurum	Görev
2004-2006	Şırnak/Beytüşşebap Taktik Komando Alay Komutanlığı	Komando Bölük Komutanı
2006-2010	Osmaniye/Merkez İlçe J.K.lığı	İlçe Jandarma Komutanı
2010-2012	Bartın/Ulus İlçe J.K.lığı	İlçe Jandarma Komutanı
2012-2014	Kars/Digor Asayiş Komd.Bl.K.lığı	Komando Bölük Komutanı
2014-2018	Nevşehir/Avanos İlçe J.K.lığı	İlçe Jandarma Komutanı
2018-	Erzincan/Refahiye Komando Tabur K.lığı	Komando Tabur Komutanı

YABANCI DİL: İngilizce YDS: 83